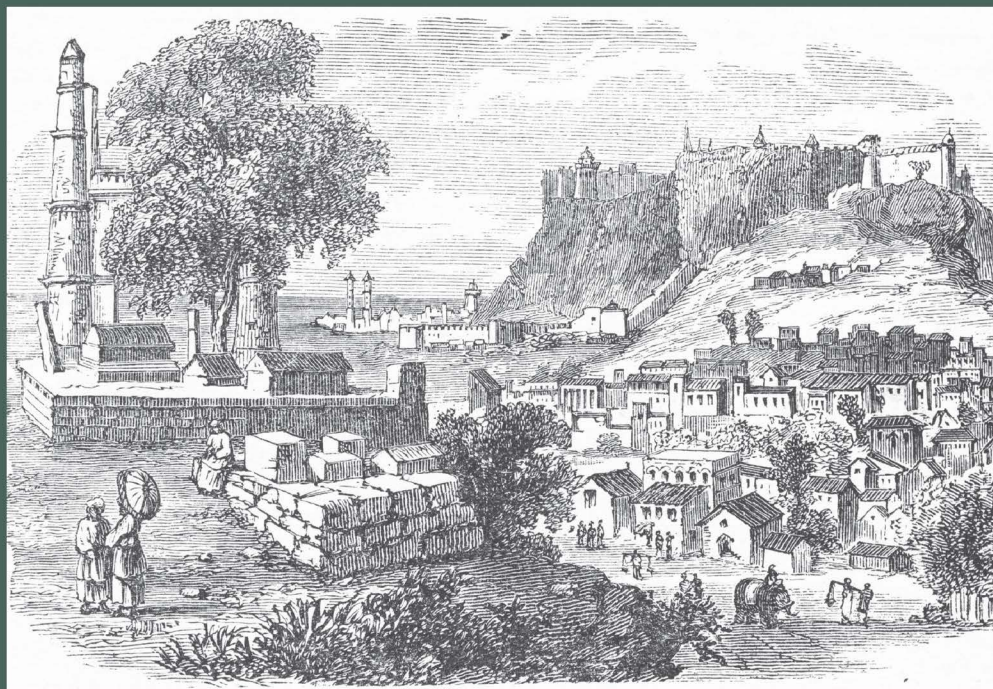

Łódzki ośrodek geografii społeczno-ekonomicznej (1945–2015)

W STULECIE URODZIN
PROFESORA LUDWIKA STRASZEWICZA

zebrał i opracował
Tadeusz Marszał

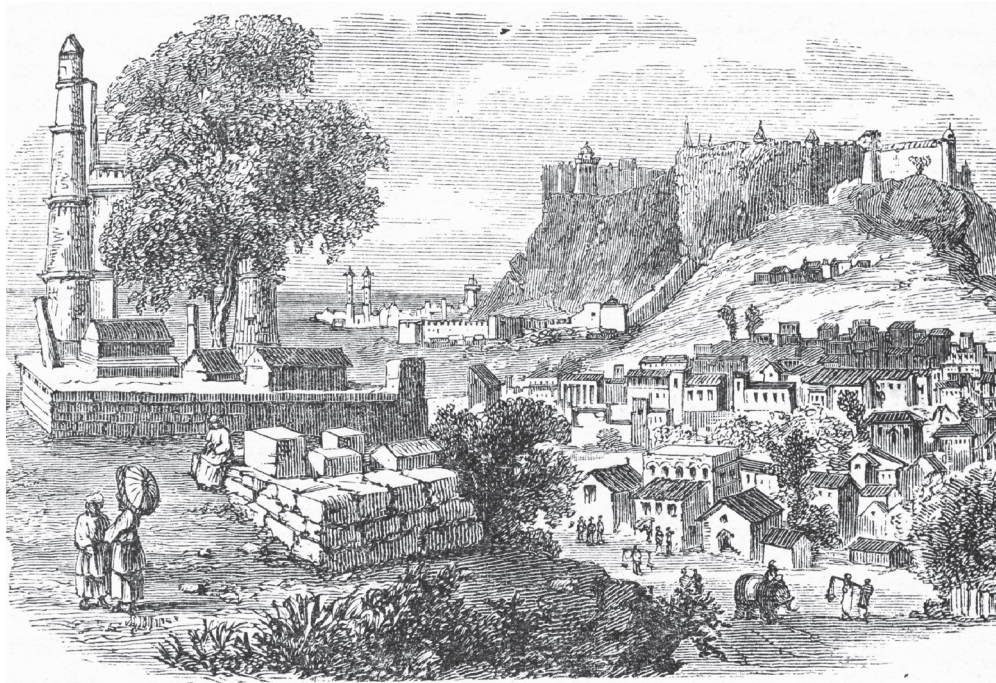
WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

**Łódzki ośrodek
geografii społeczno-ekonomicznej
(1945–2015)**

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

Łódzki ośrodek geografii społeczno-ekonomicznej (1945–2015)

W STULECIE URODZIN
PROFESORA LUDWIKA STRASZEWICZA

zebrał i opracował
Tadeusz Marszał

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Łódź 2016

Tadeusz Marszał – Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych
Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej
90-142 Łódź, ul. Kopcińskiego 31

RECENZENT
Marek Koter

REDAKTOR INICJUJĄCY
Damian Rusek

REDAKTOR WYDAWNICTWA UŁ
Joanna Balcerak

SKŁAD I ŁAMANIE
AGENT PR

PROJEKT OKŁADKI
Katarzyna Turkowska

Zdjęcie wykorzystane na okładce:
<http://www.oldbookillustrations.com/illustrations/gwalior/>

Publikacja sfinansowana ze środków Wydziału Nauk Geograficznych

© Copyright by Authors, Łódź 2016
© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2016

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
Wydanie I. W.07360.16.0.K

Ark. wyd. 16,0; ark. druk. 17,0

ISBN 978-83-8088-124-2 (oprawa broszurowa)
ISBN 978-83-8088-059-7 (oprawa twarda)
e-ISBN 978-83-8088-060-3

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
90-131 Łódź, ul. Lindleya 8
www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63

Spis treści

Wstęp (Tadeusz Marszał)	7
Część I	
Tadeusz Marszał, <i>Łódzki ośrodek geografii społeczno-ekonomicznej w latach 1945–2015 – rys historyczny</i>	13
Część II	
Tadeusz Marszał, <i>Profesor Ludwik Straszewicz (1916–1987) – twórca łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej</i>	55
<i>Bibliografia prac Ludwika Straszewicza (oprac. Tadeusz Marszał)</i>	75
<i>Ludwik Straszewicz o sobie w siedemdziesięciolecie urodzin i trzydziestolecie objęcia kierownictwa Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego</i>	95
<i>Ludwik Straszewicz o geografii, geografach i badaniach geograficznych (oprac. Tadeusz Marszał)</i>	101
<i>Ludwik Straszewicz we wspomnieniach (oprac. Tadeusz Marszał)</i>	105
Część III	
<i>Łódzki ośrodek geografii społeczno-ekonomicznej – sylwetki profesorów (oprac. Marta Borowska-Stefańska, Tadeusz Marszał, Iwona Pielesiak)</i>	121
Marin Bachvarov	123
Marthinus Badenhorst	125
Marek Barwiński	128
Zdzisław Batorowicz	130
Stanisław Wiktor Berezowski	132
Krzysztof Będkowski	135
Barbara Stanisława Chudy	137
Jerzy Dzieciuchowicz	139
Elżbieta Maria Dziegieć	142
Lidia Groeger	144
Mykoła Habrel	146
Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz	149
Anna Janiszewska	152
Iwona Jażdżewska	154
Jacek Kaczmarek	156

Sylwia Kaczmarek	158
Ewa Klima	160
Elżbieta Kobojek	162
Marek Mieczysław Koter	164
Mariusz Kulesza	167
<u>Stanisław Liszewski</u>	170
Szymon Marcińczak	173
Tadeusz Marszał	175
Andrzej Matczak	178
Stanisław Mordwa	181
Tadeusz Olszewski	183
Stanisław Pączka	186
Bohdan Posatsky	188
Krystyna Rembowska	190
Agnieszka Rochmińska	192
Andrzej Rykała	194
Jerzy Skrzypski	196
Marek Krzysztof Sobczyński	198
Andrzej Suliborski	201
Elżbieta Maria Szkułat	204
Sławoj Tanaś	206
Andrzej Werwicki	208
Bogdan Włodarczyk	211
Jolanta Sabina Wojciechowska	213
Anita Magdalena Wolaniuk	215
Marcin Wójcik	217
 Aneks 1.	
Tadeusz Marszał, <i>Profesor Stanisław Gorzuchowski (1899–1948) – uczoney, któremu jesteśmy winni pamięć</i>	221
 Aneks 2.	
Tadeusz Marszał, <i>Miasto – region – gospodarka w badaniach prof. Ludwika Straszewicza</i>	239
 Aneks 3.	
<i>Pracownicy naukowo-dydaktyczni ze stopniem doktora zatrudnieni na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi oraz Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego</i>	263
Indeks nazwisk	267

Ludwik Straszewicz

(6.XII.1916 – 28.XII.1987)

*Pamięci Profesora Ludwika Straszewicza
twórcy łódzkiego ośrodka
geografii społeczno-ekonomicznej*

W 2016 r. mija setna rocznica urodzin prof. Ludwika Straszewicza, twórcy łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej. Jest to znakomita okazja do przypomnienia historii i przedstawienia obecnego stanu łódzkiej antropogeografii, tym bardziej, że właśnie minęło 70 lat od podjęcia badań geograficznych w nowo utworzonym Uniwersytecie Łódzkim i 15 lat od powołania Wydziału Nauk Geograficznych jako podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni.

Trudny pierwszy okres powojenny, lata 50. i 60. XX w., to czas mozolnego budowania pozycji badań społeczno-ekonomicznych w łódzkim ośrodku geograficznym. Naukowcem, który w drugiej połowie lat 50. podjął systematyczny wysiłek tworzenia solidnych podstaw antropogeografii w Łodzi był Ludwik Straszewicz. Dzięki niemu nastąpił rozwój potencjału tej subdyscypliny geograficznej w kolejnych dziesięcioleciach (w wymiarze naukowym i dydaktycznym), za sprawą zaangażowania uczniów Profesora trwający nieprzerwanie do dnia dzisiejszego. Łódzka geografia społeczno-ekonomiczna, pod koniec pierwszej powojennej dekady reprezentowana przez słaby, kilkusobowy, pozbawiony większego dorobku zespół, stała się silnym ośrodkiem naukowo-dydaktycznym, liczącym się nie tylko w kraju, o czym świadczy potencjał kadrowy, znaczący dorobek naukowy, publikacja własnych wydawnictw ciągłych o uznanej renomie oraz różnicowana, wysokiej jakości oferta dydaktyczna. Dziś już kolejne pokolenia geografów, spośród których wielu nie miało sposobności osobistego poznania prof. Straszewicza, decydują o pozycji łódzkiego ośrodka geografii człowieka na mapie polskich i europejskich ośrodków, prowadzących badania przestrzenne.

Jednak nie byłoby Wydziału Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w dzisiejszym kształcie, gdyby nie Ludwik Straszewicz – przez trzy dekady niekwestionowany lider zespołu – i ukształtowana pod jego wpływem tradycja badawcza, wzbogacona o dokonania uczniów

Profesora. Pomimo wzrostu liczebności kadry naukowej, postępującej dezintegracji organizacyjnej i wymiany pokoleniowej, fundamenty położone w okresie działalności L. Straszewicza stanowią o tożsamości ośrodka łódzkiego i mają istotne znaczenie dla jego współczesnego funkcjonowania. Zaslugą Profesora było doprowadzenie do uznania równorzędnej pozycji geografii człowieka z wcześniej rozwiniętymi i dominującymi przez pierwsze powojenne dziesięciolecia subdyscyplinami geograficzno-fizycznymi. Profesor z uporem przełamywał rozliczne bariery i ograniczenia, nawiązywał kontakty zagraniczne, rozwijał współpracę naukową i dbał o powiązania nauki z praktyką.

Publikowany tom składa się z trzech części. Pierwsza z nich służy przedstawieniu historii łódzkiego ośrodka antropogeografii w kontekście przekształceń struktur organizacyjnych, wzrostu potencjału kadrowego, rozwoju badań naukowych oraz procesu poszerzania oferty dydaktycznej, a także usytuowania na tle innych ośrodków akademickich, prowadzących działalność w zakresie badań przestrzeni społeczno-ekonomicznej.

8 Część druga w całości jest poświęcona Ludwikowi Straszewiczowi. Otwiera ją życiorys Profesora. Rozdział kolejny zawiera pełną bibliografię jego publikacji (zestawienia wcześniejsze nie zawsze uwzględniały wszystkie pozycje jego autorstwa). Trzeci rozdział to niepublikowane dotąd wspomnienia Profesora – przywołane przy okazji mającej miejsce w 1986 r. uroczystości, związanej z siedemdziesięcioleciem urodzin i trzydziestolecie pracy zawodowej w Uniwersytecie Łódzkim. Obrazują nie tylko kolejne etapy życia zawodowego, lecz także wątki osobiste, dotyczące życia prywatnego¹. Na rozdział czwarty składają się wybrane fragmenty publikacji L. Straszewicza, wyrażające opinie na temat roli i znaczenia antropogeografii jako nauki i wiedzy praktycznej, odnoszące się do sposobu realizacji badań przestrzennych. Część tę kończy rozdział przybliżający postać Profesora poprzez odwołanie się do wspomnień jego najbliższych uczniów – jest to portret nauczyciela przywiązującego wielką wagę do kształcenia kadr naukowych, naukowca pełnego pomysłów oraz inicjatyw badawczych, o szerokich zainteresowaniach i „zdroworozsądkowym” podejściu do wyników analiz naukowych, świetnego organizatora. Jest to także wspomnienie człowieka życzliwego i serdecznego, wychowanego w duchu głębokiego patriotyzmu, odznaczającego się wielką kulturą osobistą, gotowego do dzielenia się doświadczeniem życiowym, człowieka słusznie uważanego za autorytet moralny.

¹ Wspomnienie to zachowało się w broszurze zawierającej materiały z uroczystości siedemdziesięciolecia prof. Ludwika Straszewicza i trzydziestolecia jego pracy zawodowej w Uniwersytecie Łódzkim (mpis w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni UŁ, 1987).

Trzecia część publikacji to biogramy samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych, którzy w minionym siedemdziesięcioleciu tworzyli łódzki ośrodek geografii społeczno-ekonomicznej, również tych, którzy uzyskali habilitację dopiero w 2015 r. Łącznie ponad czterdzieści biogramów profesorów i doktorów habilitowanych, ułożonych w porządku alfabetycznym, przygotowano i zredagowano według – o ile to możliwe – jednolitego wzorca. Podstawowe materiały do poszczególnych biogramów osób żyjących zostały przekazane przez samych zainteresowanych, pozostałe przygotowali pracownicy Katedry Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej. Ostateczna redakcja biogramów wymagała dużego i rozważnego wysiłku w celu uzyskania niezbędnej równowagi: z jednej strony zachowania w nich tego, co poszczególne osoby uważały za istotne w swoich życiorysach naukowych, a z drugiej – stworzenia w miarę porównywalnych opisów sylwetek. Wydaje się, że w stopniu przynajmniej satysfakcjonującym zamierzenie to udało się zrealizować – należy jednak pamiętać, że ostateczny kształt biogramu zawsze jest pewną wypadkową koncepcji przyjętej przez redaktorów oraz wizji zainteresowanych osób. Każdy biogram zawiera zwarte informacje o wykształceniu i karierze zawodowej, krótki opis kierunków badań i dorobku naukowego, a także charakterystykę dorobku organizacyjnego i dydaktycznego oraz zestaw najważniejszych publikacji.

Tom zamykają aneksy. W Aneksie 1. znajduje się tekst poświęcony prof. Stanisławowi Gorzuchowskiemu – geografowi o znaczącym dorobku naukowym, człowiekowi bardzo zaangażowanemu w działalność patriotyczną na rzecz wolnej Polski, związanemu z Łodzią zaledwie przez jeden, pierwszy po wojnie, rok akademicki. Był on pierwszym profesorem antropogeografii, zatrudnionym w nowo powołanym Uniwersytecie Łódzkim i kierownikiem pierwszej jednostki geografii społeczno-ekonomicznej w tej uczelni. Łódzki etap życia Profesora, związany z pracą na uczelni i aktywnością w zrzeszeniu „Wolność i Niezawisłość”, przerwały represje komunistycznego aparatu przemocy i śmierć w stalinowskim więzieniu.

Publikacji niniejszego tomu towarzyszy inne wydawnictwo książkowe, zatytułowane *Miasto – region – gospodarka w badaniach geograficznych. W stulecie urodzin Profesora Ludwika Straszewicza*, składające się z kilkunastu tekstów przygotowanych przez uczniów Profesora oraz niegdyś współpracujących z nim przedstawicieli innych ośrodków naukowych. Jeden z zamieszczonych tam artykułów, *Miasto – region – gospodarka w badaniach prof. Ludwika Straszewicza*, przybliży dorobek publikacyjny i daje szczegółowy przegląd prowadzonych przez niego badań naukowych. Kopia tego tekstu, uzupełniającego obraz dokonań Ludwika Straszewicza, którym poświęcona jest druga część niniejszego opracowania, została włączona do Aneksu 2.

Dodatkowa informacja o kadrach, które konstituowały w minionym siedemdziesięcioleciu jednostki antropogeograficzne na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi (później – Wydział Nauk Geograficznych UŁ), znalazła się w Aneksie 3., zawierającym spis wszystkich pracowników ze stopniem co najmniej doktora.

Należy wyrazić nadzieję, że książka przygotowana w stulecie urodzin Ludwika Straszewicza – przypominając postać Profesora i dając w miarę kompleksowy obraz łódzkiej geografii społeczno-ekonomicznej od 1945 r. do dnia dzisiejszego – ze względu na swoje walory dokumentacyjne i poznawcze będzie ważnym świadectwem dokonań środowiska naukowego łódzkich antropogeografów.

Tadeusz Marszał

CZĘŚĆ I

Tadeusz Marszał

Łódzki ośrodek geografii społeczno-ekonomicznej w latach 1945–2015 – rys historyczny

Geneza łódzkiego ośrodka geograficznego sięga okresu międzywojennego (lata 20. i 30. XX w.), jednak warunki rozwoju badań antropogeograficznych na poziomie akademickim i powiązanej z nimi działalności dydaktycznej pojawiły się dopiero po 1945 r., kiedy do życia powołany został Uniwersytet Łódzki. Dorobek trudnego pierwszego powojennego dziesięciolecia w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej odnosi się przede wszystkim do sfery kształcenia, w które zaangażowani byli nauczyciele akademicy, w większości tylko czasowo związani z Łodzią. Dopiero kolejne dekady przyniosły znaczący rozwój – tak w wymiarze naukowym, dydaktycznym, jak i kadrowym – łódzkiej geografii człowieka. Dynamika tego rozwoju w minionym siedemdziesięcioleciu nie miała charakteru linearnego – lata 50. i 60. XX w. to czas mozolnego budowania pozycji badań społeczno-ekonomicznych w łódzkim ośrodku geograficznym, w którym wiodące znaczenie miały subdyscypliny fizyczno-geograficzne, zwłaszcza geomorfologia, a później także klimatologia i hydrologia¹. Osobą, która w drugiej połowie lat 50. podjęła systematyczny wysiłek tworzenia solidnych podstaw antropogeografii w Łodzi był Ludwik Straszewicz – jego zasługą był również przyspieszony rozwój potencjału tej subdyscypliny geograficznej w latach 70., który przez kolejne cztery dekady trwa nieprzerwanie do dnia dzisiejszego. Obecnie geografia społeczno-ekonomiczna w Uniwersytecie Łódzkim (łącznie 61 pracowników naukowych, w tym 6 z tytułem profesora i 18 doktorów habilitowanych) to nie tylko jedna z wiodących placówek w skali kraju, lecz także liczące się centrum badań na mapie europejskich ośrodków prowadzących badania przestrzenne.

¹ Rozwój badań geomorfologicznych był zasługą Jana Dylika (zatrudnionego w UŁ od 1945 r.), zaś badań klimatologicznych i hydrologicznych – Stanisława Zycha (zatrudnionego w UŁ od 1956 r.).

Historię ośrodka łódzkiego można prześledzić na kilku płaszczyznach, w kontekście przekształceń struktur organizacyjnych, wzrostu potencjału kadrowego, rozwoju badań naukowych oraz procesu poszerzania oferty dydaktycznej. Ważne jest usytuowanie łódzkiej antropogeografii na tle innych instytucji akademickich prowadzących działalność naukowo-dydaktyczną w obrębie nauk geograficznych.

Początki łódzkiego ośrodka geograficznego (do 1956 r.)

Początki łódzkiego ośrodka geograficznego można wiązać z działalnością kilku palcówek dydaktycznych w latach 20. XX w., w których byli zatrudnieni geografowie specjalizujący się w zagadnieniach społeczno-ekonomicznych. Badania te dotyczyły przede wszystkim Łodzi oraz otaczającego miasto regionu i były prowadzone m.in. przez Juliusza Jurczyńskiego², współautora (wraz z E. Romerem) *Atlasu krajoznawczego województwa łódzkiego* oraz Oskara Kossmana³, autora *Geografii miasta Łodzi*, zajmującego się osadnictwem w regionie łódzkim i rolą ludności pochodzenia niemieckiego w jego rozwoju.

14 Problematyka historii osadnictwa była przedmiotem badań Jana Dylaka⁴, który w pierwszym okresie kariery akademickiej wykładał m.in. antropogeografię i geografię komunikacji w Uniwersytecie Łódzkim. Z inicjatywy J. Dylaka już w 1945 r. została powołana w Łodzi pierwsza geograficzna jednostka naukowo-dydaktyczna – Zakład Geografii na Wydziale Nauk Przyrodniczych tworzony wówczas od podstaw Uniwersytetu. Równolegle na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Łódzkiego utworzony został Zakład Antropogeografii, którego kierownictwo (a także prowadzenie wykładów z zakresu geografii gospodarczej ogólnej) z dniem 1 października 1945 r. objął prof. Stanisław Gorzuchowski⁵. Funkcjonowanie tej jednostki przerwało aresztowanie jej kierownika 22 listopada 1946 r.

² Juliusz Jurczyński (ur. 1898 – zm. 1972), założyciel i pierwszy redaktor „Czasopisma Geograficznego”, w okresie międzywojennym wykładał m.in. w Instytucie Nauczycielskim, Wyższej Szkole Nauk Społecznych i Ekonomicznych oraz Oddziale Łódzkim Wolnej Wszechnicy Polskiej, a po II wojnie światowej w Wyższej Szkole Pedagogicznej oraz Uniwersytecie Łódzkim.

³ Oskar Kossman (ur. 1904 – zm. 1998), urodzony pod Łodzią w rodzinie osadników niemieckich, w latach 1928–1932 pracował jako nauczyciel w łódzkim gimnazjum niemieckim, w 1932 r. doktoryzował się na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie rozprawy *Geografia miasta Łodzi* (promotor: prof. Jerzy Smoleński), wyjechał z Polski na stałe w 1936 r. Jest autorem szeregu wartościowych prac geograficzno-historycznych, poświęconych problematyce osadnictwa niemieckiego, Łodzi i regionowi otaczającemu miasto.

⁴ Jan Dylak (ur. 1905 – zm. 1973), geomorfolog, organizator pierwszego, powołanego w 1945 r., Zakładu Geografii w Uniwersytecie Łódzkim.

⁵ Stanisław Gorzuchowski (ur. 1899 – zm. 1948), urodzony w Wilnie, profesor, geograf społeczno-ekonomiczny, autor 24 prac naukowych, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej (1919–1921), studiował w Szkole Wyższej Handlowej w Warszawie oraz na Uniwersytecie

W pierwszych latach powojennych działania łódzkiego środowiska geografów były ukierunkowane przede wszystkim na sprawy organizacyjne, zabezpieczenie materialnych podstaw funkcjonowania, a zwłaszcza bazy lokalowej oraz realizację zadań dydaktycznych. Stopniowo rozwijane badania naukowe zasadniczo ograniczały się do problematyki słabo rozpoznanego regionu łódzkiego.

W 1950 r. powstała Katedra Geografii Ekonomicznej⁶, nowa jednostka organizacyjna, zajmująca się problematyką geografii społeczno-ekonomicznej, kierowana przez dojeżdżającego z Warszawy doc. dr. Stanisława Berezowskiego⁷. W 1952 r. katedra ta weszła (razem z jednostkami reprezentującymi geografie fizyczną) w skład Zespołu Katedr Geografii i Geologii⁸ na nowo utworzonym Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego.

W okresie pierwszego dziesięciolecia funkcjonowania zespół geografów społeczno-ekonomicznych w Uniwersytecie Łódzkim był nieliczny i spełniał głównie funkcje dydaktyczne. W latach 1946–1956 kształcenie geograficzne w Łodzi na poziomie akademickim, poza Uniwersytetem Łódzkim, było także realizowane na Wydziale Geograficzno-Biologicznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej (włączonej do Uniwersytetu Łódzkiego w 1956 r.), gdzie zajęcia z zakresu problematyki społeczno-ekonomicznej prowadził m.in. Tadeusz Olszewski⁹. W pierwszych latach powojennych geografia gospodarcza była również wykładana w łódzkiej filii Szkoły

im. Stefana Batorego w Wilnie (1924–1927), asystent w Katedrze Geografii Szkoły Głównej Handlowej, wykładowca na Uniwersytecie Warszawskim (od 1932), gdzie uzyskał doktorat (1933) i habilitację (1937). Zaangażowany w tajne nauczanie w czasie okupacji hitlerowskiej. 1 października 1945 r. podjął pracę w Uniwersytecie Łódzkim. Członek Mieszanej Komisji Delimitacyjnej Polsko-Radzieckiej (zajmującej się wyznaczeniem w terenie wschodniej granicy państwa), od listopada 1945 r. działacz konspiracyjnej organizacji „Wolność i Niezawisłość”. Aresztowany w Łodzi 10 listopada 1946 r. i skazany na pięć lat więzienia, zmarł 22 marca 1948 r. w więzieniu we Wronkach. Więcej informacji o prof. S. Gorzuchowskim – w Aneksie 1., załączonym do tego tomu.

⁶ Dz.U. nr 1, 1951 r., poz. 114.

⁷ Stanisław Berezowski (ur. 1910 – zm. 1986), urodzony w Krakowie, profesor, w latach 1946–1981 zatrudniony w Szkole Głównej Handlowej (później: Szkole Głównej Planowania i Statystyki), redaktor czasopisma „Poznaj Świat” (1955–1968). W latach 1948–1958 dojeżdżał do Łodzi, gdzie pracował na drugim etacie w Wyższej Szkole Ekonomicznej, a później Uniwersytecie Łódzkim (1951–1958). Jego badania koncentrowały się na problematyce geografii ekonomicznej regionalnej i geografii transportu (por. W. Rakowski, *Stanisław Wiktor Berezowski (1910–1986), geograf-regionalista*, „Rocznik Mazowiecki” 2008, nr 20, s. 49–63).

⁸ Zespół Katedr Geografii i Geologii w takim kształcie organizacyjnym funkcjonował do 1958 r.

⁹ Tadeusz Olszewski (ur. 1914 – zm. 1990), habilitację uzyskał w 1962 r., profesor, geograf ekonomiczny związany przede wszystkim z Wydziałem Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Jego badania koncentrowały się na problematyce geografii rolnictwa i przemysłu spożywczego oraz zagadnieniach regionalnych.

Główniej Handlowej (przekształconej w 1950 r. w Wyższą Szkołę Ekonomiczną, a w 1961 r. włączonej do Uniwersytetu Łódzkiego), w której zajęcia prowadzili S. Gorzuchowski, T. Olszewski i S. Berezowski oraz w filii Wyższej Szkoły Nauk Administracyjnych, gdzie wykładała Z. Cichocka-Petrażycka¹⁰.

Przekształcenia struktur organizacyjnych

16 W 1956 r. Wyższa Szkoła Pedagogiczna została włączona do Uniwersytetu Łódzkiego, a Zakład Geografii Ekonomicznej UŁ, Katedra Geografii Społeczno-Ekonomicznej WSP oraz Katedra Geografii Regionalnej WSP połączono w jeden zespół, co oznaczało konsolidację potencjału kadrowego i bazy materialnej, a także stwarzało nowe warunki rozwoju geografii społeczno-ekonomicznej w łódzkim ośrodku akademickim. Pierwszym kierownikiem powołanej 1 października 1957 r. – w wyniku scalenia wymienionych jednostek – Katedry Geografii Ekonomicznej (usytuowanej na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi) został doc. S. Berezowski, który jednak jeszcze w tym samym roku, z powodu ograniczenia dwuetatowości i uciążliwości związanych z dojazdami z Warszawy, zrezygnował z tej funkcji. Opuszczone stanowisko objął, mianowany wówczas docentem, dr Ludwik Straszewicz (zatrudniony w Uniwersytecie Łódzkim od 1956 r. na stanowisku zastępcy profesora)¹¹. Była to decyzja kluczowa z punktu widzenia przyszłego rozwoju łódzkiej antropogeografii. Katedra Geografii Ekonomicznej, licząca kilku nauczycieli akademickich, była jedną z trzech (a od 1962 r. jedną z czterech) jednostek¹² funkcjonujących w utworzonym w 1958 r. Instytucie Geograficznym, w którym aż do połowy lat 70. XX w. wyraźnie dominowała geografia fizyczna.

W latach 60. w Uniwersytecie Łódzkim istniała jeszcze jedna jednostka zaangażowana w badania, a przede wszystkim dydaktykę z zakresu geografii człowieka – była to powołana w 1962 r. na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym niewielka Katedra Geografii Ekonomicznej, kierowana

¹⁰ Zofia Cichocka-Petrażycka (ur. 1902 – zm. 1961), dr, geograf ekonomiczny, autorka wielokrotnie wznawianych w okresie międzywojennym i powojennym podręczników z zakresu geografii gospodarczej Polski (także przygotowywanych we współpracy z J. Lothem).

¹¹ Ludwik Straszewicz po II wojnie światowej osiedlił się we Wrocławiu, gdzie pracował w instytucjach planistycznych. W 1949 r. uzyskał stopień doktora i podjął pracę w Instytucie Geografii Uniwersytetu Wrocławskiego. Do Łodzi trafił w 1952 r., oddelegowany do organizacji Pracowni Planów Regionalnych, którą kierował do 1956 r., gdy został zatrudniony w Uniwersytecie Łódzkim.

¹² Pozostałe jednostki to Katedra Geografii Fizycznej, Katedra Geologii i utworzona w 1962 r. Katedra Meteorologii, Klimatologii i Hydrografii.

przez prof. Tadeusza Olszewskiego. Rok 1970 przyniósł reformę organizacyjną w Uniwersytecie Łódzkim¹³, której efektem było m.in. połączenie dwóch funkcjonujących w uczelni jednostek geografii ekonomicznej. Do przemianowanego Zakładu Geografii Ekonomicznej na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi (przemianowanego z katedry) włączono jednostkę istniejącą na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Kierownikiem tej jednostki na okres trzech lat został prof. T. Olszewski. W 1973 r. kierownictwo Zakładu ponownie przejął L. Straszewicz¹⁴.

Przełom lat 60. i 70. XX w. wyznacza koniec pierwszego etapu tworzenia podstaw przyszłego dynamicznego rozwoju łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej. Jest to okres usilnych starań Ludwika Straszewicza, kontynuującego wcześniejsze działania przybyłych z Warszawy (związanych z Łodzią jedynie przez krótki czas) profesorów S. Gorzuchowskiego i S. Berezowskiego oraz starania o miejsce należne geografii człowieka, zarówno w dydaktyce, jak i w badaniach naukowych, prowadzonych w Uniwersytecie Łódzkim. Profesor Straszewicz stworzył w Łodzi, praktycznie od podstaw, silny ośrodek geografii społeczno-ekonomicznej, ukierunkowany na badania wielkich miast i przemysłu, nawiązał kontakty międzynarodowe i wychował liczne grono geografów społeczno-ekonomicznych nowej generacji¹⁵. Kolejny etap przyspieszonego – w wymiarze ilościowym, jakościowym i organizacyjnym – rozwoju geografii społeczno-ekonomicznej pod kierunkiem L. Straszewicza przypada na lata 70. i 80. XX w., a koniec tego okresu wyznacza przejście Profesora na emeryturę (1987).

Dynamiczny rozwój w latach 70. zaowocował podniesieniem w 1981 r. dotychczasowego Zakładu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni (wchodzącego od 1970 r., wraz z czterema innymi zakładami fizycznogeograficznymi¹⁶ oraz Pracownią Dydaktyki, w skład Instytutu Geografii) do rangi samodzielnego Instytutu¹⁷ o tej samej nazwie. W nowo

¹³ W 1970 r., w wyniku ogólnopolskiej reorganizacji akademickich struktur organizacyjnych, katedry uniwersyteckie zostały przemianowane na zakłady.

¹⁴ Profesor T. Olszewski w 1973 r. odszedł z Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ i objął kierownictwo, zatrudniającego grupę geografów, nowo utworzonego Zakładu Badań Regionalnych na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ.

¹⁵ Por. S. Liszewski, *60 lat geografii uniwersyteckiej w Łodzi. Refleksje nad przemijającym czasem*, [w:] *Sześćdziesiąt lat geografii w Uniwersytecie Łódzkim (1945–2005)*, t. 1, oprac. I. Gajda-Pijanowska, Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2005, s. 10.

¹⁶ Były to: Zakład Geologii, Zakład Geomorfologii i Paleogeografii Czwartorzędu, Zakład Geografii Fizycznej Regionalnej oraz Zakład Meteorologii, Klimatologii i Hydrografii.

¹⁷ Powstanie Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni było wynikiem podziału istniejącego dotychczas Instytutu Geografii na dwie jednostki – drugą był Instytut Geografii Fizycznej i Kształtowania Środowiska.

powołanym Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni, z inicjatywy L. Straszewicza, zostały utworzone trzy wewnątrzinstytutowe jednostki – odrębne zakłady odpowiadające kierunkom prowadzonych badań: Zakład Geografii Politycznej i Ekonomicznej Regionalnej (którego kierownictwo objął doc. dr hab. Marek Koter), Zakład Lokalizacji Produkcji i Gospodarki Przestrzennej (powierzony doc. dr hab. Stanisławowi Pączce) oraz Zakład Geografii Miast i Turyzmu (przekazany doc. dr hab. Stanisławowi Liszewskiemu)¹⁸. Oznaczało to istotną zmianę o charakterze strukturalnym – do tej pory geografia ekonomiczna funkcjonowała jako monolityczna jednostka naukowo-dydaktyczna. Funkcję dyrektora Instytutu – podstawowej jednostki organizacyjnej ówczesnego Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi – do czasu przejścia na emeryturę pełnił Ludwik Straszewicz¹⁹.

18 Kolejne przesunięcia organizacyjne przyniosła zmiana statutu Uniwersytetu Łódzkiego w 1991 r. – nazwa Instytutu uległa niewielkiej korekcie i przyjęła brzmienie: Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni. Jednocześnie, co o wiele bardziej istotne, zmienił się zasadniczo charakter Instytutu – stał się on federacją wchodzących w jego skład jednostek, co oznaczało *de facto* decentralizację wszystkich najistotniejszych decyzji, przeniesionych na poziom katedr i samodzielnych zakładów przy jednoczesnym ograniczeniu roli Instytutu do koordynacji niektórych zadań dydaktycznych²⁰.

W skład Instytutu federacyjnego wchodziły dotychczasowe zakłady (czasem pod nieco zmodyfikowanymi nazwami), przemianowane na katedry. Były to: Katedra Geografii Miast i Turyzmu (do 1992 Zakład), kierowana przez Stanisława Liszewskiego, Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych (do 1993 r. Zakład Geografii Politycznej i Ekonomicznej Regionalnej) Marka Kotera oraz Katedra Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego (do 1994 Zakład Lokalizacji Produkcji i Gospodarki Przestrzennej) Stanisława Pączki. W 1991 r. został utworzony Zakład (w 2002 r. podniesiony do rangi Katedry) Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej (kierowany przez Tadeusza Marszałę), stanowiący czwartą, samodzielną jednostkę, wchodzącą w skład Instytutu. Przez pewien okres w strukturze Instytutu działała także jednostka pomocnicza o charakterze technicznym, Laboratorium Usług Inżynieryjno-Technicznych.

¹⁸ W ramach Instytutu funkcjonowała także jednostka pomocnicza – Laboratorium Usług Inżynieryjno-Technicznych.

¹⁹ Od 1987 r. kierownictwo Instytutu objął Stanisław Pączka.

²⁰ Do 1995 r. Instytutem federacyjnym kierował Stanisław Pączka, a w kolejnych latach Andrzej Matczak (1995–2002), Stanisław Liszewski (2002–2005), Marek Sobczyński (2005–2012) i Andrzej Rykała (2012–2016).

Tabela 1. Rozwój instytucjonalny i struktura organizacyjna łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej w latach 1945–2016

Lata	Struktura organizacyjna łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej		
	2		
1945	WYDZIAŁ NAUK PRZYRODNICZYCH, ZAKŁAD GEOGRAFII, WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY, KATEDRA ANTROPOGEOGRAFII (kier. S. Gorzuchowski)		
1950–1958	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI, Zespół Katedr Geografii i Geologii (od 1952), KATEDRA GEOGRAFII EKONOMICZNEJ (kier. S. Berezowski)		
1958–1970	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI, Instytut Geograficzny, KATEDRA GEOGRAFII EKONOMICZNEJ (kier. L. Straszewicz)		
1970–1981	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI, Instytut Geografii, ZAKŁAD GEOGRAFII EKONOMICZNEJ I ORGANIZACJI PRZESTRZENI, od 1973 (kier. T. Olszewski, 1970–1973; L. Straszewicz, od 1973)		
1981–1991	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI, INSTYTUT GEOGRAFII EKONOMICZNEJ I ORGANIZACJI PRZESTRZENI (dyr. L. Straszewicz, od 1987 S. Pączka) – Zakład Geografii Politycznej i Ekonomicznej Regionalnej – Zakład Lokalizacji Produkcji i Gospodarki Przestrzennej – Zakład Geografii Miast i Turyzmu		
1991–2001	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI ZAKŁAD* (od 1992 KATEDRA*) GEOGRAFII MIAST I TURYZMU (kier. S. Liszewski) – Zakład Geografii Miast (1992) – Zakład Geografii i Turyzmu (1992) – Zakład Urbanizacji Przestrzeni (2001) – Zakład Geografii Hotelarstwa (2001)	ZAKŁAD* (od 1993 KATEDRA*) GEOGRAFII POLITYCZNYCH I STUDIÓW REGIONALNYCH (kier. M. Koter)	ZAKŁAD* (od 1994 KATEDRA*) GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ I PLANOWANIA REGIONALNEGO (kier. S. Pączka, od 1995 A. Werwicki) – Zakład Geografii Produkcji i Planowania Regionalnego (1994) – Zakład Geografii Usług i Studiów Ludnościowych (1994)
			ZAKŁAD* ZAGOSPODAROWANIA ŚRODOWISKA I POLITYKI PRZESTRZENNEJ (kier. T. Marszał)

Tabela 1. (cd.)

WYDZIAŁ NAUK GEOGRAFICZNYCH	
1	<p>KATEDRA* (od 2007 INSTYTUT) GEOGRAFII MIAST I TURYZMU (kier. S. Liszewski) – Zakład Geografii Miast – Zakład Urbanizacji Przestrzeni – Zakład Geografii Turystyki – Zakład Geografii Ho- telarstwa</p> <p>KATEDRA* GEOGRAFII POLI- TYCZNEJ I STU- DIÓW REGIONAL- NYCH (kier. M. Koter) – Zakład Geografii Hi- storycznej i Dziedzictwa Kulturowego (2002) – Zakład Geografii Poli- tycznej (2002) – Zakład Badań Spo- łecznych i Regionalnych (2002; 2005–2007 Za- kład Geografii Społecz- nej i Studiów Regional- nych)</p> <p>KATEDRA* GOSPODARKI PRZE- STRZENNEJ I PLA- NOWANIA PRZE- STRZENNEGO (kier. A. Werwicki, od 2003 J. Dzieciuchowicz) – Zakład Lokalizacji Produkcji, Usług i Plano- wania Przestrzennego – Zakład Studiów Lud- nościowych</p> <p>ZAKŁAD* (od 2002 KATEDRA*) ZAGOSPODAROWA- NIA ŚRODOWISKA I POLITYKI PRZE- STRZENNEJ (kier. T. Marszał)</p> <p>ZAKŁAD GEOGRAFII REGIO- NALNEJ I SPOŁECZ- NEJ (2007, kier. A. Suliborski)</p>
2001–2008	

WYDZIAŁ NAUK GEOGRAFICZNYCH					
2008–2016	INSTYTUT GEOGRAFII MIAST I TURYZMU (kier. S. Liszewski, od 2010 B. Włodarczyk) – Zakład Geogr. Miast i Zakład Urbanizacji Przemysłowej – Zakład Geografii Turyzmu – Zakład Geografii Hotelarstwa – Zakład Geoinformacji (2012) – Pracownia Rekreacji i Turystyki Kwalifikowanej (2009) – Pracownia Rewitalizacji Miast (2012)	KATEDRA* GEOGRAFII POLITYCZNEJ I STUDIÓW REGIONALNYCH (kier. 2008–2012 i od 2014 M. Sobczyński, 2012–2014 M. Kulesza) – Zakład Geografii Historycznej i Dziedzictwa Kulturowego – Zakład Geografii Politycznej	KATEDRA* GOSPODARKI PRZEMISŁOWEJ I PLANOWANIA PRZEMISŁOWEGO (od 2013 KATEDRA* STUDIÓW LUDNOŚCIOWYCH I BADAŃ NAD USŁUGAMI) (kier. 2008–2013 J. Dzieciuchowicz, 2013–2015 E. Klima, od 2015 A. Rochmińska)	KATEDRA* ZAGOSPODAROWANIA ŚRODOWISKA I POLITYKI PRZEMISŁOWEJ (kier. T. Marszał) – Zakład Zagospodarowania Środowiska (2008) – Zakład Polityki Przemysłowej (2008) – Zakład Fizjografii i Planowania Przestrzennego (2012)	ZAKŁAD* (od 2011 KATEDRA*) GEOGRAFII REGIONALNEJ I SPOŁECZNEJ (kier. A. Suliborski)

Objaśnienia: nazwy pogrubione – podstawowe samodzielne jednostki organizacyjne, prowadzące działalność naukowo-dydaktyczną w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej; * jednostki sfederowane od 1992 w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni.

Ważną datą w historii łódzkiego ośrodka geograficznego był rok 2001, kiedy z Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi wyodrębniono Wydział Nauk Geograficznych (WNG), będący podstawową jednostką organizacyjną Uniwersytetu Łódzkiego²¹. Pierwszym dziekanem nowo powołanego Wydziału został Kazimierz Kłysik²², który funkcję tę pełnił do roku 2008. W tym czasie nastąpiły kolejne zamiany w strukturze organizacyjnej jednostek społeczno-ekonomicznych WNG, a mianowicie:

- w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych utworzone zostały wewnętrzne pomocnicze jednostki organizacyjne – zakłady (2002 r.);

- Katedra Geografii Miast i Turyzmu, która w 2005 r. wystąpiła ze struktur federacyjnego Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni, w 2007 r. została przekształcona w instytut kierunkowy o tej samej nazwie – Instytut Geografii Miast i Turyzmu (kierowany przez Stanisława Liszewskiego, a od 2010 r. przez Bogdana Włodarczyka);

- z Katedry Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych (kierowanej w latach 2008–2012 oraz od 2015 r. przez Marka Sobczyńskiego, a w latach 2008–2015 przez Mariusza Kuleszę) w 2007 r. wyodrębnił się samodzielny Zakład (od 2011 r. Katedra) Geografii Regionalnej i Społecznej, kierowany przez Andrzeja Suliborskiego, przy czym obydwie jednostki pozostały w strukturze federacyjnego Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni.

22

W kolejnym okresie obejmującym lata 2008–2016, gdy funkcje dziekana WNG UŁ pełnił Tadeusz Marszał, zmiany organizacyjne jednostek geograficzno-ekonomicznych objęły:

- Katedrę Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego, w której zlikwidowano wewnętrzny podział na zakłady (2008 r.) i która zmieniła nazwę na Katedrę Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami (2013 r.);

- Katedrę Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej oraz Instytut Geografii Miast i Turyzmu, w których zostały utworzone dodatkowe, wewnętrzne, pomocnicze jednostki organizacyjne (zakłady i pracownia).

Od 1991 r. – poza podstawowymi z punktu widzenia organizacji i kompetencji decyzyjnych jednostkami organizacyjnymi Wydziału (ka-

²¹ Ta istotna zmiana organizacyjna i podniesienie zespołu jednostek geograficznych funkcjonujących w strukturze Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi do rangi jednego z wydziałów uniwersyteckich nastąpiło z inicjatywy prof. Stanisława Liszewskiego, ówczesnego rektora Uniwersytetu Łódzkiego, i dzięki jego staraniom.

²² Kazimierz Kłysik, prof. dr hab., klimatolog, kierownik Katedry Meteorologii i Klimatologii.

tedrami oraz instytutem kierunkowym) – funkcjonowały wewnętrzne jednostki pomocnicze (zakłady i pracownie). Były powołane w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych²³, Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej²⁴, Katedrze Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego²⁵ oraz kierunkowym Instytucie Geografii Miast i Turyzmu²⁶.

Tabela 2. Struktura organizacyjna Wydziału Nauk Geograficznych UŁ (stan na 31 grudnia 2015)

Wydział Nauk Geograficznych	Podstawowe jednostki organizacyjne (liczba etatów nauczycieli akademickich)
	INSTYTUT NAUK O ZIEMI
	KATEDRA GEOGRAFII FIZYCZNEJ (8) – Zakład Dynamiki Środowiska i Bioklimatologii – Pracownia Gleboznawstwa i Geoekologii
	KATEDRA GEOMORFOLOGII I PALEOGEOGRAFII (7)
	KATEDRA METEOROLOGII I KLIMATOLOGII (6)
	KATEDRA HYDROLOGII I GOSPODARKI WODNEJ (4) PRACOWNIA GEOLOGII (3,5)
INSTYTUT GEOGRAFII EKONOMICZNEJ I ORGANIZACJI PRZESTRZENI	
KATEDRA GEOGRAFII POLITYCZNEJ I STUDIÓW REGIONALNYCH (6) – Zakład Geografii Politycznej – Zakład Geografii Historycznej i Dziedzictwa Kulturowego	
KATEDRA ZAGOSPODAROWANIA ŚRODOWISKA I POLITYKI PRZESTRZENNEJ (15) – Zakład Zagospodarowania Środowiska – Zakład Polityki Przestrzennej – Zakład Fizjografii i Planowania Przestrzennego	
KATEDRA STUDIÓW LUDNOŚCIOWYCH I BADAŃ NAD USŁUGAMI (4,5)	
KATEDRA GEOGRAFII REGIONALNEJ I SPOŁECZNEJ (5)	

²³ Zakład Geografii Politycznej (od 2002) oraz Zakład Geografii Historycznej i Dziedzictwa Kulturowego (od 2002), Zakład Badań Społecznych i Regionalnych (2002–2005; 2005–2007 pod nazwą Zakład Geografii Społecznej i Studiów Regionalnych).

²⁴ Zakład Zagospodarowania Środowiska (od 2008), Zakład Polityki Przestrzennej (od 2008), Zakład Fizjografii i Planowania Przestrzennego (od 2012).

²⁵ Zakład Geografii Produkcji i Planowania Regionalnego przemianowany na Zakład Lokalizacji Produkcji, Usług i Planowania Przestrzennego (1994–2008), natomiast Zakład Geografii Usług i Studiów Ludnościowych – na Zakład Studiów Ludnościowych (1994–2008).

²⁶ Zakład Geografii Miast (od 1992), Zakład Geografii Turyzmu (od 1992), Zakład Geografii Hotelarstwa (od 2001), Zakład Urbanizacji Przestrzeni (od 2001), Pracownia Rekreacji i Turystyki Kwalifikowanej (od 2009), Zakład Geoinformacji (od 2012), Pracownia Rewitalizacji Miast (od 2012).

Tabela 2. (cd.)

Podstawowe jednostki organizacyjne (liczba etatów nauczycieli akademickich)	
Wydział Nauk Geograficznych	INSTYTUT GEOGRAFII MIAST I TURYZMU (28)
	– Zakład Geografii Miast – Zakład Geografii Turyzmu – Zakład Geografii Hotelarstwa – Zakład Urbanizacji Przestrzeni – Zakład Geoinformacji – Pracownia Rekreacji i Turystyki Kwalifikowanej – Pracownia Rewitalizacji Miast
	ZAKŁAD DYDAKTYKI GEOGRAFII (3)
	PRACOWNIA TECHNIK KOMPUTEROWYCH I GRAFICZNYCH (1)
	DZIEKANAT
	MUZEUM GEOLOGICZNE
	BIBLIOTEKA GEOGRAFICZNA
	DZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Obecną strukturę organizacyjną WNG UŁ, z uwzględnieniem jednostek prowadzących działalność w zakresie geografii człowieka, przedstawiono w tab. 2. Potrzeby wszystkich jednostek naukowo-dydaktycznych Wydziału (także fizycznogeograficznych) uwzględniają: Pracownia Technik Komputerowych i Graficznych, Biblioteka Geograficzna z mapiarnią oraz pomocnicze jednostki administracyjne. Struktura instytucjonalna WNG, według stanu na koniec 2015 r., pomimo wysiłków mających na celu jej zracjonalizowanie i dopasowanie do realiów merytorycznych, odpowiadających kierunkom prowadzonych badań oraz potrzeb realizacji zadań dydaktycznych – z uwagi na uwarunkowania personalne i zaszcłości z wcześniejszych okresów, a także skomplikowane zapisy Statutu UŁ – nie do końca spełnia wymogi optymalnej organizacji jednostek naukowo-dydaktycznych. Świadczy o tym choćby bardzo nierównomierne rozłożenie potencjału kadrowego poszczególnych wewnętrznych jednostek organizacyjnych (nie zawsze uzasadnione potrzebami merytorycznym) i słabość kadrowa wielu z nich (por. tab. 3).

Tabela 3. Potencjał kadrowy jednostek organizacyjnych WNG, prowadzących działalność naukową i dydaktyczną w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej (stan na 31 grudnia 2015)

Jednostka organizacyjna	Pracownicy naukowo-dydaktyczni					Etaty adm. i techn.
	ogółem	prof.	dr hab.	dr	mgr	
Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych	6	1	2	3	–	1
– Zakład Geografii Historycznej i Dziedzictwa Kulturowego	3	–	–	3	–	x
– Zakład Geografii Politycznej	3	1	2	–	–	x
Katedra Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami	4,5	–	4	0,5	–	0,5
Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej	15	1	2	11	1	2
– Zakład Zagospodarowania Środowiska	5	1	–	4	–	x
– Zakład Polityki Przestrzennej	5	–	1	3	1	x
– Zakład Fizjografii i Planowania Przestrzennego	5	–	1	4	–	x
Katedra Geografii Regionalnej i Społecznej	5	1	1	3	–	0,5
Instytut Geografii Miast i Turyzmu	28	3	8	12	5	3,5
– Zakład Geografii Miast	4	1	1	2	–	x
– Zakład Urbanizacji Przestrzeni	4	1	2	0	1	x
– Zakład Geografii Turyzmu	6	–	2	4	–	x
– Zakład Geografii Hotelarstwa	4	1	–	2	1	x
– Zakład Geoinformacji	5	–	2	1	2	x
– Pracownia Rekreacji i Turystyki Kwalifikowanej	4	–	1	2	1	x
– Pracownia Rewitalizacji Miast	2	–	1	1	–	x
Ogółem	58,5	6	17	29,5	6	7,5

Reorganizację struktur Wydziału, także w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej, przyniesie rok 2016. Wprowadzone do Statutu Uniwersytetu Łódzkiego zapisy wymuszają z końcem roku akademickiego 2015/2016 likwidację tych jednostek, które nie spełniają minimalnych warunków odnoszących się do liczby nauczycieli akademickich. W rezultacie oznaczać to będzie pewne przesunięcia kadrowe i zmiany organizacyjne, prowadzące do konsolidacji potencjału naukowo-dydaktycznego²⁷.

²⁷ Projektowane zmiany struktur organizacyjnych w obrębie geografii społeczno-ekonomicznej przewidują m.in. likwidację Katedry Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami (przejście pracowników Katedry do innych jednostek).

Baza lokalowa

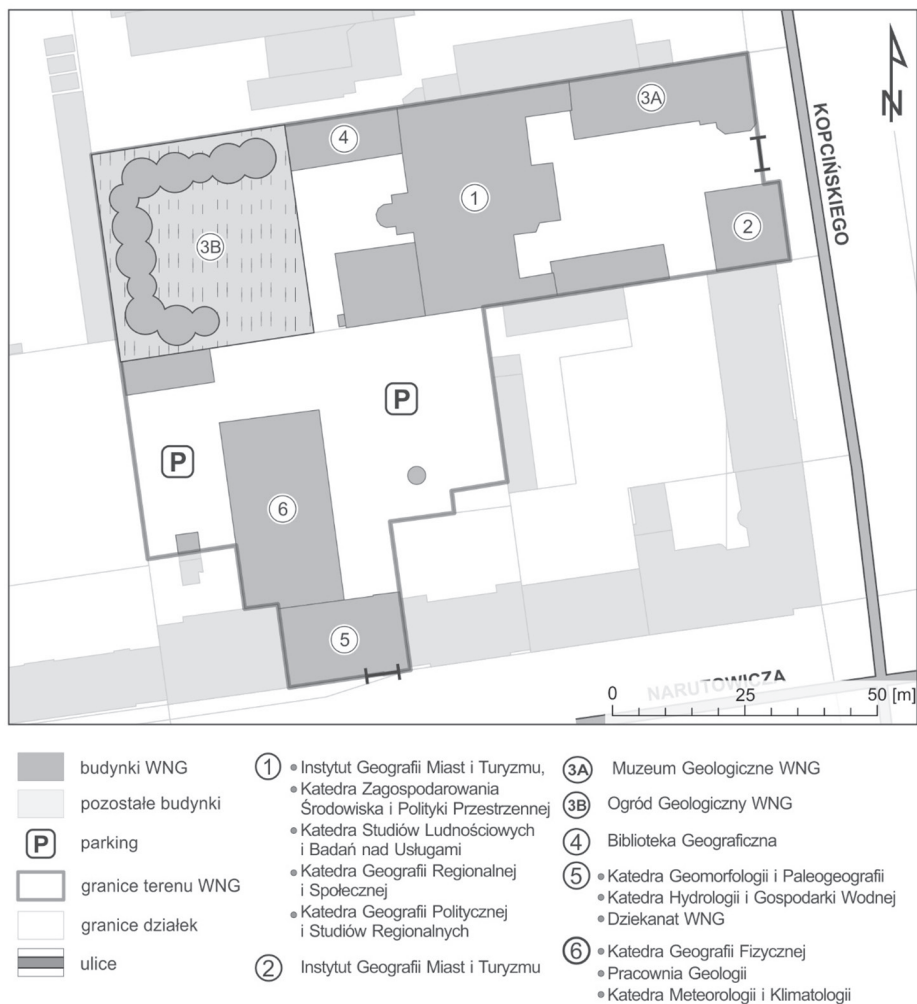
Pierwszą tymczasową siedzibą uniwersyteckiego ośrodka geograficznego w Łodzi były cztery pokoje w kamienicy przy ul. Piotrkowskiej 39, które w 1945 r. zajmował Zakład Geografii. W 1947 r. zakład ten został przeniesiony do dwunastopokojowego lokalu przy ul. Sienkiewicza 29. Stałą siedzibę, w budynku przy ul. Curie-Skłodowskiej 11 (13 pomieszczeń o łącznej powierzchni 374 m²), geografia uzyskała w 1951 r.

Powołanie Katedry Geografii Ekonomicznej i objęcie jej kierownictwa przez L. Straszewicza w 1957 r. zbiegło się w czasie z włączeniem do Uniwersytetu Łódzkiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej i pozyskaniem dla geografii kolejnej siedziby przy al. Kościuszki 21²⁸. Już w 1956 r. niewielki (wówczas trzyosobowy) Zakład Geografii Ekonomicznej UŁ został przeniesiony z ul. Curie-Skłodowskiej do dwu pomieszczeń w budynku WSP przy ul. Kościuszki 21, gdzie wcześniej funkcjonowała również Katedra Geografii Społeczno-Gospodarczej WSP. To właśnie w tym budynku przez następne czterdzieści kilka lat zlokalizowane były wszystkie jednostki geografii społeczno-ekonomicznej – początkowo w kilku pomieszczeniach na trzecim piętrze budynku frontowego, a z czasem, wraz z rozwojem tej subdyscypliny geografii, w kolejnych pomieszczeniach na trzecim i czwartym piętrze frontu oraz w oficynie. Zmiany systemowe po upadku komunizmu i restytucja prywatnej własności, a także trudne warunki lokalowe – niezaspokajające potrzeb szybko rozwijającej się pod względem kadrowym oraz instytucjonalnym antropogeografii – spowodowały konieczność podjęcia pilnych działań w celu znalezienia nowej siedziby dla łódzkiej geografii.

Istotne zmiany przyniósł przełom XX i XXI w. – geografia pozyskała dwa poprodukcyjne obiekty przy ul. Kopcińskiego 31 i Narutowicza 88. W latach 1999–2001, po gruntownym remoncie i adaptacji do potrzeb działalności naukowo-dydaktycznej, oddano do użytku trzy budynki o łącznej powierzchni 5,2 tys. m² (przy ul. Kopcińskiego), a w 2003 r. kolejny budynek o pow. 3,6 tys. m² (przy ul. Narutowicza).

Dziś WNG UŁ funkcjonuje w zwartym kompleksie czterech budynków o powierzchni 8,8 tys. m², położonych na działkach o łącznej powierzchni 8,2 tys. m². Ważnym elementem składowym zespołu jest Muzeum i Ogród Geologiczny. Jednostki organizacyjne WNG, prowadzące działalność dydaktyczną i naukową w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej, zajmują dwa budynki przy ul. Kopcińskiego, dysponując ponad czterdziestoma pomieszczeniami dla pracowników o łącznej powierzchni 865 m² (tab. 4).

²⁸ Był to budynek zajmowany wcześniej przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną.

Ryc. 1. Zespół obiektów Wydziału Nauk Geograficznych UŁ (2015)

Tabela 4. Baza lokalowa jednostek geograficzno-ekonomicznych UŁ (stan na 31 grudnia 2015)

Jednostka	Pomieszczenia pracownicze	
	liczba	powierzchnia
Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych	4	90,9
Katedra Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami	5	93,5
Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej	9	206,3
Katedra Geografii Regionalnej i Społecznej	3	63,4
Instytut Geografii Miast i Turyzmu	21	410,7
Razem	42	864,8

Potencjał kadrowy

Pomijając pierwsze powojenne lata, gdy kadre geografów społeczno-ekonomicznych stanowiły osoby tylko czasowo związane z Łodzią i rozproszone w różnych jednostkach organizacyjnych łódzkich uczelni, faktyczne początki tworzenia skonsolidowanego zespołu dydaktyczno-naukowego łódzkiej antropogeografii przypadają na drugą połowę lat 50. XX w.

W początkach 1956 r. Zakład Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego tworzył trzyosobowy zespół (doc. dr S. Berezowski, mgr J. Kremky-Saloni i mgr B. Bajorek). Po połączeniu z jednostkami funkcjonującymi w strukturze Wyższej Szkoły Pedagogicznej (włączonej do Uniwersytetu Łódzkiego), tj. Katedrą Geografii Społeczno-Ekonomicznej (cztery etaty) i Katedrą Geografii Regionalnej (jeden etat), stan kadrowy geografów społeczno-ekonomicznych w Uniwersytecie Łódzkim powiększył się do ośmiu etatów (kierownik katedry doc. dr S. Berezowski, dr L. Straszewicz, mgr S. Lipko, mgr B. Bajorek, mgr J. Kremky-Saloni, mgr A. Kurnicka, mgr S. Pączka, mgr S. Zając). Jesienią 1958 r. Katedra liczyła jednak już tylko pięciu pracowników – z pracy zrezygnowali S. Berezowski, S. Lipko, J. Kremky-Saloni i A. Kurnicka, do zespołu dołączył mgr Z. Batorowicz. W 1959 r. zatrudnienie w Katedrze uzyskał M. Koter.

28

Na przełomie lat 50. i 60. zespół, kierowany przez doc. L. Straszewicza, tworzyło grono pięciu (nie licząc kierownika) młodych osób – niektóre z nich pozostały związane z uczelnią przez długie lata (S. Pączka 1958–1995, Z. Batorowicz 1958–1989, M. Koter 1959–2008), podczas gdy inne po krótkim czasie odeszły z pracy w Uniwersytecie Łódzkim. Wzmocnienie zespołu stanowiła dojeżdżająca z Warszawy w latach 1960–1961 Z. Cichocka-Petrażycka, jedyna osoba, poza kierownikiem Katedry, legitymująca się stopniem doktora.

W 1964 r. Katedra Geografii Ekonomicznej – sześciu nauczycieli akademickich (jeden docent, jeden adiunkt i czterech asystentów) oraz jeden pracownik techniczny – stanowiła około 1/5 potencjału kadrowego łódzkiego ośrodka geograficznego, zdominowanego przez geografię fizyczną²⁹.

W latach 60. kadre naukowo-dydaktyczną Katedry Geografii Ekonomicznej zasilili kolejni młodzi absolwenci kierunku geograficznego, którzy na długie lata swój los zawodowy związali z Uniwersytetem Łódzkim: E. Dziegieć (1962), S. Liszewski (1963), J. Dzieciuchowicz (1966), A. Suliborski (1968) oraz kilka innych osób, które z czasem przeszły do innej pra-

²⁹ Cały Instytut Geografii liczył wówczas 31 pracowników naukowo-dydaktycznych (w tym: siedmiu samodzielnych pracowników nauki, siedmiu adiunktów i 17 asystentów) oraz ośmiu pracowników technicznych i jednego administracyjnego.

cy³⁰. Zespół Katedry, składający się z pracowników o niewielkim dorobku naukowym i dydaktycznym, okresowo wspierali bardziej doświadczeni wykładowcy (z innych wydziałów UŁ, ośrodków geograficznych, a także praktycy), prowadzący na kierunku geograficznym w ramach umów-zleceń część zajęć ze studentami z zakresu problematyki społeczno-ekonomicznej³¹. Ten pierwszy, niełatwy okres budowania podstaw geografii społeczno-ekonomicznej w ośrodku, w którym wiodącą rolę odgrywała geografia fizyczna (a zwłaszcza geomorfologia), był czasem tworzenia solidnych fundamentów, na których w kolejnych dekadach opierał się szybki rozwój geografii człowieka. Były to lata, w których, pomimo dużej rotacji pracowników, następował powolny, ale stabilny wzrost potencjału kadrowego łódzkiej geografii ekonomicznej, mierzony m.in. liczbą uzyskiwanych tytułów i stopni naukowych – tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego otrzymał L. Straszewicz (1964), a stopnie doktorskie Z. Batorowicz (1962), M. Koter (1967), S. Pączka (1967) i S. Liszewski (1970).

Koniec lat 60. przyniósł wykrystalizowanie się, budowanego przez L. Straszewicza, zespołu geografii społeczno-ekonomicznej, który tworzyło dziesięciu nauczycieli akademickich (prof. dr L. Straszewicz, adiunkci: dr Z. Batorowicz, dr M. Koter, dr S. Liszewski oraz dr S. Pączka, asystenci: mgr J. Dzieciuchowicz, mgr H. Kozłowska, mgr B. Stolarczyk, mgr A. Suliborski i mgr J. Szczygielski) oraz troje pracowników nauko-wo-technicznych (mgr E. Dziegieć, mgr M. Kucharska i mgr J. Soliński), z których część miała już znaczący dorobek naukowy i rozwinięte kontakty z innymi ośrodkami akademickimi, a także wносиła istotny wkład w proces dydaktyczny, realizowany na kierunku geograficznym (specjalizacja z geografii ekonomicznej), co miało zauważalny wpływ na wzmocnienie pozycji łódzkiej antropogeografii.

Połączenie w październiku 1970 r. jednostek geograficznych, funkcjonujących na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi oraz na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego przyniosło kolejne zmiany kadrowe. Kierownictwo Zakładu Geografii Ekonomicznej, usytu-

³⁰ Zrezygnowali z pracy w Uniwersytecie Łódzkim, przeszli do innych jednostek organizacyjnych UŁ bądź na etaty techniczno-administracyjne: mgr J. Szczygielski (zatrudniony w 1961), mgr Z. Jaroszczak (1961), mgr J. Michałowska-Kierzkowska (1964), mgr M. Przywarski (1965, w późniejszych latach zatrudniony na stanowisku administracyjno-technicznym), mgr J. Soliński (1966), mgr H. Kozłowska (1967, w późniejszych latach zatrudniona na stanowisku technicznym), mgr W. Hoffman-Piekaczowa (1967), mgr M. Kucharska (1968, zatrudniona na stanowisku technicznym, później objęła etat nauczyciela akademickiego w Pracowni Dydaktyki Geografii) i mgr B. Stolarczyk (1968).

³¹ Na geografii przedmioty społeczno-ekonomiczne prowadzili m.in.: dr W. Musiał i dr Z. Prochowski z Łodzi, dr hab. S. Witkowski z Radomia, dr hab. T. Jankowski z Wrocławia oraz pracownicy Instytutu Geografii PAN dr W. Biegajło, dr Ł. Górecka, dr J. Grzeszczak i dr S. Hejman.

owanego na Wydziale BNZ, na okres trzech lat objął doc. dr hab. T. Olszewski, z pracy odeszli mgr J. Szczygielski i mgr E. Dziegieć (podjęła studia doktoranckie), a do zespołu pracowników naukowo-dydaktycznych dołączyli: D. Wiktorowska (wcześniej pracownik Zakładu Geografii Regionalnej), mgr J. Bernacka-Baran (wcześniej asystent na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ) oraz mgr J. Kotlicka i mgr J. Jaworowski.

W 1973 r. L. Straszewicz ponownie objął funkcję kierownika Zakładu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni na Wydziale BNZ³², który liczył wówczas dziewięć etatów naukowo-dydaktycznych (jeden etat profesora, trzy adiunktów i pięć asystenckich). Nastąpiło kolejne znaczące wzmocnienie geografii społeczno-ekonomicznej – do zespołu dołączyła dr I. Czarnecka oraz pozyskano kilka nowych etatów asystenckich, na których znaleźli zatrudnienie: J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz (1973), T. Marszał (1973), A. Matczak (1973), E. Marczyńska-Witczak (1974) i A. Niżnik (1975)³³.

30

Dynamiczny rozwój geografii społeczno-ekonomicznej w latach 70. i na początku lat 80. XX w. to nie tylko ponad dwukrotny wzrost liczby nauczycieli akademickich, lecz także znaczące awanse naukowe pracowników. Trzech uczniów profesora L. Straszewicza uzyskało stopnie doktora habilitowanego: M. Koter (1977), S. Liszewski (1977) i S. Pączka (1979), a kolejne kilka osób otrzymało stopień doktora: J. Dzieciuchowicz (1975), A. Suliborski (1976), E. Dziegieć (1976), W. Michalski (1982), T. Marszał (1982), A. Matczak (1982), J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz (1982), E. Marczyńska-Witczak (1983), A. Niżnik (1983) i M. Sobczyński (1986)³⁴.

W chwili przejścia L. Straszewicza na emeryturę (1987) kierowany przez niego Instytut Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni zatrudniał 27 pracowników naukowo-dydaktycznych (w tym trzech docentów z habilitacją i 10 adiunktów z doktoratem) oraz kilkanaście osób na etatach techniczno-administracyjnych. Odejście Profesora zamykało pewien ważny etap rozwoju łódzkiego ośrodka antropogeografii, który z nikłego liczebnie i słabego w zakresie dorobku naukowo-dydaktycznego zespołu (kilku świeżo upieczonych absolwentów studiów geograficznych) przekształcił się w silną i dysponującą ustabilizowaną kadrą placówkę naukową.

³² T. Olszewski powrócił na Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny UŁ, gdzie objął kierownictwo nowo utworzonego Zakładu Badań Regionalnych.

³³ Osoby te były związane z uczelnią przez całe życie zawodowe, w tych samych latach zatrudnienie uzyskali również K. Ostrowski i L. Kufel, którzy po kilku latach odeszli z Uniwersytetu.

³⁴ W grupie wypromowanych doktorów są już zarówno doktoranci L. Straszewicza (J. Dzieciuchowicz, A. Suliborski, E. Dziegieć, T. Marszał, E. Marczyńska-Witczak i A. Niżnik), jak i uczniowie M. Kotera (M. Sobczyński) i S. Liszewskiego (A. Matczak, J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz).

Koniec lat 80. i pierwsza połowa lat 90. XX w. to okres pewnej stabilizacji liczby etatów naukowo-dydaktycznych, przy jednoczesnym pojawieniu się kolejnych, istotnych z punktu widzenia dalszego rozwoju ośrodka łódzkiego, awansów naukowych – tytuły profesorskie uzyskali wówczas S. Liszewski (1987) i M. Koter (1992), a stopnie doktora habilitowanego T. Marszał (1990) i A. Matczak (1992). Od połowy ostatniej dekad XX w. ponownie zaznaczył się szybki przyrost, także ilościowy, stanu kadrowego. Okres od momentu powołania do życia WNG UŁ w 2001 r. do dnia dzisiejszego to lata, w których łódzcy geografowie społeczno-ekonomiczni uzyskali znaczącą liczbę tytułów i stopni naukowych. Od roku 2001 kolejnych sześciu pracowników otrzymało tytuły profesorskie, a ponad 20 osób stopnie doktora habilitowanego (por. tab. 5).

Tabela 5. Tytuły profesorskie i stopnie doktora habilitowanego w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej uzyskane w latach 1957–2015

Rok	Tytuł profesora	Stopień doktora habilitowanego	Rok	Tytuł profesora	Stopień doktora habilitowanego
1957	–	L. Straszewicz*	2002	T. Marszał, A. Matczak	S. Kaczmarek
1964	L. Straszewicz	–	2003	–	K. Rembowska
1968	–	Z. Batorowicz*	2004	–	E. Szkurląt
1977	–	M. Koter, S. Liszewski	2006	–	J. Kaczmarek
1978	–	–	2008	M. Sobczyński	–
1979	–	S. Pączka	2009	–	I. Jażdżewska, B. Włodarczyk
1987	S. Liszewski	–	2010	–	J. Wojciechowska
1990	–	T. Marszał	2011	J. Jakóbczyk- -Gryszkiewicz, A. Suliborski	A. Wolaniuk
1992	M. Koter	A. Matczak	2012	M. Kulesza	E. Klima, A. Rykała
1996	–	E. Dziegieć (UJ), J. Dzieciuchowicz (IGiPZ PAN)	2013	–	M. Barwiński, M. Wójcik
1998	–	J. Jakóbczyk- -Gryszkiewicz	2014	–	L. Groeger, A. Rochmińska
2001	–	M. Kulesza, M. Sobczyński, A. Suliborski	2015	–	S. Mordwa, S. Tanaś, S. Marcińczak, A. Janiszewska

Objaśnienia: * docentura.

Poza osobami trwale związanymi z łódzkim ośrodkiem naukowym, które uzyskiwały tu kolejne stopnie i tytuły naukowe oraz miały stałe zatrudnienie – warto również wspomnieć tych samodzielnych pracowników nauki, przybyszów z innych ośrodków akademickich, którzy stopnie i tytuły naukowe zdobywali w innych uczelniach, ale przez krótszy lub dłuższy okres byli zatrudnieni w Uniwersytecie Łódzkim. Należą do nich: dr (dr hab. od 1977) I. Czarnecka (zatrudniona w UŁ w latach 1974–1978), prof. A. Werwicki (1993–2003), dr hab. Z. Rykiel (1994–1996), dr hab. Krzysztof Będkowski (od 2015) oraz cudzoziemcy: prof. M. Bachvarov (Bułgaria, 1995–2006), prof. B. Posatsky (Ukraina, 1995–2003), prof. M. Badenhorst (RPA, 2001–2003), dr hab. M. Habrel (Ukraina, od 2005). Dla kilku innych geografów społeczno-ekonomicznych Uniwersytet Łódzki był dodatkowym miejscem pracy na tzw. „drugim etacie” – byli to: dr hab. (prof. od 2001) K. Heffner (1994–2003), dr hab. A. Szajnowska-Wysocka (1996–2000), prof. A. Jelonek (1998–2003), prof. A. Kowalczyk (2001–2005) i dr hab. Z. Makiela (2001–2002).

Dziś (w grudniu 2015) jednostki geograficzno-ekonomiczne ośrodka łódzkiego dysponują 59,5 etatami naukowymi (nie licząc siedmiu i pół etatów technicznych i administracyjnych), w tym sześciu profesorów tytularnych, 17 osób ze stopniem doktora habilitowanego i 30 doktorów.

Tabela 6. Rozwój kadrowy łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej w latach 1957–2015

Rok	Prof. [1]	Dr hab. + doc.* [2]	Dr [3]	Razem [1+2+3]	Rok	Prof. [1]	Dr hab. + doc.* [2]	Dr [3]	Razem [1+2+3]
1957	–	2	–	2	1974	1	–	4	5
1958	–	2	–	2	1975	1	–	5	6
1959	–	1	–	1	1976	1	–	7	8
1960	–	1	1	2	1977	1	2	5	8
1961	–	1	1	2	1978	1	2	5	8
1962	–	1	1	2	1979	1	3	3	7
1963	–	1	1	2	1980	1	3	3	7
1964	1	–	1	2	1981	1	3	4	8
1965	1	–	1	2	1982	1	3	7	12
1966	1	–	1	2	1983	1	3	9	14
1967	1	–	3	4	1984	1	3	9	14
1968	1	–	3	4	1985	1	3	9	14
1969	1	–	3	4	1986	1	3	10	15
1970	1	–	3	5	1987	2	2	10	15
1971	1	–	3	5	1988	1	2	10	14
1972	1	–	3	4	1989	1	2	10	14
1973	1	–	3	4	1990	1	3	10	14

1991	1	3	10	14	2003	9***	10	24	43
1992	2	3	12	17	2004	6*	9	25	40
1993	3	3	14	20	2005	6*	10	25	41
1994	3	5*	16	24	2006	5	11	26	42
1995	3	7*	14	24	2007	4	11	30	45
1996	3	8**	17	28	2008	5	10	28	43
1997	3	8**	18	29	2009	4	12	29	45
1998	4*	9**	20	32	2010	4	12	29	45
1999	4*	9**	22	35	2011	6	11	30	47
2000	4*	9**	25	38	2012	7	12	31	49
		WNG			2013	7	14	31	51
2001	7***	11*	22	40	2014	7	15	31	53
2002	9***	10*	23	42	2015	6	17	30	53

Objaśnienia: zatrudnieni na „drugim etacie”: * 1 osoba; ** 2 osoby; *** 3 osoby.

Analizując rozwój kadrowy, należy zauważyć, że wśród osób, które uzyskały w ostatnim ćwierćwieczu stopnie doktorów, doktorów habilitowanych i tytuły profesorskie w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej nie wszyscy ukończyli studia geograficzne i nie wszyscy mają tytuł magistra tej dyscypliny – absolwentami studiów ekonomicznych są T. Marszał i J. Kaczmarek, historycznych M. Kulesza, matematyki I. Jażdżewska, architektury i urbanistyki S. Kaczmarek, co dowodzi otwarcia antropogeografii na badania „z pogranicza”, o charakterze interdyscyplinarnym, a jednocześnie świadczy o narastającej tendencji do specjalizacji w ramach nauk geograficznych.

33

Kierunki badań naukowych

Tematyka badań antropogeograficznych do połowy lat 50. XX w. była dosyć rozproszona i odzwierciedlała zróżnicowane indywidualne zainteresowania osób – czasem tylko okresowo związanych z Łodzią – działających w różnych strukturach organizacyjnych rodzącego się łódzkiego ośrodka akademickiego. Najważniejsze prace tego okresu, realizowane pod kierunkiem S. Berezowskiego, dotyczyły użytkowania ziemi w regionie łódzkim i świętokrzyskim³⁵ oraz aktywizacji ośrodków lokalnych (małych miast) w regionie łódzkim. W ramach studiów nad małymi miastami przygotowane zostały monografie geograficzne Brzezin (J. Kremky-Saloni), Szczercowa (T. Olszewski), Sulejowa (S. Berezowski), Poddębic

³⁵ Prace te były realizowane w ramach szerszego ogólnokrajowego programu badań.

(J. Kremky-Saloni) i Łasku (T. Olszewski)³⁶. Zakres prowadzonych badań odnosił się do zagadnień o wymiarze regionalnym, a problematyka małych miast była analizowana w powiązaniu z otaczającą je przestrzenią. W początkowym – przypadającym na pierwsze powojenne dziesięciolecie – okresie rozwoju łódzkiej geografii ekonomicznej badania naukowe miały zasadniczo charakter przyczynkarski i ograniczony zakres przestrzenny, a jednocześnie były bardzo zróżnicowane tematycznie. Ogólna liczba publikacji była niewielka, zaś dominującą rolę odgrywała realizacja zadań dydaktycznych.

Planowe i bardziej długofalowe kształtowanie kierunków badawczych łączy się z objęciem kierownictwa Katedry Geografii Ekonomicznej w drugiej połowie lat 50. przez L. Straszewicza, który uważał, że wyniki prac naukowych powinny służyć rozwojowi regionu, w którym funkcjonuje uczelnia, mieć charakter empiryczny i powiązanie z praktyką³⁷, a tam, gdzie to uzasadnione – w możliwie najszerszym zakresie odwoływać się do badań, prowadzonych w terenie. Konsekwencją tak przyjętych założeń stała się znacząca koncentracja badań wokół problematyki łódzkiej. Początkowo powstawały przede wszystkim studia poświęcone ośrodkom lokalnym. Ten profil badawczy, realizowany w latach 50. i 60. (zapoczątkowany przez S. Berezowskiego) był w pewnym stopniu uwarunkowany brakiem doświadczenia i wcześniejszych tradycji w łódzkim ośrodku geografii społeczno-ekonomicznej oraz słabo rozwiniętymi kontaktami z innymi akademickimi ośrodkami geograficznymi.

Drugim regionem, oprócz łódzkiego, w którym w latach 60. prowadzono szerzej zakrojone badania był Śląsk Opolski – region pozostający w sferze zainteresowań L. Straszewicza jeszcze przed jego przybyciem do Łodzi, włączony w granice Polski dopiero po II wojnie światowej i nie mający własnego ośrodka akademickiego. Kompleksowe prace terenowe oraz inwentaryzacje urbanistyczne w kilkunastu miastach Opolszczyzny (m.in. Nysie, Głubczycach, Prudniku, Kluczborku, Gorzowie Śląskim i Praszce³⁸), prowadzone pod kierunkiem L. Straszewicza, były przeważnie ukierunkowane na potrzeby planów zagospodarowania przestrzennego. Podejmowano także studia nad strukturą przestrzenną regionów łódzkiego i opolskiego w kontekście rozwoju przemysłu i procesów urbanizacji.

³⁶ Studia odnoszące się do ośrodków lokalnych, prowadzone także w innych ośrodkach uniwersyteckich pod kierownictwem Instytutu Geograficznego PAN, były realizowane na potrzeby Wojewódzkich Komisji Planowania Gospodarczego.

³⁷ Dużą wagę do praktycznych aspektów prowadzonych badań przywiązywał także kierujący wcześniej Katedrą S. Berezowski.

³⁸ Por. m.in.: L. Straszewicz, *Zespół osiedleńczy Gorzów Śląski-Praszka na tle problemów zagospodarowania byłego pogranicza*, „Materiały i Studia Opolskie” 1964, t. 10, s. 113–126.

W ramach przyjętych przez L. Straszewicza założeń ukształtował się zasadniczy profil badań łódzkiego ośrodka geografii człowieka, w którym najważniejszą rolę odgrywała problematyka:

- geografii osadnictwa (geneza, uwarunkowania i kierunki rozwoju oraz struktura przestrzeni miejskiej);
- geografii gospodarczej (struktura przestrzenna przemysłu, zwłaszcza włókienniczo-odzieżowego);
- geografii regionalnej.

Wymienione kierunki badań dominowały w pracach łódzkich geografów społeczno-ekonomicznych przez okres kolejnego ćwierćwiecza (do początku lat 80. XX w.).

W zakresie geografii osadnictwa, a zwłaszcza geografii miast, prowadzono badania nad:

- ośrodkami lokalnymi i ich strukturą, funkcjami i rolą w organizacji przestrzeni województw opolskiego i łódzkiego (S. Berezowski, L. Straszewicz, S. Pączka, S. Liszewski, A. Suliborski, F. Zając, J. Szczypiński, E. Dziegieć)³⁹;

- genezą, rozwojem, strukturą przestrzenną i funkcjonalną wielkich aglomeracji miejskich: Paryża, Londynu, Moskwy, Berlina, Rzymu, Madrytu i Lizbony (L. Straszewicz);

- genezą, rozwojem, strukturą demograficzną, funkcjonalną i przestrzenną Łodzi oraz aglomeracji łódzkiej (M. Koter, S. Liszewski, J. Dzieciuchowicz, A. Suliborski);

W zakresie geografii przemysłu badania koncentrowały się na:

- strukturze przestrzennej przemysłu włókienniczego w Polsce (L. Straszewicz, S. Pączka, T. Marszał, E. Marczyńska-Witczak) oraz w wybranych krajach europejskich, ZSRR i Japonii (L. Straszewicz, S. Pączka, T. Marszał), a także w skali globalnej (T. Marszał);

- genezie, rozwoju i strukturze łódzkiego ośrodka włókienniczego (L. Straszewicz, S. Pączka, T. Marszał, E. Marczyńska-Witczak) oraz analizie wpływu tej gałęzi przemysłu na rolnicze zaplecze Łodzi (S. Pączka);

- przestrzennych aspektach rozwoju wybranych gałęzi przemysłu przetwórczego (L. Straszewicz), a także górnictwa węgla brunatnego w Bełchatowskim Okręgu Przemysłowym (S. Pączka, A. Niżnik);

W zakresie geografii regionalnej podejmowane były m.in. zagadnienia podstaw rozwoju oraz przekształceń struktur demograficzno-społecznych i gospodarczych wybranych regionów (także w kontekście procesów industrializacji i urbanizacji), a efektem badań były:

³⁹ Por. S. Liszewski, *Dorobek łódzkiego ośrodka geograficznego w zakresie badania ośrodków lokalnych. Próba syntezy, kierunki dalszych prac*, [w:] W. Maik, *Problematyka lokalnych systemów osadniczych*, Toruń 1993, s. 29–40.

– opracowania monograficzne województw opolskiego i łódzkiego oraz atlasy regionalne (L. Straszewicz przy współpracy M. Kotera, S. Liszewskiego, J. Szczygielskiego) województw opolskiego (1962), łódzkiego (1965) i bydgoskiego (1968)⁴⁰;

– seria monografii książkowych wybranych krajów romańskich Europy (Francja, Hiszpania, Włochy) oraz europejskich krajów socjalistycznych (L. Straszewicz).

Te wiodące w latach 70. kierunki badań uzupełniały studia z zakresu geografii ludności – analiza struktur demograficznych i migracji w regionie łódzkim, w tym ruchów wahadłowych i dojazdów do pracy (J. Dzieciuchowicz, W. Michalski).

W latach 80. – wraz z uzyskaniem habilitacji przez pierwszych uczniów prof. Straszewicza (M. Kotera, S. Liszewskiego i S. Pączkę) – pojawiły się nowe kierunki badań, wcześniej nieuprawiane w łódzkim ośrodku geograficznym, a mianowicie badania z zakresu geografii turystyki (zainicjowane i rozwinięte przez S. Liszewskiego i kierowany przez niego zespół) oraz geografii politycznej (zainicjowane i rozwinięte przez M. Kotera i kierowany przez niego zespół).

W ramach problematyki geografii turystyki prowadzono badania nad:

36 B. Włodarczyk);

– osadnictwem turystycznym i funkcjami turystycznymi jednostek osadniczych i regionów (S. Liszewski, A. Matczak, E. Dziegieć);

– ruchem turystycznym i organizacją czasu wolnego (E. Dziegieć, S. Liszewski, A. Matczak).

W zakresie geografii politycznej prace badawcze koncentrowały się wokół:

– mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych (M. Koter, M. Sobczyński, A. Rykała);

– rozwoju regionów politycznych, historyczno-kulturowych, stykowych i innych oraz zjawiska regionalizmu (M. Koter, Z. Rykiel, A. Suliborski);

– organizacji terytorialnej państw i zmian ich granic (M. Sobczyński).

Pierwsza połowa lat 80. przyniosła jeszcze jeden istotny badawczo wątek, zainicjowany przez L. Straszewicza i kontynuowany przez T. Marszałę, a mianowicie badania przestrzenne Polonii. Studia te zaowocowały publikacjami analizującymi genezę, rozmieszczenie i strukturę społeczno-demograficzną ludności pochodzenia polskiego we Francji. Lata 80. i kolejne dziesięciolecia to także kontynuacja i dynamiczny rozwój badań z zakresu problematyki osadniczej: morfologii, struktur spo-

⁴⁰ Były to pierwsze atlasy województw, opracowane w Polsce po 1945 r.

łecznych, przestrzennych i funkcjonalnych miast (M. Koter, S. Liszewski, J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, A. Suliborski, M. Kulesza i in.).

W latach 90. XX w. i w XXI w. zaznaczyło się dalsze poszerzenie zakresu merytorycznego prowadzonych prac badawczych, pojawiły się nowe, wcześniej nie podejmowane (lub czasem traktowane marginalnie), wątki badawcze, a równocześnie rozwijane były studia nad zagadnieniami już wcześniej analizowanymi – należy tu wspomnieć m.in. tematykę⁴¹:

- geografii społecznej, a zwłaszcza geografii kultury, tożsamości lokalnej i regionalnej, warunków bytu ludności, segregacji przestrzennej oraz przestępczości (m.in. A. Suliborski, S. Kaczmarek, J. Kaczmarek, K. Rembowska, S. Mordwa, S. Marcińczak);

- geografii religii (m.in. A. Rykała, E. Klima);

- dziedzictwa kulturowego i geografii historycznej (badania zainicjowane przez M. Kotera i kontynuowane m.in. przez M. Kuleszę);

- gospodarki przestrzennej, zagospodarowania środowiska oraz planowania i polityki przestrzennej (m.in. T. Marszał, A. Rochmińska);

- geografii handlu i usług (m.in. A. Werwicki, J. Dzieciuchowicz, A. Rochmińska);

- geografii budownictwa mieszkaniowego (m.in. L. Groeger, J. Dzieciuchowicz, T. Marszał);

- procesów metropolizacji, uwarunkowań i kierunków rozwoju oraz organizacji przestrzennej regionów miejskich (m.in. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, S. Liszewski, T. Marszał, A. Wolaniuk);

- funkcji, zagospodarowania i rewitalizacji przestrzeni miejskiej Łodzi (m.in. A. Suliborski, T. Marszał, S. Kaczmarek, A. Wolaniuk);

- badań funkcjonalnych sieci osadniczej (m.in. A. Suliborski);

- regionów przygranicznych i struktur etniczno-narodowościowych (m.in. M. Sobczyński, M. Koter, M. Barwiński, A. Rykała);

- dynamiki i skutków procesów urbanizacji (m.in. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz);

- geografii hotelarstwa (m.in. A. Matczak, B. Włodarczyk);

- agroturystyki (m.in. J. Wojciechowska);

- produktu turystycznego (m.in. J. Kaczmarek, B. Włodarczyk);

- geografii osadnictwa wiejskiego (m.in. M. Wójcik);

- tanatoturystyki (S. Tanaś).

Ostatnie dwa dziesięciolecia to okres, w którym na uwagę zasługuje także:

⁴¹ Poniżej wzmiankowane zostały jedynie najważniejsze wątki badawcze, w tym m.in. te, które znalazły swoje odbicie w przygotowanych rozprawach habilitacyjnych. Nazwiska podane w nawiasach odnoszą się tylko do kadry samodzielnych pracowników nauki i w wielu przypadkach nie uwzględniają wszystkich osób, które podejmowały badania w zakresie danej problematyki.

– powrót do prowadzonych w początkowym okresie rozwoju łódzkiego ośrodka antropogeografii (a później zaniechanych) szerzej zakrojonych badań nad problematyką małych miast i rozwoju lokalnego (T. Marzał wraz z zespołem);

– publikacja szeregu opracowań monograficznych, również o charakterze syntetycznym, dotyczących Łodzi i regionu łódzkiego (M. Koter, S. Liszewski, A. Suliborski).

W okresie minionych 70 lat w łódzkim ośrodku naukowym prowadzone były badania o szerokim profilu merytorycznym, mieszczące się w polu zainteresowań różnych subdyscyplin geografii społeczno-ekonomicznej. Jednak obok wiodących studiów z zakresu m.in. geografii miast, geografii turystyki, geografii politycznej czy geografii przemysłu i gospodarki przestrzennej były takie obszary, które miały mniejsze znaczenie w pracach łódzkich geografów, jak choćby problematyka geografii rolnictwa czy komunikacji. W wymiarze terytorialnym badania w dużym stopniu koncentrowały się na geografii Polski Środkowej, co nie oznaczało braku zainteresowania analizą zjawisk w szerszej skali, krajowej i międzynarodowej.

Tabela 7. Struktura i kierunki rozwoju badań w łódzkim ośrodku geografii społeczno-ekonomicznej w latach 1945–2015

Kierunki badań	Lata				
	1945–1957	1958–1972	1973–1986	1987–2000	2001–2015
1	2	3	4	5	6
Geografia osadnictwa – duże miasta, aglomeracje miejskie, regiony miejskie		xxx	xxx	xxx	xxx
Geografia osadnictwa – ośrodki lokalne (małe miasta)	x	xxx	x	xx	xxx
Geografia osadnictwa – osadnictwo wiejskie					xx
Geografia gospodarcza – geografia przemysłu, zwłaszcza włókiennictwa		x	xxx	xx	x
Geografia gospodarcza – geografia transportu				x	xx
Geografia gospodarcza – geografia budownictwa mieszkaniowego				x	xx
Geografia gospodarcza – geografia handlu i usług			x	xx	xx
Gospodarka przestrzenna / Geografia stosowana		x	x	xx	xxx
Geografia historyczna – geografia historyczna osadnictwa		x	xx	xxx	xxx

1	2	3	4	5	6
Geografia społeczna – geografia religii, kultury, przestępczości, ...				xx	xx
Geografia polityczna			x	xxx	xxx
Geografia ludności			x	xx	xx
Geografia turystyki			x	xxx	xxx
Geografia regionalna – geografia regionalna Polski i Europy		xx	xx	xx	xx

Objaśnienia: stopień rozwoju badań: + słaby; ++ średni; +++ silny.

Źródło: oprac. własne; wykorzystano również zestawienie zamieszczone w pracy: S. Liszewski, *Badania naukowe w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej w łódzkim ośrodku akademickim*, [w:] A. Matczak (red.), *Działalność naukowo-badawcza Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego do 1999 roku*, Łódź 1999, s. 11–27.

Przedstawione w tab. 7 syntetyczne zestawienie kierunków badań daje pewien całościowy, ale uproszczony obraz zmian zachodzących w strukturze prowadzonych prac naukowych i pozwala jedynie na ogólną orientację co do specyfiki łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej. Także podział na mniej więcej równe (dwunasto-czternastoletnie) okresy jest umowny, choć, zdaniem autora, najlepiej oddaje zachodzące zmiany. Cezurami pozwalającymi wyróżnić poszczególne okresy są daty związane z pełnioną przez L. Straszewicza funkcją szefa łódzkiej antropogeografii oraz ważne zmiany organizacyjne.

W podsumowaniu należy zaznaczyć, że działalność naukową łódzkiego ośrodka antropogeografii charakteryzuje:

- w płaszczyźnie przestrzennej – koncentracja zainteresowań badawczych na pewnych obszarach; w latach 50. i 60. był to m.in. Śląsk Opolski, w latach 70. subregiony sieradzki i piotrkowski; bardzo znaczący odsetek prac, co rozumiałe, dotyczy regionu łódzkiego, ale istotny element dorobku stanowią również badania wykraczające poza granice Polski i prowadzone w skali globalnej czy poszczególnych państw europejskich (zwłaszcza Francji), natomiast z regionów pozaeuropejskich jedynie problematyka zakaukaska znalazła nieco szersze odbicie w bibliografii ośrodka łódzkiego;

- znaczący dorobek w zakresie prac empirycznych i powiązanych z praktyką;

- adaptacja profilu prowadzonych prac badawczych do potrzeb zmieniającego się otoczenia społeczno-ekonomicznego (m.in. po 1990 r. ograniczenie prac z zakresu geografii przemysłu, podejmowanie zagadnień dotyczących metropolizacji przestrzeni, rewaloryzacji przestrzeni miejskiej, mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych, tożsamości lokalnej

i regionalnej, rozwoju lokalnego) i stałe poszerzanie problematyki badawczej, zwłaszcza rozwój badań z zakresu geografii turystyki, geografii politycznej, gospodarki przestrzennej, geografii społecznej, geografii usług, na co niewątpliwie miał wpływ rosnący potencjał kadrowy;

- kontynuowanie tradycji wcześniej silnie rozwiniętych badań nad zagadnieniami geografii miast i problematyką regionalną;
- tendencja do pogłębiania specjalizacji w zakresie określonej tematyki antropogeograficznej, realizowanej przez poszczególne zespoły oraz indywidualne osoby.

Powyższa prezentacja problematyki badawczej ma charakter typowo przeglądowy i poza enumeratywnym wyliczeniem najważniejszych, zdaniem autora, kierunków prac naukowych nie może stanowić podstawy do formułowania jednoznacznej oceny merytorycznej tego dorobku, tak w odniesieniu do poszczególnych wzmiankowanych kierunków badawczych, jak i reprezentujących je osób. Zestawienie to jednak wskazuje na pewną specyfikę łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej i charakter zmian zachodzących w ponad siedemdziesięcioletniej jego historii.

Wyrazem osiągnięć naukowych są także redagowane w ośrodku łódzkim ciągle wydawnictwa antropogeograficzne, a wśród nich:

- czasopisma

- „European Spatial Research and Policy”, angielskojęzyczne czasopismo (półrocznik), wydawane od 1994 r. we współpracy z kilkoma europejskimi uczelniami, utworzone z inicjatywy i pod redakcją T. Marszała⁴²;

- „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica (Socio-Oeconomica), polskojęzyczne czasopismo naukowe (ukazuje się nieregularnie)⁴³, początkowo redagowane przez L. Straszewicza, a w kolejnych latach – przez S. Liszewskiego, M. Kotera, J. Dzieciuchowicza, M. Kuleszę i M. Wójcika;

- „Turystyka / Tourism”, polsko-angielskojęzyczne czasopismo (półrocznik), wydawane od 1985 r. (w latach 1985–1989 jako rocznik), utworzone z inicjatywy S. Liszewskiego i pod jego redakcją;

- „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej”, rocznik wydawany od 2012 r. pod redakcją A. Rykały;

⁴² „European Spatial Research and Policy” w kolejnych wykazach czasopism Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zaliczane jest do wiodących czasopism naukowych w Polsce.

⁴³ Czasopismo „Acta Universitatis Lodziensis” ukazuje się od 1948 r., przy czym seria „Folia Geographica” została wyodrębniona w 1982 r. W 1997 r. seria ta, mająca charakter ogólnogeograficzny, została podzielona na dwa odrębne wydawnictwa – „Folia Geographica Physica” i „Folia Geographica Socio-Oeconomica” (w latach 1997–2015 wydano łącznie 22 tomy tej ostatniej).

– „Biuletyn Szadkowski”, interdyscyplinarny rocznik, poświęcony problematyce lokalnej i regionalnej, wydawany od 2001 r. z inicjatywy T. Marszała i pod jego redakcją;

– „Space – Society – Economy / Przestrzeń – Społeczeństwo – Gospodarka”, czasopismo wydawane od 1991 r. (początkowo pod nazwą „Studia i Materiały”), z inicjatywy J. Dzieciuchowicza i pod jego redakcją, od 2015 – pod redakcją A. Rochmińskiej;

– „Biuletyn Uniejowski”, interdyscyplinarny rocznik, poświęcony problematyce lokalnej i regionalnej, wydawany od 2012 r. z inicjatywy T. Marszała i pod jego redakcją, od 2014 – pod redakcją E. Kobojek;

– „Problems in Textile Geography”, wydawane w latach 1985–1993, dwujęzyczne (angielsko-francuskie) czasopismo (rocznik), utworzone z inicjatywy L. Straszewicza i pod jego redakcją, a później – pod redakcją S. Pączki (1988–1989) i T. Marszała (1990–1993);

● serie monograficzne

– „Region and Regionalism”, ukazująca się od 1994 r. interdyscyplinarna angielskojęzyczna seria monograficzna;

– „Konwersatorium Wiedzy o Mieście”, ukazująca się od 1991 r. interdyscyplinarna polskojęzyczna seria monograficzna;

– „Warsztaty z Geografii Turyzmu”, ukazująca się od 2011 r. interdyscyplinarna polskojęzyczna seria monograficzna.

41

Ważnym forum wymiany doświadczeń naukowych były konferencje naukowe, organizowane przez ośrodek łódzki, zwłaszcza te, które miały cykliczny charakter; wśród nich najdłuższą tradycją legitymują się:

– seria ogólnopolskich konferencji naukowych, tzw. „łódzkich konferencji styczniowych”, podjętych z inicjatywy L. Straszewicza i poświęconych wybranym problemom geografii miast (19 konferencji w latach 1965–1987)⁴⁴, przekształcona w 1988 r. z inicjatywy S. Liszewskiego w serię konferencji pod wspólnym tytułem *Konwersatorium wiedzy o mieście* (do 2015 odbyło się 28 konferencji);

– „warsztaty z geografii turystyki”, organizowane corocznie od 1985 r. przez Instytut Geografii Miast i Turystyki;

– łódzkie międzynarodowe konferencje „geografii politycznej”, organizowane od 1988 r. w cyklu dwuletnim przez Katedrę Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych;

⁴⁴ Pierwsza taka konferencja, zorganizowana w 1965 r., była poświęcona migracjom i dojazdom do pracy, kolejne konferencje podejmowały m.in. tematy: ośrodków lokalnych (1966), roli geografii ekonomicznej w planowaniu przestrzennym (1967), zagadnień teoretycznych z geografii miast (1968, 1969), roli przemysłu w procesach urbanizacyjnych (1970), praktyk terenowych jako forum kształcenia geografów (1971), centrum miejskiego (1975, 1976), struktury przestrzennej średnich miast (1977), roli przemysłu w rozwoju miast (1978), miasta jako bazy działalności przemysłowej (1979).

– seria konferencji, organizowanych od połowy lat 90. przez Katedrę Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej, poświęconych gospodarce w przestrzeni lokalnej, które w 2004 r. zostały przekształcone w cykl corocznych konferencji, poświęconych problematyce małych miast.

Wydarzeniem o dużym międzynarodowym znaczeniu była organizacja w 1993 r. VII Kongresu *Association of European Schools of Planning* (AESOP), poświęconego tematowi *Planning and environment in transforming Europe* z udziałem ponad trzystu uczestników z 28 krajów, którzy wygłosili blisko 150 referatów.

Z działalnością naukową ściśle związane jest kształcenie kadr. Ogólna liczba uzyskanych stopni doktora habilitowanego w zakresie geografii w Uniwersytecie Łódzkim do końca roku 2015 wynosiła 57, przy czym większość (39) to stopnie uzyskane w okresie ostatniego piętnastolecia. 35 habilitacji, tj. ponad 60% ogólnej liczby, przypada na geografię społeczno-ekonomiczną (por. tab. 8). Ta dominacja problematyki „geografii człowieka” szczególnie silnie uwidoczniła się po roku 2000. Z 39 stopni doktora habilitowanego, uzyskanych na WNG UŁ w latach 2001–2015, 27 przypada na geografię społeczno-ekonomiczną.

Tabela 8. Liczba habilitacji uzyskanych w latach 1945–2015 w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej w Uniwersytecie Łódzkim

Rok	Liczba	Rok	Liczba	Rok	Liczba	Rok	Liczba
1962	1	1990	1	2004	1	2011	1
1970	1	1992	2	2005	1	2012	2
1977	1	2001	3	2006	1	2013	3
1978	1	2002	1	2009	4	2014	3
1979	1	2003	1	2010	2	2015	4
Razem – 35 (ogólna liczba habilitacji geograficznych – 57)							

Dydaktyka

Studia na kierunku geograficznym, uruchomione w Uniwersytecie Łódzkim w 1945 r., do końca lat 50. miały charakter jednolitych studiów ogólnogeograficznych, obejmujących kształcenie zarówno z zakresu geografii fizycznej, jak i społeczno-ekonomicznej. W ramach bloku antropogeograficznego wykładana była m.in. geografia osadnictwa i ludności, geografia przemysłu, transportu i usług oraz geografia rolnictwa, a także szereg bardziej specjalistycznych przedmiotów. Elementy problematyki społeczno-ekonomicznej były również obecne w bloku przedmiotów poświęconych geografii regionalnej Polski i świata. Uzupełnie-

nie wiedzy zdobywanej na zajęciach kameralnych stanowiły ćwiczenia terenowe z geografii społeczno-ekonomicznej oraz wyjazdy studyjne o charakterze regionalnym. W 1960 r. w ramach pięcioletnich jednolitych studiów geograficznych została uruchomiona specjalizacja geograficzno-ekonomiczna⁴⁵.

Liczba osób podejmujących studia geograficzne od czasu ich uruchomienia rosła systematycznie aż do początku XXI w. – pierwsze roczniki łódzkich absolwentów geografii liczyły zaledwie po kilka osób, w drugiej połowie lat 50. wzrosły do około 30 osób⁴⁶, a na początku lat 70. studia geograficzne podejmowało co roku ponad 100 osób. Dopiero XXI w. przyniósł kolejne zmiany. Zasadniczemu przeobrażeniu uległa struktura naboru studentów w podziale na studia dzienne i zaoczne – te drugie (funkcjonujące od połowy lat 50.) w ostatnich latach stopniowo zanikały⁴⁷. W drugiej dekadzie XXI w. zarysował się również proces wyraźnego zmniejszania liczby studentów dziennych na kierunku geograficznym, na co miały wpływ: niż demograficzny, rosnąca konkurencja na rynku edukacyjnym oraz poszerzenie oferty dydaktycznej o nowe, odpowiadające na zapotrzebowanie rynku pracy, pokrewne kierunki oferowane na WNG UŁ.

Już w 1982 r. na kierunku geograficznym został wprowadzony nowy podział na specjalizacje. Studenci po dwóch latach studiów o charakterze ogólnym mogli, obok specjalizacji o profilu fizyczno-geograficznym, studiować przez ostatnie trzy lata na jednej z trzech specjalizacji społeczno-ekonomicznych:

- geografii społeczno-ekonomicznej regionalnej;
- gospodarce przestrzennej i planowaniu;
- geografii turystyki.

W 1992 r. wprowadzona została jeszcze jedna specjalizacja z dużym udziałem problematyki społeczno-ekonomicznej – „kształtowanie i ochrona środowiska geograficznego”, kilka lat później przekształcona w specjalizację „zagospodarowanie środowiska i samorząd terytorialny”. W 1994 r. w ramach kierunku geograficznego w miejsce wcześniejszej specjalizacji z zakresu geografii turystyki, realizowanej na ostatnich trzech latach studiów, uruchomiona została specjalizacja „geografia turystyki i hotelarstwa”, z odrębnym naborem od I roku studiów.

⁴⁵ Wcześniej kształcono geografów jedynie w zakresie dwóch specjalizacji: geomorfologii i geografii fizycznej.

⁴⁶ Por. S. Liszewski, *60 lat geografii...*, s. 16

⁴⁷ Studia zaoczne najpierw zniknęły na kierunku geograficznym, a w kolejnych latach także na kierunkach turystyka i rekreacja oraz gospodarka przestrzenna – w 2014 r. po raz pierwszy nie uruchomiono studiów zaocznych na żadnym z kierunków i poziomów studiów na Wydziale Nauk Geograficznych UŁ, a w 2015 r. ruszyły jedynie studia magisterskie na kierunku gospodarka przestrzenna.

W związku z wdrażaniem „procesu bolońskiego”, w miejsce jednolitych pięcioletnich studiów magisterskich w 1999 r. na kierunku geografii zostały wprowadzone trzyletnie studia I stopnia (licencjackie) i dwuletnie studia II stopnia (magisterskie)⁴⁸. W zakresie problematyki społeczno-ekonomicznej studenci mogli kontynuować kształcenie na poziomie studiów magisterskich na jednej spośród wybranych specjalizacji:

- „geografia polityczna i studia regionalne” (specjalizacja prowadzona przez Katedrę Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych);
- „geografia urbanistyczna” (specjalizacja prowadzona przez Instytut Geografii Miast i Turyzmu);
- „gospodarka przestrzenna i planowanie przestrzenne” (specjalizacja prowadzona przez Katedrę Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego);
- „zagospodarowanie środowiska i samorząd terytorialny” (specjalizacja prowadzona przez Katedrę Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej do roku 2006, tj. do uruchomienia studiów magisterskich na kierunku „gospodarka przestrzenna”).

Ponadto w ramach kierunku geograficznego funkcjonowała specjalizacja „geografia turystyki i hotelarstwa”, prowadzona w formie pięcioletnich jednolitych studiów magisterskich przez Instytut Geografii Miast i Turyzmu.

Istotną zmianą było pojawienie się na WNG UŁ nowych, poza geografią, kierunków kształcenia, związanych z problematyką przestrzeni społeczno-ekonomicznej. Były to:

- „turystyka i rekreacja”, studia licencjackie i magisterskie (dzienne i zaoczne) – od 2004 r., kierunek koordynowany przez Instytut Geografii Miast i Turyzmu;
- „gospodarka przestrzenna”, studia licencjackie i magisterskie (dzienne i zaoczne) – od 2006 r., kierunek prowadzony wspólnie przez WNG i Wydział Zarządzania (WZ) UŁ, koordynowany przez Katedrę Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej (WNG) oraz Katedrę Zarządzania Miastem i Regionem (WZ);
- „studia regionalne”, studia licencjackie – od 2011 r. (w latach 2014 i 2015 zaniechano naboru na ten kierunek z powodu małej liczby kandydatów);
- „geoinformacja”, studia licencjackie (od 2011 r.) i magisterskie (od 2015 r.) – kierunek prowadzony wspólnie przez WNG oraz Wydział Matematyki i Informatyki (WMI) UŁ, koordynowany przez Zakład Geoinformacji (WNG) oraz Katedrę Informatyki Stosowanej (WMI).

⁴⁸ Studia na kierunku geograficznym w pierwszych latach istnienia Uniwersytetu Łódzkiego, zanim wprowadzono studia jednolite, miały także charakter dwustopniowy.

Na kierunku geograficznym studia I stopnia zachowały charakter ogólnogeograficzny (obejmujący problematykę geografii fizycznej, społeczno-ekonomicznej i zagadnienia regionalne). W ramach studiów magisterskich pewnym przekształceniom uległy proponowane studentom specjalizacje antropogeograficzne, i tak⁴⁹:

- w 2009 r. w miejsce specjalizacji „geografia polityczna i studia regionalne” zostały powołane dwie odrębne specjalizacje: „geografia polityczna, historyczna i studia regionalne” (prowadzone przez Katedrę Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych) oraz „geografia kultury i rozwój regionalny” (prowadzona przez Zakład Geografii Regionalnej i Społecznej);

- w 2013 r. została zlikwidowana specjalizacja „gospodarka przestrzenna i planowanie przestrzenne”, a w jej miejsce utworzona została specjalizacja „studia ludnościowe i badania nad usługami” (prowadzona przez Katedrę Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami);

- w 2013 r. również specjalizacja „geografia kultury i rozwoju regionalnego” została przekształcona w specjalizację „geografia społeczna i rozwoju regionalnego” (prowadzona przez Katedrę Geografii Regionalnej i Społecznej).

Oprócz wymienionych specjalizacji nadal trwał nabór na specjalizację „geografia urbanistyczna”.

Rok 2015 przyniósł kolejne ważne wzbogacenie oferty dydaktycznej WNG UŁ w zakresie problematyki społeczno-ekonomicznej, a mianowicie:

- na studiach I stopnia na kierunku „gospodarka przestrzenna” uruchomienie, obok istniejących dotychczas trzyletnich studiów licencjackich, także naboru na trzyipółletnie studia inżynierskie;

- na studiach I stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” uruchomienie modułów specjalnościowych: „organizacja turystyki”, „organizacja hotelarstwa i gastronomii” oraz „organizacja rekreacji”.

Tabela 9. Struktura dydaktyki na Wydziale Nauk Geograficznych UŁ
– liczba studentów (rok akademicki. 2015/2016)

Kierunek	Studia I ⁰ (licencjackie)	Studia II ⁰ (magisterskie)	Razem
1	2	3	4
Geografia**, w tym specjalizacja:	71	137	208
– geoekologia z ekofizjografią	x	25	x
– klimatologia i ochrona atmosfery	x	14	x
– monitoring i kształtowanie środowiska	x	29	x

⁴⁹ W 2016 r., w związku z planowanymi zmianami organizacyjnymi na Wydziale Nauk Geograficznych UŁ, nastąpi kolejna zmiana w zakresie specjalizacji geograficzno-ekonomicznych na kierunku geograficznym.

Tabela 9. (cd.)

1	2	3	4
– geografia polityczna, historyczna i studia reg.*	x	40	x
– geografia społeczna i rozwoju regionalnego*	x	–	x
– geografia urbanistyczna*	x	23	x
– studia ludnościowe i badania usług*	x	6	x
Geomonitoring	97	x	97
Studia regionalne**	16	x	16
Turystyka i rekreacja*	278	126	404
Gospodarka przestrzenna (a)*	387	215	602
Geoinformacja (b)**	124	46	170
Razem	973	524	1497

Objaśnienia: (a) kierunek realizowany wspólnie z WZ UŁ; (b) kierunek realizowany wspólnie z WMiI UŁ; * kierunki i specjalizacje z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej; ** kierunki i specjalizacje ogólnogeograficzne (z udziałem geografii społeczno-ekonomicznej).

Dyplom magistra geografii i kierunków pokrewnych („turystyka i rekreacja” oraz „gospodarka przestrzenna”), prowadzonych w łódzkim ośrodku geograficznym od początku jego istnienia do końca 2015 r., zdobyło około 6 tys. osób (w tym 0,6 tys. na kierunku „turystyka i rekreacja” oraz blisko 0,4 tys. na prowadzonym wspólnie z Wydziałem Zarządzania UŁ kierunku „gospodarka przestrzenna”).

Tylko od momentu utworzenia WNG UŁ w 2001 r. do końca 2015 r. magisterium uzyskało 2,9 tys. osób, z czego blisko ½ to absolwenci specjalizacji społeczno-ekonomicznych, a 1/3 to absolwenci kierunków „turystyka i rekreacja” oraz „gospodarka przestrzenna”. Tak więc w ostatnim piętnastoleciu na pięciu magistrantów wypromowanych na WNG cztery to absolwenci uzyskujący tytuł magistra w zakresie problematyki społeczno-ekonomicznej.

Tabela 10. Liczba absolwentów studiów magisterskich (dziennych i zaoczných) na specjalizacjach i kierunkach społeczno-ekonomicznych WNG UŁ w latach 2001–2015 (bez absolwentów filii w Tomaszowie Mazowieckim i Sieradzu)

Rok	Kierunek studiów			Razem [1+2+3] [A]	Ogólna liczba absolwentów WNG [B]	A/B***
	geografia* [1]	turystyka i rekreacja [2]	gospodarka przestrzenna** [3]			
1	2	3	4	5	6	7
2001	95	–	–	95	139	68,3%
2002	100	–	–	100	149	67,1%
2003	106	–	–	106	152	69,7%
2004	127	–	–	127	161	78,9%
2005	133	–	–	133	170	78,2%

1	2	3	4	5	6	7
2006	101	4	–	105	139	75,5%
2007	137	40	–	177	213	83,1%
2008	111	24	-	135	193	69,9%
2009	88	90	16	194	245	79,2%
2010	74	72	39	185	213	86,9%
2011	51	70	51	172	200	86,0%
2012	67	94	51	212	249	85,1%
2013	59	72	58	189	227	83,3%
2014	70	91	98	259	300	86,3%
2015	39	43	55	137	179	76,5%
Razem	1 358	600	368	2 326	2 929	79,4%

Objaśnienia: * tylko specjalizacje z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej; ** kierunek prowadzony wspólnie z Wydziałem Zarządzania UŁ; *** udział absolwentów kierunków i specjalizacji geograficzno-ekonomicznych w ogólnej liczbie absolwentów Wydziału Nauk Geograficznych.

W 1969 r. na kierunku geograficznym powołane zostały również studia doktoranckie, które z przerwami funkcjonują do dziś. Od 1945 r. do końca 2015 r. stopień doktora nauk geograficznych uzyskało łącznie 214 osób, przy czym połowa to doktoraty z zakresu problematyki społeczno-ekonomicznej. Szczególnie znaczący wzrost liczby doktoratów z problematyki antropogeograficznej zaznaczył się po roku 2000 – więcej osób uzyskało stopień doktora w okresie ostatnich piętnastu lat niż przez 55 lat istnienia łódzkiego ośrodka geograficznego (por. tab. 11).

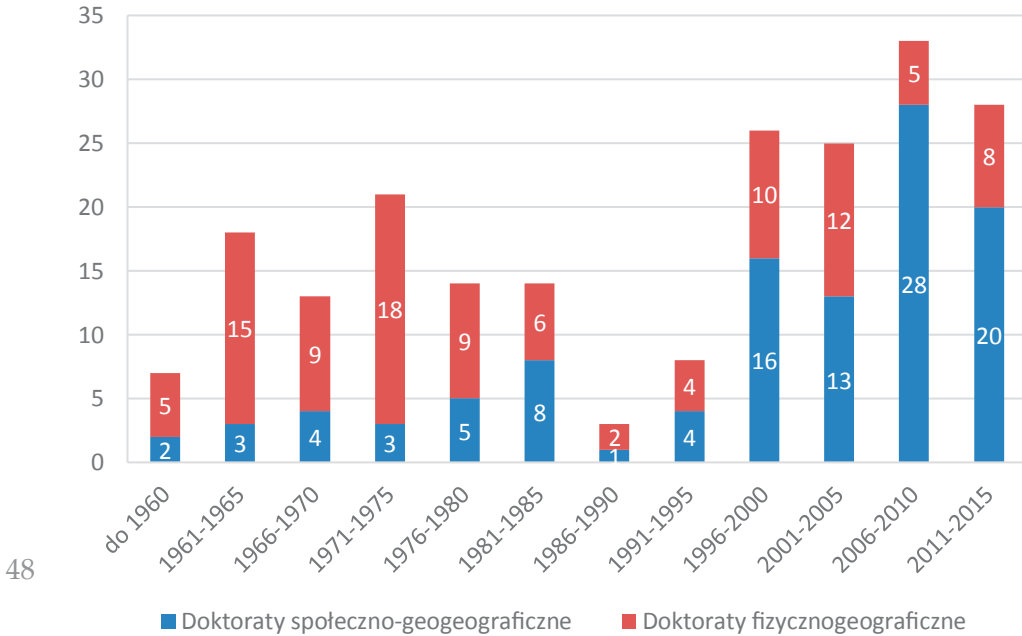
47

Tabela 11. Doktoraty z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej w UŁ

Rok	Liczba	Rok	Liczba	Rok	Liczba	Rok	Liczba	Rok	Liczba
1948	1	1973	2	1992	1	2001	3	2009	3
1960	1	1975	1	1993	1	2002	4	2010	4
1961	1	1976	3	1994	1	2003	2	2011	5
1964	1	1977	1	1995	1	2004	2	2012	6
1965	1	1978	1	1996	3	2005	2	2013	2
1967	2	1982	5	1997	3	2006	6	2014	6
1968	1	1983	3	1998	2	2007	7	2015	4
1970	1	1986	1	2000	5	2008	8	Razem	107

Wyraźnie zaznacza się zmiana struktury branych prac doktorskich w podziale na geografie fizyczną i społeczno-ekonomiczną. O ile aż do końca lat 70. XX w. zdecydowanie przeważały rozprawy fizycznogeograficzne, o tyle od początku lat 80. aż do połowy pierwszego

dziesięciolecia naszego stulecia następuje wyrównanie tych proporcji. Natomiast ostatnia dekada to okres, w którym ponad $\frac{3}{4}$ dysertacji przypada na subdyscyplinę „geografia człowieka” (por. ryc. 2).

Ryc. 2. Doktoraty uzyskanych w latach 1945–2015 w zakresie geografii w Uniwersytecie Łódzkim

Wszystkie przytoczone fakty wskazują na zasadnicze zmiany, jakie zaszły w kształceniu kadr antropogeograficznych oraz specjalistów z zakresu dyscyplin pokrewnych w okresie ostatniego siedemdziesięciolecia. Warto podkreślić, że przez wiele lat systematycznie rosło zainteresowanie studiami na kierunku, a później na wydziale geograficznym Uniwersytetu Łódzkiego, co dokumentuje przede wszystkim duża liczba osób podejmujących kształcenie i uzyskujących tytuł magistra na specjalizacjach i kierunkach związanych z problematyką społeczno-ekonomiczną. Istotną wartością, również z punktu widzenia przygotowania zawodowego oraz rynku pracy, jest poszerzenie i urozmaicenie profilu kształcenia. Wiąże się to z odejściem od modelu, w którym dominował przekaz wiedzy ogólnogeograficznej, realizowany na jednolitym, wspólnym dla wszystkich studentów, kierunku studiów. Pierwszym krokiem w kierunku dywersyfikacji oferty dydaktycznej było utworzenie specjalizacji w ramach kształcenia geograficznego. Kolejnym ważnym posunięciem, służącym budowaniu pozycji dydaktycznej

WNG UŁ, było powołanie do życia nowych, cieszących się dużym powodzeniem, kierunków kształcenia, tak na poziomie studiów licencjackich, jak i magisterskich: „turystyki i rekreacji”, „gospodarki przestrzennej” (we współpracy z WZ UŁ) oraz „geoinformacji” (we współpracy z WMiI UŁ).

Uwagi końcowe

Podjmując próbę naszkicowania historii i udokumentowania obecnej roli łódzkiego ośrodka geografii człowieka, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na dynamikę jego rozwoju. Początki antropogeografii w Łodzi, w wymiarze instytucjonalnym, sięgają zaledwie połowy XX w., przy czym dwa pierwsze dziesięciolecia to mozolne tworzenie podstaw przyszłego, znacznie szybszego rozwoju tej subdyscypliny nauk geograficznych w Uniwersytecie Łódzkim. Okres ten charakteryzował:

- brak stabilnej kadry akademickiej, w znacznej części dojeżdżającej i traktującej pracę w Łodzi jako dodatkowe i czasowe zatrudnienie;
- brak stabilnych struktur organizacyjnych i rozproszenie kadr w różnych jednostkach akademickich;
- brak jasno wyznaczonych kierunków badań i wyraźna dominacja dydaktyki nad działalnością naukową;
- słaba pozycja badań antropogeograficznych w systemie nauk geograficznych, który zdominowała geografia fizyczna (a zwłaszcza geomorfologia).

W kolejnych latach łódzka geografia społeczno-ekonomiczna przechodziła różne koleje losu, okresy mniej i bardziej dynamicznego rozwoju. Wyraźny rozkwit badań nad problematyką geografii człowieka nastąpił w latach 70. XX w. i praktycznie trwa do dnia dzisiejszego. O skali zamian, jakie zaszły w okresie ostatniego półwiecza najlepiej świadczy fakt, że łódzka geografia społeczno-ekonomiczna, reprezentowana początkowo przez słaby, kilkuosobowy zespół bez większego dorobku (koniec lat 50.), stała się ośrodkiem mającym potencjał liczący się nie tylko w skali kraju. Decydują o tym silny kadrowo zespół naukowo-dydaktyczny, znaczący dorobek badawczy, liczne renomowane własne wydawnictwa ciągłe, szeroko rozwinięte kontakty naukowe oraz wysokiej jakości atrakcyjna oferta dydaktyczna. To wszystko jest zasługą kolejnych pokoleń łódzkich antropogeografów, których wysiłek zbudował obecną pozycję naukową i dydaktyczną ośrodka i wyznaczył jego miejsce na mapie polskiej geografii.

Tabela 12. Jednostki geograficzne w Polsce (wg stanu na listopad 2015)

Jednostki	Liczba osób z tytułem / stopniem naukowym w zakresie geografii						U%
	prof. [1]		dr hab. [2]		razem [1+2]		
	G.S-E	Σ	G.S-E	Σ	G.S-E	Σ	
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych	5	11	7	27	12	38	32%
Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych	6	9	16	25	22	34	65%
Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych	5	8	7	19	12	27	44%
Uniwersytet Jagielloński, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi	3	7	7	19	10	26	38%
Uniwersytet Śląski, Wydział Nauk o Ziemi	2	6	5	17	7	23	30%
Uniwersytet im. M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej	0	7	4	14	4	21	18%
Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN	7	12	4	7	11	19	55%
Uniwersytet im. M. Kopernika w Toruniu, Wydział Biologii i Nauk o Ziemi	1	6	2	13	3	19	16%
Uniwersytet Gdański, Wydział Oceanografii i Geografii	2	4	5	12	7	16	44%
Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska	1	4	5	10	6	14	43%
Uniwersytet Szczeciński, Wydział Nauk o Ziemi	1	6	2	5	3	11	27%
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Instytut Geografii	1	3	2	7	3	10	30%
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. J. Kochanowskiego w Kielcach, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy*	–	3	2	7	2	10	20%
Akademia Pomorska w Słupsku, Instytut Geografii i Studiów Regionalnych**	1	3	1	3	2	6	33%
Uniwersytet im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wydział Nauk Przyrodniczych**	1	2	1	3	2	5	40%
RAZEM	36	91	70	188	106	279	38%

Objaśnienia: G.S-E – geografowie społeczno-ekonomiczni; Σ – wszyscy geografowie (geografowie fizyczni i kartografowie); U% – udział procentowy geografów społeczno-ekonomicznych w ogólnej liczbie geografów – samodzielnych pracowników naukowych; * uprawnienia do nadawania stopnia dr; ** brak uprawnień do nadawania stopni naukowych.

Dzisiaj zespół geografów społeczno-ekonomicznych Uniwersytetu Łódzkiego liczy łącznie 53 osoby legitymujące się stopniem doktora, w tym 16 osób ze stopniem doktora habilitowanego i 6 z tytułem profesora. Ponadto w jednostkach prowadzących badania i dydaktykę z zakresu problematyki społeczno-ekonomicznej pracują osoby mające stopnie naukowe w zakresie pokrewnych dyscyplin/subdyscyplin wiedzy – dwóch doktorów habilitowanych, reprezentujących architekturę i urbanistykę oraz geografii fizyczną, a także kilka osób ze stopniem doktora w zakresie socjologii, nauk ekonomicznych, architektury i urbanistyki oraz geografii fizycznej. Liczby odnoszące się do potencjału kadrowego wszystkich akademickich ośrodków geograficznych jednoznacznie wskazują, że Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, obok Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, jest wiodącą jednostką geograficzną w kraju.

Wydział Nauk Geograficznych UŁ na tle pozostałych ośrodków uniwersyteckich wyróżnia ponadto wyraźna dominacja problematyki społeczno-ekonomicznej nad problematyką przyrodniczą, która przeważa w większości jednostek geograficznych. W zakresie geografii człowieka ośrodek łódzki, zatrudniający 22 antropogeografów – samodzielnych pracowników naukowych (nie licząc przedstawicieli dyscyplin pokrewnych, zaangażowanych w badania geograficzno-ekonomiczne), dysponuje obecnie największym potencjałem naukowo-dydaktycznym w Polsce (por. tab. 12).

Nie byłoby Wydziału Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w takim kształcie, gdyby nie postać prof. Ludwika Straszewicza, twórcy tego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej i przez trzydzieści lat jego niekwestionowanego lidera. Tradycja badawcza, którą zapoczątkował – kontynuowana i rozwijana przez jego uczniów oraz kolejne pokolenia geografów społeczno-ekonomicznych – do dziś pozostaje zwornikiem łódzkiej antropogeografii. Mimo wzrostu liczebności kadry naukowej, postępującej rozbudowy organizacyjnej i wymiany pokoleniowej, fundamenty położone w pierwszym okresie działalności nie tylko stanowią o tożsamości ośrodka łódzkiego, lecz także mają istotny wpływ na jego obecną pozycję w naukach, zajmujących się badaniami przestrzeni społeczno-ekonomicznej i środowiska geograficznego.

Warto przywołać tu słowa Marka Kotera, wypowiedziane w 1987 r., gdy prof. Straszewicz przechodził na emeryturę: „Może Pan mieć dzisiaj ogromną satysfakcję, Panie Profesorze, nie tylko z własnego bogatego dorobku naukowego, lecz także z tego, iż ziarno geografii ekonomicznej, posiane niegdyś na ugorze, wzeszło obficie na wszystkich wytyczonych przez Pana niwach, dobrze plonuje i pomnaża dorobek Pańskiego gospodarstwa”⁵⁰.

⁵⁰ M. Koter, *Profesor Ludwik Straszewicz. W siedemdziesięciolecie urodzin i trzydziestolecie objęcia kierownictwa Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego*, [w:] S. Liszewski (red.), *Sylwetki łódzkich uczonych*, t. 4, Wyd. Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź 1997, s. 22.

Literatura

- Berezowski S., *Z doświadczeń pracy naukowej Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego*, „Czasopismo Geograficzne” 1955, t. 26, z. 3, s. 306–308.
- Dorywalski M., *Działalność Instytutu Geograficznego Uniwersytetu Łódzkiego w okresie XX-lecia PRL*, „Przegląd Geograficzny” 1964, t. 36, z. 3, s. 559–566.
- Dorywalski M., *Zespół Katedr Geografii i Geologii Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1954*, „Przegląd Geograficzny” 1954, t. 26, z. 3, s. 156–161.
- Koter M., *Profesor Ludwik Straszewicz. W siedemdziesięciolecie urodzin i trzydziestolecie objęcia kierownictwa Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego*, [w:] S. Liszewski (red.), *Sylwetki łódzkich uczonych*, t. 4, Wyd. Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź 1997, s. 13–22.
- Kozuchowski K., *Profesorowie. Pro memoria*, [w:] *Sześćdziesiąt lat geografii w Uniwersytecie Łódzkim (1945–2005)*, t. 1, oprac. I. Gajda-Pijanowska, Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2005, s. 25–55.
- Liszewski S., *Dorobek łódzkiego ośrodka geograficznego w zakresie badania ośrodków lokalnych. Próba syntezy, kierunki dalszych prac*, [w:] W. Maik, *Problematyka lokalnych systemów osadniczych*, Toruń 1993.
- Liszewski S., *Łódzki ośrodek badań geograficznych*, [w:] A. Jackowski, S. Liszewski, A. Rychling (red.), *Historia geografii polskiej*, PWN, Warszawa 2008, s. 400–418.
- Liszewski S., *Łódzkie szkoły geograficzne*, [w:] S. Gala (red.), *Rola nauczycieli łódzkich w tworzeniu dziedzictwa kulturowego Łodzi*, Wyd. Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź 1998, s. 385–405.
- Liszewski S., *50 lat geografii w Uniwersytecie Łódzkim (1945–1994)*, „Acta Universitatis Lodziensis”, *Folia Geographica* 1995, z. 20, s. 5–25.
- Liszewski S., *Profesor dr Ludwik Straszewicz (1916–1987)*, „Acta Universitatis Lodziensis”, *Folia Geographica* 1989, z. 11, s. 3–7.
- Liszewski S., *60 lat geografii uniwersyteckiej w Łodzi. Refleksje nad przemijającym czasem*, [w:] *Sześćdziesiąt lat geografii w Uniwersytecie Łódzkim (1945–2005)*, t. 1, oprac. I. Gajda-Pijanowska, Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2005, s. 7–24.
- Marszał T., *Ludwik Straszewicz (1916–1987)*, „Problems in Textile Geography” 1989, nr 3, s. 111–121.
- Marszał T., *Polska geografia przemysłu i budownictwa w XX w. – sylwetki*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001.
- Marszał T., *Profesor Ludwik Straszewicz (1916–1987) – odsłonięcie tablicy pamiątkowej w dwudziestolecie śmierci twórcy łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej*, „Kronika Uniwersytetu Łódzkiego” 2008, nr 2 (108).
- Marszał T., *Straszewicz Ludwik*, „Polski Słownik Biograficzny”, t. 44/2, z. 181, Warszawa-Kraków 2006, s. 228–230.
- Miastkowski L., *Sylwetki łódzkich uczonych*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1995.
- Pączka S., *25-lecie geografii ekonomicznej w Instytucie Geografii Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1970)*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego” 1974, S. II, z. 55, s. 157–171.
- Rakowski W., *Stanisław Wiktor Berezowski (1910–1986), geograf-regionalista*, „Rocznik Mazowiecki” 2008, nr 20, s. 49–63.
- Straszewicz L., *Zespół osiedleńczy Gorzów Śląski-Praszka na tle problemów zagospodarowania byłego pogranicza*, „Materiały i Studia Opolskie” 1964, t. 10.
- Żelazko J., *Uczony, którego zabrakło. Stanisław Gorzuchowski (1899–1948)*, [w:] G. Romanowski, M. Strąkowski (red.), *Bohaterowie trudnych czasów. Zbiór VI*, Łódź 2011.

CZĘŚĆ II

Tadeusz Marszał

Profesor Ludwik Straszewicz (1916–1987) – twórca łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej

Ludwik Straszewicz urodził się 6 grudnia 1916 r. w Warszawie. Pochodził z rodziny o bogatych tradycjach patriotycznych. Jego rodzicami byli Bohdan i Maria z Malewskich. Dziadek Ludwika Straszewicza, również Ludwik, matematyk z wykształcenia, był politykiem, publicystą, założycielem „Kuriera Polskiego” i, jak wspominał wnuk, „szermierzem pozytywizmu”. Ojciec, także publicysta i działacz polityczny, współpracownik marszałka Józefa Piłsudskiego, poległ 15 sierpnia 1920 r. (w wieku 38 lat) podczas wojny polsko-rosyjskiej¹. Ludwik Straszewicz od czwartego roku

55

¹ Bohdan Straszewicz (1882–1920), studiował matematykę na uniwersytetach w Lozannie i Strasburgu, historię w Pradze i nauki polityczne w École des Sciences Politiques w Paryżu. Po śmierci ojca w 1913 r. wrócił do Warszawy i przejął redakcję „Kuriera Polskiego” oraz kierownictwo Drukarni Polskiej. Brak doświadczenia spowodował trudności finansowe dziennika, a prowadzona na łamach „Kuriera” krytyka antypolskich posunięć władz rosyjskich doprowadziła do jego zawieszenia. Wkrótce B. Straszewicz wznowił pismo pod nazwą „Dziennik Polski”. Po wybuchu wojny w 1914 r. podpisał proklamację Stronnictwa Demokratyczno-Narodowego oraz Stronnictwa Polityki Realnej, podkreślającą braterstwo broni Polaków i Rosjan oraz potrzebę wskrzeszenia Polski pod berłem Mikołaja II. W 1915 r., po zajęciu Warszawy przez wojska niemieckie, utworzył wraz z bratem Leszkiem Kazimierzem Drukarnię Polską Braci Straszewiczów. Powiązany z PPS, brał udział w rozmowach politycznych, dotyczących restytucji państwa polskiego. W 1917 r. został członkiem Komendy Głównej POW. W tym samym roku sprzedał udziały w Spółce Wydawniczej „Kurier Polski” i nabył (wraz z G. Grzybowskiem) dziennik „Nowa Gazeta”. Został jego redaktorem i uczynił z niego organ piłsudczyków. Uczestniczył w zebraniu przedstawicieli partii lewicowych z Józefem Piłsudskim, przybyłym do Warszawy 10 listopada 1918 r. W 1919 r. został zatrudniony w Wydziale Prasowym Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa. W 1920 r. wraz z rodzeństwem połączył wszystkie zakłady w jedną spółkę pod nazwą Zakłady Graficzne Straszewiczów. Wiosną 1920 r., po wybuchu wojny polsko-sowieckiej, został korespondentem wojennym warszawskiego dziennika „Naród”. W lipcu wstąpił do 201. pp Dywizji Ochotniczej WP. 15 sierpnia 1920 r. w bitwie pod Nasielskiem (pow. pułtuski) został ciężko ranny i zmarł tego samego dnia. Odznaczony Krzyżem POW.

życia, wraz z młodszym bratem Władysławem (ur. 1919 r.) byli wychowywani przez matkę. Władysław, student Politechniki Warszawskiej, zaginął w 1941 r.

L. Straszewicz dzieciństwo i młodość spędził w rodzinnym mieście. W 1939 r. zawarł związek małżeński z Ireną Kulerską. Mieli dwoje dzieci, Marię (ur. 1944) i Jacka (ur. 1946).

W życiu Profesora można wyróżnić trzy okresy, w których kolejno był związany z Warszawą (tu spędził dzieciństwo, uczył się i studiował), Wrocławiem (gdzie przeżył czas poszukiwań swojego miejsca w życiu) oraz Łodzią (miastem, z którym ostatecznie związał swoje życie zawodowe i gdzie przeżył decydujący okres w swojej karierze akademickiej).

Do 1944 r. L. Straszewicz mieszkał w Warszawie, pod koniec wojny, po upadku powstania warszawskiego, na krótko przeniósł się wraz rodziną do Krakowa, a następnie do Zakopanego. W 1945 r. osiedlił się we Wrocławiu, skąd w 1952 r. przeprowadził się na stałe do Łodzi, zamieszkując najpierw przy ul. Orzeszkowej 9, a później przy ul. Sienkiewicza 73. Po przejściu na emeryturę w 1987 r., kilka miesięcy przed śmiercią, powrócił do Warszawy. Ludwik Straszewicz zmarł w Warszawie 28 grudnia 1987 r. i został pochowany w grobie rodzinnym na Cmentarzu Powązkowskim.

56

Po ukończeniu szkoły podstawowej, od 1926 r. L. Straszewicz pobierał naukę w znanym Państwowym Gimnazjum im. Króla Stefana Batorego w Warszawie, gdzie w 1935 r. uzyskał maturę. W latach 1935–1939 studiował ekonomię w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Podczas okupacji studiował geografię na tajnym Studium Kolonialnym². Studia na SGH, przerwane wybuchem wojny, ukończył w 1945 r., uzyskując stopień magistra ekonomii³ na podstawie pracy *Analiza klasyfikacji rynku*, której promotorem był prof. Aleksy Wakar⁴. W 1948 r. otrzymał dyplom ukończenia Studium Planowania Przestrzennego przy Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu.

² W ramach tajnego Studium Kolonialnego wykłady prowadzili wybitni profesoria, m.in. Jan Czekanowski (1888–1965), Jerzy Loth (1880–1967), Edward Loth (1884–1944), Stanisław Gorzuchowski (1899–1948), Stanisław Pietkiewicz (1894–1986), Stanisław Poniatowski (1884–1945), Józef Czekalski (1895–1976).

³ L. Straszewicz uzyskał magisterium już 12 maja 1945 r. (nr dyplomu 162).

⁴ Aleksy Wakar (1898–1966), ekonomista, profesor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, w okresie okupacji zaangażowany w działalność konspiracyjną (1940–1944), rektor Szkoły Głównej Handlowej (1946–1947) oraz Akademii Nauk Politycznych (1948–1950). Zajmował się teorią równowagi ogólnej, problematyką cen, płac i handlu zagranicznego, a po wojnie zagadnieniami optymalizacji planowania gospodarczego.

Fot. 1. Ludwik Straszewicz z żoną Ireną, Warszawa 1940

Stopień doktora L. Straszewicz uzyskał w 1949 r. na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego na podstawie rozprawy *Równina Wrocławska i jej znaczenie dla Polskiego Gospodarstwa Narodowego*⁵, której promotorem był prof. Józef Wąsowicz⁶, a recenzentami – prof. dr Bolesław Olszewicz i prof. dr Julian Czyżewski.

W 1957 r. został docentem⁷.

Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1964 r.⁸, a tytuł profesora zwyczajnego w 1975 r. (recenzentami byli: prof. dr hab. Kazimierz Dziewoński, prof. dr hab. Antoni Wrzosek, prof. dr Stefan Golachowski i prof. dr hab. Tadeusz Olszewski).

⁵ Był to pierwszy po II wojnie światowej doktorat geografa na Uniwersytecie Wrocławskim.

⁶ Józef Wąsowicz (1900–1964), geograf, kartograf, pracownik Instytutu Kartograficznego we Lwowie (1921–1939) i jeden z najbliższych współpracowników E. Romera, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego (od 1945 r.), twórca i kierownik Instytutu Kartografii im. E. Romera w tej uczelni (od 1953 r.), członek Polskiej Akademii Umiejętności.

⁷ Uchwała Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla Pracowników Nauki z dn. 28 listopada 1957 r.

⁸ Uchwała Rady Państwa z dn. 18 grudnia 1964 r.

Życiorys

Urodziłem się w Warszawie 6.12.1916 r. Miałem pobyt w Państwowym Gimnazjum m. W. Woloszewa w Warszawie. Miałem maturę w 1935 r.; następnie do szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, którą ukończyłem w 1939 r., uzyskując w tym czasie dyplom z wyróżnieniem. Później magister nauk ekonomicznych uzyskałem 22.7.1945 r. (nr. dypl. 152).

W czasie okupacji pracowałem początkowo jako sprzedawca-każdy w pobl. firm. Handl., a od 1942 r. otrzymywałem w tym celu przydział. W tym czasie też ukończyłem geografii. Do powstania Armii Krajowej w Warszawie. Po powstaniu Armii Krajowej pracowałem w Zakładzie, gdzie byłem kierownikiem (funkcja prowadząca, a po rozwiązaniu w zakresie reorganizacji), a od lipca 1945 r. przeniesiono mnie do Wrocławia. Tu pracowałem kolejno w Elektrowni, Centrali Zbytu Drog, Instytucji Spółdzielczej i Regionalnej Pracowni Planowania i Organizacji. Jednocześnie pod kierunkiem prof. dr. J. Mosorina studiowałem geografii i w grudniu 1949 r. uzyskałem doktorat z geografii i nauk społecznych (praca: Zarys teorii nauki Uniwersytecie Wrocławskim) w Instytucji Pedagogicznej w Warszawie; w tym czasie dla Instytutu Geografii Wrocławskiej. Od 1949 r. zatrudniono mnie w Zakładzie Geograficznym Uniwersytetu w Wrocławiu, początkowo jako asystent, a następnie jako adiunkt. W latach 1950-1951 pracowałem w Instytucji Geografii w Warszawie i Instytucji Geograficznej w Krakowie. W latach 1951/52 byłem kierownikiem Szkoły Pracowniczej, którą ukończyłem w 1952 r.

W październiku 1952 r. zostałem przez Prezydium PKP przeniesiony na stanowisko kierownika sekcji planowania w Instytucji Planowania Regionalnego w Łodzi. Zakończyłem w tym czasie dokształcanie i ukończyłem w Instytucji Geografii Uniwersytecie Wrocławskim w Łodzi. W r. ok. 1952/53 prowadziłem wykłady z zakresu nauki Uniwersytecie Śląskim (zakład Geografii i Regionalnej Pracowni Planowania i Organizacji dla I roku geografii); w Warszawie na Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu (zakład Geografii i Regionalnej Pracowni Planowania i Organizacji dla I r. geografii); w geografii regionalnej dla II roku geografii; Instytutu Geografii Tompasa Dobrowolskiego w Poznaniu; Instytutu Geografii w Warszawie.

Zrobiłem zdjęcie w 1953 r. Moim adresem obecnie jest ul. 3. 7.
Łódź, 4.12.1953.

Styż

Fot. 2. Rękopis życiorysu Ludwika Straszewicza, datowany 4 grudnia 1953 r.

Kariera zawodowa

Pierwszą pracę zawodową – po przerwaniu studiów w Szkole Głównej Handlowej wraz z wybuchem II wojny światowej – L. Straszewicz podjął w prywatnej firmie handlowej E. Narbutta w Warszawie, gdzie w latach 1939–1942 był zatrudniony na stanowisku urzędnika (księgowego). W latach 1942–1945 pracował jako prywatny nauczyciel. Po zakończeniu wojny i przeprowadzce do Zakopanego w 1945 r. był nauczycielem w Publicznej Zawodowej Szkole Doksztalczącej oraz w Miejskim Koedukacyjnym Liceum Handlowym i Gimnazjum Kupieckim w Zakopanem.

W 1945 r. osiedlił się we Wrocławiu, gdzie pracował kolejno w:

- Elektrowni Miejskiej m. Wrocławia na stanowisku wicedyrektora administracyjnego i kierownika Wydziału Handlowego (1945 r.);
- Centrali Zbytu Produktów Przemysłu Węglowego (oddział we Wrocławiu) na stanowisku kierownika Wydziału Ogólnego (1945–1946);

- Państwowym Liceum Spółdzielczym jako nauczyciel (1946–1947);
- Biurze Regionalnym Centralnego Urzędu Planowania na stanowisku kierownika działu (1947);
- Regionalnej Dyrekcji Planowania Przestrzennego na stanowisku kierownika Oddziału Planowania Regionalnego (1948–1949);
- Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego we Wrocławiu na stanowisku starszego inspektora (1949–1952).

Fot. 3. Legitymacja służbowa Ludwika Straszewicza z okresu zatrudnienia w Państwowym Liceum Spółdzielczym we Wrocławiu

59

Równoległe z zatrudnieniem w Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego, w latach 1949–1953, L. Straszewicz był związany zawodowo z Uniwersytetem Wrocławskim, gdzie po uzyskaniu doktoratu objął stanowisko starszego asystenta w Katedrze Geografii Ekonomicznej na Wydziale Nauk Przyrodniczych.

Fot. 4. Legitymacja służbowa Ludwika Straszewicza z okresu zatrudnienia w Uniwersytecie Wrocławskim

Po przeprowadzce do Łodzi w 1952 r. L. Straszewicz podjął pracę w Biurze Projektowo-Badawczym Budownictwa Ogólnego „Miastoprojekt Łódź-Miasto” (1952–1954), a następnie w Biurze Planów Regionalnych na stanowisku kierownika Pracowni Planów Regionalnych (1955–1956), której był organizatorem. W tym czasie jako generalny projektant kierował opracowaniem szesnastotomowego studium zatytułowanego *Wstępna koncepcja planu regionalnego Łódzkiego Okręgu Przemysłowego*.

Kierując Pracownią Planów Regionalnych, L. Straszewicz nie prze-rwał działalności dydaktycznej – prowadził wykłady zleczone w Uniwersytecie Łódzkim, a w latach 1952–1954 dojeżdżał do Torunia, gdzie wykładał geografię regionalną na Uniwersytecie im. M. Kopernika.

Fot. 5. Ludwik Straszewicz z córką Marzenną, Łódź, czerwiec 1957

W 1956 r.⁹ L. Straszewicz na stałe związał się zawodowo z Uniwersyte-tem Łódzkim, gdzie pracował do 1987 r. Pracę rozpoczął na stanowisku zastępcy profesora (1956–1957), a w 1957 r. został mianowany docentem¹⁰ i po-wołany na stanowisko kierownika Katedry Geografii Ekonomicznej UŁ¹¹.

Od października 1959 r. do końca września 1961 r., równoległe do pra-cy w Uniwersytecie Łódzkim, L. Straszewicz był zatrudniony w wymiarze ½ etatu na stanowisku docenta w Katedrze Planowania i Polityki Ekono-micznej (Zakładzie Geografii Ekonomicznej) na Wydziale Handlowo-To-warowym Wyższej Szkoły Ekonomicznej.

⁹ L. Straszewicz podjął pracę w Uniwersytecie Łódzkim 1 września 1956 r.

¹⁰ Na stanowisko docenta L. Straszewicz został mianowany 9 grudnia 1957 r.

¹¹ Stanowisko to objął po doc. dr. Stanisławie Berezowskim, który dojeżdżał z War-szawy.

Fot. 6. Ludwik Straszewicz, Zakopane, lato 1958

Fot. 7. Ludwik Straszewicz z córką Marzenną, początkowy okres pracy w Uniwersytecie Łódzkim, przełom lat 50. i 60. XX w.

Funkcję kierownika Katedry Geografii Ekonomicznej L. Straszewicz pełnił do 1970 r. – wówczas, w ramach likwidacji katedr i reorganizacji uniwersytetów w Polsce, jednostka ta została zlikwidowana, a kierownictwo nowo utworzonego w jej miejsce Zakładu Geografii Ekonomicznej¹²

¹² Zakład ten powstał z połączenia dwóch funkcjonujących w uczelni jednostek geografii ekonomicznej – do przemianowanego z katedry na Zakład Geografii Ekonomicznej na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi włączono jednostkę istniejącą na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ.

w Instytucie Geografii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ powierzono innej osobie¹³. Lata 1970–1972 to w życiu zawodowym Profesora szczególnie trudny okres, w którym ważyły się losy jego dalszej pracy w Uniwersytecie Łódzkim oraz możliwości kontynuacji rozpoczętego w końcu lat 50. tworzenia podstaw przyszłej pozycji łódzkiej antropogeografii¹⁴. Ostatecznie L. Straszewicz przejął ponownie kierownictwo Zakładu Geografii Ekonomicznej¹⁵ w 1973 r.¹⁶

Pozostając pracownikiem Uniwersytetu Łódzkiego (od 1 października 1975 r. na stanowisku profesora zwyczajnego), aż do czasu przejścia na emeryturę¹⁷ L. Straszewicz przez trzy kolejne dziesięciolecia szefował łódzkiej geografii społeczno-ekonomicznej na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ, najpierw jako kierownik Katedry (Zakładu) Geografii Ekonomicznej (i Organizacji Przestrzeni) (1957¹⁸–1970, 1973–1981), a później – dyrektor Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni (1981–1987). Zasadą Profesora było przekształcenie małego zespołu (liczącego czterech asystentów), nie wyróżniającego się dorobkiem naukowym, w dużą i prężną jednostkę badawczo-dydaktyczną o uznanej renomie na gruncie krajowym i międzynarodowym.

L. Straszewicz pełnił także inne, prócz wymienionych, funkcje administracyjne w Uniwersytecie Łódzkim: kierownika Studium Zaocznego

¹³ Kierownictwo tego Zakładu na okres trzech lat objął prof. T. Olszewski, dotychczasowy kierownik zlikwidowanej na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ Katedry Geografii Ekonomicznej.

¹⁴ W tym czasie odsunięty od kierowania zespołem prof. L. Straszewicz w wyniku zabiegów ówczesnego dyrektora Instytutu Geografii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (przy poparciu ówczesnego dziekana tego Wydziału i Rektora UŁ) gotowy był odejść z Uniwersytetu Łódzkiego i podjął działania mające na celu roczny wyjazd jako *visiting professor* do Stanów Zjednoczonych, a następnie przejścia do pracy w instytucji naukowej w Warszawie (najpierw do Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, a później do Instytutu Architektury i Urbanistyki). Ostatecznie zamiarów tych nie zrealizował, a po zmianach na stanowisku rektora UŁ i dziekana Wydziału BNZ oraz odejściu dyrektora Instytutu Geografii L. Straszewicz został przywrócony na stanowisko kierownika Zakładu (do 1970 r. Katedry) Geografii Ekonomicznej, jednostki, którą wcześniej zorganizował i której szefował przez 13 lat. Wkrótce objął także wakujące stanowisko dyrektora Instytutu Geografii na Wydziale BNZ UŁ.

¹⁵ W tym czasie zakład ten zmienił nazwę na Zakład Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni.

¹⁶ Pełniący dotychczas funkcję kierownika prof. T. Olszewski w 1973 r. odszedł z Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ i powrócił na Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny UŁ, obejmując kierownictwo Zakładu Badań Regionalnych.

¹⁷ L. Straszewicz przeszedł na emeryturę z końcem roku akademickiego 1986/1987, pozostając jednak pracownikiem Uniwersytetu Łódzkiego w wymiarze 1/3 etatu aż do śmierci w grudniu 1987 r.

¹⁸ L. Straszewicz został powołany na kierownika Katedry Geografii Ekonomicznej 1 grudnia 1957 r.

(1958–1960), prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi (1960–1962), dyrektora Instytutu Geografii (1973–1975) i kierownika Zespołu Badań Przestrzennych Emigracji Polskiej (1986–1987).

Przez wiele lat wykładał na uniwersytetach francuskich, gdzie był zatrudniany na stanowisku profesora kontraktowego. Był profesorem w Université de Haute Bretagne w Rennes (1972–1974), Université Paris I Panthéon-Sorbonne (1980–1982) oraz Université Jean Moulin – Lyon III (1982–1984).

Działalność organizacyjna

Ludwik Straszewicz działał w stowarzyszeniach i organizacjach naukowych. Był organizatorem (w końcu lat 50. XX w.) i pierwszym prezesem łódzkiego Koła (dzisiejszy Oddział) Towarzystwa Urbanistów Polskich (do TUP należał już we Wrocławiu). Funkcje prezesa pełnił, będąc jednocześnie członkiem Zarządu Głównego TUP. W drugiej połowie lat 50. i w początkach lat 60. był konsultantem pracowni urbanistycznych we Wrocławiu, Kielcach i Poznaniu. Za zasługi w dziedzinie urbanistyki otrzymał Złotą Odznakę TUP (1974) i został mianowany członkiem honorowym tego Towarzystwa (1983).

Przez szereg lat był prezesem oddziału łódzkiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego (1962–1968), przewodniczącym Komisji Geografii Stosowanej PTG (1965–1969), a także inicjatorem powołania w 1979 r. Komisji Geografii Przemysłu PTG oraz pierwszym jej przewodniczącym (1979–1987). W 1986 r., w uznaniu zasług, otrzymał honorowe członkostwo Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Był członkiem Komitetu Nauk Geograficznych PAN (1964–1970) i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Badania nad problematyką Śląska Opolskiego L. Straszewicz łączył z działalnością w sferze organizacyjnej na rzecz tego regionu – przewodniczył Radzie Naukowej województwa opolskiego (1959–1975) i redagował wydawane przez nią „Materiały i Studia Opolskie”. Współpracował również z Instytutem Śląskim w Opolu, był członkiem jego Rady Naukowej (od 1964) i kierował zespołem badawczym rozwoju miast. Funkcje przewodniczącego pełnił także w Radzie Naukowej województwa łódzkiego (1963–1969). W latach 1965–1969 był radnym Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi (członek Komisji Budżetu i Planu). Był członkiem rad naukowych województwa kieleckiego (1963–1967) i nowo utworzonego województwa piotrkowskiego (od 1975).

W sferze działalności wydawniczej L. Straszewicz zajmował stanowisko redaktora naczelnego czasopism „Acta Universitatis Lodzianis”,

Folia Geographica (1982–1987) oraz „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Caucasica (1982–1987). Z jego inicjatywy w 1985 r. zostało powołane czasopismo „Problems in Textile Geography”, którego był pierwszym redaktorem.

L. Straszewicz był animatorem spotkań naukowych, które wpisywały się w kalendarz spotkań polskich geografów. Największą rangę miały zapoczątkowane w 1965 r. coroczne łódzkie „konferencje styczniowe”, poświęcone wybranym zagadnieniom geografii miast (do roku 1987 odbyło się 19 konferencji gromadzących liczne grono geografów z Polski i zagranicy). Te problemowo-metodyczne spotkania – początkowo pomyślane jako forum umożliwiające prezentację wyników badań terenowych młodym pracownikom i mające w pierwszych latach zasięg krajowy – wkrótce wzbudziły szerokie zainteresowanie i zyskały ważną ogólnopolską rangę, a od 1970 r. przybrały charakter międzynarodowy. Proponowana przez L. Straszewicza problematyka konferencji dotyczyła zagadnień najbardziej aktualnych, często kontrowersyjnych i wymagających uporządkowania w zakresie pojęciowym i metodycznym, odnoszących się do problemów szeroko dyskutowanych w geografii światowej

64

Fot. 8. Pierwsza łódzka „konferencja styczniowa”, poświęcona migracjom i dojazdom do pracy, styczeń 1965. Obrady otwiera prof. Ludwik Straszewicz

Profesor był także inicjatorem kilku konferencji dla absolwentów kierunku geograficznego w Uniwersytecie Łódzkim (nauczycieli geografii i osób zatrudnionych w praktyce), zorganizowanych w latach 1977, 1980, 1985 oraz seminariów naukowych dla habilitantów z różnych ośrodków

geograficznych w Polsce. Tylko w pierwszej połowie lat 80. z inicjatywy L. Straszewicza w Łodzi odbyły się konferencje poświęcone Zakaukaziu (1980), terenom miejskim w procesie urbanizacji (seminarium polsko-hiszpańskie, 1980), dziedzictwu przeszłości włókiennictwa i jego roli w przyspieszonym wzroście gospodarczym (1981), problemom ludnościowym w kontekście rozwoju miast (seminarium polsko-hiszpańskie, 1981), terytorialnym formom koncentracji przemysłu w krajach socjalistycznych (1982) i mniejszości polskiej we Francji (1985).

Fot. 9. Łódzka „konferencja styczniowa”, 1980. Obradom przewodniczy prof. Jan Ernst, referat wygłasza prof. Ludwik Straszewicz

Dorobek naukowy

Dorobek Ludwika Straszewicza¹⁹ obejmuje ponad 250 opublikowanych prac naukowych (w tej liczbie 12 książek, liczne artykuły, notatki i recenzje oraz 3 atlasy), z czego ponad 50 ukazało się w wydawnictwach zagranicznych, we Francji, Czechosłowacji, Belgii, Włoszech, Hiszpanii, Niemczech, Bułgarii, USA, Japonii i na Węgrzech.

¹⁹ Szersze omówienie dorobku naukowego L. Straszewicza zawiera opracowanie T. Marszała (*Miasto – region – gospodarka w badaniach geograficznych prof. Ludwika Straszewicza*, [w:] T. Marszał (red.), *Miasto – region – gospodarka w badaniach geograficznych. W stulecie urodzin Profesora Ludwika Straszewicza*, Łódź 2016), zamieszczone także w Aneksie 2. w niniejszym tomie.

Działalność naukowa L. Straszewicza rozwijała się w kilku głównych nurtach. Były to:

- geografia osadnictwa – geografia miast, zwłaszcza miast wielkich i pełniących funkcje stołeczne;
- geografia regionalna – zwłaszcza społeczno-ekonomiczna (początkowo region opolski i łódzki, a później europejskie kraje socjalistycznym i kraje romańskie);
- geografia gospodarcza – geografia przemysłu, przede wszystkim włókienniczego.

Wskazane kierunki badawcze były obecne na wszystkich etapach działalności naukowej Profesora. Ponadto w pewnych okresach poświęcał też wiele uwagi funkcjom i roli geografii jako nauki stosowanej (druga połowa lat 60. i początek lat 70. XX w.) oraz badaniom przestrzennym emigracji polskiej we Francji (lata 80. XX w.). Rozległość jego zainteresowań sprawiała, że podejmował również szereg innych, pobocznych i mniej istotnych w kontekście głównych nurtów realizowanych badań tematów.

Dorobek publikacyjny L. Straszewicza stanowi ważny element dziedzictwa łódzkiej geografii społeczno-ekonomicznej. Kierunki prac naukowych, realizowanych przez Profesora, kontynuowane i pogłębiane przez jego uczniów – pomimo zmienionych uwarunkowań zewnętrznych, nowych wyzwań i nowych problemów badawczych, podejmowanych przez kolejne pokolenia geografów – nadal stanowią o pozycji i specyfice łódzkiego ośrodka akademickiego na geograficznej mapie Polski (więcej nt. dorobku naukowego L. Straszewicza zob. tekst zawarty w Aneksie 2.).

66

Międzynarodowa współpraca naukowa

Ludwik Straszewicz rozwinął na szeroką skalę współpracę międzynarodową, zwłaszcza z ośrodkami geograficznymi krajów romańskich. Dzięki jego staraniom już w początkach lat 70. XX w. Uniwersytet Łódzki podpisał pierwszą zagraniczną umowę o bezpośredniej współpracy (z uniwersytetem francuskim Aix Marseille II), a łódzcy geografowie uzyskali możliwość wyjazdów na staże i wykłady do zagranicznych (głównie francuskich) ośrodków naukowych. Łódź odwiedzali natomiast geografo- wie z wielu krajów, nie tylko europejskich.

Profesor przez kilka lat był zatrudniony w trzech francuskich uczelniach (Université de Haute Bretagne w Rennes, Université Paris I Panthéon-Sorbonne, Université Jean Moulin-Lyon III), a także prowadził wykłady na Université Paris X Nanterre, Université Lyon II oraz w Université de la Méditerranée – Aix Marseille II. Podczas krótszych wizyt zagranicznych i udziału w konferencjach wygłaszał referaty i wykłady w Strasbourgu,

Amiens, Lille, Dijon, Liège, Newcastle, Nottingham, Oxfordzie, Salamance, Madrycie, Saragossie, Barcelonie, Turynie, Genui, Berlinie, Pradze, Budapeszcie, Sofii, Lublanie, Moskwie, Tbilisi, Lincoln (Nebraska), Milwaukee, San Francisco, Kioto i Tokio. Uczestniczył w kolejnych kongresach Międzynarodowej Unii Geograficznej (MUG) w Sztokholmie (1960), Londynie (1964), New Delhi (1968), Montrealu (1972), Moskwie (1976) i Paryżu (1984). Był członkiem Komisji Geografii Stosowanej MUG (1964–1968).

Fot. 10. Konferencja Komisji Geografii Stosowanej MUG w Kingston, Rhode Island (USA), 1966. Na zdjęciu członkowie rzeczywisci komisji: prof. Ludwik Straszewicz (drugi od lewej), prof. Omer Tulippe-Hecq (trzeci od lewej); prof. Shiba P. Chatterjee, prezydent MUG (czwarty od lewej) i prof. Peter Nash (piąty od lewej)

Zaangażował się w organizację polskiej sekcji Uniwersyteckich Geografów Krajów Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej. Był inicjatorem powołania do życia (1981) i pierwszym przewodniczącym Międzynarodowej Stałej Grupy Roboczej Geografii Włókiennictwa²⁰.

²⁰ Celem działania tej grupy było przygotowanie raportu na temat *Włókiennictwo we współczesnym międzynarodowym podziale pracy i jego rola w przyspieszonym rozwoju gospodarczym*. Odbłyło się pięć konferencji naukowych, odpowiadających poszczególnym częściom raportu: w 1981 r. w Łodzi (poświęcona dziedzictwu przeszłości włókiennictwa), w 1983 r. w Lille (zagadnienie siły roboczej), w 1985 r. w Barcelonie (problem bazy surowcowej), w 1987 r. w Pradze (konsumpcja i rynki zbytu) oraz w 1989 r. w Turynie (włókiennictwo we współczesnym międzynarodowym podziale pracy).

68

Fot. 11. Konferencja Międzynarodowej Stałej Grupy Roboczej Geografii Włókiennictwa w Barcelonie, czerwiec 1985. Na zdjęciu m.in. prof. Ludwik Straszewicz, doc. Stanisław Pączka i dr Tadeusz Marszał

Societa Geografica Italiana (Włoskie Towarzystwo Geograficzne) w Rzymie oraz Societat Catalana de Geografia (Katalońskie Towarzystwo Geograficzne) w Barcelonie nadały mu członkostwo honorowe, był członkiem korespondentem Sociedade de Geografia de Lisboa (Towarzystwa Geograficznego w Lizbonie). W uznaniu zasług dla geografii francuskiej został kawalerem Orderu Palm Akademickich.

Kształcenie kadr

Ludwik Straszewicz wiele uwagi poświęcał dydaktyce na kierunku geograficznym. Przyczynił się do powołania specjalizacji z geografii ekonomicznej, co wiązało się z podniesieniem rangi tej subdyscypliny w procesie kształcenia akademickiego. Wypromował ponad 200 magistrów.

Przywiązywał dużą wagę do rozwoju naukowego swoich uczniów – był promotorem 17 rozpraw doktorskich, ośmiu jego doktorantów uzyskało habilitację (jeden docenturę), a czterech – tytuły profesorskie. Pełnił funkcję recenzenta w licznych przewodach doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich.

Fot. 12. Doc. Ludwik Straszewicz z grupą studentów (wśród nich Stanisław Liszewski) na ćwiczeniach terenowych z geografii ekonomicznej w Głubczycach (woj. opolskie), lipiec 1961

Tabela 1. Doktoranci prof. L. Straszewicza (stan na 31 grudnia 2015)

Ludwik Straszewicz (1916–1987) dr 1949, doc. 1957, prof. nadzw. 1964 prof. zw. 1975 liczba doktoratów – 17	Zdzisław Batorowicz (ur. 1912 – zm. 1993), dr 1961, doc. 1968
	Stanisława Chudy (ur. 1927 – zm. 2011), dr 1965, hab. 1968 liczba doktoratów – 2
	Marek Koter (ur. 1937), dr 1967, hab. 1977, prof. 1992 liczba doktoratów – 5
	Stanisław Pączka (ur. 1930 – zm. 1995), dr 1967, hab. 1979
	Wacław Musiał (ur. 1928 – zm. 2014), dr 1968
	Stanisław Liszewski (ur. 1940 – zm. 2016), dr 1970, hab. 1978, prof. 1987 liczba doktoratów – 27
	Bohdan Nykiel (ur. 1937), dr 1973
	Henryk Sroczyński (ur. 1932), dr 1973
	Jerzy Dzieciuchowicz (ur. 1943), dr 1975, hab. 1997 liczba doktoratów – 6
	Elżbieta Dziegieć (ur. 1939 – zm. 2009), dr 1976, hab. 1996 liczba doktoratów – 5
	Andrzej Suliborski (ur. 1945), dr 1976, hab. 2001, prof. 2011, liczba doktoratów – 4
	Tadeusz Marszał (ur. 1952), dr 1982, hab. 1990, prof. 2002 liczba doktoratów – 8
	Wojciech Michalski (ur. 1953), dr 1982
	Ewa Podleśny-Tkocz (ur. 1947), dr 1982
	Roman Domachowski (ur. 1940), dr 1983
Ewa Marczyńska-Witeczak (ur. 1948 – zm. 2000), dr 1983	
Anna Niżnik (ur. 1951), dr 1983	

Objaśnienie: nazwiska pogrubione – doktoranci, którzy uzyskali później habilitację lub docenturę.

Troska L. Straszewicza o rozwój kadr nie ograniczała się do pracowników łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej – w latach 1985–1987 organizował seminaria naukowe, które stanowiły forum prezentacji badań i dyskusji dla młodych pracowników ze stopniem doktora, w których uczestniczyli nie tylko geografowie z Łodzi, lecz także z Krakowa, Lublina, Sosnowca, Torunia i Opola²¹.

Odznaczenia i nagrody

Profesor Ludwik Straszewicz otrzymał: Medal X-lecia Polski Ludowej (1955), Odznakę 1000-lecia Państwa Polskiego (1966), odznakę honorową „Za zasługi dla województwa łódzkiego” (1963), odznakę „Zasłużonemu Opolszczyźnie” (1968), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1968, za zasługi na polu organizacji nauki na Opolszczyźnie), Złotą Odznakę Towarzystwa Urbanistów Polskich (1974), Złotą Odznakę Uniwersytetu Łódzkiego (1975), medal „UŁ w służbie społeczeństwu i nauce” (1975), Złotą Odznakę Polskiego Towarzystwa Geograficznego (1983), francuski order Palm Akademickich (*Ordre des Palmes Académiques*, 1983), Nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki I stopnia (1980).

70

Fot. 13. Ludwik Straszewicz z żoną, synem Jackiem i synową oraz wnukami, Michałem i Adamem, Zabrzeże k. Nowego Sącza, lato 1981

²¹ Takich seminariów odbyło się jedenaście, każde z nich poświęcone było określonemu tematowi, który w większości przypadków nawiązywał do przygotowywanych przez uczestników (H. Rochnowski, J. Słodczyka, K. Heffnera, W. Michalskiego, T. Marszałka i A. Szajnowską-Wysocką) rozpraw habilitacyjnych (zob. A. Szajnowska-Wysocka, *Seminarium naukowe u profesora Straszewicza*, „Czasopismo Geograficzne” 1988, nr 59, z. 3, s. 364).

* * *

W 1987 r. prof. Ludwik Straszewicz obchodził siedemdziesięciolecie urodzin i trzydziestolecie pracy w Uniwersytecie Łódzkim. Zorganizowane wówczas spotkanie z udziałem władz uczelni oraz licznych przedstawicieli polskich i zagranicznych ośrodków geograficznych przybliżyło dorobek naukowy Profesora i pozwoliło na podsumowanie jego działalności naukowo-dydaktycznej. Z tej okazji ukazał się również jubileuszowy tom zawierający 19 opracowań autorstwa bliskich współpracowników Jubilata²². Uroczystość ta była jednocześnie pożegnaniem przechodzącego na emeryturę i przenoszącego się do rodzinnej Warszawy Profesora.

Fot. 14. Uroczystość jubileuszu trzydziestolecia pracy w Uniwersytecie Łódzkim i siedemdziesięciolecia urodzin prof. Ludwika Straszewicza, styczeń 1987. Uroczysty adres wręcza Profesorowi rektor UŁ, prof. Leszek Wojtczak, obok doc. Marek Koter oraz dziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi, doc. Zbigniew Klajnert

Przypomnieniu, tak wiele znaczącej dla łódzkiej antropogeografii, postaci prof. Ludwika Straszewicza i jego bogatego dorobku służyły kolejne spotkania organizowane w 10., 20. i 25. rocznicę śmierci Profesora. Ukazało się także wiele publikacji poświęconych Profesorowi²³. Szczególnym momentem było spotkanie 15 listopada 2007 r., z udziałem władz Uniwersytetu Łódzkiego, rodziny Profesora oraz liczного grona jego uczniów, po-

²² S. Pączka (red.), *Some problems of Urban and Industrial Geography*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica 1987, z. 10.

²³ Zob. przypisy bibliograficzne załączone do poszczególnych części tego tomu.

łączone z odsłonięciem w gmachu Collegium Geographicum UŁ tablicy upamiętniającej Ludwika Straszewicza jako twórcę łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej²⁴. Kolejną okazją do przywołania pamięci Profesora jest przypadająca w bieżącym roku setna rocznica Jego urodzin.

Fot. 15. Uroczystość jubileuszu trzydziestolecia pracy w Uniwersytecie Łódzkim i siedemdziesięciolecia urodzin prof. Ludwika Straszewicza, styczeń 1987. Od lewej: syn Jacek, żona Irena, Ludwik Straszewicz oraz córka Marzenna

72

Fot. 16. Uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej prof. Ludwika Straszewicza w Collegium Geographicum Uniwersytetu Łódzkiego, listopad 2007. Na zdjęciu: syn Profesora Jacek Straszewicz, rektor UŁ prof. Wiesław Puś i prof. Tadeusz Marszał

²⁴ Zob. T. Marszał, *Profesor Ludwik Straszewicz (1916–1987)*, „Kronika Uniwersytetu Łódzkiego” 2008, nr 2 (108).

Zasługą L. Straszewicza, który przez wiele lat dokładał wszelkich starań, aby zapewnić odpowiednie warunki rozwoju antropogeografii w Uniwersytecie Łódzkim – było doprowadzenie do uznania równorzędnej pozycji geografii społeczno-ekonomicznej z innymi, wcześniej rozwiniętymi i dominującymi przez pierwsze dziesięciolecia subdyscyplinami geograficzno-fizycznymi. Profesor z uporem przełamywał rozliczne bariery i ograniczenia, zdobywał nowe pomieszczenia, organizował bibliotekę, dbał o rozwój kadrowy, nawiązywał kontakty zagraniczne, rozwijał współpracę o charakterze interdyscyplinarnym, mocno akcentował kontakty z pokrewnymi dyscyplinami wiedzy oraz praktyką.

Ludwik Straszewicz przez trzy dekady był niekwestionowanym liderem, którego inicjatywy naukowe oraz działalność w zakresie kształcenia kadr zaowocowała pojawieniem się w regionie, wcześniej nie mającym żadnych znaczących tradycji, silnego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej. W kolejnych dekadach pozycję tego ośrodka – dziś wiodącego w skali kraju, dysponującego dużym potencjałem kadrowym oraz poważnym dorobkiem naukowym i dydaktycznym – budowały następne pokolenia geografów. Fundamentem łódzkiej antropogeografii stało się jednak bezsprzecznie zaangażowanie Profesora i Jego dorobek.

Literatura

- Koter M., *Profesor Ludwik Straszewicz. W siedemdziesięciolecie urodzin i trzydziestolecie objęcia kierownictwa Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego*, [w:] S. Liszewski (red.), *Sylwetki łódzkich uczonych*, t. 4, Wyd. Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź 1997, s. 13–22.
- Kożuchowski K., *Profesorowie. Pro memoria*, [w:] *Sześćdziesiąt lat geografii w Uniwersytecie Łódzkim (1945–2005)*, t. 1, oprac. I. Gajda-Pijanowska, Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2005, s. 25–55.
- Liszewski S., *Ludwik Straszewicz (1916–1987)*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, „Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń. 1982–1991” 1993, s. 235–237.
- Liszewski S., *Ludwik Straszewicz (1916–1987)*, [w:] S. Liszewski (red.), *Geografia osadnictwa i ludności w niepodległej Polsce (lata 1918–1993)*, Łódź 1995, s. 162–166.
- Liszewski S., *Profesor dr Ludwik Straszewicz (1916–1987)*, „Acta Universitatis Lodziensis”, *Folia Geographica* 1989, z. 11, s. 3–7.
- Liszewski S. (red.), *Sylwetki łódzkich uczonych*, t. 4, Wyd. Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź 1997.
- Liszewski S., *Życiorys naukowy Profesora Ludwika Straszewicza, twórcy łódzkiej szkoły geografii ekonomicznej (1916–1987)*, [w:] S. Liszewski (red.), *Sylwetki łódzkich uczonych*, t. 4, Wyd. Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź 1997, s. 7–11.
- Marszał T. *Ludwik Straszewicz (1916–1987)*, „Problems in Textile Geography” 1989, No. 3, s. 111–121.
- Marszał T., *Polska geografia przemysłu i budownictwa w XX w. – sylwetki*, Łódź–Warszawa–Kraków 2001.

- Marszał T., *Profesor Ludwik Straszewicz (1916–1987)*, „Kronika Uniwersytetu Łódzkiego” 2008, nr 2 (108), s. 42–43.
- Marszał T., *Straszewicz Ludwik*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 44/2, z. 181, Warszawa–Kraków 2006, s. 228–230.
- Mistera L., *Mezinárodní konference k sedmdesátinám profesora Ludvíka Straszewicze*, „Sborník Československé Geografické Společnosti” 1987, vol. 92, nr 3, s. 208–209.
- Pączka S. (red.), *Some Problems of Urban and Industrial Geography*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica 1987, z. 10.
- Pączka S., *Ludwik Straszewicz – biography*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica 1987, z. 10, s. 7–11
- Profesor Ludwik Straszewicz. Materiały do biografii łódzkich geografów*, maszynopis, Instytut Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni UŁ, Łódź 1987.
- Střida M., *Za profesorem Ludvíkem Straszewiczem*, „Sborník Československé Geografické Společnosti” 1988, vol. 93, nr 3, s. 231.
- Szajnowska-Wysocka A., *Seminarium naukowe u profesora Straszewicza*, „Czasopismo Geograficzne” 1988, nr 59, z. 3, s. 364.
- Wysocki Z., Pączka S., *Ludwik Straszewicz*, „Czasopismo Geograficzne”, 1987, z. 2, s. 243–245.

Tadeusz Marszał, prof. dr hab.,
Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej,
Wydział Nauk Geograficznych, Uniwersytet Łódzki.

Bibliografia prac Ludwika Straszewicza

1945

- Analiza klasyfikacji rynku*, maszynopis pracy magisterskiej, Szkoła Główna Handlowa (promotor: Aleksy Wakar), Warszawa 1945
- Czarne diamenty – złota waluta*, „Pionier Dolnośląski”, 10.X.1945 – ps. I. Rzecki
- Los Łużyc leży nam na sercu*, „Pionier Dolnośląski”, 16–17.XII.1945
- Pomoc w inwentarzu żywym dla Dolnego Śląska*, „Pionier Dolnośląski”, 27.X.1945 – ps. I. Rzecki
- Problem pieniężny na Dolnym Śląsku*, „Pionier Dolnośląski”, 27.VIII.1945 – ps. I. Rzecki
- Słowiński kraj, o którym zapomniano*, „Pionier Dolnośląski”, 7.XII.1945
- Umarł Mieczysław Seifert*, „Pionier Dolnośląski”, 30.IX.1945
- Wrocław – centrum gospodarcze Dolnego Śląska*, „Pionier Dolnośląski”, 4.IX.1945 – ps. I. Rzecki
- Wrocław w cyfrach. Klimat*, „Pionier Dolnośląski”, 18.XI.1945 – ps. I. Rzecki
- Wrocław w cyfrach. Położenie geograficzne*, „Pionier Dolnośląski”, 11.XI.1945 – ps. I. Rzecki

75

1946¹

*Śmiech w kajdanach: kawały warszawskie z czasów okupacji, nakładem autora, Wrocław 1946, 64 s. (zebrał i ułożył L. Straszewicz)*²

¹ L. Straszewiczowi niesłusznie jest także przypisywane autorstwo opublikowanej w 1946 r. pod pseudonimem „Niekrasicki” książki *Szkopskie lata: bajki, satyry i utwory aktualne z okresu okupacji niemieckiej. 1940–1944*, Wrocław 1946. Pod pseudonimem tym kryje się Wincenty Czerwiński (1895–1986), co niezbitnie poświadcza dedykacja na jednym z egzemplarzy: „Swemu uczniowi autor W. Czerwiński. 28.VI.47” – Straszewicz był jedynie wydawcą tej książki.

² W całej bibliografii wyróżniono podkreśleniami publikacje monograficzne (autorskie i współautorskie) oraz atlasy, opracowane przez prof. L. Straszewicza.

W poszukiwaniu domu. Wspomnienia popowstaniowe, nakładem autora, Wrocław 1946, 45 s.

1948

- Powiaty Dolnego Śląska: powiat Bolesławiec*, „Dolnośląski Informator Gospodarczy” 1948, nr 2 (współautor: W. Przybysławski)
- Powiaty Dolnego Śląska: powiat Brzeg*, „Dolnośląski Informator Gospodarczy” 1948, nr 3 (współautor: W. Przybysławski)
- Powiaty Dolnego Śląska: powiat Bystrzyca*, „Dolnośląski Informator Gospodarczy” 1948, nr 4 (współautor: W. Przybysławski)
- Powiaty Dolnego Śląska: powiat Dzierżoniów*, „Dolnośląski Informator Gospodarczy” 1948, nr 5 (współautor: W. Przybysławski)
- Powiaty Dolnego Śląska: powiat Głogów*, „Dolnośląski Informator Gospodarczy” 1948, nr 6 (współautor: W. Przybysławski)
- Powiaty Dolnego Śląska: powiat Góra*, „Dolnośląski Informator Gospodarczy” 1948, nr 7 (współautor: W. Przybysławski)
- Powiaty Dolnego Śląska: powiat Jawor*, „Dolnośląski Informator Gospodarczy” 1948, nr 8 (współautor: W. Przybysławski)
- 76 *Powiaty Dolnego Śląska: powiat Jelenia Góra*, „Dolnośląski Informator Gospodarczy” 1948, nr 9 (współautor: W. Przybysławski)
- Zasady uprzemysłowienia Moraw (Ziemi Morawsko-Śląskiej) i Słowacji*, „Czasopismo Geograficzne” 1948, t. 19, z. 1–4, s. 314–318

1949

- Plon planowania przestrzennego w rejonie wrocławskim*, „Przegląd Zachodni”, nr 5, 1949, s. 9–10
- Równina Wrocławska i jej znaczenie dla Polskiego Gospodarstwa Narodowego*, maszynopis pracy doktorskiej, Uniwersytet Wrocławski (promotor: Józef Wąsowicz), Wrocław 1949

1954

- Strefa podmiejska Łodzi*, „Przegląd Geograficzny”, t. 26, z. 4, 1954, s. 182–197

1955

- Ner*, „Poznaj Świat”, R. III, nr 12, 1955, s. 8–9

Niefortunny projekt. Urbanistyczny wyraz uniwersyteckiej Łodzi, „Kronika”, nr 11, 1955

Strefa podmiejska jako problem urbanistyczny, „Miasto”, R. VI, nr 12 (62), 1955, s. 29–30

1956

Rozmieszczenie miejsc pracy i zamieszkania w Łódzkim Okręgu Przemysłowym, „Przegląd Geograficzny”, t. 28, z. 4, 1956, s. 775–794

Stan i rozmieszczenie hodowli na Śląsku w drugiej połowie XVIII wieku, „Czasopismo Geograficzne”, t. 27, z. 2, 1956, s. 161–176

Województwo opolskie. Zarys geografii gospodarczej, PWN, Warszawa 1956, 99 s.

1957

Kompleks przemysłowy Łodzi, „Przegląd Geograficzny”, t. 29, z. 4, 1957, s. 741–777

Problem – garaże, „Fundamenty”, nr 29, 9.VI.1957

Problem – parkingi, „Fundamenty”, nr 40, 6.X.1957

Problemy rolnicze strefy podmiejskiej Łodzi, „Przegląd Geograficzny”, t. 29, z. 1, 1957, s. 87–110

Zagadnienia komunikacyjne w opracowaniach regionalnych na przykładzie niemieckich monografi powiatowych, „Czasopismo Geograficzne”, t. 28, z. 3–4, 1957, s. 287–291

(recenzja) Faucher D., ‘*Geographie agraire – types de cultures*’, Paris 1949, „Przegląd Geograficzny”, t. 29, z. 1, 1957, s. 187–190

(recenzja) *Der Landkreis Grafschaft Bentheim (Regierungsbezirk Osnabrück) Die deutschen Landkreise, Reihe Niedersachsen, Band 9, Gesamtleitung. Prof. dr Kurt Brüning. Bremen–Horn 1953*, „Przegląd Geograficzny”, t. 29, z. 4, 1957, s. 832–835

1958

Łódzki Okręg Przemysłowy w projekcie planu regionalnego, „Łódzkie Czasopismo Gospodarcze”, nr 1, 1958, s. 25–48

Światowa konsumpcja włókien sztucznych, „Czasopismo Geograficzne”, t. 29, z. 4, 1958, s. 551–553

(recenzja) Barrère P., ‘*Les quartiers de l’agglomeration bordelaise*’, *Revue Géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest*, t. 27, 1956, „Przegląd Geograficzny”, t. 30, z. 1, 1958, s. 157–159

(recenzja) Allix A., Gibert A., 'Geographie des Textiles' Paris 1956, „Przegląd Geograficzny”, t. 19, z. 2, 1958, s. 315–324

(recenzja) Czarnecki W., 'Planowanie miast i osiedli', cz. 5: 'Planowanie komunikacji i transportu', Poznań 1957, „Czasopismo Geograficzne”, t. 29, z. 2, 1958, s. 309–310

1959

Badania stanu zabudowy indywidualnych gospodarstw rolnych w powiecie nyskim, „Biuletyn Informacyjny Rady Naukowo-Ekonomicznej i Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Opolu”, nr 2 (6), 1959, s. 7–24

Miasto kominów, „Poznaj Świat”, R. VII, nr 3, 1959, s. 27–30

Polski przemysł bawełniany, „Przegląd Geograficzny”, t. 31, z. 2, 1959, s. 251–283

The Łódź industrial district as a subject of investigations of economic geography, „Przegląd Geograficzny”, t. 31, 1959, Suplement, s. 69–91

Z wycieczki do obszarów przemysłu węglowego w Niemieckiej Republice Demokratycznej, „Czasopismo Geograficzne”, t. 30, z. 3, 1959, s. 355–364

(recenzja) Jonas F., 'Die Wirtschaftlich-räumliche Differenzierung der Stadt des niedersächsischen Berglondes', Göttinger Geographische Abhandlungen, Heft 21, 1958, „Przegląd Geograficzny”, t. 31, z. 1, 1959, s. 178–180

78 (recenzja) Zimm A., 'Die Entwicklung des Industriestandortes Berlin', Berlin 1959, „Przegląd Geograficzny”, t. 31, z. 3–4, 1959, s. 717–720

1960

Analiza podstaw rozwoju regionu geograficzno-gospodarczego na przykładzie badań Łódzkiego Okręgu Przemysłowego, „Łódzkie Czasopismo Gospodarcze”, nr 6, 1960, s. 71–79

Lokalisationsphänomene der Industrie im Textilindustriengebiet von Łódź, „Geographische Berichte”, H. 14, 1960, s. 60–63 (przygotował do druku K. Scherf)

Studium porównawcze okręgu łódzkiego i okręgu Kamienicy Saskiej w aspekcie kompleksowych problemów lokalizacji przemysłu, „Łódzkie Czasopismo Gospodarcze”, nr 5, 1960, s. 31–64

(recenzja) Rabeil G., 'L'industrie cotonnière française', Paris 1955, „Przegląd Geograficzny”, t. 32, z. 1–2, 1960, s. 172–174

1961

Analyse des bases du développement des régions économiques tirée de l'exemple de la région industrielle de Łódź, [w:] Problems of Economic Regions, Instytut Geografii PAN, „Prace Geograficzne”, nr 27, 1961, s. 295–314

- Bułgarski przemysł włókienniczy*, „Przegląd Geograficzny”, t. 33, z. 4, 1961, s. 663–678
- Opolska Silesija*, „Geografija”, nr 2, 1961, s. 7–10
- W sprawie jedności administracyjnej miast i zapleczy*, „Gospodarka i Administracja Terenowa”, t. 10, nr 7, 1961, s. 30–31
- (recenzja) *Beaver S. H.*, ‘*Les industries textiles britanniques*’, *Revue de Nord, Livraison géographique nr 8, t. 41, nr 163, Lille 1959*, „Przegląd Geograficzny”, t. 33, z. 1, 1961, s. 138–139
- (recenzja) *Laferrère M.*, ‘*Lyon, ville industrielle*’, *Paris 1960*, „Przegląd Geograficzny”, t. 33, z. 1, 1961, s. 137–138
- (recenzja) *Schultze J. H. (red.)*, ‘*Zum Problem der Weltstadt*’, *Berlin 1959*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 32, z. 2, 1961, s. 244–245

1962

- A Lengyel Pamutipar*, “*Különnyomat, A Földrajzi Értésítő*”, vol. 4, 1962, s. 479–485
- Atlas gospodarczy województwa opolskiego*, PPWK, Warszawa 1962, 16 map + tekst 4 s.
- Les changements dans de localisation des industries en Pologne*, „Bulletin de l’Association de Géographes Français” 1962, vol. 303–304, 1962, s. 2–7
- Łódź jako ośrodek gospodarczy*, [w:] *E. Rosset (red.)*, *Łódź w latach 1945–1960*, PWN, Łódź 1962, s. 103–117
- Migrations of the inhabitants of the industrial centers situated in the neighborhood of Łódź*, Second Anglo-Polish Geographical Seminar, England 1962, 13 s.
- Podział administracyjny kraju jako przedmiot zainteresowania geografa*, „Gospodarka i Administracja Terenowa”, nr 7/8, 1962.
- Studia zaoczne geografii w Uniwersytecie Łódzkim*, „Życie Szkoły Wyższej”, R. X, nr 10, 1962, s. 72–77
- Śląsk Opolski. Zarys geografii gospodarczej*, Katowice 1962, 235 s.
- Włókiennictwo francuskie i jego rola w gospodarce kraju*, „Przegląd Geograficzny”, t. 34, z. 2, 1962, s. 309–331
- (recenzja) *Chardonnet J.*, ‘*Métropoles économiques*’, *Paris 1959*, „Przegląd Geograficzny”, t. 34, z. 3, 1962, s. 608–610
- (recenzja) *Gottman J.*, ‘*Megalopolis*’, *New York 1961*, „Przegląd Geograficzny”, t. 34, z. 4, 1962, s. 785–787
- (recenzja) *Hruška E.*, ‘*Vývoj stavby miest*’, *Bratislava 1961*, „Przegląd Geograficzny”, t. 34, z. 3, 1962, s. 607–608
- (recenzja) *Philipponneau M.*, ‘*Géographie et action. Introduction à la géographie appliquée*’, *Paris 1960*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 33, z. 3, 1962, s. 365–366

1963

Aglomeracja Paryża, „Przegląd Geograficzny”, t. 35, z. 4, 1963, s. 591–614
Problèmes urbains et industriels en Pologne, „Revue de Géographie de l'Est”,
 vol. 3, no. 3, 1963, s. 299–306

Wędrowki ludności jako podstawa rozwoju miast przemysłowych na przykładzie aglomeracji łódzkiej, „Czasopismo Geograficzne”, t. 34, z. 4, 1963, s. 361–375

Wybrane zagadnienia dydaktyczne z zakresu kształcenia zaocznego na kierunku geografii, [w:] *Uniwersyteckie studia dla pracujących*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1963, s. 114–124

1964

Currency circulations as a criterion for town classification, [w:] *20th International Geographical Union Congress. Abstracts of Papers*, London 1964, s. 334

Migration movements in four industrial towns near Łódź 1956–1961, „Geographia Polonica”, t. 3, 1964, s. 163–173

80

[Pierwsze] *I polsko-francuskie seminarium geograficzne*, „Przegląd Geograficzny”, t. 36, z. 1, 1964, s. 199–203

The size and structure of currency circulation as a typological criterion of towns, „Geographia Polonica”, t. 2, 1964, s. 145–151

Zespół osiedleńczy Gorzów Śląski-Praszka na tle problemów zagospodarowania byłego pogranicza, „Materiały i Studia Opolskie”, t. 10, 1964, s. 113–126
 (recenzja) *Révue géographique de l'Est. Tome III, année 1963. Revue trimestrielle publiée par les Instituts de Géographie, Facultés des Lettrés et Sciences Humaines de Besançon, Dijon, Nancy et Strasbourg*, „Przegląd Geograficzny”, t. 36, z. 2, 1964, s. 390–391

1965

Aglomeracja Londynu, „Przegląd Geograficzny”, t. 37, z. 1, 1965, s. 3–28

Akcje międzynarodowe w dziedzinie geografii stosowanej, „Biuletyn Polskiego Komitetu do Spraw UNESCO”, t. 84, nr 9, 1965, s. 26–27

Atlas gospodarczy województwa opolskiego, wyd. II, PPWK, Warszawa 1965, 16 map + tekst 4 s.

Atlas województwa łódzkiego, PPWK, Warszawa 1965, 24 mapy + tekst 4 s. (redakcja)

Francuski przemysł samochodowy, „Czasopismo Geograficzne”, t. 36, z. 3, 1965, s. 301–303

Hommes et Terres du Nord, „Czasopismo Geograficzne”, t. 36, z. 3, 1965, s. 342

L'aménagement des zonen anciennes frontières comme problème de géographie économique, „Mémoires et Documents”, vol. 10, no. 2, 1965, s. 41–46

Opole Silesia. Outline of economic geography, Warszawa 1965, 251 s.

Przydatność zawodowa geografów, „Życie Szkoły Wyższej”, R. XIII, nr 1, 1965, s. 73–77

Z pobytu doc. L. Straszewicza we Francji, „Przegląd Geograficzny”, t. 37, z. 1, 1965, s. 206

(recenzja) Beaujeu-Garnier J., Chabot Ch., *Traité de géographie urbaine*, Paris 1963, „Czasopismo Geograficzne”, t. 36, z. 4, 1965, s. 413–414

(recenzja) Střida M. (red.), *Oblasti Československa*, Praha 1963, „Czasopismo Geograficzne”, t. 36, z. 3, 1965, s. 317–318

1966

Aglomeracja Berlina, „Przegląd Geograficzny”, t. 38, z. 1, 1966, s. 77–105

Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej, cz. I, PWE, Warszawa 1966, 355 s. (współautorzy: J. Kremky-Saloni, S. Zajchowska)

L'utilité de la profession de géographie, [w:] *La géographie appliquée dans le monde*, „Actes de la Réunion à Prague du 13 au 18 septembre 1965”, Prague 1966, s. 25–30

Paryż, [w:] *Wielka encyklopedia powszechna*, t. 8, PWN, Warszawa 1966, s. 499–500

Rady Naukowe Łodzi i Opola, „Gospodarka i Administracja Terenowa”, nr 4, 1966, s. 19–20

(recenzja) Pinchemal Ph., *Géographie de la France*, t. 1, 2, Paris 1964, „Przegląd Geograficzny”, t. 38, z. 2, 1966, s. 273–274

1967

Applied Geography in Poland, [w:] *Proceedings of the Second International Meeting Commission on Applied Geography, International Geographical Union – August 19–26, 1966*; Kingston 1967, s. 31–33

[Druga] *II plenarna sesja Komisji Geografii Stosowanej MUG*, „Przegląd Geograficzny”, t. 39, z. 2, 1967, s. 461–462

Étude sur les centres locaux comme exemple d'adaptation de la géographie urbaine à l'aménagement du territoire, [w:] *Mélanges de géographie*, t. 2: *Géographie économique, géographie appliquée, régionalisation et théorie*, Liege–Gembloux 1967, s. 325–331

Geografia stosowana, cz. III, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, z. 4, 1967, 171 s. (redakcja)

Głos w dyskusji (na konferencji naukowej poświęconej dziejom przemysłu włókienniczego na ziemiach polskich), „Rocznik Łódzki”, t. 12, 1967, s. 107–125

Konferencja naukowa na temat geografii stosowanej w Irkucku, „Przegląd Geograficzny”, t. 39, z. 2, 1967, s. 462–463

L’industrie et le développement du réseau urbain, „Geographia Polonica”, t. 12, 1967, s. 115–130

L’utilité de la profession de géographie, „Bulletin de la Société Géographique de Liège”, no. 3, 1967, s. 155–159

Łódź et sa région industrielle, „Geographia Polonica”, t. 12, 1967, s. 267–273

Migracje i dojazdy ludności. Materiały z konferencji naukowej odbytej w Łodzi w dniach 23–24 stycznia 1965 r., Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1967, 92 s. (redakcja)

Migracje i dojazdy ludności w pracach naukowych Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego, [w:] L. Straszewicz (red.), *Migracje i dojazdy ludności. Materiały z konferencji naukowej w Łodzi 23–24 stycznia 1965 r.*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1967, s. 9–12

Ośrodki lokalne. Materiały z konferencji naukowej odbytej w Łodzi w dniach 22–23 stycznia 1966 r., Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1967, 163 s. (redakcja)

Przedmowa, [w:] L. Straszewicz, *Geografia stosowana, cz. III, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, z. 4, 1967, s. 1–10*

Słowo wstępne, [w:] L. Straszewicz (red.), *Migracje i dojazdy ludności. Materiały z konferencji naukowej odbytej w Łodzi w dniach 23–24 stycznia 1965 r.*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1967, s. 7–8

Województwo łódzkie. Zarys geograficzno-ekonomiczny, PWN, Warszawa 1967, 184 s.

Wstęp, [w:] L. Straszewicz (red.), *Ośrodki lokalne. Materiały z konferencji naukowej odbytej w Łodzi w dniach 22–23 stycznia 1966 r.*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1967, s. 5–7

Zjazd Towarzystwa Geografów Amerykańskich w Toronto, „Czasopismo Geograficzne”, t. 38, z. 2, 1967, s. 237–238

(recenzja) Labasse J., *L’organisation de l’espace. Eléments de géographie volontaire*, Paris 1966, „Przegląd Geograficzny”, t. 39, z. 2, 1967, s. 429–430

(recenzja) Votrubec C., *‘Praha, zeměpis velkoměsta’*, Praha 1965, „Przegląd Geograficzny”, t. 39, z. 1, 1967, s. 243–244

1968

Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej, cz. II, PWE, Warszawa 1968, 411 s. (współautorzy: J. Kremky-Saloni, S. Zajchowska)

1969

- Aglomeracja Moskwy*, „Przegląd Geograficzny” 1969, t. 41, z. 2, s. 179–210
Capitals of the socialist countries in Europe, „Geographia Polonica” 1969, t. 16, s. 27–40
- Kozłowska H., *Ośrodki lokalne powiatu brzezińskiego*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1969, 115 s. (redakcja naukowa; przedmowa, s. 5–6)
Podstawowe problemy regionu łódzkiego, [w:] *Podstawowe problemy ekonomiczne regionu łódzkiego* [materiały na sesję naukową], Łódź 1969, 7 s. (mpis powielany)
- Profesor Omer Tulippe, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 3, 1969, s. 567
Rzym jako metropolia światowa, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 4, 1969, s. 623–650
- W sprawie przydatności uniwersyteckiego wykształcenia geograficznego dla praktyki*, „Życie Szkoły Wyższej” R. XVII, nr 5, 1969, s. 121–128
(recenzja) *Atlas de Paris et de la Région Parisienne*. Paris 1967, „Przegląd Geofizyczny”, t. 41, z. 3, 1969, s. 564–566
(recenzja) *Atlas of North Carolina*. Director and Chief cartographer: Richard E. Lonsdale. The University of North Carolina Press, Chapel Hill 1967, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 1, 1969, s. 154–155
(recenzja) Borlenghi E., ‘Trieste, profilo geografico-economico’, Torino 1967, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 2, 1969, s. 338–339
(recenzja) Chardonnet J., ‘Les grandes puissances. Étude économique’, Tome I: ‘L’Europe (France exceptée)’, Paris 1968, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 2, 1969, s. 334–335
(recenzja) Chardonnet J., ‘Métropoles économiques’, Deuxième série. Paris 1968, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 2, 1969, s. 333–334
(recenzja) *Colloque international de géographie appliquée. Les Congrès et Colloques de l’Université de Liège, Vol. 48*, Liège 1968, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 3, 1969, s. 559–560
(recenzja) Gottman J., ‘Essais sur l’aménagement de l’espace habité’, Paris 1966, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 1, 1969, s. 136–137

83

1970

- Bułgaria*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej*, cz. II, PWE, Warszawa 1970, s. 137–252
- Czechosłowacja*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej* cz. I, PWE, Warszawa 1970, s. 123–236
- Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej*, cz. I, wyd. II, PWE, Warszawa 1970, 355 s.

- Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej, cz. II, wyd. II, PWE, Warszawa 1970, 424 s.
- Geografia stosowana, cz. IV, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej” 1970, z. 1, 129 s. (redakcja)
- Kluczbork. Studium geograficzno-ekonomiczne, Instytut Śląski w Opolu, Wyd. Śląsk, Katowice 1970, 298 s. (redakcja)
- La trasformazione e lo sviluppo delle funzioni urbane di Łódź (Polonia)*, „Bolletino della Società Geografica Italiana”, ser. IX, vol. 11, no. 1–3, 1970, s. 74–88
- Niemiecka Republika Demokratyczna*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej, cz. I*, PWE, Warszawa 1970, s. 7–120
- Nowe tendencje lokalizacyjne w japońskim przemyśle bawełnianym*, „Przegląd Geograficzny”, t. 42, z. 1, 1970, s. 113–122
- Przedmowa*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Geografia stosowana, cz. IV, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”*, z. 1, 1970, s. 3–8
- Przedmowa*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Kluczbork. Studium geograficzno-ekonomiczne*, Instytut Śląski w Opolu, Wyd. Śląsk, Katowice 1970, s. 5–7
- Rola przemysłu w rozwoju sieci miast w Polsce*, „Zeszyty Naukowe UE”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, *Geografia ekonomiczna*, z. 38, 1970, s. 3–19
- Spoločenská úloha geografie ako aplikovanej vedy*, „Geografický Časopis”, R. XXII, č. 2, 1970, s. 89–96
- Strzelce Opolskie jako ośrodek ciężenia. Związki miasta z zapleczem poprzez ruchy ludności*, [w:] W. Dziewulski, J. Kroszel (red.), *Ziemia Strzelecka. Szkice monograficzne*, Instytut Śląski, Opole 1970, s. 247–302 (współautorzy: S. Liszewski, S. Pączka).
- Śląsk Opolski. Zarys geografii gospodarczej, wyd. II, poprawione i rozszerzone, Wyd. Śląsk, Katowice 1970, 340 s.
- Węgry*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej, cz. I*, PWE, Warszawa 1970, s. 241–346
- (recenzja) *Gribaudi D.*, ‘*Italia Geoeconomica*’, Torino 1969, „Przegląd Geograficzny”, t. 42, z. 2, 1970, s. 380–381
- (recenzja) *Herbst-Radoi A.*, ‘*Geografia economică a Republicii Socialiste România*’, Bucuresti 1969, „Przegląd Geograficzny”, t. 42, z. 3, 1970, s. 588–589
- (recenzja) *Juillard E.*, ‘*L’Europe rhénane*’, A. Colin, Paris 1968, „Przegląd Geograficzny”, t. 42, z. 3, 1970, s. 575–576
- (tłumaczenie) *Casas-Torres J. M.*, *Geografia stosowana w Hiszpanii*, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, z. 1, 1970, s. 24–33
- (tłumaczenie) *Erol O.*, *Problemy kształcenia w Turcji*, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, z. 1, 1970, s. 83–86

1971

- Studium węzłowych problemów społecznych i gospodarczych regionu opolskiego*, Rada Naukowa przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu, Opole 1971, 5 s. (mpis powielany)
(recenzja) Harris Ch. D., 'Cities of the Soviet Union', Chicago 1970, „Przegląd Geograficzny”, t. 43, z. 4, 1971, s. 638–640

1972

- Changes in distribution of Poland's industry after the Second World War*, [w:] *Studies in Applied Geography in Commemoration of Professor Syed Muzaffar Ali*, Aligarh 1972, s. 191–201
Francja, PWN, Warszawa 1972, 348 s.
L'application d'analyse fonctionnelle à l'aménagement des villes, „Geografický Časopis”, R. XXIV, č. 1, 1972, s. 3–8
L'interesse delle ricerche comparative internazionali sui poli, gli assi e le aree di sviluppo economico nel campo della geografia urbana applicate, „Bolletino della Società Geografica Italiana”, ser. 10, vol. 1, 1972, supplement, s. 57–67
Miejscowości o nazwie Warszawa, „Zeszyty Naukowe UŁ”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, *Geografia ekonomiczna*, z. 49, 1972, s. 97–100
Perspektywy rozwoju województwa łódzkiego, „Zeszyty Naukowe UŁ”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, *Geografia ekonomiczna*, z. 49, 1972, s. 1–15
Procesy integracyjne Śląska Opolskiego w strefie byłego pogranicza nad górną Prosną, „Materiały i Studia Opolskie”, R. XIV, z. 25, 1972, s. 5–25 (współautor: M. Kucharska).
University programme and requirements of applied geography, [w:] *Papers submitted to the 22nd International Geographical Congress 1972, Canada-Montreal*, Toronto–Buffalo 1972, s. 1354 (XXVI)
Wielkie stolice Europy, wyd. I, PWN, Warszawa 1972, 254 s.
(recenzja) House J. W., 'The North East Industrial Britain', Newton Abbot, Devon 1969, „Przegląd Geograficzny”, t. 44, z. 3, 1972, s. 597–598

85

1973

- Atlas województwa bydgoskiego, Wyd. Geologiczne, Warszawa 1973, 32 mapy + tekst 5 s. (współpraca: Instytut Geografii UMK, Toruń)
Elektrownia pływowa Rence po 5 latach działalności, „Czasopismo Geograficzne”, t. 44, z. 3–4, 1973, s. 436–437

Land use and regional atlases, [w:] *Proceedings of Symposium on Land use in developing centers, 21 International Geographical Congress*, Aligarh Muslim University, Delhi 1973

Position de géographie dans la prévision des perspectives á long terme, [w:] *Géographie et perspectives á long terme, IV Symposium*, Rennes 15–22 Juillet 1971, Sablè 1973, s. 29–35

Problémy vzdelávania z hladiska aplikovanej geografie, „Acta Geographica Universitatis Comenianae”, *Economico-Geographica*, vol. 12, 1973, s. 155–160

University programme and requirements of applied geography in Poland, [w:] *Applied geography and the human environment*, University of Waterloo, Waterloo, ON 1973, s. 335–339

(recenzja) Chardonnet J., ‘*Les sources d’énergie*’, Paris 1972, „Przegląd Geograficzny”, t. 45, z. 4, 1973, s. 800

(recenzja) Gravier J. F., ‘*Paris et le désert français en 1972*’, Paris 1972, „Przegląd Geograficzny”, t. 45, z. 4, 1973, s. 801–802

1974

86 *Geografia ekonomiczna europejskich krajów socjalistycznych*, PWE, Warszawa 1974, 782 s.

Handel zagraniczny Francji w 1971 r., „Czasopismo Geograficzne”, t. 45, z. 2, 1974, s. 263–267

Warszawa na tle stolic Europy, „Kronika Warszawy”, nr 2, 1974, s. 51–62

Wielkie stolice Europy, wyd. II, PWN, Warszawa 1974, 254 s.

(recenzja) Gourou P., ‘*Pour une géographie humaine*’, Flemmerion, Paris 1973, „Przegląd Geograficzny”, t. 46, z. 4, 1974, s. 768–770

(recenzja) Toynbee A., ‘*Les villes dans l’histoire*’, Payot, Paris 1972, „Czasopismo Geograficzne”, t. 45, z. 1, 1974, s. 154–155

1975

Changements du réseau urbain en Pologne (1950–1970), [w:] *Scritti geografici in onore di Riccardo Riccardi.*, Societa Geografica Italiana, Roma 1975, s. 923–932

Doroczny walny zjazd geografów francuskich w Lille w 1974 r., „Czasopismo Geograficzne”, t. 46, z. 1, 1975, s. 133–134

Indywidualność Łodzi na tle aglomeracji miejskich, [w:] *XIII Ogólnopolski Zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, Łódź, 28–30.VI.1975. *Tezy i streszczenia referatów*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1975, s. 15–17

- (recenzja) Baučić I., 'Radnici u inozemstvu prema popisu stanovništva Jugoslavije 1971', Zagreb 1973, „Przegląd Geograficzny”, t. 47, z. 1, 1975, s. 192–193
- (recenzja) Blanc A., 'L'Europe socialiste', Paris 1974, „Przegląd Geograficzny”, t. 47, z. 3, 1975, s. 638–639
- (recenzja) Chardonnet J., 'L'économie française'. T. 2 – 'Les grandes industries', P. 2: 'Les grandes industries ni métallurgiques ni chimiques ni textiles', Paris 1974, „Przegląd Geograficzny”, t. 47, z. 3, 1975, s. 639–641
- (recenzja) *Les voyageurs et explorateurs polonais*. – W. Słabczyński: 'Polscy podróżnicy i odkrywcy', PWN, Warszawa 1973, „Annales de Géographie”, vol. 84, no. 462, 1975, s. 239–240

1976

- La rôle de l'Institut de Géographie de l'Université dans l'organisation des études appliquées pour l'aménagement de l'espace*, [w:] *Commission de Géographie Appliquée du l'UGI, Colloque de Tbilisi, Juillet 1976*, Tbilisi 1976, 16 s. (mpis powielany)
- Samobytnost' goroda Łodzi w ekonomik-geografičeskom aspekcie*, [w:] *Problemy geografii naselenia i ispol'zowania territorii*, Izd. Tbiliskogo Universiteta, Tbilisi 1976, s. 9–21

87

1977

- Centra miejskie jako temat zainteresowań geografów*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Niektóre problemy teoretyczne z geografii miast. Materiały konferencyjne*. Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1977, s. 1–4
- Growth problems in the light of the year 2000*, „GeoJournal”, vol. 1, 1977, s. 15–20
- Niektóre problemy teoretyczne z geografii miast. Materiały konferencyjne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1977, 162 s. (redakcja)
- Rustawi – centrum gruzińskiej czarnej metalurgii*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 48, z. 2, 1977, s. 60–61
- Włochy*, PWN, Warszawa 1977, 406 s.
- (recenzja) Durand P., 'Industrie et région. L'aménagement industriel de la France', wyd. 2, Paris 1974, „Przegląd Geograficzny”, t. 49, z. 2, 1977, s. 371
- (recenzja) *Geografia dell'acciaio*. E Cura di Ernesto Massi, tom I: 'Parte generale', Milano 1973; tom II: 'La siderurgia nel mondo', Milano 1977, „Czasopismo Geograficzne”, t. 48, z. 3, 1977, s. 335–337
- (recenzja) Noin D., 'L'espace français', A. Collin, Paris 1976, „Przegląd Geograficzny”, t. 49, z. 2, 1977, s. 370–371

1978

Elementy demograficzne w powojennym rozwoju gospodarczym Francji, „Przegląd Geograficzny”, t. 50, z. 1, 1978, s. 101–115

Geografia ekonomiczna europejskich krajów socjalistycznych, wyd. II uzupełnione, PWE, Warszawa 1979, 815 s.

Growth problems in the light of the year 2000, [w:] *Marecont. Combined Transportation and East-West Cooperation*, Wolfsburg 14–17.03.1977, Wolfsburg 1978, s. 15–20

L'urbanesimo, [w:] E. Turri (red.), *L'Europa*, Istituto Geografico de Agostini, Novara 1978, s. 170–203

Los problemas del crecimiento de las ciudades, „Estudios Geográficos”, vol. 39, no. 152, 1978, s. 419–425

1979

Carlo Della Valle (1902–1977), „Czasopismo Geograficzne”, t. 50, z. 3, 1979, s. 264

Drogi urbanizacji, „Głos Robotniczy”, nr 131, 1979

88 *Francuski przemysł samochodowy wobec tendencji koncentracji i rozproszenia*, „Przegląd Geograficzny”, t. 51, z. 1, 1979, s. 77–88

Indywidualność Łodzi na tle aglomeracji miejskich, „Acta Universitatis Lodziensis. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, *Folia Geographica, Problematyka geograficzna regionu łódzkiego*, z. 21, 1979, s. 17–23

Łódź. La mutacion de un complejo industrial, „Estudios Geográficos”, vol. 40, no. 155, 1979, s. 149–163

Rola przemysłu w rozwoju miast i miasto jako baza działalności przemysłowej. Materiały konferencyjne, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1979, 302 s. (redakcja)

Sytuacja hutnictwa w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych, „Czasopismo Geograficzne”, t. 50, z. 3, 1979, s. 241–242

Udział przemysłu w kształtowaniu przestrzeni miejskiej, [w:] L. Straszewicz (red.), *Rola przemysłu w rozwoju miast i miasto jako baza działalności przemysłowej. Materiały konferencyjne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1979, s. 11–19

Wprowadzenie, [w:] A. Niżnik, S. Pączka, *Bełchatowski Okręg Górniczo-Energetyczny*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1979, s. 11–12

Wprowadzenie – Introduction, [w:] L. Straszewicz (red.), *Rola przemysłu w rozwoju miast i miasto jako baza działalności przemysłowej. Materiały konferencyjne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1979, s. 3–9

1980

- Gospodarka surowcowa Francji*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 51, z. 2, 1980, s. 220–222
- Lizbona*, „Przegląd Geograficzny”, t. 52, z. 4, 1980, s. 743–759
- Locational problems of industry in planned economy countries*, University of Birmingham, Birmingham 1980, s. 29–33
- Podziały regionalne Francji*, „Acta Universitatis Lodziensis. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, Folia Geographica, z. 22, 1980, s. 101–111
- Strefa podmiejska. Pojęcia i definicje*, [w:] *Pojęcia i metody badań strefy podmiejskiej. Materiały XIII Łódzkiej Konferencji Naukowej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1980, s. 1–17

1981

- Aglomeracja Madrytu*, „Przegląd Geograficzny”, t. 53, z. 2, 1981, s. 295–321
- Papel del geografo en las investigaciones del espacio urbano*, „Geographica. Universidad de Zaragoza”, vol. 9, 1981, s. 111–116
- Stała Grupa Robocza Geografii Włókiennictwa i jej program działania*, [w:] *Włókiennictwo we współczesnym międzynarodowym podziale pracy i jego rola w przyspieszonym rozwoju gospodarczym. Materiały konferencyjne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1981, s. 33–35

89

1982

- Centr goroda – termin, geografičeskaya problematika, issledovatel'skaja tematika*, [w:] *Problemy geografii naseleniya i prostranstvennoj organizacii*, Izd. Tbiliskogo Universiteta, Tbilisi 1982, s. 31–43
- Gaz ziemny w gospodarce energetycznej Europy Zachodniej*, „Geografia w Szkole”, R. XXXV, nr 1, 1982, s. 13–16
- Hiszpania*, PWN, Warszawa 1982, 429 s.
- Kraje socjalistyczne Europy (w jęz. japońskim)*, Sanseid, Tokyo 1982, 253 s. (tłumaczenie z jęz. francuskiego Take Tanioka)
- La aglomeración de Madrid*, „Estudios Geográficos”, No. 168, 1982, s. 317–346
- Przedmowa*, [w:] L. Straszewicz, A. Suliborski (red.), *Sieradz – studia na organizację przestrzeni miasta*, „Acta Universitatis Lodziensis. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, Folia Geographica, z. 1, 1981, s. 3–5

Sieradz – studia nad organizacją przestrzeni miasta, „Acta Universitatis Lodziensis. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, Folia Geographica, z. 1, 1981, 152 s. (redakcja, współredaktor: A. Suliborski)

(recenzja) Pinchemel P. (przy współpracy Ch. Balley, N. Matieu, G. Pinchemel i D. Pumian), 'La France', A. Colin, t. I – 'Milieus naturels, populations, politiques' Paris 1980; t. II – 'Activités, milieux ruraux et urbains', Paris 1981, „Przegląd Geograficzny”, t. 54, z. 1–2, 1982, s. 174–175

1983

Foreword, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Caucasica, z. 1, 1983, s. 3–4
Les transports urbains en rails et l'interet des studes comparés en Europe, [w:] J. O. Wheeler (red.), *Proceedings of the International Geographical Union Working Group on Transport Geography, Venice, Italy, January 1982*, Athens, Georgia, September 1983, s. 183–192

Warsaw: *Capital city in the national system*, „Ekistics”, Vol. 50, No. 299, 1983, s. 98–103

90

1984

L'aménagement du territoire comme un probleme de la geographie appliquée, „Sbornik praci. ČAV”, vol. 4, 1984, s. 29–31

La rôle de la main – d'oeuvre textile dans l'organisation de l'espace en Pologne, „Hommes et Terres du Nord”, no. 2, 1984, s. 104–108

Le nombre d'habitants comme le oritere de la grandeur d'une ville, Geographica, Serie Monografica 3, Cuestiones de Geografia Urbana II Encuentre de Geografes Hispano-Polacos, Zaragoza 1981, Institution Fernando el Catolico, Zaragoza 1984, s. 3–8

Zmiany w przemyśle włókienniczym na świecie, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 3, 1984, s. 137–138

1985

Défense – biurowe śródmieście poza granicami Paryża, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 4, 1985, s. 155–169

Introduction, [w:] T. Marszał, L. Straszewicz (red.), *Włókiennictwo we współczesnym międzynarodowym podziale pracy i jego rola w przyspieszonym rozwoju gospodarczym. Dziedzictwo przeszłości*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 6, 1985, s. 3–7

Les problemes fondamentaux des matieres premieres de l'industrie textile polonaise, „Treballes de la Societat Catalana de Geografia”, vol. 3, 1985, s. 107–116

O badaniach przestrzennych Polonii Francuskiej, [w:] T. Marszał, B. Pasikowska, L. Straszewicz (red.), *Problemy rozmieszczenia ludności pochodzenia polskiego we Francji. Les. Problèmes de la répartition géographique de la population d'origine polonaise en France. Materiały z konferencji naukowej*, Łódź 1985, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1985, s. 3–6

Problemy określania wielkości i rozmieszczenia społeczności polskiej w regionie Lyonu, [w:] T. Marszał, B. Pasikowska, L. Straszewicz (red.), *Problemy rozmieszczenia ludności pochodzenia polskiego we Francji. Les. Problèmes de la répartition géographique de la population d'origine polonaise en France. Materiały z konferencji naukowej*, Łódź 1985, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1985, s. 53–68

Problemy rozmieszczenia ludności pochodzenia polskiego we Francji. Les Problèmes de la répartition géographique de la population d'origine polonaise en France. Materiały z konferencji naukowej Łódź 1985, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1985, 171 s. (redakcja, współredaktorzy: T. Marszał, B. Pasikowska)

Strefa podmiejska. Pojęcia i definicje, [w:] *Pojęcia i metody badań strefy podmiejskiej*, „Acta Universitatis Lodzianensis”, Folia Geographica, z. 5, 1985, s. 7–16

Włókiennictwo we współczesnym międzynarodowym podziale pracy i jego rola w przyspieszonym rozwoju gospodarczym. Dziedzictwo przeszłości, „Acta Universitatis Lodzianensis”, Folia Geographica, z. 6, 1985, 164 s. (redakcja, współredaktor: T. Marszał)

1986

Liechtenstein, „Geografia w Szkole”, R. XXXIX, nr 4, 1986, s. 210–213

Miejsce i rola geografii przemysłu w systemie nauk i studiów geograficznych, „Acta Universitatis Lodzianensis”, Folia Geographica, z. 7, 1986, s. 25–33

1987

Geografia przemysłu jako nauka i dyscyplina nauczania, [w:] *Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli*, „Materiały i Sprawozdania”, z. 14, 1987, s. 8–13

Introduction, „Problems in Textile Geography”, No. 1, 1987, s. 5–9

Lyon – przemiany funkcjonalne wielkiej metropolii regionalnej Europy Zachodniej, „Acta Universitatis Lodzianensis”, Folia Geographica, z. 8, 1987, s. 131–163

(recenzja) Prévot V., *Geographie des textiles. Etude d'un espace économique*, Masson, Paris 1986, „Problems in Textile Geography”, No. 1, 1987, s. 143–145

1988

Paryskie 'Cité Universitaire' i jego misja międzynarodowa, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 9, 1987, s. 3–16

Zbiorowość polska w aglomeracji Lyonu, „Przegląd Polonijny”, R. XIV, z. 4, 1988, s. 67–80

(recenzja) Battiau M., *'Le textile. Vers une nouvelle donne mondiale.'*, Sedes, Paris 1985, „Problems in Textile Geography”, No. 2, 1988, s. 173–175

(recenzja) Noin D. i in., *'Atlas des Parisien'*. Masson, Paris 1984, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 9, 1988, s. 191–192

1989

Nowe miasta i ich rola w urbanizacji Europy, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 11, 1989, s. 17–24

92

1991

Łódź w społeczno-gospodarczej przestrzeni Polski, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 13, 1991, s. 3–17

2001

Changes in the spatial distribution of Polish population in France, 1954–1975 (in selected departments) / Zmiany w rozmieszczeniu ludności polskiej we Francji w latach 1954–1975, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź 2001, s. 24–25

Spatial distribution of the Polish population in France in 1975 (including naturalised persons) / Rozmieszczenie ludności polskiej we Francji w roku 1975 (wraz z osobami naturalizowanymi), [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź 2001, s. 26–27

Structure of the Polish population in France in 1975 by nationality status and place of residence / Struktura ludności polskiej we Francji w roku 1975 według narodowościowego statusu prawnego i miejsca zamieszkania, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź 2001, s. 28–29

- Proportion of naturalised Poles in the total Polish population in France in 1975 by departments / Udział Polaków naturalizowanych w ogólnej liczbie ludności polskiej we Francji w roku 1975 według departamentów*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź 2001, s. 32–33
- Proportion of Poles (including naturalised persons) in the total foreign population in France in 1975, by departments / Udział Polaków (wraz z naturalizowanymi) w ogólnej liczbie cudzoziemców we Francji w roku 1975 według departamentów*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź 2001, s. 34–35
- Proportion of Poles (including naturalised persons) in the total population of France in 1975, by departments / Udział Polaków (wraz z naturalizowanymi) w ogólnej liczbie ludności we Francji w roku 1975 według departamentów*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź 2001, s. 30–31
- Sex structure of the Polish population (including naturalised persons) in France in 1975, by departments / Struktura płci ludności polskiej (wraz z osobami naturalizowanymi) we Francji w roku 1975 według departamentów*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź 2001, s. 36–37

Ludwik Straszewicz o sobie w siedemdziesięciolecie urodzin i trzydziestolecie objęcia kierownictwa Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego¹

[...] należy powiedzieć, w jaki sposób do tego doszedłem, w jaki sposób to wszystko osiągnąłem i kto mnie i czego nauczył.

Przede wszystkim uczył dom. Wyciskała na mnie piętno tradycja dwojakiego rodzaju. Jedna wywodziła się z postawy i działalności mego dziadka Ludwika Straszewicza. Należał on do pierwszego pokolenia popowstaniowego. Urodzony w 1858 roku w małym miasteczku na Podlasiu, na tak zwanych „ziemiach zabranych”, w Tykocinie, niegdyś sławnym, ale wówczas mocno podupadłym, w rodzinie skromnego adwokata, osiadłego tu po powrocie z zesłania. Po opuszczeniu rodzinnego domu przemierzał Europę, pracując i ucząc się. W Genewie ukończył uniwersytet i wrócił do kraju. Był politykiem, początkowo związanym z ruchem socjalistycznym. Oskarżony był w krakowskim procesie „Proletariatu”. Skazany uniknął więzienia, ale do końca życia nie mógł legalnie pokazywać się w Krakowie – jeździł tam z fałszywym paszportem. W późniejszym okresie swego życia dziadek mój zmienił zapatrywania i stał się szermierzem pozytywizmu. Był jednym z założycieli „Stronnictwa Polityki Realnej” i idee narodowe wiązał z tak zwaną pracą u podstaw, z pracą organiczną, podnoszącą zarówno moralność, wykształcenie jak i dobrobyt przez solidną pracę i wyrzeczenie się planów walki zbrojnej. Był literatem i publicystą. Pracował w wielu dziennikach i czasopismach, między innymi był silnie związany z petersburskim „Krajem”. Pod koniec stulecia

95

¹ Wspomnienie to zachowało się w broszurze zawierającej materiały z uroczystości siedemdziesięciolecia prof. Ludwika Straszewicza i trzydziestolecia jego pracy zawodowej w Uniwersytecie Łódzkim, mpis w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni UE, 1987.

założył w Warszawie własne pismo codzienne: „Kurjer Polski”, znany szeroko w Warszawie i na całym terenie zaboru rosyjskiego, oraz czytowany w Galicji i Poznańskiem. Jego życiową dewizą było: Rodzina – Ojczyzna – Ludzkość.

Druga tradycja wywodziła się z postawy mojego ojca – Bohdana. Urodzony w 1888 roku, pierwsze wystąpienie polityczne, pierwsze zawody i tryumfy przeżył w okresie strajku szkolnego, w którym uczestniczył bardzo czynnie. Dziadek mój kształcił go na swego spadkobiercę: studia odbywał w uniwersytetach w Pradze i Strasburgu oraz w Szkole Nauk Politycznych w Paryżu, którą ukończył z odznaczeniem w 1912 roku. W niespełna dwa lata później, jako zaledwie 26-letni młody człowiek, objął po przedwczesnej śmierci mego dziadka redakcję „Kurjera Polskiego”. Rozpoczął działalność publicystyczną i związał się z ruchem niepodległościowym. W komendzie naczelnej POW kierował wydziałem politycznym. W mieszkaniu moich rodziców odbywały się zebrania z udziałem Walerego Ślawka, Medarda Downarowicza, Bogusława Miedzińskiego i innych. Bywał także komendant Józef Piłsudski podczas swych wizyt incognito w Warszawie. Mój ojciec był jednym z tych, którzy witali Komendanta 10 listopada 1918 roku na dworcu po powrocie z Magdeburga i potem należał do jego najbliższych współpracowników. W 1919 roku objął Wydział Prasowy w kancelarii cywilnej Naczelnika Państwa w Belwederze.

96

Miał bardzo słaby i krótki wzrok i z tego powodu nigdy nie służył w wojsku. Ale kiedy nadeszły tragiczne dni w lipcu 1920 roku, zgłosił się jako ochotnik. Został przyjęty do 201 pułku piechoty dywizji ochotniczej pułkownika Koca. Większość ochotników stanowili młodzi chłopcy po szesnaście, piętnaście, a nawet czternaście lat, harcerze, młodzi robotnicy. Wśród nich byli także przedstawiciele inteligencji warszawskiej: literaci, adwokaci, dziennikarze. Ich udział był bardzo ważny dla podnoszenia ducha tego ideowego, ale nie wyrobionego elementu odradzającego się narodu.

Rozpoczął swą epopeję wojenną pod Białymstokiem i cofał się ze swym pułkiem aż nad Wkrę, gdzie wraz z całą V Armią bronił lewego skrzydła frontu warszawskiego. W dniu najgorętszej bitwy – 15 sierpnia – został ciężko ranny w głowę. Widziano go nieprzytomnego, ale nigdy i nigdzie nie znaleziono jego ciała. Traktowaliśmy grób Nieznanego Żołnierza w Warszawie jako jego mogiłę. Miałem wtedy trzy i pół roku, a mój młodszy brat trzy miesiące. Fragmenty tych strasznych dni wyczekiwania, nadziei, zwątpienia i żałoby towarzyszyły całemu memu dzieciństwu. I świadomość, że dzięki memu ojcu i tysiącom jemu podobnych żyjemy w wolnej Polsce i uczymy się w polskiej szkole, że jego śmierć dała nam wolną ojczyznę.

Tradycję życia i śmierci mego ojca pielęgnowała i przekazywała nam matka. Ona mnie wychowywała i Jej zawdzięczam bardzo wiele. Wraz z nami mieszkała babcia Florentyna. Pomagała w prowadzeniu domu i czytała pierwsze książki. Od niej – w dziesiątym roku życia – dostałem na gwiazdkę sześciotomowe wydanie trylogii w pięknej płóciennej oprawie. Te książki są jedną z moich najdroższych pamiątek z okresu młodości.

W tradycji mego ojca ważne miejsce zajmował kult Piłsudskiego. Początkami związany był ściśle z osobą ojca. Na jego rękę jako dwuletnie dziecko składałem 19 marca 1919 roku życzenia Komendantowi i ofiarowałem Mu bukietek fiołków. To były czasy skromne i skromny był Naczelnik Państwa, któremu można było złożyć w darze takie proste kwiatki.

Proszę państwa, tego oczywiście nie pamiętam, ale ten fakt zapadł mi głęboko w serce.

Tradycje patriotyczne istniały również w rodzinie mojej matki. Jej brat, a mój wuj, Karol Jacek Malewski, poeta Młodej Polski, zmarły przed moim urodzeniem pozostawił po sobie kilka tomów wierszy, w tym szczególnie dla mnie drogi, zatytułowany „Virtuti Militari”. Prawie wszystkie wiersze z tego tomu umiałem na pamięć. O wierszach tych pisał Tadeusz Miciński, że zawierają „żar narodowego znicza”. Tym żarem ogrzewałem swoje chłopięce serce.

W owych czasach gimnazjum zaczynało się w wieku dziesięciu lat. Przygotowanie do gimnazjum organizowane było rozmaicie. Chodziłem na komplety prywatne, a przez jakiś czas uczyli mnie moi cioteczni bracia Antoni i Jan Wiczorkiewiczowie. Uczyli na pewno zbyt jednostronnie, ale zaszczepili mi zamiłowanie do historii ojczystej, do jej wielkiej literatury. Wszczepiali hołd dla wielkich bohaterów: Jana Tarnowskiego, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego, Jeremiego Wiśniowieckiego... To jeszcze bardziej wzmocniło mój kult dla Józefa Piłsudskiego – bohatera żyjącego, a już legendarnego. Byłem zafascynowany jego życiem, dziełem, jego ideami i jego nauką. To On mnie nauczył, że „być pokonanym, a nie ulec – to zwycięstwo, a zwyciężyć i spocząć na laurach – to klęska”. Byłem Mu wierny przez całe życie. Byłem i jestem.

I to – proszę Państwa – legło u podstaw kształtowania się charakteru, umysłu i zainteresowań dziesięcioletniego chłopca, który rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum imienia Stefana Batorego w Warszawie. Była to wspaniała szkoła, zwłaszcza w okresie, kiedy jej dyrektorem był Wiktor Ambroziewicz, światły pedagog, znakomity wychowawca, człowiek głębokiej kultury i wiary w Polskę, którego całe życie, wszelkie działania prześiknięte było świadomością pracy dla kraju. Obok niego skupiało się grono nauczycieli. Uczyli mnie doskonali historycy: Stanisław Arnold, wówczas docent Uniwersytetu Warszawskiego, Stanisława Ambroziewiczowa, Józef Targowski; fizyk Stanisław Malec, przyrodnik Mieczysław Radwański, w czasie okupacji dyrektor oświaty w Delegaturze Rządu i wielu innych, których tu nie podobna wymieniać. Obok nauczycieli przedmiotów teoretycznych poważną rolę w procesie wychowawczym odgrywali nauczyciele przedmiotów pomocniczych i praktycznych: Stefan Wysocki, Jan Olszewski, Stanisław Ligaszewski, Antoni Olędzki. Najbliższym mi był nasz wychowawca: polonista, literat Stanisław Młodożeniec, poeta i działacz chłopski. Miał radykalne poglądy na sztukę i atakował uświęcone autorytety: Matejkę, Reymonta. Prowadziliśmy z nim zażarte dyskusje, które uczyły nas więcej od grubych podręczników. Te dyskusje były i w treści i w formie niestęchanie kulturalne.

Kiedy patrzę wstecz, widzę jasno, że to gimnazjum odegrało decydującą rolę w moim życiu. Jeżeli czuję się związany z jakąś uczelnią to naprawdę jestem związany z tym Gimnazjum. I z jego Patronem. Stefan Batory nie był dla nas pustym słowem, przeciwnie, był żywą istotą, królem, który w czasie zaledwie dziesięcioletniego panowania dokonał tak wielu rzeczy ważnych dla kraju.

Z osobą i dziełem Batorego spotykaliśmy się nie tylko na kartach książek. Co roku w trakcie szkolnej wycieczki odwiedzaliśmy te regiony Polski, które najbardziej związane były z osobą króla. Raz jechaliśmy na północ, Szlakiem Batorego aż do Druji nad łotewską granicę, odwiedzając po drodze Grodno i Wilno. Innym razem płynęliśmy Wisłą do Gdańska, odwiedzając po drodze ważniejsze miasta. Było to w czasie gorączki hitlerowskiej. Gdańsk przyjął nas zwisającymi z okien chorągwiemi ze swastyką, a my szliśmy w zwartym szyku ze sztandarami na czele: szkolnym i harcerskim. Maszerowaliśmy tymi wrogimi nam ulicami aż do wybrzeża morskiego.

98

Proszę państwa, dziś do zanudzenia mówi się o wychowaniu młodzieży i chce się ją urabiać pogadankami i bajeczkami w rodzaju bajeczek o Leninie. To, o czym tu mówiłem, było naprawdę wychowaniem. Wrażenia tamtych dni zapadały głęboko w serce i umysł. To też nie przypadkiem z murów tego Gimnazjum wyszli najślawniejsi z bojowców Polski Podziemnej, których tak pięknie opisał Aleksander Kamiński. Już od pierwszych dni okupacji, jeszcze nie tak sławni, ale niemniej bohaterzy, oddawali swe życie za wolność Polski. Był wśród nich najbliższy przyjaciel mego dzieciństwa – mój brat Władysław, także uczeń Batorego, urodzony trzy miesiące przed śmiercią ojca na polu chwały. Poszukiwany przez Niemców w Warszawie, skierowany przez swych przełożonych do Lwowa, był tam więziony i torturowany. Współwięźniowie wspominali jego godną postawę i nieugiętość. W 1941 roku, zesłany na wschód, zginął.

Taka była atmosfera tej szkoły, włączona w tradycję polskiego narodu.

Moje zamiłowania humanistyczne kształtowały się również pod wpływem mego ciotecznego brata Antoniego Wieczorkiewicza. Starszy o 16 lat był mi przyjacielem i nauczycielem. Jako osiemnastoletni chłopiec walczył jako ochotnik na froncie bolszewickim. Trzykrotnie ranny: w głowę, brzuch i kolano pozostał inwalidą chodzącym o lasce. Był cenionym historykiem sztuki, ale jego pasją życiową były dziennikarstwo i publicystyka. Jako kustosz Muzeum Starej Warszawy mieszkał w Kamienicy Baryczków i stamtąd w czasie wojny kierował różnymi pracami konspiracyjnymi. Aresztowany w 1941 roku, bohaterstwo zniósł tortury, nikogo nie wydając. Zginął w Oświęcimiu.

To Antoni Wieczorkiewicz, współpracujący z „Kurierem Porannym” i wuj mój Feliks Kuczkowski, współredaktor „Kuriera Czerwonego” ukazywali mi tajniki dziennikarskie i pod ich baczny okiem czyniłem pierwsze pisarskie próby.

A potem była Szkoła Główna Handlowa. Uczelnia ekonomiczna na wysokim poziomie, o szerokim wachlarzu nauczania. Moim mistrzem był Aleksy Wakar. Był on bardzo trudny, małomówny i zamknięty, ale nauczył mnie wiele w zakre-

sie ekonomii teoretycznej, w której się specjalizowałem. W SGH wykładało wielu wybitnych ludzi, jak Ludwik Krzywicki, Stanisław Wojciechowski, Konstanty Krzeczkowski, Władysław Zawadzki, Stanisław Arnold, Edward Lipiński, Eugeniusz Kwiatkowski, Henryk Tennenbaum i wielu innych teoretyków i praktyków życia gospodarczego. Chodziłem z satysfakcją na ich wykłady. Szczególnie ceniłem sobie kontakt z Władysławem Zawadzkiem, wykładającym teorię pieniądza, najwybitniejszym polskim ekonomistą okresu przedwojennego.

Podczas okupacji niemieckiej, w chwilach wolnych od pracy zarobkowej, pracowałem naukowo pod kierunkiem Edwarda Lipińskiego i Aleksego Wakara. Przygotowywałem rozprawę doktorską z teorii ekonomii. Jednocześnie zwróciłem się ku geografii. Byłem jednym z organizatorów i jednym z pierwszych słuchaczy Tajnego Instytutu Kolonialnego, kierowanego przez Stanisława Gorzuchowskiego. Warunki konspiracyjne sprzyjały zbliżeniu wykładowców i słuchaczy. Wykładowcami byli między innymi, poza Stanisławem Gorzuchowskim, Edward i Jerzy Lothowie, Józef Czekalski, Stanisław Pietkiewicz, Stanisław Poniatowski, Jan Czekanowski.

Po wojnie trafiłem do Uniwersytetu Wrocławskiego. Byłem już dojrzałym człowiekiem, miałem rodzinę i pracowałem zawodowo. Znalazłem się w atmosferze lwowskiej. Wrocławski Instytut Geografii, kierowany mocną ręką przez Juliana Czyżewskiego, był wówczas największym w Polsce. Poza profesorem Bolesławem Olszewiczem, wszyscy byli dawnymi profesorami lub docentami Uniwersytetu Jana Kazimierza. Bardzo odpowiadało mi tamtejsza atmosfera koleżeństwa. Przyjęto mnie serdecznie, jak to się dzisiaj mówi – zaadaptowano, a ja się tak zasymilowałem, że nawet nabrałem lwowskiego akcentu. Najbliższym mi był profesor Józef Wąsowicz, zwany popularnie Bacą. Pod jego kierunkiem odbyłem uzupełniające studia i napisałem pracę doktorską. Z Wąsowiczem prowadziliśmy długie dyskusje, rozmowy. Zasadniczym tematem była moja praca doktorska, ale zaczynało się tradycyjnie od najnowszych kawałów politycznych, a kończyło na wspomnieniach o Lwowie, wojnie dwudziestego roku, zawiłych dziejach ostatniej wojny. Bardzo wiele wyniosłem z tych rozmów.

Pracowałem wówczas w Regionalnej Dyrekcji Planowania Przestrzennego. Spotkałem się tam z inżynierem-architektem Kazimierzem Dziewońskim, który pracował w Warszawie w Głównym Urzędzie Planowania Przestrzennego. Pod patronatem tego urzędu zorganizował on na Uniwersytecie Wrocławskim przy Instytucie Geografii – Studium Planowania Przestrzennego. Był jego kierownikiem, ale że dojeżdżał z Warszawy, więc na co dzień prowadziliśmy to studium wraz ze Stefanem Golachowskim, jako starsi asystenci. Ze Stefanem zawarliśmy wówczas przyjaźń na całe życie, aż do jego przedwczesnej śmierci. Starszy ode mnie o kilka lat, miał bogate doświadczenie organizacyjne i przekazywał mi je. Kierował wówczas oddziałem wrocławskim Instytutu Śląskiego. Potem współpracowaliśmy blisko jako kierownicy katedr i wymienialiśmy nasze doświadczenia.

Poprzez Kazimierza Dziewońskiego zetknąłem się właściwie z urbanistyką, chociaż już poprzednio miałem kontakty praktyczne na gruncie Regionalnej Dyrekcji Planowania Przestrzennego. Przez wiele lat współpracowałem z Kazimierzem Dziewońskim, późniejszym profesorem i członkiem PAN. Była to współpraca luźna, ale bardzo istotna. To on namówił mnie do kierowania Pracownią Planów Regionalnych.

Moim szefem w Regionalnej Dyrekcji Planowania Przestrzennego był Antoni Wrzosek. Byłem tam kierownikiem oddziału studiów i bezpośrednio współpracowaliśmy. On, starszy o blisko dziesięć lat, mający już doświadczenia z pracy zawodowej przed wojną, był dobrym szefem. W tym czasie, kiedy ja się doktoryzowałem, on się habilitował, także u Wąsowicza.

100 Z urbanistów wrocławskich, którzy wprowadzali mnie w arkana tej sztuki pragnę wspomnieć przede wszystkim Stanisława Niemierkę, architekta i nieustraszonego obrońcę ideowych zasad tego zawodu. To on wprowadził mnie do Towarzystwa Urbanistów Polskich. Pragnę także wymienić Bronisława Markiewicza, inżyniera drogowca, kierownika pracowni w Wałbrzychu, a potem mego współpracownika w pracowni łódzkiej. W okresie wrocławskim zetknąłem się również z dwoma wybitnymi architektami-urbanistami – Władysławem Czarneckim i Emanuelem Hrušką z Pragi. Zawarłem z nimi przyjaźń, która dała mi bardzo wiele. Nauczyłem się od nich zarówno metod pracy, jak i właściwych proporcji planowania przestrzennego. We Wrocławiu zawarłem również przyjaźń z Jerzym Sulimskim, wówczas młodym adeptem socjologii, potem docentem Uniwersytetu Jagiellońskiego. Była to jedna z tych twórczych przyjaźni, które tak wiele znaczą w życiu.

Wszyscy wiedzą, co w życiu człowieka znaczy dom. Większość tu obecnych wie, ile dla mnie zrobiła moja żona. Biorąc na siebie wyłączną troskę o organizację codziennego bytu, zapewniła mi możliwość pełnego oddania się pracy zawodowej i naukowej. Pomagała mi w niej: czytała i krytykowała rękopisy, przepisywała teksty na maszynie, uczestniczyła w krajowych i zagranicznych zjazdach i zebraaniach. Dawiała rady, a wszyscy wiedzą, co to znaczy rady żony i jak są one ważne.

Łódź, styczeń 1987

Ludwik Straszewicz o geografii, geografach i badaniach geograficznych

Nauczanie w uniwersytecie francuskim utwierdziło mnie w jeszcze większym niż dotychczas stopniu w przekonaniu o miejscu geografii wśród nauk humanistyczno-społecznych. System kształcenia geografów w integralnym systemie nauk historyczno-geograficznych wyrabia tę podstawową świadomość, że geografia nie jest częścią nauk o Ziemi, lecz częścią nauk humanistycznych¹, zajmujących się człowiekiem jako istotą społeczną żyjącą na ziemi².

Zainteresowanie problematyką wielkich miast narodziło się w czasie pierwszych studiów prowadzonych w Łodzi, w tym wielkim prawie milionowym skupisku ludzkim, mającym tak niewiele cech naprawdę wielkomiejskich. [...] Zaczęłam rozmyślać nad tymi dziwnymi procesami, które z nagromadzonych domów, więcej lub mniej splątanej sieci ulicznej, wielkiej ciżby ludzkiej oraz skomplikowanych związków gospodarczych i społecznych wytwarzają jedne z najbardziej charakterystycznych organizmów naszej epoki – wielkie miasta³.

[...] organizm miejski jest bardzo złożony i można go poznać jedynie za pomocą mozolnych badań, wymagających od autorów wiedzy teoretycznej i doskonałej znajomości terenu, jaką uzyskuje się poprzez odpowiednio długi pobyt w mieście i zżycie się z jego mieszkańcami⁴.

Przeprowadzone studia opierały się zawsze na bezpośredniej znajomości miasta, które pozwalało potem operować literaturą i materiałami statystycznymi, dyskutować urbanistyczne projekty rozwoju i oceniać wysiłki zmierzające do ich modernizacji i rozbudowy. [...]. podstawą badań geograficznych musi być zawsze doskonała znajomość terenu⁵.

¹ Podkreślenia w tym rozdziale pochodzą od redaktora tomu.

² L. Straszewicz, *Geografia przemysłu jako nauka i dyscyplina nauczania*, „Materiały i Sprawozdania”, z. 14, 1987, s. 8.

³ L. Straszewicz, *Wielkie stolice Europy*, PWN, Warszawa 1972, s. 5.

⁴ L. Straszewicz, *Przedmowa*, [w:] idem (red.), *Kluczbork. Studium geograficzno-ekonomiczne*, Wyd. Śląsk, Katowice 1970, s. 5.

⁵ L. Straszewicz, *Wielkie stolice...*, s. 6.

Geograf może pisać o obcym kraju tylko wówczas, gdy go pozna dobrze z autopsji. Dla napisania niniejszej książki odbyłem trzy wielotygodniowe podróże do Hiszpanii, zwiedziłem dobrze ten kraj i poznałem jego mieszkańców. [...] Przejechałem za kierownicą wiele tysięcy kilometrów. W poznaniu i zrozumieniu kraju pomogli mi koledzy – geografowie hiszpańscy⁶.

Rolą geografa-urbanisty jest wskazywanie dróg rozwoju, jakimi kroczy dzisiejsza urbanizacja, by z nich wyciągać wnioski praktyczne dla miast, których rozwój nie posunął się aż tak daleko, aby nie można było w ich formowaniu korzystać z doświadczeń dobrych lub złych, zdobytych po tej czy drugiej stronie Atlantyku⁷.

Począwszy od Ricarda i von Thüнена, poprzez Alfreda Webera i Augusta Löschę, wielu ekonomistów, zwłaszcza brytyjskich i niemieckich, a ostatnio amerykańskich zajmowało się zagadnieniem rozmieszczenia, [...] formując ogólne zasady lokalizacji [...] Jesteśmy ich spadkobiercami w nie mniejszym stopniu niż Alexandra von Humboldta i Fryderyka Ratzla⁸.

Utwierdziłem się w przekonaniu, że geografia przemysłu, należąca do geografii ekonomicznej, będąc integralną częścią długiego łańcucha nauk geograficznych, jest jednocześnie, a może nawet przede wszystkim nauką ekonomiczną, jednym z działów wiedzy, zajmującym się działalnością społeczeństwa ludzkiego. Jako dyscyplina ekonomiczna geografia przemysłu zajmuje się produkcyjną działalnością człowieka, w aspekcie jej związków z całym kompleksem działalności ludzkiej oraz w ścisłym kontekście z tym, co dzisiaj nazywamy środowiskiem. Z moich dawnych studiów ekonomicznych wyniosłem przekonanie, a wieloletnie obserwacje i doświadczenia go nie zmieniły, że podstawą istoty działalności ekonomicznej jest podejmowanie decyzji i ponoszenie wszelkich z nimi związanych konsekwencji, m.in. w dziedzinie kosztów. Tak pojęta działalność ekonomiczna obejmuje zagadnienia rozmieszczenia zakładów przemysłowych, które rzutują na wielkość i strukturę kosztów, rentowność, wielkość zainwestowanych kapitałów itp. Otóż na gruncie zainteresowań rozmieszczeniem zakładów produkcyjnych, określanym przez nas mianem lokalizacji, występują również geografowie i stykają się tu z ekonomistami⁹.

Jestem przekonany, że geografia przemysłu jest, względnie powinna być, bliższa ekonomii politycznej niż to sądzą wielu geografów uprawiających tę dyscyplinę. Opiera się ona bowiem całkowicie na teoriach ekonomicznych [...]. Jest rzeczą znamionną, że mimo wieloletniego rozwoju [...] podstawowe dzieła o lokalizacji przemysłu w języku polskim wyszły spod piór ekonomistów i architektów [...]. Spośród wszystkich działów geografii ekonomicznej, geografia przemysłu jest najbardziej zbliżona do nauk ekonomicznych¹⁰.

⁶ L. Straszewicz, *Hiszpania*, PWN, Warszawa 1982, s. 6–7.

⁷ L. Straszewicz, *Wielkie stolice...*, s. 6–7.

⁸ L. Straszewicz, *Miejsce i rola geografii przemysłu w systemie nauk i studiów geograficznych*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 7, 1986, s. 26.

⁹ L. Straszewicz, *Geografia przemysłu...*, s. 9.

¹⁰ L. Straszewicz, *Miejsce i rola geografii...*, s. 27.

[...] kariera geografa rozkłada się na rozmaite zawody, wśród których nauczycielstwo jest jedynie jednym z wielu [...], coraz częściej kieruje się geografów z uniwersyteckim wykształceniem do pracy w różnych zawodach poza pracą naukową i dydaktyczną w szkolnictwie średnim i podstawowym. [...] badania wykazały, że w początkach lat sześćdziesiątych [XX w. w Polsce] 60% absolwentów uniwersytetów pozawarszawskich znajdowało zatrudnienie w życiu praktycznym¹¹.

[...] właściwa ocena [zjawisk], dokonana przez geografów, ma nie tylko znaczenie poznawcze – służy ona praktycznym celom planowania regionalnego i stanowi podstawę dla wykonywanych urbanistycznych planów zagospodarowania przestrzennego¹².

[...] praca w szkolnictwie przestała być od dawna jedynym zawodem geografów. Ich kariera rozkłada się na różne zwody i możemy mówić o szerokiej aktywności zawodowej. [...] Nie ulega wątpliwości, że wiedza geograficzna znajduje szerokie zastosowanie w wielu dziedzinach naszego życia. [...] Geografowie doskonale nadają się do pracy w wielu zawodach: w zawodzie nauczycielskim, urbanisty, fizjografa, klimatologa, kartografa i wielu innych. [...] Zawodem najbliższym wykształceniu geografa jest planowanie przestrzenne. [...] Jest rzeczą niezbędną, aby geografowie – stając się specjalistami w danym zawodzie (w planowaniu, turystyce, fizjografii, itp.) – nie przestali być geografami. Ich walory w wykonywanych zawodach w dużym stopniu wynikają z wykształcenia geograficznego¹³.

[...] nauczycielstwo jest dla dzisiejszych geografów kierunkiem kariery nie tylko nie jedynym, nie głównym, ani nawet ważniejszym, lecz wręcz pobocznym. [...] struktura zatrudnienia absolwentów jest w pewnym stopniu odbiciem zapotrzebowania społecznego na specjalistów tej dyscypliny i wskazuje na [...] wzrost społecznego znaczenia zawodu geografa w Polsce. Byłoby bardzo źle, gdyby organizacja szkolnictwa wyższego nie zareagowała na to zjawisko¹⁴.

[...] tam, gdzie geografia pozostaje jedynie dyscypliną uniwersytecką i przedmiotem nauczania w szkołach, nie cieszy się większym prestiżem, a jej społeczna rola jest niewielka. [...] program badań podstawowych, teoretycznych może być realizowany jedynie przy jednoczesnym prowadzeniu prac praktycznych, bezpośrednio przydatnych administracji państwowej, gospodarce narodowej lub przedsiębiorstwom prywatnym¹⁵.

¹¹ L. Straszewicz, *Przedmowa*, [w:] idem, *Geografia stosowana*, cz. III, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, z. 4, 1967, s. 1–2.

¹² L. Straszewicz, *Analiza podstaw rozwoju regionu geograficzno-gospodarczego na przykładzie badań Łódzkiego Okręgu Przemysłowego*, „Łódzkie Czasopismo Gospodarcze”, nr 6, 1960, s. 79.

¹³ L. Straszewicz, *W sprawie przydatności uniwersyteckiego wykształcenia geograficznego dla praktyki*, „Życie Szkoły Wyższej”, nr 5, 1969, s. 122–126.

¹⁴ L. Straszewicz, *Przydatność zawodowa geografów*, „Życie Szkoły Wyższej”, nr 1, 1965, s. 77.

¹⁵ L. Straszewicz, *Przedmowa*, [w:] idem, *Geografia stosowana*, cz. IV, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, z. 1, 1970, s. 7.

Rola geografów w życiu praktycznym nie polega tylko na pracy w urzędach i instytucjach, lecz także na zainteresowaniu instytutów naukowych i katedr uniwersyteckich zastosowaniem praktycznym ich prac badawczych oraz na udziale pracowników naukowych w życiu politycznym i gospodarczym kraju [...]. Geografowie – pracownicy uniwersyteccy nierzadko występują jako eksperci i rzeczoznawcy przy opracowywaniu planów regionalnych i urbanistycznych, a szereg katedr geografii wykonuje prace badawcze, zlecone przez rozmaite instytucje¹⁶.

[...] na łamach czasopism geograficznych publikowali swoje prace specjaliści pokrewnych dyscyplin: ekonomii, inżynierii, socjologii. Nie chcemy zamykać się w wąskim gronie geografów z wykształcenia, ale chcemy zachować naszą dyscyplinę zgodnie z zasadami i prawami, którymi się ona odznacza¹⁷.

Oprac. Tadeusz Marszał

¹⁶ L. Straszewicz, *Przedmowa*, [w:] idem, *Geografia stosowana*, cz. III, s. 2.

¹⁷ L. Straszewicz, *Miejsce i rola geografii...*, s. 31.

Ludwik Straszewicz we wspomnieniach

Profesor Ludwik Straszewicz, kierując zespołem geografii społeczno-ekonomicznej przez trzy dziesięciolecia, pozostawił po sobie grono uczniów, którzy mieli możliwość nie tylko współpracowania z Nim w sferze aktywności akademickiej, lecz także nawiązania relacji o charakterze bardziej osobistym, wykraczających poza kontakty czysto zawodowe. Spośród licznego grona doktorantów i uczniów Profesora kilka osób objęło stanowiska samodzielnych pracowników nauki i kierowników katedr geograficznych, które wywodzą się z dawnego, kierowanego przez Ludwika Straszewicza, Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni. Wraz z upływem czasu liczba tych, którzy osobiście poznali Profesora topnieje – niektórzy z nich już odeszli, inni zbliżają się do końca kariery akademickiej. Ale pamięć o Profesorze, mimo upływu blisko trzydziestu lat od Jego śmierci, do dziś pozostaje żywa w łódzkim środowisku geograficznym – świadczą o tym zarówno liczne publikacje poświęcone Profesorowi, tablice pamiątkowe, jak i spotkania, których celem jest przybliżenie tej wybitnej postaci kolejnym pokoleniom geografów. Ludwik Straszewicz pozostał we wspomnieniach tych, którzy przez lata mieli przywilej dołączenia do Jego zespołu. Żeby pamięć ta z upływem czasu nie uległa zatarciu, warto utrwalić wspomnienia kilku długoletnich współpracowników Profesora oraz Jego córki. Wyłania się z nich postać naukowca, a jednocześnie nieprzeciętnego człowieka, który tak szedł przez życie, że „ślady jego stóp przetrwały go”.

105

Profesor

Szef

Profesor był człowiekiem silnie zmotywowanym do realizacji z góry założonych celów, do których dochodził często przez wiele lat dzięki uporowi i umiejętności kontaktów z ludźmi¹.

¹ A. Suliborski, *Profesor Ludwik Straszewicz – twórca łódzkiej szkoły geografii społeczno-ekonomicznej*, [w:] S. Liszewski (red.), *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej. Dyskusja wokół sylwetki mistrza – profesora Ludwika Straszewicza*, ŁTN, Łódź 2009, s. 30.

Profesor, pełniąc funkcje kierownika Katedry, a później Instytutu, respektował demokratyczne zasady organizacji tych jednostek. W najdrobniejszych sprawach, nim podjął ostateczną decyzję, zasięgał zawsze opinii pracowników...²

Profesor Straszewicz był [...] człowiekiem i szefem bardzo bezpośrednim. Miał naturalny sposób bycia, lubił rozmawiać i miał łatwość nawiązywania kontaktów z ludźmi z różnych warstw społecznych. Wykazywał życzliwość zarówno wobec studentów, jak i współpracowników³.

Profesor Straszewicz miał wybitne zdolności organizacyjne. Był niezastąpionym „załatwiaczem”, dla którego prawie nie było rzeczy niemożliwych do załatwienia. Była to umiejętność niezwykle cenna w biurokratyzowanych i pełnych ograniczeń czasach⁴.

Był bardzo dobrym i sprawnym organizatorem. Nie bał się podejmowania nawet trudnych, dotyczących ludzkich spraw, decyzji. Dobierał starannie uczniów i współpracowników według własnych kryteriów, choć często pytał o zdanie starszych kolegów⁵.

Profesor wystąpił [...] z propozycją podzielenia dotychczasowej katedry na trzy zakłady, proponując ich kierownictwo trzem swoim uczniom, [...] w ten sposób stworzył [...] możliwość samodzielnej kontynuacji podjętych wcześniej problemów badawczych, nie hamując jednocześnie indywidualnych ambicji naukowych swoich uczniów. Jest to jeden z nielicznych znanych mi przypadków, kiedy założyciel szkoły naukowej, będąc w pełni sił twórczych, powierza kontynuację rozpoczętych badań swoim uczniom⁶.

Profesor Straszewicz zawsze przywiązywał wielką wagę do kształcenia kadr naukowych. Nie wahał się rezygnować z tych, którzy nie rokowali właściwego rozwoju, toteż wymiana kadr w Katedrze była w sumie znaczna, skutecznie jednak sterował rozwojem tych, którzy ujawnili talent naukowy⁷.

[...] był to wielki przyjazny „lider” i twórca zespołu, odznaczający się wybitną inteligencją, kulturą osobistą i intuicją podejmowania ważnych problemów badawczych⁸.

² *Ibidem*, s. 29.

³ M. Koter, *Osobowość i dokonania naukowe Profesora Ludwika Straszewicza we wspomnieniach ucznia*, [w:] S. Liszewski (red.), *Łódzka szkoła...*, s. 17.

⁴ *Ibidem*, s. 21.

⁵ S. Liszewski, *Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość łódzkiej szkoły geografii społeczno-ekonomicznej (geografii człowieka)*, [w:] idem (red.), *Łódzka szkoła...*, s. 45.

⁶ S. Liszewski, *Łódzkie szkoły geograficzne*, [w:] S. Gala (red.), *Rola nauczycieli łódzkich w tworzeniu dziedzictwa kulturowego Łodzi*, ŁTN, Łódź 1998, s. 399.

⁷ M. Koter, *Profesor Ludwik Straszewicz. W siedemdziesięciolecie urodzin i trzydziestolecie objęcia kierownictwa Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego*, „Sylwetki Łódzkich Uczonych”, t. 4, ŁTN, Łódź 1997, s. 21.

⁸ S. Liszewski, *Przeszłość...*, s. 45.

Mistrz i nauczyciel

Ludwik Straszewicz miał wyjątkowy dar doboru współpracowników i uczniów, których traktował bardzo przyjaźnie i po koleżeńsku, choć wymagał od nich uczciwej, pełnej poświęcenia pracy. Należy sądzić, że właśnie ta cecha charakteru profesora odbiła się na modelu szkoły, którą tworzył. Była to szkoła [...] umożliwiająca realizację wielu indywidualnych zainteresowań członków zespołu. [...] Można powiedzieć, że był to model szkoły, w którym wszystko to, „co nie było zakazane, było dozwolone”. [...] Konsekwencją tego był mniej scentralizowany charakter szkoły, w której mogły wyrastać indywidualności⁹.

Jedną z wiodących cech Jego akademickiej osobowości było zainteresowanie człowiekiem, którego spotykał w miejscu pracy, nie tylko w wymiarze spraw zawodowych, ale także próba nawiązania bardziej osobistego kontaktu i gotowość do dzielenia się doświadczeniem życiowym¹⁰.

Podejście Profesora do osób związanych z nim więzami wspólnoty uniwersyteckiej cechowała przede wszystkim swoista „kompleksowość” i „integralność”. Interesował się prowadzonymi badaniami, przygotowywanymi na stopień i do publikacji pracami naukowymi, ale nie mniej czasu gotów był poświęcić sprawom osobistym drugiej osoby, czy też rozmowom na tematy całkiem pozanaukowe. Wiele godzin spędzonych w gabinecie Profesora to nie tylko omawianie kolejnych artykułów, prac zleconych, zajęć i nowych pomysłów organizacyjnych. Często były to rozmowy „o życiu” – Profesor potrafił dostrzec szerszy kontekst każdej, czasem czysto „technicznej” sprawy. [...] Ten stosunek Profesora do ludzi tworzył szczególną więź...¹¹

107

Młodym asystentom Profesor często „ojcował”, interesował się problemami, lubił, jak się do niego przychodziło nie tylko w sprawach zawodowych, ale także osobistych, lub zwyczajnie, aby sobie „pogadać”¹².

Osobowość Profesora sprawiła, że w zespole, którym kierował, wykształciły się silne wzajemne związki emocjonalnie, daleko wykraczające poza sferę zawodową¹³.

Wykształciły się silne więzi emocjonalne zarówno między mistrzem i jego uczniami [...]. Formowaniu się tych więzi sprzyjała postawa paternalistyczna Profesora i jego autentyczne zainteresowanie rozwojem naukowym uczniów. Kapitalną w tym przypadku rolę odgrywał kultywowany przez mistrza zwyczaj bardzo częstego prowadzenia niejednokrotnie długich, dwustronnych rozmów z uczniami na tematy naukowe i pozanaukowe¹⁴.

⁹ S. Liszewski, *Łódzkie szkoły...*, s. 401.

¹⁰ T. Marszał, *Ludwik Straszewicz – mistrz z perspektywy ucznia (krótkie wspomnienie)*, [w:] S. Liszewski (red.), *Łódzka szkoła...*, s. 40.

¹¹ *Ibidem*, s. 39.

¹² M. Koter, *Osobowość...*, s. 17.

¹³ *Ibidem*, s. 18.

¹⁴ J. Dzieciuchowicz, *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej – cechy ogólne i indywidualne*, [w:] S. Liszewski (red.), *Łódzka szkoła...*, s. 25.

Profesor wykazywał dużą serdeczność w stosunku do uczniów, współpracowników, ale również studentów, nie oznacza to jednak, że nie utrzymywał dyskretnego dystansu. Uczniów traktował po ojcowsku [...]. Profesor Straszewicz był typem „dyskretnego lidera”, nie narzucał wprost swojej woli, ale potrafił ukierunkować działalność według swojej wizji¹⁵.

Profesor Straszewicz pozbawiony był cech megalomańskich, a w dyskusjach nigdy nie stosował wobec innych, nawet najmłodszych, tonu mentorskiego¹⁶.

Profesor nie prowadził swoich podopiecznych „za rączkę” i pozostawiał znaczną dozę swobody, co wymagało pewnej samodyscypliny ze strony młodej kadry naukowej. Niektórzy mogliby nawet powiedzieć, że nie był zbyt troskliwym promotorem, nie wypytywał o szczegóły prowadzonych badań, nie nadzorował na bieżąco postępów realizowanych prac. [...] A jednocześnie nigdy nie odmawiał rozmowy czy przeczytania kolejnego tekstu przeznaczonego do publikacji, [...] miał tę cenną umiejętność – wynikającą z mądrości, płynącej z doświadczenia – trafnego oglądu całości, bez wdawania się w zbędne szczegóły¹⁷.

108

Wyjazdy [zagraniczne], które Profesor szczegółowo relacjonował i z których przywoził wiele zagranicznych publikacji, zapewniały pośredni kontakt ze światem zewnętrznym i wgląd w to, co nowego dzieje się w naukach geograficznych. Podobną rolę odgrywały wizyty zapraszanych przez profesora cudzoziemskich profesorów z bardzo różnych krajów. [...] Dzięki kontaktom zagranicznym Profesora, rozszerzonych z czasem na jego uczniów, nie czuliśmy się naukowym zaściankiem, mieliśmy wgląd w geografię światową i na miarę możliwości z nią współpracowaliśmy¹⁸.

Badacz

Profesor Straszewicz zaliczał się do tych uczonych, którzy reprezentowali w geografii orientację klasyczno-realistyczną [...] Klasyczno-realistyczna geografia, którą uprawiał Profesor wynikała z jego konserwatywnej osobowości i niechęci do tzw. rewolucji ilościowej w geografii. [...] Profesor, będąc zdecydowanym przeciwnikiem zachodzących zmian w sposobie uprawiania geografii, ale równocześnie stojąc na stanowisku realizmu poznawczego, usiłował nawiązywać do tradycji i głębokiego sensu geografii, który wyraża się w ujęciu regionalnym. [...] Profesorowi, jako przedstawicielowi klasyczno-realistycznego podejścia w geografii, odpowiadała przede wszystkim metoda słownego opisu, opartego na poznaniu z autopsji obiektu badania, uzupełnionego o istniejącą wiedzę historyczną oraz zidentyfikowane fakty liczbowe, czerpane ze źródeł statystycznych oraz z badań terenowych. [...] Realistyczne stanowisko badawcze Profesora wyrażało się prze-

¹⁵ S. Liszewski, *Przeszłość...*, s. 44.

¹⁶ A. Suliborski, *Profesor Ludwik Straszewicz...*, s. 30.

¹⁷ T. Marszał, *Ludwik Straszewicz...*, s. 40.

¹⁸ M. Koter, *Osobowość...*, s. 20.

konaniem o konieczności powiązania badań geograficzno-ekonomicznych z praktyką społeczno-gospodarczą, zwłaszcza z planowaniem przestrzennym¹⁹.

Profesor był pełen pomysłów i inicjatyw badawczych, które często przywoził z pobytów zagranicznych. Nie narzucał ich jednak uczniom, ale dzielił się z nimi po każdym przyjeździe. Był bardzo otwarty na procesy i zjawiska zachodzące na świecie, czerpiąc z nich często inspiracje dla własnych badań i badań swoich uczniów²⁰.

Profesor Straszewicz miał szerokie zainteresowania badawcze, ale uważał, że w mieście takim jak Łódź, w którym pierwsze wyższe szkoły powstały niedawno, po 1945 r., obowiązkiem ośrodka akademickiego jest w pierwszym rzędzie prowadzenie badań naukowych na rzecz własnego miasta oraz otaczającego go regionu. [...] Profesor uważał też za patriotyczny obowiązek prowadzenie badań na rzecz tych części Ziemi Odzyskanych, które nie miały jeszcze ośrodków akademickich. Wybór padł na najbliższy nam geograficznie Śląsk Opolski²¹.

Profesor posiadał umiejętność szerszego, interdyscyplinarnego, spojrzenia na badania geograficzne. Jego postrzeganie zakresu badań geograficznych nie ograniczała wizja potrzeby obrony „czystości badań geograficznych” – rozumiał, że „czyste” badania geograficzne, ograniczające się do opisu zjawisk fizycznych (także tych mających wymiar ekonomiczny) i ich rozmieszczenia należą do przeszłości. Był otwarty na współpracę z innymi dyscyplinami wiedzy: ekonomią, socjologią, urbanistyką. [...] Szersze spojrzenie Profesora i zrozumienie potrzeby interdyscyplinarnego podejścia w badaniach poświęconych przestrzeni społecznej i ekonomicznej wynikało najprawdopodobniej z jego wcześniejszych doświadczeń, takich jak studia w Szkole Głównej Handlowej (jeszcze przez II wojnę światową) czy też praca w instytucjach planowania przestrzennego, a także miało związek z dążeniem do powiązania prowadzonych prac badawczych z praktyką²².

Profesor pisał bardzo dobrym językiem i przychodziło mu to z dużą łatwością. [...] Wszystkie książki geograficzne napisane były świetnym językiem, niezależnie od tego, czy pisał o środowisku przyrodniczym, ludności czy też o problemach ekonomicznych²³.

Autorytet moralny i wybitna osobowość

[...] człowiek o wybitnej osobowości i nieprzeciętnym intelekcie. Takim [...] był Profesor Ludwik Straszewicz. Był człowiekiem gruntownie wykształconym, mającym przygotowanie zarówno humanistyczne, jak i ekonomiczne, o dużej pasji

¹⁹ A. Suliborski, *Profesor Ludwik Straszewicz...*, s. 31–33.

²⁰ S. Liszewski, *Przeszłość...*, s. 45.

²¹ M. Koter, *Osobowość...*, s. 19.

²² T. Marszał, *Ludwik Straszewicz...*, s. 41–42.

²³ A. Suliborski, *Profesor Ludwik Straszewicz...*, s. 29.

poznawczej, ciekawy świata i nurtujących świat problemów. Profesor miał rzadki talent „wylapywania” i formułowania aktualnych problemów badawczych oraz niezwykle trafnych doborów ludzi do rozwiązywania tych problemów. Profesor L. Straszewicz był niewątpliwie autorytetem moralnym, był wychowany w duchu głębokiego patriotyzmu, miał i przestrzegał określonych zasad, nie stronił również od wychowywania młodszych kolegów²⁴.

Profesor Straszewicz miał niewątpliwie silną osobowość. [...] miał ustaloną postawę i poglądy, które zawsze publicznie prezentował. Jego zasady i system wartości opierały się na kodeksie etyczno-moralnym, charakterystycznym dla przedwojennej inteligencji. [...] Miał postawę raczej konserwatywną i z dużą ostrożnością przyjmował różne nowości zarówno w odniesieniu do obyczajowości, jak i zmieniających się trendów panujących w kulturze. [...] Postawa i poglądy Profesora oraz system wartości były silnie ze sobą skorelowane – nie akceptował panującego w Polsce systemu realnego socjalizmu, był zwolennikiem rynkowej gospodarki kapitalistycznej, a w zakresie rządzenia preferował silną władzę i demokrację w stylu zachodnim²⁵.

Ludwik Straszewicz był człowiekiem ambitnym, utalentowanym organizacyjnie i posiadającym wielką ciekawość świata oraz otaczających go problemów²⁶.

Profesor posiadał bardzo dobre, wszechstronne wykształcenie, miał ukształtowany światopogląd, ale go nie narzuczał uczniom, posiadał znajomość języków obcych, znał Europę Zachodnią, [...] odbył wiele podróży na inne kontynenty. Imponował kulturą bycia, inteligencją, łatwością nawiązywania kontaktów z ludźmi i tzw. „lekkim piórem”²⁷.

W kontaktach społecznych sprzyjał mu jego ustabilizowany temperament, który bardzo rzadko doprowadzał do wybuchu i ostrych konfliktów z innymi. [...] Mimo silnej osobowości i swoich bogatych doświadczeń życiowych, a także wiedzy, Profesor Straszewicz był człowiekiem skromnym, niedomagającym się za wszelką cenę uznania społecznego. Potrzebował tego uznania na tyle, na ile potrzebuje go każdy człowiek zajmujący się nauką. Profesor miał również stosunkowo niewielkie potrzeby konsumpcyjne, wynikające nie z próżności czy też rozbudzonego ponad miarę konsumpcjonizmu. [...] Jego potrzeby wynikały jedynie z zajmowanej pozycji społecznej – inteligenta, profesora wyższej uczelni, profesora wykładającego także na uniwersytetach zagranicznych²⁸.

²⁴ S. Liszewski, *Życiorys naukowy Profesora Ludwika Straszewicza, twórcy łódzkiej szkoły geografii ekonomicznej (1916–1987)*, [w:] *Profesor Ludwik Straszewicz, „Sylwetki Łódzkich Uczonych”*, z. 4, ŁTN, Łódź 1997, s. 11.

²⁵ A. Suliborski, *Profesor Ludwik Straszewicz...*, s. 29–30.

²⁶ S. Liszewski, *Łódzkie szkoły...*, s. 400.

²⁷ S. Liszewski, *Przeszłość...*, s. 44.

²⁸ A. Suliborski, *Profesor Ludwik Straszewicz...*, s. 30.

Profesor nie był postacią „spiżową” i miał swoje drobne słabości, ale dzięki temu, być może, lepiej rozumiał innych – był człowiekiem walczącym (czasem bezkompromisowo) o swoje racje, ale jednocześnie dostrzegającym odmienny punkt widzenia prezentowany przez inne osoby²⁹.

[Profesor był] ostoją, wspierał radą i swym niezaprzeczalnym autorytetem i mógł być w razie potrzeby arbitrem³⁰.

Był [...] autorytetem i wspaniałym człowiekiem³¹.

Patriota

Profesor miał rozległą wiedzę historyczną, którą uzupełniał luki [swoich uczniów] w ocenzonej wiedzy o kraju ojczystym. [...] starał się zaszczepić [w swoich uczniach] patriotyzm oraz szacunek do własnej tradycji narodowej. Profesor Straszewicz był gorącym patriotą i wykorzystywał każdą okazję, aby przekazywać różne treści patriotyczne. [...] Z rozmów z Profesorem przebiegał nieskrywany antykomunizm, co sprawiło, że wśród wszechogarniającej indoktrynacji znajdowaliśmy w Katedrze miejsce azylu, gdzie mogła następować nieskrepowana wymiana myśli³².

Profesor był osobą, która dbała o pielęgnowanie patriotyzmu w środowisku młodych ludzi – przychodzi tu na myśl choćby wspomnienie z początku lat osiemdziesiątych wieczorów organizowanych w przeddzień 11 listopada i Jego postawa wobec rodzącej się w Uniwersytecie Łódzkim „Solidarności”. I tu Profesor potrafił pełnić rolę mistrza, pomimo pewnego rozdzwieku pomiędzy mniej lub bardziej „radykałnymi” poglądami młodszych osób a Jego ostrożniejszą, noszącą cechy XIX-wiecznego „pozytywizmu”, postawą. Ludwik Straszewicz wydawał się zresztą (przynajmniej młodszemu osobom) postacią trochę z innej epoki – prezentował wiele cech i zachowań w jakiś sposób kojarzonych z „przedwojennym” inteligentnym wychowaniem³³.

Profesor był wychowany w duchu głęboko patriotycznym i patriotyzm ten przekazywał innym, szanując jednocześnie odmienne poglądy i zapatrywania³⁴.

O poglądach Profesora świadczy jego postawa patriotyczna, którą prezentował przez całe swoje życie. W okresie okupacji pisał patriotyczne wiersze, w czasach komunizmu organizował spotkania pracowników 11 listopada, w rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości, a gdy rodziła się „Solidarność”, wspierał ten ruch³⁵.

²⁹ T. Marszał, *Ludwik Straszewicz...*, s. 40.

³⁰ M. Koter, *Słowa pożegnania nad trumną Profesora Ludwika Straszewicza*, [w:] *Profesor Ludwik Straszewicz, „Sylwetki Łódzkich Uczonych”*, z. 4, ŁTN, Łódź 1997, s. 24.

³¹ S. Liszewski, *Przeszłość...*, s. 45.

³² M. Koter, *Osobowość...*, s. 18.

³³ T. Marszał, *Ludwik Straszewicz...*, s. 40.

³⁴ S. Liszewski, *Łódzkie szkoły...*, s. 401.

³⁵ A. Suliborski, *Profesor Ludwik Straszewicz...*, s. 30.

Twórca łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej

Profesor L. Straszewicz wyróżniał się wieloma cechami osobowości, właściwymi twórcom szkół naukowych. Wśród takich cech można wymienić:

– specjalistyczne przygotowanie do twórczej pracy naukowej w dziedzinie geografii człowieka, wzbogacone o rozległą wiedzę ekonomiczną, znajomość języków obcych, a także doświadczenie praktyczne w zakresie planowania przestrzennego;

– wybitne umiejętności organizacyjne wykorzystywane odpowiednio w pracy naukowo-badawczej i nawiązywaniu licznych kontaktów naukowych w kraju i zagranicą;

– starannie przemyślany, pod kątem potencjału naukowego i przydatności do pracy zespołowej, dobór młodszych współpracowników oraz ciepły, ojcowski stosunek do nich;

– wykazywanie inicjatywy w podejmowaniu ważnych oryginalnych przedsięwzięć naukowo-badawczych o charakterze indywidualnym i zespołowym w wybranych dziedzinach geografii społeczno-ekonomicznej;

– inspirowanie współpracowników do poszukiwania i badania nowych problemów badawczych, przy negatywnym stosunku do snobizmu;

– tworzenie rozległego pola do rozwijania dyskusji naukowych i krytycznego podejścia do prac naukowych pochodzących z własnego i innych ośrodków geograficznych;

– podejmowanie badań ważnych, specyficznych problemów społeczno-ekonomicznych Łodzi i regionu łódzkiego;

– kształtowanie wśród uczniów postaw patriotycznych poprzez odwoływanie się w życiu naukowym do tradycji narodowych i historii Polski;

– niezwykła pracowitość, cierpliwość i wytrwałość w pracy naukowej, o czym świadczy ogromny dorobek naukowy profesora, liczący ponad 250 publikacji;

– przywiązywanie dużej wagi do związków geografii społeczno-ekonomicznej z praktyką, a zwłaszcza planowaniem przestrzennym³⁶.

Profesor stworzył podwaliny pod łódzką geografie społeczno-ekonomiczną, która dzięki jego staraniom i talentowi (nie tylko naukowemu) stała się jednym z wiodących ośrodków akademickich w Polsce. W okresie trzech dziesięcioleci (od połowy lat pięćdziesiątych do połowy lat osiemdziesiątych XX w.) był osobą, która miała decydujący wpływ na zakres, tempo i kierunki rozwoju tej dyscypliny w Uniwersytecie Łódzkim. Z upływem lat rozwijająca się kadra geografów społeczno-ekonomicznych – którą stanowili kolejni uczniowie Ludwika Straszewicza, zdobywający stopnie doktorskie i habilitacyjne – przejmowała na siebie działania zapoczątkowane przez Profesora, a także inicjowała nowe kierunki badań i kształcenia akademickiego. Ostatnie dziesięciolecie pracy zawodowej Profesora to okres, w którym mógł On już

³⁶ J. Dzieciuchowicz, *Łódzka szkoła...*, s. 24.

z satysfakcją stwierdzić, że lata jego pracy poświęcone łódzkiej geografii pozostawiły trwałą ślad i wydały plon, którego owoce będą widoczne również w kolejnych pokoleniach. W tym okresie życia Profesor pełnił już rolę nie tyle budowniczego (choć nadal podejmował nowe inicjatywy i angażował się w kolejne projekty badawcze), ile raczej zwornika różnych nurtów badawczych oraz działań dydaktycznych i organizacyjnych podejmowanych przez jego uczniów³⁷.

Filar

[Profesor to] filar mostu łączącego najlepsze tradycje Polaków – gorących patriotów z okresu tamtej Niepodległej z dzisiejszym zagubionym duchowo pokoleniem, najlepsze doświadczenia uczonych tzw. starszej daty z dzisiejszą generacją naukowców i nauczycieli akademickich, ówczesnych wszechstronnych humanistów ze współczesnymi specjalistami, jakże często skrywającymi za fasadą zadufania w wyższość swej wąskiej specjalizacji kompleks niedostatku ogólnej wiedzy i kultury. [...] Profesor nie czuł się nigdy bezradnym epigonem odchodzącej generacji. Był zawsze konsekwentnym bojownikiem o zachowanie, przejęcie i rozwinięcie tego, co najwartościowsze z dorobku dawnych pokoleń przez pokolenia obecne, dla pokoleń przyszłych³⁸.

Runął filar! Filar rodziny, [...] tej naszej geograficznej, dla której Profesor był zapobiegliwym Ojcem, zainteresowanym szczęściem osobistym i troszczącym się o pomyślność zawodową wszystkich jej członków. Filar gmachu łódzkiej geografii ekonomicznej, wznoszonego przez Profesora z niczego, od podstaw, konsekwentnie i z uporem, wbrew wszelkim przeciwnościom, przez lat z górą trzydzieści. Gmach ten jest jego niezaprzeczalnym dziełem, jemu zawdzięcza dzisiejszą okazałą postać i z Jego imieniem kojarzyć się będzie społeczność geograficznej³⁹.

113

* * *

Ojciec we wspomnieniach córki

Moje najwcześniejsze wspomnienia o Ojcu sięgają dzieciństwa. Wtedy jeździliśmy na wspólne wakacje rodzinne, a wakacje z Tatą to były wspólne spacery. Wsuwałam rączkę w dużą dłoń Taty, a On ją zaciskał, co bardzo lubiłam, bo to było znakiem Jego mocy i dawało mi poczucie bezpieczeństwa. Podczas tych

³⁷ T. Marszał, *Ludwik Straszewicz...*, s. 39.

³⁸ M. Koter, *Słowa pożegnania...*, s. 23.

³⁹ *Ibidem*.

spacerów Tata opowiadał wymyślane przez siebie interesujące bajki, nawiązujące do tego, co widzieliśmy. Bohaterem jednej z nich był kot, który podróżował na dachu wagonu kolejowego.

Bardzo miłe wspomnienia wiążą się z Wigilią. W naszym domu nie obchodziliśmy dnia św. Mikołaja, a Święty Mikołaj razem z Aniołkiem przynosił choinkę i prezenty w wieczór wigilijny. Oboje z moim młodszym bratem Jackiem przeżyaliśmy co roku emocje, czy byliśmy dostatecznie grzeczni i czy wobec tego będzie choinka i czy będą prezenty. Rodzice ukrywali przed nami obecność choinki w domu przed Wigilią. Tata ubierał ją w dniu Wigilii w tajemnicy przed nami, wieczorem rozlegał się głos dzwoneczka (gdy nieco podrośliśmy, podejrzewaliśmy Tatę o to dzwonienie, ale nigdy nie udało się nam Go na tym złapać). Na głos dzwoneczka wbiegaliśmy podekscytowani do jadalni. Tu w rogu stała wysoka do sufitu choinka ubrana w bombki i kolorowe ozdoby, przygotowywane przez nas z Mamą przez cały grudzień, połyskująca srebrną lametą i oświetlona wieloma świeczkami (wtedy tylko prawdziwymi). Po chwili zachwytu choinką nasz wzrok biegł ku podłodze, gdzie pod choinką powinny leżeć prezenty. Były! Co za ulga! Choć nigdy się nie zdarzyło, żeby ich nie było, to jednak niepewność towarzyszyła nam każdego roku. Najcenniejszymi prezentami były dla nas książki. Rodzice wdrażali nas w czytanie książek od dzieciństwa. Mama czytała nam do kolacji, natomiast Tata rzadziej, bo wtedy, gdy byliśmy chorzy i leżeliśmy w łóżku. Tak poznałam m.in. „W pustyni i w puszczy” i całą „Trylogię”. Tata miał piękną dykcję, czytał dobitnie, różnicując głos w zależności od osób i charakteru narracji. Lubiałam te chwile.

114

Rodzice wymagali od nas samodzielności w odrabianiu lekcji i w zasadzie nie pomagali w tym. Jeśli szukaliśmy u nich pomocy, to u Taty w matematyce, fizyce, chemii, a u Mamy w pisaniu wypracowań. Tata, jakkolwiek skończył Gimnazjum im. Batorego o profilu matematycznym, doskonale pamiętał naszą narodową poezję, po wielu latach od matury recytował z pamięci długie fragmenty „Pana Tadeusza”. Imponował mi tym, więc sama uczyłam się na pamięć wielu wierszy, by Mu dorównać.

Do szkoły chodziłam w latach stalinowskich i „gomułkowskich”. Program szkolny zawierał wersję komunistyczną przekazywanej wiedzy. Niektórzy nauczyciele omijali tę propagandę, ale to przede wszystkim Rodzice intensywnie prostowali nam przynoszone ze szkoły wiadomości i uzupełniali je, zwłaszcza z historii i literatury polskiej. W domu dowiedziałam się o Piłsudskim, o Bitwie Warszawskiej, o Katyniu. Rodzice zwracali nam uwagę także na konieczność starannego i poprawnego postępowania się językiem polskim.

Tata od początku swego życia zawodowego pragnął być naukowcem. W trudnych pierwszych latach po II wojnie przygotował i obronił we Wrocławiu pracę doktorską. Jednak z powodów politycznych (nie zapisał się do PZPR) musiał opuścić Uniwersytet Wrocławski i przez kilka lat pracował jako urbani-

sta we Wrocławiu i w Łodzi. Wreszcie po „październiku” 1956 r. stał się możliwy Jego powrót na drogę naukową. Jednak do końca życia pozostawał w opozycji wobec rządów w PRL i ideologii komunistycznej. Za wierność przekonaniom zapłacił m.in. wieloletnim czekaniem na nominację profesorską oraz degradacją służbową po wypadkach marcowych w 1968 r. Wychowywałam się zatem w atmosferze duchowej i kulturalnej opozycji wobec sytuacji panującej poza ścianami naszego domu. To były dwa różne światy. Doświadczyłam sama swojej odrębności w okresie moich studiów, jednak zawsze miałam poparcie Rodziców i ich akceptację.

Rodzice – jak opowiadali – od początku swojego małżeństwa postanowili, że Mama zajmie się wychowaniem dzieci i prowadzeniem domu, a Tata weźmie na siebie ciężar pracy zawodowej i utrzymania rodziny. Z ich wspomnień wiem, że przez wiele lat pensja Taty starczała tylko do połowy miesiąca. Tata podejmował więc wiele prac „zleconych” i dzięki jego wyteżonej pracy, trwającej do późnych godzin nocnych, przeżyliśmy trudny okres. Rodzice rezygnowali z wielu swoich przyjemności, mieszkaliśmy i ubieraliśmy się skromnie, jednak zawsze były w domu książki, bilety do kina, teatru i filharmonii, wakacje połączone ze zwiedzaniem Polski.

Wiele wysiłku włożyli Rodzice w nasze kształcenie. Dzięki Tacie mogłam pojechać do Francji, tam pracować i uczyć się przez rok języka francuskiego, potem utrzymywać kontakty z cudzoziemcami. Subtelnie i dla mnie wtedy nierozpoznawalnie wdrażał mnie w różne umiejętności, które miały mi się przydać w mojej samodzielnej pracy naukowej, np. już w liceum pisanie na maszynie, bo powierzał mi przepisywanie swoich rękopisów, dawał mi teksty do tłumaczenia, zlecał drobne prace naukowe jako pomoc dla Niego, korektę i adiustację jego artykułów i książek, wspólne redagowanie tekstów francuskich.

W domu Tata niewiele opowiadał o swojej pracy na Uniwersytecie. Jednak zapamiętałam, że troszczył się o studentów i o swoich doktorantów, a także o pracowników Instytutu. Zabiegał o ich doskonalenie zawodowe, o naukę języków, wyjazdy zagraniczne, wtedy tak trudne. Bardzo ciepło wypowiadał się o studentach zaocznych, którymi byli głównie pracujący nauczyciele. Podziwiał ich, zwłaszcza panie, za podejmowanie wysiłku łączenia troski o rodzinę i pracę z młodzieżą w szkole ze studiami, wymagającymi podróżowania i znoszenia różnych niewygód. O tym, jak studenci, przynajmniej niektórzy, postrzegali Tatę, opowiedziała kiedyś moja Mama. Otóż, gdy wracała pociągiem z Warszawy do Łodzi, jechała w przedziale z grupą studentów. Przejęci, przeglądali notatki do egzaminu u jakiegoś bardzo wymagającego profesora. W rozmowie padło nazwisko Straszewicz. Mama oczywiście nie przyznała się, kim dla niej jest ten „groźny” egzaminator. Tata miał doskonale opracowaną metodologię pracy naukowej. Swoimi radami wspierał mnie podczas studiów i w późniejszej pracy. Pomógł mi nawet przygotować się do obrony pracy doktorskiej, choć zupełnie nie znał dziedziny nauki, której dotyczyła.

Wartościami dla Rodziców była Polska, wiedza, kultura. O hierarchii wartości moich Rodziców świadczy wybór, jakiego Tata dokonał, kiedy po Powstaniu przyjechał do Warszawy, żeby zobaczyć, czy coś ocalało z naszego mieszkania. Znalazł je znacznie zniszczone, nienadające się do zamieszkania. Z tego, co ocalało, zabrał do naszej ówczesnej siedziby we Wrocławiu kilkadziesiąt książek, albumy z fotografiami rodzinnymi, kilka roczników pisemka dla młodzieży, legitymacje szkolne i kilka zeszytów szkolnych swoich i brata, który zginął w Związku Sowieckim w 1940 r. Kilka zabytkowych mebli zostawił u rodziny, której mieszkania ocalały. Bogaty księgozbiór naszej domowej biblioteki zawierał te uratowane po Powstaniu wielotomowe wydania Żeromskiego, Sienkiewicza, Piłsudskiego...

Jako syn bliskiego współpracownika Marszałka Józefa Piłsudskiego, Bohdana, przekazywał dzieciom i swoim uczniom tradycje niepodległościowe. Z przekonania był pozytywistą i gorliwie pracował nad tworzeniem polskiej kultury i szerzeniem jej za granicą. Podczas międzynarodowych zjazdów naukowych podkreślał swoją polskość i znaczenie Polski w dziejach kultury europejskiej. Gościom z zagranicy, których podejmował na Uniwersytecie i w domu, zawsze pokazywał bogactwo kulturowe i geograficzne Polski, co obserwowałam z bliska. Jego troską były sprawy Polaków w Związku Sowieckim. Podczas pobytu w Atma Acie spotkał potomków Polaków. Był poruszony po rozmowach z nimi, bo wyrażali oni *m.in.* swoje pragnienia przyjechania na stałe do Polski jako do swojej Ojczyzny, co w ówczesnej sytuacji politycznej było niemożliwe. Kiedy w 1979 r. po Mszy św. w prywatnej kaplicy papieskiej mieliśmy okazję zamienić kilka słów z Ojcem św. Janem Pawłem II, skorzystał z tej okazji i przedstawił Ojcu św. prośbę o zainteresowanie się Polakami w Kazachstanie. Na to usłyszał od Ojca św. zapewnienie: *wiem, pamiętam.*

Nie we wszystkim zgadzaliśmy się ze sobą, ale różnice poglądów nigdy nie powodowały między nami rozdzwieków czy trwałych zatargów. Do końca życia listy pisane do mnie, przeciw dorosłej, zaczynał: „Drogie Dziecko”. Był dla mnie zawsze Tatą, Ojcem, oparciem i ostoją⁴⁰.

Literatura

- Dzieciuchowicz J., *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej – cechy ogólne i indywidualne*, [w:] S. Liszewski (red.), *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej. Dyskusja wokół sylwetki mistrza – profesora Ludwika Straszewicza*, ŁTN, Łódź 2009, s. 22–29.
- Koter M., *Osobowość i dokonania naukowe Profesora Ludwika Straszewicza we wspomnieniach ucznia*, [w:] *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej. Dyskusja wokół sylwetki mistrza – profesora Ludwika Straszewicza*, ŁTN, Łódź 2009, s. 17–22.
- Koter M., *Profesor Ludwik Straszewicz. W siedemdziesięciolecie urodzin i trzydziestolecie objęcia kierownictwa Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego*, „Sylwetki Łódzkich Uczonych”, z. 4, ŁTN, Łódź 1997, s. 13–22.

⁴⁰ M. Straszewicz, mpis niepublikowany, 8 luty 2016 r.

- Koter M., *Słowa pożegnania nad trumną Profesora Ludwika Straszewicza*, „Sylwetki Łódzkich Uczonych”, z. 4, ŁTN, Łódź 1997, s. 23–24.
- Liszewski S., *Łódzkie szkoły geograficzne*, [w:] S. Gala (red.), *Rola nauczycieli łódzkich w tworzeniu dziedzictwa kulturowego Łodzi*, ŁTN, Łódź 1998, s. 385–405.
- Liszewski S., *Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość łódzkiej szkoły geografii społeczno-ekonomicznej (geografii człowieka)*, [w:] S. Liszewski (red.), *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej. Dyskusja wokół sylwetki mistrza – profesora Ludwika Straszewicza*, ŁTN, Łódź 2009, s. 42–50.
- Liszewski S., *Życiorys naukowy Profesora Ludwika Straszewicza, twórcy łódzkiej szkoły geografii ekonomicznej (1916–1987)*, [w:] *Profesor Ludwik Straszewicz*, „Sylwetki Łódzkich Uczonych”, z. 4, ŁTN, Łódź 1997, s. 7–11.
- Marszał T., *Ludwik Straszewicz – mistrz z perspektywy ucznia (krótkie wspomnienie)*, [w:] S. Liszewski (red.), *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej. Dyskusja wokół sylwetki mistrza – profesora Ludwika Straszewicza*, ŁTN, Łódź 2009, s. 38–42.
- Straszewicz M., mpis niepublikowany z 8 lutego 2016 r.
- Suliborski A., *Profesor Ludwik Straszewicz – twórca łódzkiej szkoły geografii społeczno-ekonomicznej*, [w:] S. Liszewski (red.), *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej. Dyskusja wokół sylwetki mistrza – profesora Ludwika Straszewicza*, ŁTN, Łódź 2009, s. 29–38.

Oprac. Tadeusz Marszał

CZĘŚĆ III

Łódzki ośrodek geografii społeczno-ekonomicznej – sylwetki profesorów

Poniżej zaprezentowane są biogramy samodzielnych pracowników nauki, profesorów i doktorów habilitowanych, którzy w okresie minionych siedemdziesięciu lat tworzyli historię łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej. Większość to nauczyciele akademicy, przez wiele lat związani z Uniwersytetem Łódzkim, gdzie zdobywali kolejne stopnie i tytuły naukowe. Są także biogramy osób, które do Łodzi trafiły z innych ośrodków geograficznych, jednak niezależnie od długości okresu zatrudnienia, traktowały katedrę, instytut, a później wydział geograficzny łódzkiej uczelni jako podstawowe miejsce pracy. Pominięci zostali natomiast profesorowie, którzy byli zatrudnieni w Uniwersytecie Łódzkim na tzw. drugim etacie.

121

Lista opracowanych biogramów praktycznie obejmuje wszystkich samodzielnych pracowników naukowych (także tych którzy, uzyskali stopnie doktora habilitowanego w 2015 r.), którzy wpisali się na trwałe w historię Katedry / Zakładu / Instytutu Geografii (Społeczno-) Ekonomicznej (i Organizacji Przestrzeni)¹, lub później którejs z jednostek geografii społeczno-ekonomicznej na utworzonym w 2001 r. Wydziale Nauk Geograficznych UŁ².

Wśród zamieszczonych poniżej 41 notek biograficznych brakuje biogramów: L. Straszewicza, twórcy łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej, któremu poświęcona jest część druga tego tomu oraz S. Gorzuchowskiego, profesora związanego z Uniwersytet Łódzkim

¹ Nazwa jednostki w różnych okresach ulegała modyfikacjom.

² W pracy został zamieszczony także biogram dr hab. Barbary Chudy, geografki społeczno-ekonomicznej. Promotorem jej rozprawy doktorskiej był L. Straszewicz. B. Chudy związała swoje życie zawodowe z Wydziałem Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego.

w latach 1945–1946, którego ten okres kariery akademickiej stanowi ważny, ale odrębny rozdział historii łódzkiego ośrodka antropogeografii i któremu poświęcony jest odrębny tekst zamieszczony w Aneksie 1.

Biogramy zostały ułożone w porządku alfabetycznym i zredagowane według możliwie jednolitego wzorca. O ile nie zaznaczono inaczej, materiały do biogramów zostały dostarczone przez zainteresowane osoby. Na ostateczny kształt biogramu wpływ miała nie tylko koncepcja przyjęta przez redaktorów, ale także charakter i zakres pozyskanych informacji. Każdy biogram zawiera informacje o wykształceniu i karierze zawodowej, opis kierunków badań i dorobku naukowego, a także charakterystykę dorobku organizacyjnego i dydaktycznego oraz zestaw najważniejszych publikacji.

Oprac. M. Borowska-Stefańska, T. Marszał, I. Pielesiak.

MARIN BACHVAROV, prof. dr hab. (1936–2006)

Marin Bachvarov (czyt. *baczwarow*), syn prawosławnego proboszcza i nauczycielki, urodził się 20 grudnia 1936 r. w bułgarskim mieście Biała. Miał żonę Bojkę z domu Tichową, syna Piotra oraz córkę Marię.

W 1954 r. uzyskał maturę w rodzinnym mieście Biała. Później przeprowadził się do Sofii, gdzie w 1960 r. uzyskał magisterium na Wydziale Geografii i Geologii Uniwersytetu im. św. Klimenta Ohridskiego. W 1959 r. zamieszkał w Warszawie. W 1964 r. powrócił do Sofii, a w 1999 r. przeprowadził się do Łodzi, w której spędził resztę życia.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Uniwersytecie Warszawskim w 1964 r., na podstawie rozprawy *Funkcja zaopatrzeniowa strefy podmiejskiej Łodzi*, której promotorem był prof. dr hab. J. Kostrowicki.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Uniwersytecie Sofijskim w 1991 r., na podstawie rozprawy *Turystyka w środowisku osiedli*.

Marin Bachvarov zmarł w Łodzi 28 maja 2006 r. Został pochowany na cmentarzu w Sofii.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową podjął w 1965 r. na Uniwersytecie Sofijskim, na stanowisku asystenta, a później docenta (1977–1991) i profesora (1991–1999). Pełnił funkcję kierownika Katedry Geografii Turystyki (1980–1994) i prodziekana Wydziału Ekonomii (1993–1995) Uniwersytetu im. św. Klimenta Ohridskiego w Sofii.

Od 1995 r. pracował w Katedrze Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku profesora kontraktowego, a później profesora zwyczajnego (1999–2006).

Wykładał w Wyższej Szkole Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi, Wyższej Szkole Przyrodniczo Rolniczej w Warszawie oraz Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. M. Bachvarov pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Nauk o Ziemi przy Centralnej Komisji Akredytacyjnej Bułgarii (1994–1995). Był wiceprezydentem Bułgarskiego Towarzystwa Geograficznego (1989–1993). Pełnił funkcję redaktora czasopisma „Geografia”. Był członkiem Komisji Geografii Turystyki i Czasu Wypoczynku Międzynarodowej Unii Geograficznej (1980–1984, 1988–1996, 2000–2004).

Dorobek naukowy. M. Bachvarov miał rozległe zainteresowania badawcze, które koncentrowały się wokół dwóch nurtów: geografii turystyki (rejonizacja i regionalizacja turystyczna Bułgarii, charakterystyka oraz strategię rozwoju turystyki w regionach turystycznych Bułgarii) oraz szeroko pojmowanej geografii człowieka, a zwłaszcza geografii politycznej. Jest autorem trzech podręczników akademickich z zakresu geografii turystyki, opublikował serię artykułów dotyczących przestrzeni turystycznej, nowego ujęcia regionu turystycznego, europejskich miast w kontekście rozwoju turystyki miejskiej, pracę terminologiczną, poświęconą rozumieniu turystyki i rekreacji oraz słownik terminologiczny geopolityki, porządkujący podstawowe pojęcia i definicje z zakresu geografii człowieka i geografii politycznej.

Międzynarodowa współpraca naukowa. M. Bachvarov odbył staż na Uniwersytecie Moskiewskim. Prowadził wykłady na Uniwersytecie w Wielkim Tyrnowie (Bułgaria) i na uniwersytetach francuskich (Paris VII, Paris X, École Normale Supérieure de Fontenay-

-aux-Roses, Angers), rosyjskich (Uniwersytet Moskiewski, Kaliningrad, Smoleńsk), uniwersytecie kanadyjskim (Quebec à Rimouski), białoruskim (Mińsk), portugalskim (Coimbra), fińskim (Savonlinna), szwedzkim (Lund), holenderskim (Leeuwarden), niemieckim (Greifswald) i greckim (Thessaloniki). Był koordynatorem międzynarodowego projektu Tempus *Udoskonalenie zarządzania turystyką i hotelarstwem*, realizowanego w Dublinie (1990–1994) i brał udział w realizacji bułgarsko-holenderskiego projektu Tempus, dotyczącego integracji mniejszości narodowych w Bułgarii (1992–1994).

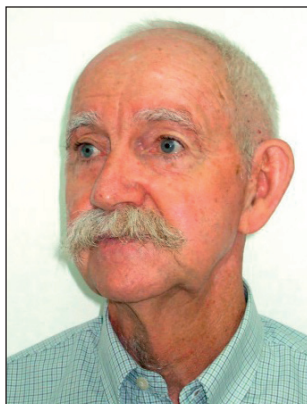
Kształcenie kadr. M. Bachvarov wypromował 35 magistrantów.

Pozostałe osiągnięcia. M. Bachvarov został odznaczony przez rząd bułgarski Orderem św. Cyryla i Metodego (1993), otrzymał także Złotą Odznakę Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Wybrane publikacje

- Bachvarov M., Miczew M. (1965), *Stopień urbanizacji Bułgarii*, „Przegląd Geograficzny”, t. 37, z. 4, s. 599–616.
- Bachvarov M., Apostołow N. (1982), *Geografia na turizma*, Wyd. G. Bakalov, Varna, 278 s.
- Bachvarov M., Marinov V. (1990), *Antropogenni uslovia i resursi na otdiha i turizma*, Wyd. Uniwersytetu w Sofii, Sofia, 294 s.
- Liszewski S., Bachvarov M. (1998), *Istota i właściwości przestrzeni turystycznej*, „Turyzm”, t. 8, z. 1, s. 39–65.
- Bachvarov M. (1999), *Geopolitics – terminologiczen recznik*, Petexton, Sofia, 195 s.
- Bachvarov M. (2001), *Geopoliticheski analizi*, Wyd. Z. Stojanow, Sofia, 160 s.
- Baczwarow M., Suliborski A. (2002), *Kompedium wiedzy o geografii politycznej i geopolityce. Terminologia*, Wyd. PWN, Warszawa–Łódź, 189 s.
- Bachvarov M., Bachvarova B. (2003), *Homo Balcanicus – człowiek na rozdrożu cywilizacyjno-kulturowym*, [w:] E. Orłowska, J. Klementowski (red.), *Kulturowy aspekt badań geograficznych. Studia teoretyczne i regionalne*, Polskie Towarzystwo Geograficzne, Oddział Wrocławski, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, s. 243–253.
- Bachvarov M., Liszewski S. (2004), *Spas in Central and Eastern Europe*, [w:] M. Rulle (red.), *Recent trends in tourism – the Baltic and the World*, „Conference Proceedings, Greifswald, June 20–24, 2004”, Greifswalder Beiträge zur Regional-, Freizeit- und Tourismusforschung, Band 15, Forum für Regional- Freizeit- und Tourismusforschung, s. 41–50.
- Bachvarov M., Dziegieć E. (2005), *Relacje między pojęciami „turystyka” i „rekreacja”*; *The relations between the concepts of ‘recreation’ and ‘tourism’*, „Turyzm”, t. 15, z. 1–2, s. 79–93.

Oprac. na podst. materiałów zebranych przez K. Leśniewską

MARTHINUS BADENHORST, prof. dr hab.

Marthinus Badenhorst, syn Johannesesa i Alethy z domu Schmidt, urodził się 2 grudnia 1939 r. w Dordrecht, w Republice Południowej Afryki. Ma żonę Olge, z domu Barkhuysen i córkę Ronél (ur. 1972). W 1969 r. przeprowadził się z Dordrecht do Pretorii, gdzie mieszka do dziś.

W 1957 r. ukończył szkołę średnią w Dordrecht. Studiował geodezję na Wydziale Inżynierii w Pretoria Technikon (do 1963, obecnie Uniwersytet Technologiczny Tshwane), a następnie planowanie urbanistyczne i regionalne na Wydziale Inżynierii Uniwersytetu w Pretorii (do 1973). W 1978 r. uzyskał magisterium na Wydziale

Sztuk i Ekonomii Uniwersytetu Rand Afrikaans (obecnie Uniwersytet Johannesburgski) na podstawie pracy *The Influence of Social and Physical Distance on the Settlement of Occupational Groups Among Whites in Pretoria*, której promotorem był prof. dr A. J. G. Oosthuizen.

Stopień doktora urbanistyki (*urban studies*) uzyskał na Wydziale Sztuk i Ekonomii Uniwersytetu Rand Afrikaans w 1987 r. na podstawie rozprawy *The Residential Structure of the Metropolis: a Socio-Spatial Interpretation of the South African Case*, której promotorem był prof. dr A. J. G. Oosthuizen, a recenzentami prof. dr A. M. Lament, prof. dr W. van Zyl i dr E. van Loggerenberg.

Stopień doktora habilitowanego uzyskał na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu w Pretorii w 1992 r. (wykład inauguracyjny *Urban and Regional Planning in the New South Africa: Utopian Ideals and Azanian Realities*).

Tytuł profesora uzyskał w 1987 r. na Wydziale Inżynierii Uniwersytetu w Pretorii. Recenzentami w przewodzie profesorskim byli: prof. dr L. van Biljon, prof. dr P. Haarhoff, prof. dr J. P. Botha, prof. dr B. J. Grobler, prof. A. Röhde i reprezentujący sektor prywatny D. J. Viljoen.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową M. Badenhorst podjął w 1958 r. w South African Coal Oil and Gas Corporation (SASOL) na stanowisku asystenta laboratoryjnego (do 1959). Od 1964 pracował jako geodeta w służbie publicznej, a później prowadził prywatną firmę geodezyjną (1966–1969). W 1973 r. objął stanowisko instruktora geodezyjnego w Katedrze Geodezji i Planowania Miejskiego oraz Regionalnego na Wydziale Inżynierii Uniwersytetu w Pretorii. Pracował na stanowisku wykładowcy (1974–1980), starszego wykładowcy (1980–1987), profesora (od 1987) i kierownika (od 1990) nowo utworzonej Katedry Planowania Urbanistycznego i Regionalnego Uniwersytetu w Pretorii. W 2000 r. objął funkcję kierownika Katedry Geografii tej uczelni, a także dyrektora Szkoły Zagospodarowania Środowiska. Kilkakrotnie piastował stanowisko dziekana Wydziału Inżynierii, Zagospodarowania Środowiska i Technologii Informacyjnej Uniwersytetu w Pretorii.

Był dyrektorem firmy konsultingowej Badenhorst & Van Rensburg (1975–1979) i specjalistą w firmie konsultingowej Rademeyer & Van Wyk. (1985–1987).

W latach 2001–2003 M. Badenhorst podjął pracę na stanowisku profesora kontraktowego w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. M. Badenhorst był członkiem Południowoafrykańskiej Akademii Nauki i Sztuki, Południowoafrykańskiego Instytutu Planowania, Południowoafrykańskiego Instytutu Geomatycznego,

Komitetu Transwaalskiego Oddziału Południowoafrykańskiego Instytutu Mieszkalnictwa (1989–1990) i Południowoafrykańskiej Delegacji Międzynarodowego Stowarzyszenia Planistów Miejskich i Regionalnych (1994–2006). Był członkiem Rady (1984–1987; 1991–1994) i Doradczego Komitetu Edukacyjnego (1987–1989) Południowoafrykańskiego Instytutu Planistów Miejskich i Regionalnych, a także prezesem (1986), zastępcą prezesa (1985) i członkiem (1984, 1987) Transwaalskiego Oddziału tego Instytutu. Pełnił funkcje prezesa Edukacyjnego Komitetu Doradczego Południowoafrykańskiej Rady Planistów Miejskich i Regionalnych (1993–1994), przewodniczącego (1993–1994) i sekretarza (1981–1992) Komitetu Dyrektorów Szkół Planowania w RPA, przewodniczącego Podkomisji Legislacyjnej Południowoafrykańskiego Instytutu Planistów Miejskich i Regionalnych (1992–1994).

M. Badenhorst był członkiem zespołu redakcyjnego „Planowania Miejskiego i Regionalnego” (czasopisma Południowoafrykańskiego Instytutu Planistów Miejskich i Regionalnych, 1981–1996) i redaktorem „Biuletynu Transwaalskiego Oddziału Południowoafrykańskiego Instytutu Planistów Miejskich i Regionalnych” (1986–1987). Jest członkiem rady redakcyjnej czasopisma „European Spatial Research and Policy” (od 1998).

Dorobek naukowy. Dorobek publikacyjny M. Badenhorsta obejmuje łącznie 59 pozycji, w tym redakcję jednej książki i autorstwo 20 raportów badawczych. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół problematyki rozwoju społeczno-gospodarczego, procesów zachodzących w przestrzeni miast (ich struktury i przeobrażeń) oraz mieszkalnictwa. Wiele uwagi poświęcił profesji planisty i wniósł istotny wkład w rozwój oraz profesjonalizację planowania miejskiego i regionalnego w RPA.

Międzynarodowa współpraca naukowa. Poza Holandią, praca naukowa połączyła M. Badenhorsta z Polską. Prowadził gościnne wykłady w Instytucie Nauk Geograficznych na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu (1990). W latach 2001–2003 realizował badania i wykładał na kierunku geograficznym w Uniwersytecie Łódzkim.

Kształcenie kadr. M. Badenhorst jest promotorem pięciu rozpraw doktorskich (R. F. del Mistro, P. C. Kok, E. Myburg, P. van Helden, M. G. Oranje). Wypromował 10 magistrantów. Pełnił obowiązki zewnętrznego egzaminatora dla wszystkich najważniejszych uczelni w RPA oraz dla Politechniki w Delft (Holandia).

Zainteresowania pozanaukowe. M. Badenhorst jest zapalonym chodziarzem – pokonując średnio 14,3 km dziennie, przebył dystans ponad 90 tys. km. Kontynuuje swoją pasję, zamierzając do końca 2016 r. przebyć dystans 100 tys. km.

Wybrane publikacje

Kok P. C., Badenhorst M. S. (1990), *Value expectations: a micro-level model for the prediction of migration intentions*, „Demografie / Demography”, Vol. 3, s. 23–32 (tekst w języku afrykanerskim).

Badenhorst M. S. (1992a), *Acts and ordinances relevant to Town and Regional Planning in South Africa*, South African Institute of Town and Regional Planning, Johannesburg, 26 s.

Badenhorst M. S. (1992b), *The state of the nation: a quantitative look at constraining realities in a post-apartheid society*, „Ekonomie/Economics”, No. 6 (2), s. 71–84.

Badenhorst M. S. (1992c), *Town and Regional Planning in the New South Africa: Utopian ideals and Azanian realities*, Pretoria, University of Pretoria, New Series, No. 279, 30 s. (tekst w języku afrykanerskim).

Badenhorst M. S., de Bie P. (1992d), *The growth of towns in the Orange Free State*, „Municipal & Public Works Services” No. 11 (12), s. 10–11 (tekst w języku afrykanerskim).

Oranje M. C., Badenhorst M. S. (1992e), *Territoriality in residential areas: a predictive model*, „Town and Regional Planning”, No. 33, s. 10–22 (tekst w języku afrykanerskim).

- Badenhorst M. S. (1995), *The occupational profile of the Town and Regional Planner in South Africa* (1993), "Town and Regional Planning", No. 38, s. 13–22.
- Brooker B. A., Badenhorst M. S., Webb T. L. (1998), *The lease evaluation process for office buildings occupied by state departments in South Africa*, "Acta Structilia", No. 5 (1/2), s. 1–23.
- Badenhorst M. S. (1999), *Racial representation in the planning profession in South Africa: some scenarios*, "Acta Structilia", No. 6 (1/2), s. 1–12.
- Pohl S., Badenhorst M. S. (2001), *Social housing: some lessons to be learnt from the international experience*, "Town and Regional Planning", No. 44, s. 37–45.
- Badenhorst M. S. (2002), *Cities in the suburbs: an exploratory look at Pretoria East as an emerging Edge City*, "Town and Regional Planning", No. 45, s. 60–69.
- Badenhorst M. S. (2003), *Self-employment in South Africa: an analysis of compelling socio-economic and demographic conditions*, [w:] T. Marszał (ed.), *Spatial Aspects of Entrepreneurship*, Polish Academy of Sciences, Warsaw, s. 91–102.
- Badenhorst M. S., Schoonraad M. D., Van Helden P. (2004), *After apartheid: population shifts in Pretoria 1996–2001*, [w:] T. Gök, T. Marszał (eds), *Urban and Regional Development – Concepts and Experiences*, Polish Academy of Sciences, Warsaw, s. 165–178.
- Badenhorst M. S., Van Helden P., Schoonraad M. D. (2005), *Post-apartheid Pretoria: Shifts in the socio-spatial landscape 1996–2001*, "Town and Regional Planning", No. 49, s. 1–16 (tekst w języku afrykanerskim)
- Carmona M., Burgess R., Badenhorst M. S. [eds] (2009), *Planning through projects: moving from master planning to strategic planning – 30 cities*, Technepress, Amsterdam 2009, 560 s.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez I. Pielesiak.

MAREK BARWIŃSKI, dr hab.

Marek Barwiński, syn Bogusława i Krystyny z domu Dróżdź urodził się 1 czerwca 1970 r. w Krakowie. Mieszkał w Miechowie, a od 1989 r. w Łodzi.

W 1989 r. ukończył Liceum Ogólnokształcące w Miechowie. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1995 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Łemkowie i Łemkowszczyzna*, której promotorem był dr M. Sobczyński.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2002 r. na podstawie rozprawy *Podlasie jako pogranicze narodowościowo-wyznaniowe*, której promotorem był dr hab. M. Sobczyński, a recenzentami prof. dr hab. P. Eberhardt i prof. dr hab. M. Koter.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał w 2013 r. na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie rozprawy *Geograficzno-polityczne uwarunkowania sytuacji Ukraińców, Łemków, Białorusinów i Litwinów w Polsce po 1944 roku*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, prof. dr hab. A. Lisowski, dr hab. R. Matykowski i dr hab. J. Wendt.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową M. Barwiński podjął w 1996 r. w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta (1996–2003), a później adiunkta (2003–2014) i profesora nadzwyczajnego (od 2014).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. M. Barwiński jest członkiem Komitetu Olimpiady Geograficznej (od 2005), członkiem korespondencyjnym Komisji Geografii Politycznej Międzynarodowej Unii Geograficznej (od 2010). Pełni funkcję członka Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Geograficznego (od 2012) i członka Prezydium Komitetu Głównego Olimpiady Geograficznej (od 2012). Był przewodniczącym Zarządu Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego (2007–2012).

Jest członkiem rady naukowej czasopisma „*Studia z Geografii Politycznej i Historycznej*” (od 2012) i zastępcą redaktora „*Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica*” (od 2014).

Dorobek naukowy. M. Barwiński jest autorem (bądź współautorem) ponad siedemdziesięciu publikacji, w tym pięciu książek. Jego zainteresowania naukowe obejmują zagadnienia geografii politycznej oraz geografii historycznej, a zwłaszcza problematykę mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych, granic i pograniczy, procesów integracji politycznej i gospodarczej, obszarów konfliktogennych i ruchów separatystycznych. Badania skupiają się na mniejszościach wywodzących się ze wschodniej Polski i dotyczą m.in. genezy, poczucia tożsamości i przejawów odrębności grupowej oraz uwarunkowań rozwoju przestrzennego tworzonych przez nie skupisk. Ważnym wątkiem badawczym jest wpływ zmian politycznych i uwarunkowań ustrojowych na sytuację mniejszości. M. Barwiński prowadzi badania odnoszące się do geopolityki i geostrategii (zwłaszcza wpływu przemian ustrojowych na sytuację geopolityczną Polski i jej sąsiadów) oraz problematyki politycznej, narodowościowej, gospodarczej i kulturowej państw Azji Południowej i Południowo-Wschodniej.

Międzynarodowa współpraca naukowa. M. Barwiński odbył staże naukowe na Uniwersytecie Paris VIII (w ramach programu Tempus, 1996) i w Hogeschool Rotterdam & Omstreken w Rotterdamie (w ramach programu Socrates/Erasmus, 1999). Brał udział w realizacji polsko-słoweńskiego projektu badawczego *Current problems of regional development in Poland and Slovenia within the context of current European integration processes* (2008–2012).

Kształcenie kadr. M. Barwiński wypromował 15 magistrantów. Był promotorem pomocniczym w jednym przewodzie doktorskim.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. M. Barwiński był czterokrotnie wyróżniany nagrodą Rektora UŁ. Kilkakrotnie otrzymywał nagrody Dziekana w plebiscycie absolwentów na najlepszego nauczyciela akademickiego Wydziału Nauk Geograficznych UŁ.

Zainteresowania pozanaukowe. M. Barwiński interesuje się podróżami i fotografią.

Wybrane publikacje

- Barwiński M. (1999), *Współczesna tożsamość etniczna i kulturowa Łemków na obszarze Łemkowszczyzny – uwarunkowania i konsekwencje*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, z. 2, s. 53–69.
- Barwiński M. (2004a), *Podlasie jako pogranicze narodowościowo-wyznaniowe*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 186 s.
- Barwiński M. (2004b), *Pojęcie narodu oraz mniejszości narodowej i etnicznej w kontekście geograficznym, politycznym i socjologicznym*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, z. 5, s. 59–74.
- Barwiński M. (2006), *Liczebność i rozmieszczenie mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce w 2002 roku a wcześniejsze szacunki*, [w:] M. Bieńkowska-Ptasznik, K. Krzysztofek, A. Sadowski (red.), *Obywatelstwo i tożsamość w społeczeństwach zróżnicowanych kulturowo i na pograniczach*, t. 1, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 345–370.
- Barwiński M. (2008), *Wpływ granic oraz uwarunkowań politycznych na zmiany struktury narodowościowej i wyznaniowej na przykładzie Podlasia*, [w:] M. Kulesza (red.), *Czas i przestrzeń w naukach geograficznych. Wybrane problemy geografii historycznej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 48–65.
- Barwiński M. (2010), *Changes in the Social, Political and Legal Situation of National and Ethnic Minorities in Poland after 1990*, [w:] J. Kitowski, *20 Years of Socio-Economic Transformations in Countries of Central and Eastern Europe – an Attempt of Accounts*, „Geopolitical Studies”, No. 16, s. 223–244.
- Barwiński M. (2013a), *Geograficzno-polityczne uwarunkowania sytuacji Ukraińców, Łemków, Białorusinów i Litwinów w Polsce po 1944 roku*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 376 s.
- Barwiński M. (2013b), *Polish Interstate Relations with Ukraine, Belarus and Lithuania after 1990 in the Context of the Situation of National Minorities*, „European Spatial Research and Policy”, Vol. 20, No. 1, s. 5–26
- Barwiński M. (2014a), *Struktura narodowościowa Polski w świetle wyników spisu powszechnego z 2011 roku*, „Przegląd Geograficzny”, t. 86, z. 2, s. 217–241.
- Barwiński M., Leśniewska K. (2014b), *Sytuacja mniejszości narodowych w Polsce i na Litwie – studium porównawcze*, „Przegląd Geograficzny”, t. 86, z. 4, s. 499–524.

ZDZISŁAW BATOROWICZ, doc. dr (1912–1993)

Zdzisław Batorowicz urodził się 6 października 1912 r. na Kujawach we wsi Kłóbka (gm. Lubień Kujawski, pow. włocławski). Na początku lat 30. XX w. zdał egzamin maturalny i ukończył Seminarium Nauczycielskie we Włocławku. W 1937 r. przeprowadził się do Łodzi, gdzie podjął studia pedagogiczne, a następnie geograficzne w Wolnej Wszechnicy Polskiej, które przerwał wybuch II wojny światowej. Po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. wznowił studia pedagogiczne, podjął również studia etnograficzne i geograficzne w Uniwersytecie Łódzkim. W 1950 r. uzyskał magisterium w zakresie

etnografii i etnologii, a rok później (1951) – w zakresie geografii na podstawie pracy *Osadnictwo rybackie na Wybrzeżu Kaszubskim*.

Stopień doktora nauk przyrodniczych otrzymał w 1962 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie rozprawy *Funkcje społeczno-ekonomiczne kaszubskiego rybołówstwa przybrzeżnego* (obrona odbyła się w 1961 r.), której promotorem był prof. dr L. Straszewicz, a recenzentami doc. dr hab. S. Golachowski i prof. dr hab. K. Zawistowicz-Adamska.

W 1970 r. otrzymał nominację na stanowisko docenta w Uniwersytecie Łódzkim.

W 1983 r. przeszedł na emeryturę.

Zdzisław Batorowicz zmarł 23 września 1993 r. w Łodzi. Został pochowany na cmentarzu rzymskokatolickim św. Józefa w Łodzi, przy ul. Ogrodowej.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową Z. Batorowicz podjął w 1931 r. jako nauczyciel kontraktowy, a po złożeniu egzaminów, otrzymał nominację na stałego nauczyciela publicznych szkół powszechnych (1935). Pełnił funkcję kierownika sekcji geografii Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Kadr Oświatowych w Łodzi (1951–1958). Pracował na stanowisku zastępcy profesora w Wyższej Szkole Pedagogicznej i prowadził wykłady z dydaktyki geografii w Uniwersytecie Łódzkim. W 1958 r. został zatrudniony w Katedrze Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku adiunkta. Pełnił funkcję kierownika Zakładu Dydaktyki Geografii i Krajoznawstwa UŁ (1972–1983), wicedyrektora Instytutu Geografii UŁ (1974–1981) i prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (1975–1981).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. Z. Batorowicz jako przewodniczący Komisji Geografii Szkolnej brał udział w pracach Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Był redaktorem czasopisma „Geografia w Szkole” (1982–1993).

Dorobek naukowy. W działalności naukowej Z. Batorowicza zaznaczyły się dwa główne nurty zainteresowań, a mianowicie badania geograficzne i etnograficzne osadnictwa na Pomorzu (w końcu lat 30. XX w. podjął studia nad osadnictwem rybackim i regionalną organizacją ludności kaszubskiej) oraz dydaktyka geografii. Już w okresie międzywojennym publikował artykuły na temat metodyki nauczania geografii. Był autorem, bądź współautorem, wielokrotnie wznawianych podręczników geografii dla szkół różnych stopni. Opublikował kilkadziesiąt artykułów z zakresu dydaktyki geografii, osiem podręczników metodycznych oraz dziesięć podręczników szkolnych.

Kształcenie kadr. Z. Batorowicz wypromował ponad 120 magistrantów. Był recenzentem w jednym przewodzie doktorskim.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. Z. Batorowicz brał udział w pracach Zespołu Programowego Studiów Uniwersyteckich Geografii, Komisji Programowej Geografii oraz Podkomisji UNESCO ds. podręczników geografii w RFN i Polsce. Pod patronatem PTG wspólnie z A. Dylikową współtworzył Olimpiadę Geograficzną.

Z. Batorowicz był wielokrotnie wyróżniany nagrodami Rektora UŁ. Otrzymał Medal 10-lecia PRL (1955), Złotą Odznakę PTG (1968), Złotą Odznaką ZNP (1970), Złoty Krzyż Zasługi (1970), Złotą Odznaką UŁ (1975), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1975), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1976) oraz Honorową Odznaką miasta Łodzi (1977).

Wybrane publikacje

- Batorowicz Z. (1950–1951), *Zespołowe rybołówstwo na polskim wybrzeżu. Maszoperie kaszubskie*, „Prace i Materiały Etnograficzne”, t. 8–9, s. 323–413.
- Batorowicz Z. (1961), *Stacje i tonie w dawnym rybołówstwie morskim na Pomorzu Gdańskim*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej PAN”, t. 9, nr 1, s. 45–52.
- Batorowicz Z. (1965a), *Stosunki gospodarczo-społeczne w kaszubskim rybołówstwie przybrzeżnym*, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Wrocław, 60 s.
- Batorowicz Z. (1965b), *Zmiany stosunków gospodarczo-społecznych w kaszubskim rybołówstwie przybrzeżnym*, „Prace i Materiały Etnograficzne”, t. 41.
- Batorowicz Z. (1966), *Podręcznik w nauczaniu geografii*, [w:] *Metodyka nauczania geografii*, Wyd. PZWS, Warszawa, s. 65–83.
- Batorowicz Z. (1971a), *Mapa w nauczaniu geografii*, Wyd. PZWS, Warszawa 1971 (wyd. 2 – 1975), 179 s.
- Batorowicz Z. (1971b), *Maszoperie kaszubskie. Studium geograficzno-etnograficzne*, „Prace Muzeum Morskiego w Gdańsku”, t. 4, 189 s.
- Batorowicz Z. (1974), *Wycieczki i lekcje w terenie*, [w:] J. Barbag (red.), *Metodyka nauczania geografii*, Wyd. PZWS, Warszawa, s. 242–270.
- Batorowicz Z., Nalewajko J., Suliborski A. (1988–2002), *Polska w Europie. Podręcznik geografii do szkoły średniej*. Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, wyd. 1–11, 295 s.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez S. Kobjka.

STANISŁAW WIKTOR BEREZOWSKI, prof. dr (1910–1986)

Stanisław Wiktor Berezowski, syn Tadeusza i Julii z domu Giżyckiej, urodził się 18 października 1910 r. w Krakowie. W 1939 r. przeprowadził się do Warszawy. Miał żonę Marię Konstancję z domu Jakimowicz (1910–1976) i dwie córki (ur. 1943 i 1947). Po śmierci żony ożenił się powtórnie z Marią z Bytnarów Suboczową.

W 1929 r. ukończył VIII Gimnazjum Matematyczno-Przyrodnicze w Krakowie. Odbył ochotniczą służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim i w V Dywizjonie Artylerii

Konnej w Krakowie. W 1930 r. podjął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, na kierunku geografia. W 1934 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Niemcy w górnośląskiej części Województwa Śląskiego*, której promotorem był prof. J. Smoleński. Ukończył także Szkołę Nauk Politycznych na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po studiach otrzymał stypendium Funduszu Kultury Narodowej na pobyt w Warszawie, w pracowni naukowej prof. B. Zaborskiego. W czasie II wojny światowej prowadził działalność konspiracyjną (ZWZ, AK), redagując tygodnik AK „Biuletyn Informacyjny”. Brał udział w Powstaniu Warszawskim. Po powstaniu został wywieziony do niemieckiego obozu jenieckiego w Gross-Born, a następnie do Sandbostel i Lubeki.

Stopień doktora w zakresie geografii uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim w 1946 r., na podstawie rozprawy *Porty Dunaju Środkowego. Analiza środowiska gospodarczo-komunikacyjnego*, której promotorem był prof. dr hab. S. Leszczycki, a recenzentami prof. dr hab. S. Leszczyński i prof. dr hab. J. Szaflarski.

Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1965 r., a profesora zwyczajnego w 1974 r. Zmarł 4 lutego 1986 r. w Warszawie. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową S. Berezowski podjął w 1935 r. w Instytucie Śląskim w Katowicach jako pracownik kontraktowy. W latach 1936–1938 przebywał w Paryżu, gdzie był praktykantem w Konsulacie Generalnym RP i odbywał studia w Institut des Rentes Sutes Internationales na Wydziale Prawa Uniwersytetu Paryskiego, zakończone uzyskaniem dyplomu. W 1939 r. podjął praktykę w centrali Muzeum Spraw Zagranicznych w Warszawie. W okresie okupacji był pracownikiem Zarządu Miejskiego w Warszawie (1939–1944). Po wojnie wyjechał do Paryża, gdzie pod opieką prof. G. Chabota przygotowywał rozprawę doktorską. Po powrocie do Warszawy w 1946 r. podjął pracę w Biurze Studiów Osadniczo-Przesiedleńczych Ministerstwa Ziem Odzyskanych, a później w Szkole Głównej Handlowej, z którą był związany do czasu przejścia na emeryturę w 1981 r. Pracował na stanowisku asystenta (1946–1947), a później adiunkta (1947–1949), wykładowcy (1949–1954), docenta (1954–1965) i profesora (od 1965) w Katedrze Geografii Gospodarczej. W 1971 r. został kierownikiem Katedry Geografii Ekonomicznej (później przemianowanej na Katedrę Geografii Ekonomicznej i Kształtowania Środowiska) Szkoły Głównej Planowania i Statystyki³.

³ W latach 1949–1991 Szkoła Główna Handlowa nosiła nazwę Szkoła Główna Planowania i Statystyki.

W latach 1948–1958 zawodowo związany z Łodzią, pracował w Wyższej Szkole Ekonomicznej (do 1952) i na stanowisku docenta w Katedrze Geografii Ekonomicznej w Uniwersytecie Łódzkim (1952–1958).

W latach 1946–1948 był naczelnikiem wydziału w Centralnym Urzędzie Planowania w Warszawie, później pracował w Głównym Urzędzie Planowania Przestrzennego, a po jego likwidacji w Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Departamencie Planów Regionalnych i Lokalizacji, do 1952).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. S. Berezowski był przewodniczącym i zastępcą przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Geograficznego (1972–1986), przewodniczącym Rady Naukowej województwa warszawskiego (1970–1975), radnym województwa warszawskiego (1972–1976) oraz członkiem Państwowej Rady Zagospodarowania Przestrzennego (1972). Był członkiem Komitetu Nauk Geograficznych PAN, wchodził w skład rady redakcyjnej „Rocznika Mazowieckiego” i „Czasopisma Geograficznego”. Pełnił funkcję redaktora naczelnego miesięcznika geograficznego „Poznaj Świat” (1955–1968).

Dorobek naukowy. S. Berezowski jest autorem (bądź współautorem) około 650 pozycji, w tym 350 publikacji naukowych (44 prac w językach obcych). Jego zainteresowania badawcze koncentrowały się wokół zagadnień teorii struktur przestrzennych i regionalizacji gospodarczej, geografii komunikacji, geografii regionalnej (prowadził syntetyczne badania nad regionem warszawskim), geografii małych miast (początkowo koncentrował się na badaniach małych miast województw łódzkiego i warszawskiego, później rozszerzył badania na całą Polskę).

Międzynarodowa współpraca naukowa i dydaktyczna. S. Berezowski odbywał staże naukowe i prowadził wykłady we Francji, Czechosłowacji, Rumunii, na Węgrzech, w ZSRR, NRD, Austrii, Finlandii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Portugalii, Norwegii oraz we Włoszech. W 1969 i 1972 r. przebywał jako *visiting professor* na Uniwersytecie Ottawskim.

Kształcenie kadr. S. Berezowski był promotorem ośmiu rozpraw doktorskich (S. M. Zawadzkiego, T. Hoffa, I. Fierli, B. Dostatniego, Z. Czyżowskiej, M. Kopiji, J. Lehr-Spławińskiego i M. Semara). Wypromował 351 magistrów (42 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Łodzi i 10 w Uniwersytecie Łódzkim).

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. S. Berezowski był zaangażowany w popularyzację nauki. Był członkiem Komitetu Frontu Jedności Narodowej (1970–1973), przewodniczącym komitetu obchodów 500-lecia urodzin M. Kopernika w województwie warszawskim (1973–1975), współzałożycielem oraz członkiem honorowym Mazowieckiego Towarzystwa Kultury, honorowym członkiem Czechosłowackiego Towarzystwa Geograficznego oraz Towarzystwa Geograficznego Paryża.

S. Berezowski otrzymał Srebrny Krzyż Zasługi z mieczami (1944), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1969) oraz Medal Komisji Edukacji Narodowej (1979).

Wybrane publikacje

- Berezowski S. (1962a), *Geografia transportu : przegląd problemów z różnych krajów świata*, PWN, Warszawa, 541 s.
- Berezowski S. (1962b), *Regionalna geografia ekonomiczna Polski: podstawowy materiał analityczny i główne problemy*, SGPiS, Warszawa, 308 s.
- Berezowski S., Rakowski W. (1966), *Stan rozwoju mniejszych miast województwa warszawskiego w opinii ich mieszkańców*, „Zeszyty Naukowe SGPiS”, z. 99, s. 167–203.
- Berezowski S. (1967), *Rozwój gospodarczy województwa warszawskiego ze szczególnym uwzględnieniem problemów uprzemysłowienia*, „Rocznik Mazowiecki”, t. 1, s. 123–135.

- Berezowski S. (1969a), *Ekonomiczna struktura przestrzenna regionu warszawskiego*, „Czasopismo Geograficzne”, z. 2, s. 225–248.
- Berezowski S. (1969b), *Problem regionu Podlasia Nadbużańskiego*, „Rocznik Mazowiecki”, t. 2, s. 33–64.
- Berezowski S. (1969c), *Struktura przestrzenna gospodarki narodowej Polski*, PWE, Warszawa, 402 s.
- Berezowski S. (1970), *Formowanie się regionu Ostrołęki*, „Rocznik Mazowiecki”, t. 3, s. 33–62.
- Berezowski S. (1972), *Koncepcja i struktura przestrzenna podregionu Warszawy*, „Rocznik Mazowiecki”, t. 4, s. 9–39.
- Berezowski S. (1976), *Zarys geografii komunikacji*, PWN, Warszawa, 358 s.
- Berezowski S. [red.] (1980), *Geografia ekonomiczna Polski*, PWN, Warszawa, 591 s.
- Berezowski S. (1981), *Polityka uprzemysłowienia Warszawy*, [w:] *Warszawa współczesna – geneza i rozwój*, PWN, Warszawa, s. 293–327.
- Berezowski S. (1986), *Metody badań w geografii ekonomicznej*, WSiP, Warszawa, 128 s.
- Berezowski S. (1988), *Regionalizacja społeczno-gospodarcza*, SGPiS, Warszawa 1988, 199 s.
- Berezowski S., Kuciński K. (1989), *Formowanie się regionu Mazowsza*, [w:] W. Rakowski (red.), *Mazowsze – kształtowanie struktur przestrzennych*, „Biuletyn IGS”, z. 4, 1989, s. 7–18.

Źródła

- Teczka doktorska S. W. Berezowskiego, Archiwum UJ, S II 524, Księga promocji, WHum 196.
- Teczka osobowa S. W. Berezowskiego, Archiwum SGH.
- Rakowski W., *Stanisław Wiktor Berezowski (1910–1986) geograf-regionalista*, „Rocznik Mazowiecki”, nr 20, 2008, s. 49–63, [http://mazowsze.hist.pl/17 /Rocznik_Mazowiecki/393/2008/12783/](http://mazowsze.hist.pl/17/Rocznik_Mazowiecki/393/2008/12783/) (dostęp 23.03.2015).

Oprac. na podst. informacji zebranych przez B. Bartosiewicza.

KRZYSZTOF BĘDKOWSKI, dr hab., inż.

Krzysztof Będkowski urodził się w 1956 r. w Rawie Mazowieckiej. Mieszkał w Lubinie (1956–1962), Spale (1962–1968), Niesulowie (gm. Gidle, 1968–1976), Warszawie (1976–1990, 2004–2015), Rogowie (1990–2004), a od 2015 r. w Łodzi. Ma dwoje dzieci: Michała i Agatę.

W 1975 r. ukończył Technikum Leśne w Brynku. Naukę kontynuował na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, na kierunku leśnictwo. W 1981 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Wykorzystanie analizy mikrodensytometrycznej zdjęć lotniczych w procesie sporządzania map tematycznych terenów leśnych*, której promotorem był dr inż. J. Mozgawa.

Stopień doktora nauk leśnych uzyskał na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie w 1989 r., na podstawie rozprawy *Zastosowanie numerycznej analizy zdjęć lotniczych w statystycznej metodzie taksacji lasu*, której promotorem był doc. dr hab. H. Olenderek, a recenzentami prof. dr hab. A. Bruchwald i doc. dr hab. W. Bychawski.

Stopień doktora habilitowanego nauk leśnych uzyskał na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie w 2006 r., na podstawie rozprawy *Fotogrametryczna metoda oceny stanu i zmian wysokościowej struktury warstwy koron w drzewostanach*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli prof. dr hab. K. Przybylska, prof. dr hab. R. Miś, prof. dr hab. S. Miścicki, prof. dr hab. T. Zawila-Niedźwiecki.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową K. Będkowski rozpoczął w 1975 r. jako podleśniczy w Nadleśnictwie Gidle (do 1976), a następnie w Warszawskim Zespole Leśnym (1981–1982). W 1982 r. został zatrudniony w Katedrze Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie na stanowisku asystenta (1982–1984), a później starszego asystenta (1984–1989), adiunkta (1989–2005; 2006–2009), starszego wykładowcy (2005–2006) i profesora nadzwyczajnego SGGW (2009–2015). W 2015 r. podjął pracę na stanowisku profesora nadzwyczajnego w Zakładzie Geoinformacji Instytutu Geografii Miast i Turyzmu na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego. Pełnił funkcję dyrektora Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie (1996–2000) oraz był kierownikiem Studium Podyplomowego „Zastosowanie SIP w leśnictwie i ochronie przyrody” (2002–2009).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. K. Będkowski pełni funkcję przewodniczącego Oddziału Teledetekcji i Geoinformacji Polskiego Towarzystwa Geograficznego (od 2014). Był założycielem (1999) i redaktorem (1999–2000) czasopisma „Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie”. Jest członkiem rad redakcyjnych czasopism „Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej” (od 2000), „Teledetekcja Środowiska” (od 2010) i „Sylwan” (od 2014).

Dorobek naukowy. K. Będkowski jest autorem (bądź współautorem) blisko dwustu publikacji w czasopismach naukowych (także opublikowanych poza granicami kraju, w Austrii, Chinach, Czechach, Chorwacji, Grecji, Holandii, Niemczech, Słowacji i Turcji), książek i dwóch podręczników (*Metody cyfrowe w teledetekcji*, 2006 oraz *Podstawy fotogrametrii i teledetekcji dla leśników*, 2014). Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień oceny stanu i zmian środowiska, szczególnie lasów, za pomocą narzędzi i technik z zakresu fotogrametrii lotniczej i naziemnej, teledetekcji (cyfrowe przetwarzanie obrazów), systemów informacji przestrzennej (analizy przestrzenne w systemach rastrowych) oraz lotniczego skanowania laserowego (LIDAR).

Międzynarodowa współpraca naukowa. K. Będkowski odbywał staże naukowe w Instytucie Geografii Akademii Nauk ZSRR (1990), Technische Universität Wien (1987 i 1992), Landbouwniversiteit Wageningen (1997), Colorado State University (1999), Skovskolen Fredensborg (1999), Tartu University (2012) oraz prowadził wykłady w Kazachskim Uniwersytecie Agro-Technicznym w Astanie (2012).

Kształcenie kadr. K. Będkowski jest promotorem dwóch rozpraw doktorskich (K. Stereńczaka i A. Zmarz). Wypromował 46 magistrantów. Był recenzentem w pięciu przewodach doktorskich i jednym habilitacyjnym.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. K. Będkowski utworzył i przez pierwsze lata działalności prowadził Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie (1996–2000). K. Będkowski otrzymał Złotą Odznakę za zasługi dla ochrony środowiska (1999), Srebrny Krzyż Zasługi (2004), Złotą Odznakę Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (2007) oraz Złoty Medal za Długoletnią Służbę (2011).

Zainteresowania pozanaukowe. K. Będkowski interesuje się turystyką i fotografią. Chętnie biega i jeździ na rowerze.

Wybrane publikacje

- Olenderek H., Będkowski K., Korpetta D. (1993), *GIS für den Botanischen Garten „Arboretum“ der Landwirtschaftlichen Universität zu Warschau*, „Salzburger Geographische Materialien“, No. 20, s. 347–352.
- Będkowski K., Kamińska G., Karaszkiwicz W., Korpetta D., Mozgawa J., Nowicki A., Olenderek H., Piekarski E. (1994), *Aufbau von Geographischen Informationssystemen für Nationalparks in Polen*, „Salzburger Geographische Materialien“, No. 2, s. 53–62.
- Simon L., Mozgawa J., Godard V., Będkowski K. (1998), *SPOT images for appraising the changes in the forest landscape – the Siemianowka case study*, “The Problems of Landscape Ecology”, Vol. 3, s. 86–97.
- Stępniewski K., Będkowski K. (2009), *Improving unsupervised classification of forest types through the use of spectral indices*, “Annals of Geomatics”, Vol. 7, No. 2, s. 127–132.
- Będkowski K. [red.] (2011a), *Las w rastrowym modelu danych przestrzennych*, Wyd. SGGW, Warszawa 2011, 203 s.
- Będkowski K. (2011b), *Trees crowns segmentation on the basis of a digital surface model obtained from the interpolation of airborne laser scanning data*, [w:] P. Jałowicki, P. Łukasiewicz, A. Orłowski (eds), *Information systems in management XIII. Business intelligence and knowledge management*, WULS Press, Warsaw, s. 7–18.
- Będkowski K., Brach M., Banaszczyk P. (2011c), *Sezonowa zmienność rozkładu chmury punktów skanowania laserowego w drzewostanach iglastych i jej związek z cechami taksacyjnymi drzewostanu*, „Sylwan”, t. 155, nr 4, s. 736–748.
- Stereńczak K., Będkowski K. (2011d), *Wykorzystanie numerycznego modelu terenu i modelu pokrycia terenu do klasyfikacji drzewostanów na podstawie ich struktury pionowej i gatunkowej*, „Sylwan”, t. 155, nr 4, s. 219–227.
- Będkowski K., Stereńczak K. (2013a), *Sessile oak, Quercus petraea (Mattuschka) Liebl., trees variability according to an analysis of multispectral images taken from UAV – first results*, “Ecological Questions”, No. 17, 2013, s. 25–33.
- Stereńczak K., Będkowski K. (2013b), *Assessment of the Scots pine (Pinus sylvestris L.) crowns density based on multispectral images obtained by unmanned aerial vehicle*, “Ecological Questions”, No. 17, s. 89–99.

BARBARA STANISŁAWA CHUDY, dr hab. (1927–2011)

Barbara Stanisława Chudy, z domu Barszcz, córka Józefa i Heleny z domu Wałęga, urodziła się 22 listopada 1927 r. w Sierach k. Gorlic. Zawarła związek małżeński z dr Emilem Chudy, adiunktem na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym.

Uczęszczała do liceum pedagogicznego w Gorlicach, a później do IV LO im. Emilii Szchanieckiej. Naukę kontynuowała na kierunku geografia, najpierw na Wydziale Przyrodniczo-Geograficznym w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Łodzi (1950–1955), a później na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi, gdzie w 1956 r. uzyskała

magisterium na podstawie pracy *Regiony fizjograficzne okolic Wojcieszowa*, której promotorem był prof. dr J. Dylak i mgr J. Jurczyński.

Stopień doktora nauk przyrodniczych uzyskała w 1965 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie rozprawy *Struktura przestrzenna zaopatrzenia Łodzi w materiały budowlane (wapno, cement, kruszywo i kamienie budowlane)*, której promotorem był doc. dr Ludwik Straszewicz, zaś recenzentami prof. dr Mieczysław Fleszar i doc. dr Tadeusz Olszewski.

Stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii (planowania przestrzennego) uzyskała w 1987 r. na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie cyklu publikacji (*Ekologiczne warunki rozwoju Podregionu Włocławskiego*, 1979; *Zmiany w geokompleksie okolic Włocławka wywołane uprzemysłowieniem*, 1985; *Ekonomiczne problemy degradacji i ochrony środowiska w rejonie Włocławka*, 1986). Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. A. Ginsbert-Gebert, prof. dr hab. T. Olszewski, prof. dr hab. J. Reguński i prof. dr hab. A. Symonowicz.

Zmarła w Łodzi 28 czerwca 2011 r. Została pochowana na cmentarzu parafialnym w Sękowej k. Gorlic.

Kariera zawodowa. Pierwszą pracę zawodową B. Chudy podjęła jako nauczycielka geografii w IV LO im. Emilii Szchanieckiej (1953–1954). W 1956 r. została zatrudniona w Zakładzie (później Katedrze) Geografii Ekonomicznej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Łodzi (od 1961 na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego), a w latach 1970–1978 pracowała w Zakładzie Ekonomiki Budownictwa w Instytucie Ekonomiki Produkcji UŁ. W 1978 r. objęła funkcję kierownika Pracowni Dydaktyki w Instytucie Polityki Regionalnej i Ochrony Środowiska, a w latach 1992–1998 pracowała w Zakładzie Ekonomiki Regionalnej i Ochrony Środowiska na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Początkowo była zatrudniona na stanowisku asystenta (1956–1959), później starszego asystenta (1959–1965), adiunkta (1965–1988), starszego wykładowcy (1988), docenta (1989–1990) i profesora nadzwyczajnego (1990–1998, po przejściu na emeryturę w 1996 r. w wymiarze ¼ etatu). B. Chudy była okresowo zatrudniona także w Salezjańskiej Wyższej Szkole Ekonomicznej i Zarządzania w Łodzi.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. B. Chudy pełniła funkcję sekretarza sekcji ekonomicznej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1972–1978).

Dorobek naukowy. B. Chudy jest autorem 30 publikacji naukowych, w tym 6 studiów monograficznych, 22 artykułów i komunikatów oraz 2 podręczników. Jej zainteresowania badawcze początkowo koncentrowały się na zagadnieniach związanych z wykorzystaniem surowców mineralnych w przemyśle materiałów budowlanych, w późniejszym

okresie rozszerzyła je o problematykę środowiskowych uwarunkowań działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów ekonomicznych degradacji i ochrony zasobów przyrody (studia warunków środowiskowych Łodzi, Bełchatowa i regionu Włocławka).

Kształcenie kadr. B. Chudy jest promotorem jednej pracy doktorskiej (Z. Głuszcak). Wypromowała ponad czterystu magistrantów.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. B. Chudy była wielokrotnie wyróżniana nagrodami Rektora UŁ, otrzymała Złotą Odznaką Uniwersytetu Łódzkiego (1974), Honorową Odznakę Województwa Łódzkiego (1974), Złoty Krzyż Zasługi (1977), Srebrną Honorową Odznaką NOT (1980), medal „UŁ w Służbie Społeczeństwu i Nauce” (1985), Honorową Odznaką PTE (1986), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1988), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1995), Medal 50-lecia UŁ (1995).

Wybrane publikacje

Chudy B., Chudy E., Kornobis R., *Przyrodnicze i ekonomiczno-społeczne warunki województwa łódzkiego jako podstawa działania i rozwoju spółdzielczości zaopatrzenia i zbytu w latach 1960–1970–1980*, Wyd. WZGS w Łodzi, Łódź 1966, 100 s.

Chudy B., *Rozmieszczenie i niektóre problemy produkcji Łódzkich Zakładów Wapienniczych*, „Problemy Ekonomiczne” 1967, t. 6, nr 3, s. 108–121.

Chudy B., *Rozmieszczenie zakładów produkcji ceramiki czerwonej w woj. łódzkim oraz ich udział w zaopatrzeniu Łodzi*, „Problemy Ekonomiczne” 1968, t. 7, nr 3, s. 41–55.

Chudy B., *The role of the Łódź region in supply of Łódź in wall units*, „Zeszyty Naukowe UŁ”, Ser. II, 1976, s. 3–30.

Chudy B., Chudy E., *Ekologiczne warunki rozwoju podregionu włocławskiego*, PWN, Warszawa 1979, 163 s.

Chudy B., *Główne problemy społeczno-ekonomiczne ochrony środowiska na przykładzie Włocławka*, „Zeszyty Naukowe UŁ”, Seria Prawno-Ekonomiczna, z. 30, 1983, s. 179–196.

Chudy B., *Zmiany w geokompleksie okolic Włocławka wywołane uprzemysłowieniem*, PWN, Warszawa 1985, 143 s.

Chudy B., *Ekonomiczne problemy degradacji i ochrony środowiska w rejonie Włocławka*, „Acta Universitatis Lodziensis”, 1986, 32 s.

Chudy B., *Problemy ekonomiczne ochrony środowiska w rejonie Działoszyna*, „Studia Regionalne” 1986, s. 97–110.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez A. Nowaka.

JERZY DZIECIUCHOWICZ, dr hab.

Jerzy Dzieciuchowicz, syn Stanisława i Józefy z domu Stachowicz urodził się 19 czerwca 1943 r. w Monachium (Niemcy). Mieszkał w Kaliszu, a od 1950 r. w Łodzi. Żonaty, ma syna Jarosława i córkę Aleksandrę.

W 1961 r. ukończył XXIII Liceum Ogólnokształcące w Łodzi. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1966 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Osiedle mieszkaniowe Widzew-Zachód w Łodzi. Monografia geograficzno-ekonomiczna*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1975 r., na podstawie rozprawy *Stopień rozproszenia dojazdów do pracy ludności miasta na przykładzie Łodzi*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz, a recenzentami prof. dr K. Dziewoński i doc. dr A. Jelonek.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie w 1996 r., na podstawie rozprawy *Determinanty demograficzne i społeczno-ekonomiczne redystrybucji przestrzennej ludności aglomeracji miejskich. Przykład aglomeracji łódzkiej*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli prof. dr hab. P. Korcelli, prof. dr hab. R. Rauziński i prof. dr hab. J. Witkowski.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową J. Dzieciuchowicz podjął w 1966 r. w Katedrze (od 1970 Zakładzie, od 1981 Instytucie) Geografii Ekonomicznej (i Organizacji Przestrzeni) Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta stażysty, a później asystenta (1967–1969), starszego asystenta (1969–1975) i adiunkta (1975–1997). Pełnił funkcję kierownika Laboratorium Technik Graficznych i Obliczeniowych w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni (1982–1990), kierownika Zakładu Studiów Ludnościowych i Gospodarki Przestrzennej w Katedrze Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego (1997–2008) oraz kierownika Katedry Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego (2003–2013). W 2000 r. otrzymał nominację na stanowisko profesora nadzwyczajnego. J. Dzieciuchowicz w 2013 r. przeszedł na emeryturę.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. J. Dzieciuchowicz pełnił funkcję sekretarza (1972–1975) i prezesa (1987) Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Był sekretarzem redakcji (1996–1997) i członkiem rady redakcyjnej (do 1999) „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica”. Pełnił funkcję redaktora „Folia Geographica Socio-Oeconomica” (2000–2012) oraz „Space – Society – Economy” (od 2002). Jest członkiem rady konsultacyjnej „Geographia Polonica” (od 2001).

Dorobek naukowy. J. Dzieciuchowicz jest autorem blisko dwustu publikacji naukowych z zakresu geografii ludności, geografii społecznej, geografii miast, geografii usług, geografii regionalnej, gospodarki przestrzennej i planowania przestrzennego. Podejmował badania procesów i struktur demograficzno-społecznych w miastach, aglomeracjach i regionach miejskich, a także ewolucji przestrzennej i demograficzno-społecznej emigracji polskiej we Francji. Kolejny nurt badawczy dotyczy środowiska mieszkaniowego – zagadnień odnoszących się do rozwoju przestrzennego, struktury, waloryzacji i typologii przestrzennej budownictwa mieszkaniowego oraz rejonizacji warunków środowiska mieszkaniowego w ośrodkach i regionach miejskich. Ważne miejsce w dorobku naukowym

zajmują studia nad kierunkami i czynnikami przemian struktury przestrzennej sektora usługowego. Ostatni nurt badawczy dotyczy studiów odnoszących się do Łodzi i regionu łódzkiego. J. Dzieciuchowicz jest autorem kognitywnej teorii zachowań migracyjnych oraz teorii migracji bazującej na koncepcji kapitału ludzkiego.

Międzynarodowa współpraca naukowa. J. Dzieciuchowicz odbył staż naukowy w Instytucie Geografii Uniwersytetu Aix-Marseille we Francji (1976–1977). Krótsze pobyty naukowe zrealizował w ośrodkach geograficznych we Francji (Lyon, Lille), Gruzji (Tbilisi) oraz Wielkiej Brytanii (Portsmouth).

Kształcenie kadr. J. Dzieciuchowicz jest promotorem sześciu prac doktorskich (S. Mordwa, L. Groeger, A. Janiszewska, W. Kacprzyk, P. Tobiasz-Lis, K. Domachowska-Dudek). Wypromował 131 magistrantów.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. J. Dzieciuchowicz był sześciokrotnie wyróżniany nagrodami Rektora UŁ. Otrzymał nagrodę indywidualną Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1980), Złotą Odznakę UŁ (1987), Złoty Krzyż Zasługi (1988), medal „UŁ w Służbie Społeczeństwu i Nauce” (1997), nagrodę zespołową Ministra Infrastruktury (2004), odznakę „Za zasługi dla miasta Łodzi” (2004) i Medal Komisji Edukacji Narodowej (2007).

Zainteresowania pozanaukowe. J. Dzieciuchowicz interesuje się literaturą piękną, muzyką jazzową i filmem. Posiada uprawnienia przewodnika górskiego i sternika jachtowego.

Wybrane publikacje

140

- Dzieciuchowicz J. (1979), *Rozkłady przestrzenne dojazdów do pracy ludności wielkiego miasta (na przykładzie Łodzi)*, „Studia KPZK PAN”, t. 66, 176 s.
- Dzieciuchowicz J. (1986), *Les stratifications socio-démographiques verticales d'un grand ensemble a Łódź*, „L'Espace Géographique”, no. 1, s. 48–56.
- Dzieciuchowicz J. (1995), *Determinanty demograficzne i społeczno-ekonomiczne redystrybucji przestrzennej ludności aglomeracji miejskich (przykład aglomeracji łódzkiej)*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 224 s.
- Dzieciuchowicz J. (1998), *Ludność Polski Środkowej: procesy i struktury przestrzenne*, [w:] A. Werwicki (red.), *Transformacja społeczno-ekonomiczna Polski Środkowej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 95–132.
- Dzieciuchowicz J. [red.] (2004), *Rola wyznań religijnych w kształtowaniu przestrzeni miejskiej Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 170 s. [autorstwo rozdziałów: Wstęp, s. 3–6; *Ewolucja struktury wyznaniowej Łodzi w latach 1820–2001*, s. 7–15; *Struktura przestrzenna i demograficzno-społeczna wyznań religijnych Łodzi w 1931 r.*, s. 16–29; *Zakończenie*, s. 161–166].
- Dzieciuchowicz J. [red.] (2009), *Usługi dla producentów i biznesu w przestrzeni wielkomiejskiej. Przykład Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 190 s. [autorstwo rozdziałów: *Indywidualność usług dla producentów i biznesu*, s. 5–17; *Rozwój usług dla producentów i biznesu w Łodzi*, s. 18–31; *Struktura przestrzenna usług dla producentów i biznesu*, s. 32–49; *Typologia przestrzenna usług dla producentów i biznesu*, s. 50–60; *Rozwój i funkcjonowanie usług dla producentów i biznesu w przestrzeni wielkomiejskiej Łodzi – ogólne prawidłowości*, s. 184–190].
- Dzieciuchowicz J. (2011), *Środowisko mieszkaniowe wielkiego miasta. Przykład Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 219 s.
- Dzieciuchowicz J. (2012), *Wielkie centrum handlowe w przestrzeni miejskiej i podmiejskiej. Manufaktura w Łodzi i Ptak w Rzgowie*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 142 s.

Dzieciuchowicz J. (2013), *Handel w przestrzeni wielkomięskiej. Przykład Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 180 s.

Dzieciuchowicz J. (2014), *Ludność Łódź – rozwój i przemiany strukturalne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 224 s.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez K. Milewską-Osiecką.

ELŻBIETA MARIA DZIEGIEĆ, dr hab. (1939–2009)

Elżbieta Maria Dziegieć, córka Zygmunta i Kazimierzy z domu Gliźniewicz, urodziła się 17 lipca 1939 r. w miejscowości Stobiecko Miejskie (ob. dzielnica Radomska).

W 1957 r. ukończyła I Liceum Ogólnokształcące w Radomsku. Naukę kontynuowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1962 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Rozwój ludności miasta Radomska w latach 1945–1960*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1976 r., na podstawie rozprawy *Zróźnicowanie społeczno-gospodarcze wsi gromadzkich w aspekcie stażu administracyjnego (na przykładzie województwa łódzkiego)*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz, a recenzentami prof. dr J. Ernst i doc. dr hab. S. Witkowski.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w 1996 r. na podstawie rozprawy *Urbanizacja turystyczna terenów wiejskich w Polsce*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. A. Jackowski, prof. dr hab. A. Kostrowicka i prof. dr hab. J. Wyrzykowski.

Zmarła 31 stycznia 2009 r. Została pochowana na cmentarzu parafialnym w Radomsku.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową E. Dziegieć podjęła w 1962 r. w Katedrze (od 1970 Zakładzie) Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego, na etacie asystenta stażysty, a później asystenta (1963–1965), asystenta naukowo-technicznego (1965–1973), starszego asystenta (1973–1976) i adiunkta (od 1976). Po zmianach organizacyjnych kontynuowała zatrudnienie w Zakładzie (od 1992 Katedrze) Geografii Miast i Turyzmu w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni UŁ, od 1999 r. na stanowisku profesora nadzwyczajnego. Pełniła funkcję kierownika nowo utworzonego Zakładu Geografii Turyzmu (1998–2009) w Katedrze (od 2007 Instytucie) Geografii Miast i Turyzmu UŁ.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. E. Dziegieć była członkiem korespondentem Komisji Geografii Turystyki i Wypoczynku Międzynarodowej Unii Geograficznej (1980–1988). Pełniła funkcję sekretarza redakcji (1983–1987) i zastępcy redaktora (1988–2009) czasopisma „Turyzm”.

Dorobek naukowy. E. Dziegieć jest autorką ponad 60 publikacji. Jej zainteresowania naukowe początkowo związane były z badaniem ośrodków lokalnych (małymi miastami województwa łódzkiego i opolskiego, a zwłaszcza rolą usług w kształtowaniu funkcji tych ośrodków i ich stref wpływów). Później podjęła tematykę geografii turystyki, publikując prace poświęcone ekspansji terytorialnej w kontekście miejsc wypoczynku mieszkańców Łodzi, stref rekreacyjnych na zapleczu wielkich miast i wyjazdów rekreacyjnych. Prowadziła badania wpływu turystyki i wypoczynku na przemiany osadnictwa wiejskiego. Dokonała regionalizacji procesów urbanizacji turystycznej w Polsce. Wiele uwagi poświęciła precyzowaniu i porządkowaniu pojęć z zakresu geografii turystyki.

Międzynarodowa współpraca naukowa. E. Dziegieć odbyła staże naukowe w Instytucie Geografii Uniwersytetu Aix-Marseille II (1977–1978) oraz na uniwersytetach w Bratysławie (1984) i Tbilisi (1977). Wykładała na uniwersytetach francuskich (Paris-Nanterre, Aix-en-Provence, Angers, Lyon II, Lyon III), gruzińskim (Tbilisi) i bułgarskim (Sofia).

Kształcenie kadr. E. Dziegieć była promotorem w sześciu przewodach doktorskich (K Grzelak, M. Rodackiej-Dobroniak, M. Karolczak, M. Prylińskiej, M. Miedzińskiego, M. Makowskiej-Iskierki). Wypromowała ponad 150 magistrantów. Była recenzentem w ośmiu przewodach doktorskich i w jednym habilitacyjnym.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. E. Dziegieć współtworzyła Podyplomowe Studium Turystyki UŁ i kierowała jego pracami (1981–1993). Zorganizowała w Polsce konferencję Komisji Turyzmu i Wypoczynku Międzynarodowej Unii Geograficznej (1983).

Wielokrotnie była wyróżniana nagrodami Rektora UŁ. Otrzymała Nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (1986), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1998), Złoty Krzyż Zasługi (2004), Medal 50-lecia UŁ (1997), medal „UŁ w Służbie Społeczeństwu i Nauce” (1990).

Wybrane publikacje

- Dziegieć E. (1981), *Struktura funkcjonalna wsi gminnych w woj. sieradzkim*, „Studia Regionalne”, t. 10, nr 5, 1981, s. 123–145.
- Dziegieć E. (1984), *Zasięg oddziaływania centrum handlowego małego miasta*, „Acta Universitatis Lodzianis”, Folia Geographica, z. 3, s. 69–85.
- Dziegieć E., Liszewski S. (1985), *Wyjazdy wakacyjno-urlopowe mieszkańców Łodzi*, „Acta Universitatis Lodzianis”, Turyzm, z. 1, s. 5–26.
- Dziegieć E. (1987), *Przemiany osadnictwa wiejskiego pod wpływem turystyki i wypoczynku w świetle literatury*, „Acta Universitatis Lodzianis”, Turyzm, z. 3, s. 7–31.
- Dziegieć E. (1995), *Urbanizacja turystyczna terenów wiejskich w Polsce*, „Turyzm”, t. 5, z. 1, s. 5–56.
- Dziegieć E., Szwichtenberg A. [red.] (2000), *Przemysł turystyczny*, Politechnika Koszalińska, Uniwersytet Łódzki, Koszalin, 271 s.
- Dziegieć E., Wiluś R. (2001a), *Przemiany bazy noclegowej w Polsce w aspekcie zróżnicowań przestrzennych*, [w:] J. Wyrzykowski (red.), *Uwarunkowania rozwoju turystyki zagranicznej w Europie Środkowej i Wschodniej*, t. 6: *Zmiany w modelu turystyki w ostatnim dziesięcioleciu*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, s. 127–139.
- Dziegieć E., Włodarczyk B. (2001b), *Rola kształcenia uniwersyteckiego w przygotowaniu kadr dla turystyki i rekreacji na przykładzie Uniwersytetu Łódzkiego*, [w:] *Cele i treści akademickiego kształcenia w dziedzinie turystyki i rekreacji*, AWF Kraków, „Zeszyty Naukowe”, nr 81, 2001, s. 113–120.
- Dziegieć E., Liszewski S. (2002), *Rozwój badań geografii turystyki w Polsce w XX wieku; The Development of the Geography of Tourism in Poland in the 20th Century*, „Turyzm”, t. 12, z. 2, s. 33–49.
- Dziegieć E., Bachvarow M. (2005), *Relacje między pojęciami „turystyka” i „rekreacja”; The relation between the concepts of ‘recreation’ and ‘tourism’*, „Turyzm”, t. 15, z. 1–2, s. 79–93.

Źródła

Teczka osobowa E. Dziegieć, Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez S. Kobjoka.

LIDIA GROEGER, dr hab.

Lidia Groeger, córka Józefa i Teodozji z Pietruszewskich, urodziła się 18 grudnia 1964 r. w Łodzi, gdzie mieszka do dziś. Ma męża i dwoje dzieci.

W 1983 r. ukończyła XXI LO im. B. Prusa w Łodzi. Naukę kontynuowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1988 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Zagospodarowanie przestrzenne i zewnętrzne warunki mieszkaniowe osiedla im. Władysława Jagiełły w Łodzi*, której promotorem był doc. dr hab. S. Pączka. Ukończyła studia podyplomowe (rynek nieruchomości) na Wydziale Zarządzania UŁ (1995).

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2001 r. na podstawie rozprawy *Waloryzacja przestrzeni mieszkaniowej w opiniach klientów łódzkich biur obrotu nieruchomościami*, której promotorem był dr hab. J. Dzieciuchowicz, a recenzentami prof. dr hab. A. Gawryszewski i prof. dr hab. S. Liszewski.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2014 r. na podstawie rozprawy *Zróżnicowanie i wartościowanie przestrzeni mieszkaniowej na przykładzie miast województwa łódzkiego*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. A. Matczak, prof. dr hab. J. Słodczyk, prof. dr hab. T. Stryjakiewicz i dr hab. Z. Ziobrowski.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową L. Groeger podjęła w 1988 r. w Katedrze Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego (w 2013 r. przekształconej w Katedrę Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami) Uniwersytetu Łódzkiego, na stanowisku asystenta stażysty, a później asystenta (1989–2001) i adiunkta (od 2001). Była zatrudniona w Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Pabianicach (2005–2010).

Dorobek naukowy. L. Groeger jest autorką blisko czterdziestu publikacji, w tym 3 monografii (jednej we współautorstwie), planszy w *Atlasie miasta Łodzi* oraz współautorką podręcznika. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół zagadnień zagospodarowania i wartościowania przestrzeni mieszkaniowej (determinant, preferencji ludności, waloryzacji w aspekcie społecznym i ekonomicznym oraz wyceny nieruchomości mieszkaniowych) na potrzeby planowania miejscowego. Prowadzi badania procesów kształtowania przestrzeni publicznych, w szczególności na terenach mieszkaniowych, interesuje się zagadnieniami partycypacji społecznej, jakością życia ludzi starych, usługami świadczonymi dla producentów i biznesu oraz usługami nierynkowymi w przestrzeni Łodzi.

Kształcenie kadr. L. Groeger wypromowała 13 magistrantów.

Zainteresowania pozanaukowe. L. Groeger chętnie bierze udział w wyprawach rowerowych, kolekcjonuje także piaski z plaż całego świata (kolekcja liczy obecnie około 300 eksponatów).

Wybrane publikacje

Groeger L. (2004), *Waloryzacja przestrzeni mieszkaniowej w opiniach klientów łódzkich biur obrotu nieruchomościami*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 127 s.

- Groeger L. (2005), *Usługi pośrednictwa w obrocie nieruchomościami*, [w:] J. Dzieciuchowicz (red.), *Usługi rynkowe w Łodzi w dobie transformacji*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 214–226.
- Groeger L. (2006), *Szkolnictwo średnie publiczne*, [w:] J. Dzieciuchowicz (red.), *Usługi nierynkowe w przestrzeni miejskiej Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 70–85.
- Groeger L. (2010), *Specyfika kształtowania przestrzeni mieszkaniowej w aspekcie potrzeb społecznych*, [w:] W. Ratajczak, K. Stachowiak (red.), *Gospodarka przestrzenna społeczeństwa*, t. 1, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 195–206.
- Groeger L. (2011a), *Przestrzeń mieszkaniowa małych miast województwa łódzkiego*, [w:] K. Hefner, T. Marszał (red.), *Rewitalizacja, gentryfikacja i problemy rozwoju małych miast*, „Studia KPZK PAN”, t. 136, 2011, s. 119–140.
- Groeger L. (2011b), *Współczesna zabudowa rezydencjonalna. Przykład Łodzi*, [w:] J. Dzieciuchowicz (red.), *Współczesne przemiany środowiska mieszkaniowego – wybrane problemy*, „Space – Society – Economy”, nr 10, 2011, s. 83–98.
- Groeger L. (2011/2012), *Przestrzeń publiczna generatorem atrakcyjności przestrzeni mieszkaniowej wybranych osiedli mieszkaniowych w Łodzi*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Przestrzeń publiczna miast*, XXIV Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 217–230.
- Groeger L. (2012a), *Podstawy wyceny nieruchomości miejskich*, [w:] S. Liszewski (red.), *Geografia urbanistyczna*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa, s. 391–408.
- Groeger L. (2012b), *Udział społeczny a zrównoważony rozwój przestrzeni mieszkaniowej*, „Studia Miejskie”, t. 5, s. 57–76.
- Groeger L. (2013), *Zróźnicowanie i wartościowanie przestrzeni mieszkaniowej na przykładzie miast województwa łódzkiego*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 256 s.

MYKOŁA HABREL, dr hab.

Mykoła Habrel, syn Michała i Anny z domu Kaczmaryk, urodził się 21 lipca 1953 r. w Maryniwce (Ukraina), gdzie mieszkał do 1958 r., później przeprowadził się do Czukowa (1958–1968) i Charkowa (1968–1972), a w 1974 r. osiadł we Lwowie. Jest wdowcem, ma dwóch synów – Michała (ur. 1982) i Tarasa (ur. 1984).

W 1972 r. uzyskał maturę w Drohobyczu. Naukę kontynuował na Wydziale Architektury Politechniki Lwowskiej, na kierunku architektura (specjalizacja urbanistyka). W 1979 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Architektoniczno-estetyczna organizacja komunikacji*

Kijów – Lwów z opracowaniem projektu pomnika, której promotorem był prof. dr hab. inż. arch. A. Rudnicki.

Stopień doktora uzyskał w Katedrze Teorii Urbanistyki Moskiewskiego Instytutu Architektury w 1988 r. na podstawie rozprawy *Architektoniczna organizacja przestrzeni otwartych osiedli miejskich z uwzględnieniem czynników społeczno-eksploatacyjnych*, której promotorem był prof. dr hab. inż. arch. I. Smolar, a recenzentami dr inż. arch. N. Krajnaja (Naukowo-Badawczy Instytut Urbanistyki w Moskwie) i dr hab. inż. arch. A. Wergunow (Moskiewski Instytut Architektury).

Stopień doktora habilitowanego nauk technicznych w zakresie urbanistyki i planowania przestrzennego uzyskał w Katedrze Budowy Miast i Gospodarki Miejskiej w Państwowym Uniwersytecie Budownictwa i Architektury w Kijowie w 2002 r., na podstawie rozprawy *Metodologiczne podstawy planowania przestrzennego systemów zurbanizowanych na przykładzie regionu karpaccyjskiego na Ukrainie*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. inż. J. Kluszczenko (Kijowski Państwowy Uniwersytet Budownictwa i Architektury), prof. dr hab. M. Lesoczko (Lwowska Akademia Zarządzania przy Prezydencie Ukrainy) i prof. dr hab. inż. arch. A. Mogylat (Połtawski Techniczny Uniwersytet im. J. Kondratjuka).

Kariera zawodowa. Pracę zawodową M. Habrel podjął w 1979 r. w Katedrze Urbanistyki na Wydziale Architektury Politechniki Lwowskiej na stanowisku asystenta, docenta (1991–2003) i profesora (od 2003). Pełni funkcję kierownika Katedry Projektowania Architektonicznego na Wydziale Architektury Politechniki Lwowskiej (od 2011). Jest zatrudniony na stanowisku profesora nadzwyczajnego (od 2005) i pełni funkcję kierownika Zakładu Polityki Przestrzennej (od 2009) w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. M. Habrel pełnił funkcję prezesa Stowarzyszenia Architektów Obwodu Lwowskiego (2002–2008). Był członkiem Zespołu Problemowego ds. Obszarów Miejskich i Metropolitalnych Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN (2007–2013). Od 2005 r. jest członkiem kolegium redakcyjnego czasopism „Mistobudowania i terytorialne planowania”, „Suczasi problemy architektury” (wyd. Kijowski Uniwersytet Budownictwa i Architektury) oraz zespołu redakcyjnego czasopisma „Architektura” (wyd. Politechnika Lwowska).

Zainteresowania badawcze. M. Habrel jest autorem około 150 publikacji. Kierunki prowadzonych badań naukowych obejmują zagadnienia z zakresu planowania miast i zagospodarowania przestrzennego regionów, teorii urbanistyki oraz architektury krajobrazu.

Międzynarodowa współpraca naukowa. M. Habrel odbył staże naukowe na Uniwersytecie Technicznym w Wiedniu (1997, 2001, 2004). Posiada rozległe kontakty z uczelniami polskimi.

Kształcenie kadr. M. Habrel wypromował 34 prac magisterskich w Uniwersytecie Łódzkim i ponad 50 na Politechnice Lwowskiej. Jest promotorem sześciu prac doktorskich na Ukrainie (H. Jurczyszyn, O. Morklanyk, A. Stepaniuk, A. Hoblyk, J. Nahirnyj, I. Łukomska), członkiem komisji ds. obrony prac doktorskich i habilitacyjnych na specjalności architektura i urbanistyka w Kijowskim Uniwersytecie Budownictwa i Architektury (od 2005), Politechnice Lwowskiej (od 2006) oraz Państwowym Technicznym Uniwersytecie w Połtawie (od 2007).

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. M. Habrel był nominowany do grona „TOP 100” architektów Ukrainy za osiągnięcia w zakresie teorii urbanistyki (2005). Otrzymał nagrodę imienia Iwana Liwickiego w dziedzinie architektury za opracowanie projektów inwestycyjnych dla obwodu Lwowskiego (2007).

Zainteresowania pozanaukowe. M. Habrel chętnie wędruje po górach.

Wybrane publikacje

- Habrel M. (2006a), *Małe miasta a reforma administracyjno-terytorialna na Ukrainie*, [w:] K. Heffner, T. Marszał (red.), *Uwarunkowania rozwoju małych miast*, „Biuletyn KPZK PAN”, z. 226, s. 211–215.
- Habrel M. (2006b), *Realizm socjalistyczny w architekturze mieszkaniowej Lwowa (od 1939 r. do II poł. lat 60. XX w.)*, [w:] T. Marszał, D. Stawasz (red.), *Przestrzeń rezydencjalna w miastach polskich*, „Biuletyn KPZK PAN”, z. 227, s. 200–206.
- Habrel M., Nalewajko J. (2008a), *Metodologija ta ramkowy prostorowogo planywannja na wnutrysznoobłasnomu rywni. Ewropejskij doswyd dlia praktiki Ukrainy*, „Naukowij Wysnik”, t. 128, s. 20–30.
- Habrel M. (2008b), *Zmiany przestrzenne w osiedlach miejskich aglomeracji lwowskiej w warunkach postsocjalistycznej transformacji społeczno-gospodarczej*, [w:] K. Heffner, T. Marszał (red.), *Ośrodki lokalne w strefie oddziaływania wielkich miast*, „Biuletyn KPZK PAN”, z. 238, 2008, s. 133–147.
- Habrel M. (2010a), *Big Cities in the Administrative-Territorial Structure of Ukraine – Role and Prospects*, [w:] M. Habrel, T. Marszał (eds), *Urban Management and Territorial Organisation the Case of Polish and Ukrainian Big Cities at the Beginning of 21st Century*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 25–37.
- Habrel M., Marszał T. [red.] (2010b), *Economic and Social Functions of Polish and Ukrainian Big Cities at the Beginning of the 21st Century*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 129 s.
- Habrel M., Marszał T. [red.] (2010c), *Spatial development of Polish and Ukrainian Big Cities at the Beginning of the 21st Century*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 132 s.
- Habrel M., Marszał T. [red.] (2010d), *Urban Management and Territorial Organisation – the Case of Polish and Ukrainian Big Cities at the Beginning of the 21st Century*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 102 s.
- Bartosiewicz B., Habrel M. [red.] (2013a), *Lviv and Łódź at the Turn of 20th Century. Structure of Economic Space*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 133 s.
- Habrel M. (2013b), *Changes in Lviv Public Space in the Post-Soviet Period*, [w:] M. Habrel, M. Mularska-Kucharek (eds), *Lviv and Łódź at the Turn of 20th Century. Structure of Social Space*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 53–83.
- Habrel M., Kobjek E. [red.] (2013c), *Lviv and Łódź at the Turn of 20th Century. Historical Outline and Natural Environment*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 139 s.

- Habrel M., Mularska-Kucharek M. [red.] (2013d), *Lviv and Łódź at the Turn of 20th Century. Structure of Social Space*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 154 s.
- Habrel M., Wojnarowska A. [red.] (2013e), *Lviv and Łódź at the Turn of 20th Century. Spatial Development and Functional Structure of Urban Space*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 197 s.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez K. Milewską-Osiecką.

JOLANTA JAKÓBCZYK-GRYSZKIEWICZ, prof. dr hab.

Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz, córka Henryka i Marii z domu Szatrowskiej, urodziła się 11 lutego 1951 r. w Łodzi, gdzie mieszka do dziś. Ma męża, Bronisława Gryszkiewicza, i jedną córkę.

W 1968 r. ukończyła VII Liceum Ogólnokształcące w Łodzi. Naukę kontynuowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1973 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Zróżnicowanie upraw okopowych i warzyw w aglomeracji łódzkiej*, której promotorem był prof. dr hab. T. Olszewski.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1982 r. na podstawie rozprawy *Związki między miastami łódzkiego zespołu miejskiego*, której promotorem był doc. dr hab. S. Liszewski, a recenzentami doc. dr hab. A. Jelonek i prof. dr hab. A. Zagożdżon.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego w 1998 r. na podstawie rozprawy *Przeobrażenia stref podmiejskich dużych miast; studium porównawcze strefy podmiejskiej Warszawy, Łodzi i Krakowa*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. A. Lisowski, prof. dr hab. S. Liszewski i prof. dr hab. W. Maik.

Tytuł profesora uzyskała w 2011 r. Recenzentami w postępowaniu profesorskim byli: prof. dr hab. K. Kuciński, prof. dr hab. J. Łoboda, prof. dr hab. T. Marszał i prof. dr hab. E. Rydz.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz podjęła w 1973 r. w Wojewódzkiej Pracowni Planów Regionalnych. W 1974 r. została zatrudniona w Zakładzie (od 1981 Instytucji) Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta. Od 1983 r. była adiunktem, a później profesorem nadzwyczajnym (1999–2011) i profesorem zwyczajnym (od 2011) w Zakładzie (od 1992 Katedrze, a od 2007 Instytucji) Geografii Miast i Turyzmu UŁ. Jest kierownikiem nowo utworzonego Zakładu Urbanizacji Przestrzeni w Instytucji Geografii Miast i Turyzmu UŁ (od 2001). Pełniła funkcję kierownika specjalności geografia turystyki i hotelarstwa (1996–1999), prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (1999–2001), kierownika studiów doktoranckich (2000–2006) i prodziekana (2001–2007) Wydziału Nauk Geograficznych UŁ.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz jest członkiem zespołu redakcyjnego „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica” (od 2002). Należy również do zespołu redakcyjnego serii monograficznej „Konwersatorium Wiedzy o Mieście”.

Dorobek naukowy. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz jest autorką około 80 publikacji. Specjalizuje się w problematyce geografii osadnictwa, a zwłaszcza geografii miast i stref podmiejskich. Przedmiotem jej zainteresowania są powiązania między ośrodkami miejskimi, zróżnicowanie cen ziemi w Polsce (ze szczególnym uwzględnieniem miast i ich stref podmiejskich), a także miasto jako obiekt turystyczny oraz walory antropogeniczne w turystyce. Zajmowała się również takimi zagadnieniami, jak: komunikacja marketingowa w turystyce, zagospodarowanie terenów rekreacyjnych i rozmieszczenie nowych terenów inwestycyjnych w Łodzi.

Międzynarodowa współpraca naukowa. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz odbyła staże naukowe na Politechnice w Bari (1997) i Uniwersytecie Paris VIII (1997). Prowadziła wykłady na Uniwersytecie w Nijmegen (2006–2009). Brała udział w międzynarodowych projektach badawczych – była krajowym koordynatorem grantu poświęconego przebywającym w Polsce imigrantom z państw trzecich – spoza Unii Europejskiej (2013–2015).

Kształcenie kadr. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz jest promotorem trzech rozpraw doktorskich (W. Cudny, Sz. Marcińczak, B. Gosik). Wypromowała 120 magistrantów. Była recenzentem w 10 przewodach doktorskich i 4 habilitacyjnych.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz była kilkakrotnie wyróżniana nagrodami Rektora UŁ. Otrzymała Złoty Krzyż Zasługi (2006) oraz Medal Komisji Edukacji Narodowej (2008).

Zainteresowania pozanaukowe. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz lubi podróże i interesuje się dobrą literaturą.

Wybrane publikacje

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (1998), *Przeobrażenia stref podmiejskich dużych miast; studium porównawcze strefy podmiejskiej Warszawy, Łodzi i Krakowa*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1998, 172 s.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2002a), *Granice i podziały terytorialne Łodzi*, [w:] S. Liszewski (red.), *Atlas miasta Łodzi*. Plansza XXIV, Wyd. Urząd Miasta Łodzi, ŁTN, Łódź.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2002b), *Model of Development of Suburban Zones – the example of major Polish agglomerations*, „European Spatial Research and Policy”, Vol. 9, No. 1, s. 41–51.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2002c), *Tereny użytkowane rolniczo w Łodzi i strefie podmiejskiej*, [w:] S. Liszewski (red.), *Atlas miasta Łodzi*. Plansza XXVII, Wyd. Urząd Miasta Łodzi, ŁTN, Łódź.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2002d), *Użytkowanie ziemi w granicach administracyjnych Łodzi. Stan w latach 90.*, [w:] S. Liszewski (red.), *Atlas miasta Łodzi*. Plansza XXV, Wyd. Urząd Miasta Łodzi, ŁTN, Łódź.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J., Marcińczak S., Siejkowska A. (2003), *Tourism as an example of local entrepreneurship – the case of Lower Silesia region*, [w:] T. Marszał (red.), *Spatial Aspects of Entrepreneurship*, „Studia Regionalia”, t. 13, s. 147–160.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2004), *Wyjazdy łodzian do pracy w Warszawie. Przykład dążenia do poprawy warunków życia*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Zróżnicowanie warunków życia ludności w mieście*, XVII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 237–243.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2005), *Spatial Aspects of Urbanization*, Polish National Committee of International Geosphere – Biosphere, „Papers of Global Change IGBP” 12, s. 71–81.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J., Marcińczak S. (2006), *Lokalizacja wewnątrzmięjskich inwestycji zagranicznych w Łodzi*, „Przegląd Geograficzny” 4, s. 515–536.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J., Gryszkiewicz B. (2007), *Komunikacja marketingowa w turystyce*, Wyd. Naukowe Śląsk, Katowice, 191 s.

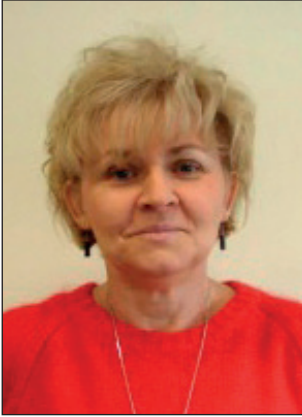
Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2008a), *Procesy urbanizacji*, [w:] S. Liszewski (red.), *Geografia urbanistyczna. Podręcznik akademicki*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 155–186.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2008b), *Trends in Land Prices in Poland after 2000*, 2008, „European Spatial Research and Policy”, Vol. 15, No. 2, s. 67–82.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2009a), *Centrum targowo-bazarowe w strefie podmiejskiej Łodzi i jego funkcjonowanie po wejściu Polski do Unii Europejskiej*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 78, z. 4, 2009, s. 305–323.

Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (2009b), *Tendencje przestrzenne w kształtowaniu cen ziemi w Polsce po 1990 r.*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 136 s.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez A. Ogrodowczyk.

ANNA JANISZEWSKA, dr hab.

Anna Janiszewska, córka Bolesława i Heleny z domu Zielińskiej, urodziła się 15 lipca 1965 r. w Sannikach (woj. warszawskie, obecnie mazowieckie). Mieszkała na Strzałkach (koło Gostynina), a od 1984 r. w Łodzi. Ma męża Sławomira i córkę Martę (ur. 1996).

W 1984 r. ukończyła Liceum Ogólnokształcące im. T. Kościuszki w Gostyninie. Naukę kontynuowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1990 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Struktura przestrzenno-funkcjonalna Gostynina w latach 1970–1988*, której promotorem był dr hab. S. Pączka.

W 1994 r. podjęła studia doktoranckie na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego. Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 2005 r., na podstawie rozprawy *Zróżnicowanie doboru przestrzennego i demograficzno-społecznego małżeństw zawieranych w Łodzi*, której promotorem był dr hab. J. Dzieciuchowicz, a recenzentami dr hab. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz i prof. dr hab. D. Jędrzejczyk.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2015 r., na podstawie rozprawy *Zachowania matrymonialne i prokreacyjne w Polsce – ujęcie geograficzne*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. P. Eberhardt, prof. dr hab. I. E. Kotowska, dr hab. M. Kupiszewski i dr hab. S. Kurek.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową A. Janiszewska podjęła w 1990 r. jako nauczycielka geografii w Szkole Podstawowej w Skoszewach Starych. W 1997 r. została zatrudniona w Katedrze Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego Uniwersytetu Łódzkiego (od 2014 r. Katedra Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami) na stanowisku asystenta, a później adiunkta (od 2005).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. A. Janiszewska jest sekretarzem czasopisma „Space – Society – Economy” (od 2009).

Dorobek naukowy. A. Janiszewska jest autorką (bądź współautorką) blisko 50 publikacji naukowych, w tym czterech książek. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień geografii ludności, geografii społecznej, gospodarki przestrzennej, geografii regionalnej, geografii usług. Współpraca A. Janiszewskiej z samorządem terytorialnym zaowocowała opracowaniem (we współautorstwie) czterech prognoz oddziaływania na środowisko planowanych inwestycji w województwie mazowieckim i łódzkim.

Międzynarodowa współpraca naukowa. A. Janiszewska współpracuje z COST (Cooperation In Science and Technology) w ramach projektu *TU1203: Crime Prevention through Urban Design and Planning*.

Kształcenie kadr. A. Janiszewska wypromowała 4 magistrantów.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. A. Janiszewska była dwukrotnie wyróżniana nagrodami Rektora UŁ. Otrzymała Srebrny Medal za Długoletnią Służbę (2015).

Zainteresowania pozanaukowe. A. Janiszewska interesuje się literaturą.

Wybrane publikacje

- Janiszewska A. (2007a), *Dobór przestrzenny i demograficzno-społeczny małżeństw zawieranych w Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 183 s.
- Janiszewska A., Klima E., Rochmińska A. (2007b), *Instrumenty współczesnej polityki rozwoju regionalnego – RPO województwa mazowieckiego*, [w:] J. Rymarczyk, B. Drelich-Skulska, W. Michalczyk (red.), *Regionalizacja a globalizacja we współczesnym świecie*, t. 1, Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego, Katedra Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, Wrocław, s. 344–351.
- Janiszewska A., Klima E. (2008/2009), *Ludność rdzenna – Aborygeni australijscy*, „Acta Universitatis Lodziensis”, *Folia Geographica Socio-Oeconomica*, z. 9, s. 57–88.
- Janiszewska A. (2009), *Gospodarka przestrzenna – definicje i powiązania z innymi naukami*, [w:] E. Klima (red.), *Social Factors in Spatial Economy and Spatial Planning*, „Space – Society – Economy”, No. 9, s. 11–21.
- Janiszewska A., Klima E. (2009/2010), *Zarys geografii społeczno-ekonomicznej Australii*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 381 s.
- Janiszewska A. (2012), *Population Potential*, [w:] M. Rosińska-Bukowska, A. Janiszewska, S. Mordwa (eds.), *Potentials of Poland. Introduction to Socio-Economic Geography of Poland for Foreign Students*, Łódź, s. 77–111.
- Janiszewska A. (2013a), *Demographic changes in Albania in the light of the theory of the Second Demographic Transition*, „Journal of Education, Psychology and Social Sciences”, No. 1, s. 30–36.
- Janiszewska A. (2013b), *Zachowania matrymonialne i prokreacyjne w Polsce – ujęcie geograficzne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 310 s.
- Janiszewska A. (2013/2014), *The Second Demographic Transition in Europe and its implications*, [w:] J. Dzieciuchowicz, A. Janiszewska (red.), *Przemiany w sferze zachowań demograficznych w okresie przekształceń społeczno-gospodarczych*, „Space – Society – Economy”, No. 12, s. 21–42.
- Janiszewska A. (2015), *Proces starzenia się ludności w krajach UE i jego implikacje*, [w:] E. Małuszyńska, P. Idczak, G. Mazur (red.), *Unia Europejska wobec wyzwań przyszłości. Aspekty społeczne, gospodarcze i środowiskowe*, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego, Poznań 2015, s. 85–97.

IWONA JAŹDŻEWSKA, dr hab.

Iwona Jażdżewska z domu Forsyńska, córka Adama i Krystyny z domu Przybylskiej, urodziła się 31 sierpnia 1958 r. w Krakowie, gdzie mieszkała do 1970 r., kiedy przeprowadziła się do Łodzi. Ma dwóch synów – Iwo Hencza oraz Kamila Hencza.

W 1977 r. ukończyła II Liceum Ekonomiczne im. N. Gąsiorowskiej w Łodzi. Naukę kontynuowała na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku matematyka. W 1983 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *O pewnych numerycznych metodach wyznaczania ekstremów warunkowych*, której promotorem był dr J. Zyskowski.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1998 r., na podstawie rozprawy *Przemiany funkcjonalne i morfologiczne przestrzeni geograficznej wsi Rzgów w świetle metod numerycznych*, której promotorem był prof. dr hab. S. Liszewski, a recenzentami prof. dr hab. A. Gawryszewski i prof. dr hab. M. Koter.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2009 r., na podstawie rozprawy *Przemiany miejskiej sieci osadniczej w Polsce w świetle badań matematycznych*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. S. Ciok, prof. dr hab. Z. Górka, prof. dr hab. M. Koter i prof. dr hab. W. Maik.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową I. Jażdżewska podjęła w 1983 r. jako nauczyciel matematyki w Szkole Podstawowej nr 190 w Łodzi. W 1988 r. otrzymała zatrudnienie na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ, na etacie technicznym. Od 1990 r. pracowała na stanowisku asystenta, a później adiunkta (1998–2009) i profesora nadzwyczajnego (od 2009) w Katedrze (do 1992 Zakładzie i od 2007 Instytucie) Geografii Miast i Turystyki UŁ. Pełni funkcję kierownika Zakładu Geoinformacji w Instytucie Geografii Miast i Turystyki UŁ (od 2012). Jest zatrudniona w Instytucie Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa w Warszawie (od 2010).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. I. Jażdżewska jest członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (od 2011). Pełni funkcję zastępcy redaktora „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica” (od 2013), jest członkiem zespołu redakcyjnego serii wydawniczej „Konwersatorium Wiedzy o Mieście” (od 2003) i czasopisma „Człowiek i Środowisko” (od 2010).

Dorobek naukowy. I. Jażdżewska jest autorką (bądź współautorką) blisko siedemdziesięciu publikacji. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na tematyce systemów informacji geograficznej (GIS), geografii osadnictwa oraz geografii miast.

Międzynarodowa współpraca naukowa. I. Jażdżewska przebywała na stażach naukowych w uniwersytetach Marseille II w Aix-en-Provence (1993) i Lyon II (2001). Prowadziła wykłady na Uniwersytecie Lyon II (w ramach programu Sokrates, 2005 i 2009).

Kształcenie kadr. I. Jażdżewska jest promotorem jednej rozprawy doktorskiej (M. Gruz). Wypromowała ponad 50 magistrantów. Była recenzentem w trzech przewodach doktorskich i jednym habilitacyjnym.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. I. Jażdżewska była inicjatorką powołania w Uniwersytecie Łódzkim międzywydziałowego kierunku studiów geoinformacja. Otrzymała

czterokrotnie nagrodę Rektora UŁ, a także Złotą Odznakę UŁ (2009) i nagrodę Dziekana w plebiscycie absolwentów na najlepszego nauczyciela akademickiego Wydziału Nauk Geograficznych UŁ.

Zainteresowania pozanaukowe. I. Jażdżewska interesuje się historią nowożytną, literaturą i muzyką.

Wybrane publikacje

- Jażdżewska I. (1999), *Przemiany funkcjonalne i morfologiczne przestrzeni wsi Rzgów w świetle metod numerycznych*, „Szlakami Nauki”, t. 28, 142 s.
- Jażdżewska I. (2001), *Miejska sieć osadnicza i jej przemiany*, [w:] S. Liszewski (red.), *Zarys monografii województwa łódzkiego*, ŁTN, Łódź, s. 225–240.
- Jażdżewska I., Rykiel Z. (2002), *The Maturing of the Polish Urban System*, [w:] H. S. Geyer (red.), *International Handbook of Urban Systems*, Edward Elgar, Cheltenham, UK, Northampton, MA, US, s. 271–294.
- Jażdżewska I. (2005), *Zróżnicowanie poziomu urbanizacji w Europie*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Współczesne procesy urbanizacji i ich skutki*, XVIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 173–182.
- Jażdżewska I. (2008), *Przemiany miejskiej sieci osadniczej w Polsce w świetle metod matematycznych*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 330 s.
- Jażdżewska I. (2010), *Sakralizacja osiedli blokowych. Przykład Łodzi i Sankt Petersburga*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Osiedla blokowe w strukturze przestrzennej miast*, XXIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 151–170.
- Jażdżewska I. (2012), *Changes of the urban population density in central Poland. Population density distribution estimation using nonparametric kernel functions*, „Człowiek i Środowisko”, t. 36, s. 7–19.
- Jażdżewska I. (2013a), *Historical diversity of Poland's urban network. Cluster analysis versus historical regions*, „Geographia Polonica”, Vol. 86, No. 3, s. 219–236.
- Jażdżewska I. (2013b), *The Warsaw-Lodz duopolis in the light of the changes in the urban population density*, [w:] C. Mądry (ed.), *Regions and their socio-economic growth*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 65–76.
- Jażdżewska I., Urbański J. (2013c), *GIS w nauce (GIS in science)*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, z. 14, s. 5–15.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez S. Wiśniewskiego.

JACEK KACZMAREK, dr hab.

Jacek Kaczmarek urodził się w 1960 r. w Łodzi, gdzie mieszka do dziś.

W 1979 r. zdał egzamin maturalny i podjął studia na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku ekonomiczno-społecznym. W 1984 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Indywidualne budownictwo mieszkaniowe jako przykład delimitacji regionu metropolitalnego Łodzi*, której promotorem był doc. dr Z. Wysocki.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1994 r., na podstawie rozprawy *Dzienna ścieżka*

życia mieszkańców Łodzi a warunki mieszkaniowe, której promotorem był prof. dr hab. S. Liszewski, a recenzentami prof. dr hab. J. Łoboda i prof. dr hab. W. Maik.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2006 r., na podstawie rozprawy *Podejście geobiograficzne w geografii społecznej*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. A. Lisowski, prof. dr hab. J. Łoboda, prof. dr hab. W. Maik i prof. dr hab. A. Matczak.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową J. Kaczmarek podjął w 1984 r. w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta-stażysty. Od 1986 r. był zatrudniony na stanowisku asystenta, a później adiunkta (1995–2006) i profesora nadzwyczajnego (od 2006) w Zakładzie (od 1992 Katedrze, a od 2007 Instytucie) Geografii Miast i Turyzmu. Pełnił funkcję prodziekana Wydziału Nauk Geograficznych UŁ (2008–2012) i wiceprezesa AZS Łódź (od 2014).

Dorobek naukowy. J. Kaczmarek jest autorem (bądź współautorem) 196 publikacji (w tym 9 książek), redaktorem (bądź współredaktorem) pięciu wydawnictw zwartych, a także współautorem podręcznika *Produkt turystyczny* (przetłumaczonego na język rosyjski). Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień: geografii społeczno-ekonomicznej (zachowania człowieka w przestrzeni miejskiej, koncepcji ujęcia geobiograficznego – dzienna ścieżka życia, biografia turystyczna, topobiografie, zasady dynamiki biograficznej oraz itinerarii jako metod badań przestrzennych), geografii miast (koncepcji miejsca, literackich badań przestrzeni miejskiej, nowej aksjologicznej perspektywy badawczej przestrzeni miejskiej), geografii turystyki (przede wszystkim marketingu turystycznego oraz gospodarki turystycznej – kreowania wizerunku miasta, koncepcji renty wizerunkowej oraz nowej definicji turysty).

Międzynarodowa współpraca naukowa. J. Kaczmarek przebywał na stażach naukowych na Uniwersytecie w Tbilisi (1988) i Uniwersytecie w Manchesterze (1996, 2002).

Kształcenie kadr. J. Kaczmarek wypromował 101 magistrantów. Był recenzentem w trzech przewodach doktorskich.

Zainteresowania pozanaukowe. J. Kaczmarek interesuje się muzyką klasyczną, operą, tańcem towarzyskim, lubi leniwe pobyty nad oceanami.

Wybrane publikacje

Kaczmarek J. (2005), *Podejście geobiograficzne w geografii społecznej. Zarys teorii i podstawy metodyczne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 246 s.

- Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B. (2010), *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie*, wyd. II zmienione, PWE, Warszawa, 447 s.
- Kaczmarek J. (2011), *Okruchy miasta – o koincydencji fragmentów*, [w:] S. Kaczmarek (red.), *Miasto – księga jubileuszowa w 70. rocznicę urodzin Profesora Stanisława Liszewskiego*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 329–334.
- Dzierżanowski L., Kaczmarek J. [red.] (2013a), *Koncerty uniwersyteckie w Filharmonii Łódzkiej im. Artura Rubinsteina, 2011–2013*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 104 s.
- Kaczmarek J. (2013b), *Topobiografia – wielowymiarowa przestrzeń bycia (Topobiographies: a Multidimensional Space of Being)*, „Białostockie Studia Literaturoznawcze”, z. 4, s. 25–39.
- Kaczmarek J., Piotrowska K. (2013c), *Literacka interpretacja dziedzictwa łódzkich Żydów na podstawie koncepcji miejsc zapośredniczonych*, [w:] B. Krakowiak, A. Stasiak, B. Włodarczyk (red.), *Kultura i turystyka – miejsca spotkań*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 371–393.
- Kaczmarek J., Bęben T. (2014a), *Dialog o istocie wydarzeń*, [w:] B. Krakowiak, A. Stasiak (red.), *Kultura i turystyka. W kręgu wydarzeń*, Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego, Instytut Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 9–29.
- Kaczmarek J., Wilk M. (2014b), *Turysta i gospodarka turystyczna – fuga terminologiczna*, [w:] G. Gołębski, A. Niezgoda (red.), *Turystyka wobec zmian współczesnego świata. Zmiany, bariery, innowacje*, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań, s. 140–152.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez B. Bartosiewicza.

SYLWIA KACZMAREK, dr hab.

Sylwia Kaczmarek ukończyła IV Liceum Ogólnokształcące im. E. Szczanieckiej w Łodzi. Naukę kontynuowała na Wydziale Budownictwa i Architektury Politechniki Łódzkiej, na kierunku architektura i urbanistyka. Magisterium uzyskała na podstawie pracy *Problematyka zmiany funkcji zespołów fabrycznych z drugiej poł. XIX w. usytuowanych w centrum Łodzi na przykładzie dawnej fabryki Karola Scheiblera przy Wodnym Rynku (plac Zwycięstwa) adaptowanej na centrum kultury*, której promotorem był prof. dr hab. Z. Świechowski.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1993 r. na podstawie rozprawy *Struktura przestrzenna warunków zamieszkania w dużym mieście na przykładzie Łodzi*, której promotorem był prof. dr hab. S. Liszewski, a recenzentami prof. dr hab. W. Maik i prof. dr hab. G. Węclawowicz.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2002 r. na podstawie rozprawy *Rewitalizacja terenów przemysłowych. Nowy wymiar w rozwoju miast*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. M. Koter, prof. dr hab. S. Liszewski, prof. dr hab. J. Słodczyk i prof. dr hab. G. Węclawowicz.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową po ukończeniu studiów S. Kaczmarek podjęła na stanowisku projektanta-urbanisty w Biurze Programowania i Projektowania Rozwoju Łodzi. W 1984 r. została zatrudniona w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego. Pracowała na stanowisku asystenta, a później adiunkta (1993–2005) i profesora nadzwyczajnego (od 2005) w Zakładzie (od 1992 Katedrze, a od 2007 Instytucie) Geografii Miast i Turyzmu UŁ. Pełni funkcję kierownika Pracowni Rewitalizacji Miast w Instytucie Geografii Miast i Turyzmu UŁ (od 2012).

Dorobek naukowy. S. Kaczmarek opublikowała 77 prac (autorskich i współautorskich, w tym dwie książki) i redagowała (bądź współredagowała) trzy książki. Uczestniczyła jako referentka w konferencjach naukowych w krajach Europy, Azji i Ameryki Północnej. Specjalizuje się w problematyce przekształceń przestrzennych, funkcjonalnych i społecznych miast, zwłaszcza w kwestii rewitalizacji miejskich obszarów zdegradowanych. Istotnym nurtem zainteresowań badawczych są także studia z zakresu warunków życia, geografii moralności oraz turystyki w miastach.

Międzynarodowa współpraca naukowa. S. Kaczmarek współpracuje z ośrodkami naukowymi w Wielkiej Brytanii i Francji – prowadziła wykłady na uniwersytetach brytyjskich (Manchester, Londyn, Cheltenham) i francuskich (Lyon, Paryż, Angers). Uczestniczyła w realizacji międzynarodowych projektów badawczych.

Kształcenie kadr. S. Kaczmarek jest promotorem dwóch rozpraw doktorskich (J. Kazimierczak i J. Majchrzyk). Wypromowała ponad 80 magistrantów. Była recenzentem w siedmiu przewodach doktorskich i jednym przewodzie habilitacyjnym.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. S. Kaczmarek pełni funkcję eksperta w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (od 2007). Otrzymała czterokrotnie nagrody Rektora UŁ i zespołową nagrodę Prezydenta miasta Łodzi (1998).

Zainteresowania pozanaukowe. S. Kaczmarek interesuje się muzyką klasyczną, uprawia taniec towarzyski, pasjonuje się odkrywaniem nowych smaków i gotowaniem oraz uwielbia koty (zwłaszcza te, z którymi mieszka).

Wybrane publikacje

- Kaczmarek S. (1996), *Struktura przestrzenna warunków zamieszkania w Łodzi*, ŁTN, Łódź, 85 s.
- Kaczmarek S., Young C. (1999), *Changing the perception of the Post-Socialist City: Place Promotion and Imagery in Łódź, Poland*, "The Geographical Journal", Vol. 165, No. 2, s. 183–191.
- Kaczmarek S. (2001a), *Rewitalizacja terenów poprzemysłowych. Nowy wymiar w rozwoju miast*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 145 s.
- Kaczmarek S., Young C. (2001b), *Local government, local economic development and quality of life in Poland*, "GeoJournal", Vol. 50, s. 225–234.
- Kaczmarek S. (2006), *Urban tourism – the blessing or the curse*, [w:] R. C. Lois Gonzales (ed.), *Urban changes in different scales: systems and structures*, Universidad de Santiago de Compostela Publicaciones, Spain, s. 361–368.
- Kaczmarek S., Young C. (2008), *The Socialist Past and Postsocialist Urban Identity in Central and Eastern Europe: the case of Łódź*, "European Urban and Regional Studies", Vol. 15, No. 1, s. 53–70.
- Kaczmarek S. [red.] (2011), *Miasto*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 334 s.
- Kaczmarek S., Kaczmarek J. (2011), *The Axiology of Urban Space – Toward Moral Geographies*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 82, z. 1–2, s. 137–150.
- Kaczmarek S., Marcińczak S. (2013), *The blessing in disguise. Urban regeneration in Poland in a neo-liberal milieu*, [w:] M. E. Leary, J. McCarthy (eds.), *The Routledge companion to urban regeneration*, Routledge, London, s. 98–106.
- Kaczmarek S. (2014), *Tourism in the Context of Methodology of Architecture and Urban Planning*, [w:] L. Butowski (ed.), *Searching for the Scientific Identity of Tourism Research*, Warsaw, s. 103–127.

EWA KLIMA, dr hab.

Ewa Klima urodziła się 12 lipca 1971 r. w Łodzi, gdzie mieszka do dziś.

W 1989 r. ukończyła XXXI LO im. L. Zamenhofa w Łodzi. Naukę kontynuowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1994 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Europa ojczyzn czy Europa regionów. Przyszłość małych narodów w Unii Europejskiej*, której promotorem był dr M. Sobczyński. W 1991 r. podjęła studia socjologiczne w Central European University – Lancaster University, gdzie w 1996 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Perception of the Carpathian Euroregion*, której promotorem był prof. dr hab. H. Domański.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 2000 r. na podstawie rozprawy *Euroregiony – integracja czy dezintegracja państw europejskich*, której promotorem był prof. dr hab. M. Koter, a recenzentami dr hab. S. Ciok i dr hab. K. Heffner.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2012 r. na podstawie rozprawy *Przestrzeń religijna miasta*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. A. Jackowski, prof. dr hab. A. Lisowski, prof. dr hab. S. Liszewski i prof. dr hab. W. Maik.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową E. Klima podjęła w 2001 r. w Katedrze Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego (w 2013 przemianowanej na Katedrę Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami) Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku adiunkta, a później profesora nadzwyczajnego (od 2013). Pełniła funkcję kierownika Katedry Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami (2013–2015). Była zatrudniona w Wyższej Szkole Studiów Międzynarodowych w Łodzi (2001–2010). W 2015 r. odeszła z pracy w Uniwersytecie Łódzkim.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. E. Klima pełniła funkcję zastępcy redaktora czasopisma „Space – Society – Economy” (od 2012).

Dorobek naukowy. E. Klima jest autorką (bądź współautorką) przeszło stu publikacji naukowych. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się na zagadnieniach przestrzeni religijnej, jakości życia (szczególnie ludzi starszych), wykluczenia społecznego i jego aspektów przestrzennych oraz polityki regionalnej.

Kształcenie kadr. E. Klima wypromowała w Uniwersytecie Łódzkim 16 magistrantów.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. E. Klima była wyróżniona nagrodą Rektora UŁ oraz nagrodą Ministra Infrastruktury (2004).

Zainteresowania pozanaukowe. E. Klima interesuje się narciarstwem alpejskim i koiniksem, szczególnie o tematyce społecznej.

Wybrane publikacje

Klima E. (2007), *Badanie przestrzeni religijnej na gruncie geografii humanistycznej*, [w:] W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), *Geografia a przemiany współczesnego świata. Podstawowe idee i koncepcje w geografii*, t. 3, Bydgoszcz, s. 271–280.

- Klima E. (2008), *Dźwięki i cisza jako składowe przestrzeni sacrum*, [w:] S. Bernat (red.), *Dźwięk w krajobrazie jako przedmiot badań interdyscyplinarnych*, „Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego PTG”, nr 11, s. 173–182.
- Janiszewska A., Klima E. (2009a), *Australia as a partner of East Asia countries – political and economic aspects*, [w:] B. Skulska (red.), *Integracja Azji Wschodniej. Mit czy rzeczywistość?*, „Prace Naukowe UE we Wrocławiu”, nr 67, s. 114–123.
- Klima E. (2009b), *Państwo – historia idei*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, nr 10, s. 3–20.
- Janiszewska A., Klima E. (2009/2010), *Zarys geografii społeczno-ekonomicznej Australii*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 381 s.
- Klima E. (2010), *Development of Catholic Sacral Space's Structures in Łódź. Inventory Report*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 166 s.
- Klima E. (2011a), *O geografii religii i jej powiązaniach*, [w:] W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), *Związki geografii z innymi naukami*, seria: *Podstawowe idee i koncepcje w geografii*, t. 7, Wyd. Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2011, s. 239–260.
- Klima E. (2011b), *Parafia jako przedmiot zainteresowania geografii – doświadczenia łódzkie*, „*Peregrynus Cracoviensis*”, z. 22, s. 233–249.
- Klima E. (2011c), *Przestrzeń religijna miasta*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 427 s.
- Klima E. (2013), *Dwelling or Living in a Block of Flats. Towards the Polish Geography of Home*, „*Quaestiones Geographicae*”, Vol. 32, No. 2, s. 81–90.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez S. Wiśniewskiego.

ELŻBIETA KOBOJEK, dr hab.

Elżbieta Kobojek, z domu Świdrowska, w 1983 r. ukończyła Liceum Ogólnokształcące w Zdunach koło Łowicza. Naukę kontynuowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1988 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Budowa geologiczna i rzeźba okolic Kochanowa nad górną Rawką*, której promotorem był doc. dr hab. Z. Klajnert.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1997 r. na podstawie rozprawy *Morfogeneza doliny Rawki*, której promotorem był dr hab. Z. Klajnert, a recenzentami prof. dr hab. T. Krzemiński i prof. dr hab. E. Wiśniewski.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2010 r. na podstawie pracy *Naturalne uwarunkowania różnych reakcji rzek nizinnych na antropopresję na przykładzie środkowej Bzury i jej dopływów*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. Z. Babiński, prof. dr hab. R. Glazik, dr hab. E. Smolska i prof. dr hab. K. Turkowska.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową E. Kobojek podjęła w 1987 r. w Zakładzie Geomorfologii Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta stażysty, asystenta (1988–1998), adiunkta (1998–2011) i profesora nadzwyczajnego (od 2011). W 2011 r. przeszła do Katedry Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ. Jest kierownikiem Zakładu Fizjografii i Planowania Przestrzennego w Katedrze Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej (od 2012). Pełni funkcję kierownika międzywydziałowego kierunku studiów gospodarka przestrzenna (od 2012).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. E. Kobojek jest członkiem Zespołu Problemowego ds. Kształcenia i Rozwoju Kadr z Zakresu Gospodarki Przestrzennej Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN (od 2011). Pełniła funkcję sekretarza zespołu redakcyjnego (2012–2014) i redaktora (od 2014) czasopisma „Biuletyn Uniejowski”.

Dorobek naukowy. E. Kobojek jest autorką ponad stu publikacji. Jej zainteresowania naukowe są związane ze środowiskiem przyrodniczym i jego przekształceniami, spowodowanymi przez człowieka. W dorobku wskazać można trzy grupy tematyczne. Starsze prace obejmowały zagadnienia związane z geomorfologią i paleogeografią (rozwój dolin rzecznych na obszarach nizinnych, geneza i rozwój suchych dolin, postglacjalne przekształcenia rzeźby Wysoczyzny Rawskiej i Równiny Łowickiej, geneza tzw. „wielkich stożków napływowych”, współczesne procesy fluwialne na obszarach nizinnych). Do drugiej grupy tematycznej należą zagadnienia związane z antropopresją w dolinach rzecznych w ujęciu historycznym (wykorzystanie środowiska dolinnego dla potrzeb lokalizacji średniowiecznych budowli obronnych, środowiskowe skutki funkcjonowania młynów wodnych i regulacji rzek nizinnych). Najnowszym wątkiem badawczym są problemy zagospodarowania dużych dolin rzecznych i obszarów chronionych.

Międzynarodowa współpraca naukowa. E. Kobojek uczestniczyła w konferencjach naukowych w Czechach, na Słowacji i Ukrainie. Jest współredaktorką polsko-ukraińskiej publikacji książkowej (2013). Brała udział w warsztatach geomorfologicznych w Tunezji, Maroku, Chorwacji i Grecji.

Kształcenie kadr. E. Kobojeck wypromowała 44 magistrantów. Była recenzentem w dwóch przewodach doktorskich.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. E. Kobojeck zajmuje się propagowaniem wiedzy geograficznej – jest m.in. współautorką prac: *Ilustrowana Księga Polski. Środowisko przyrodnicze, Encyklopedia Polski. Geografia, Kresy. Najpiękniejsze miejsca i budowle, Najpiękniejsze polskie starówki i Polska. Przewodnik weekendowy*. Była dwukrotnie wyróżniana nagrodą Rektora UŁ. Otrzymała Medal Komisji Edukacji Narodowej (2014).

Zainteresowania pozanaukowe. E. Kobojeck interesuje się historią Europy i podróżowaniem jako sposobem poznawania krajów.

Wybrane publikacje

- Kobojeck E. (2000), *Morfogeneza doliny Rawki*, „Acta Geographica Lodziensia”, t. 77, 157 s.
- Kobojeck E. (2003), *The origin and age of huge alluvial fans in the eastern part of the Warsaw–Berlin Pradolina*, „Quaestiones Geographicae”, t. 22, s. 17–28.
- Kobojeck E. (2004), *Środowiskowe skutki melioracji i regulacji rzek w dolinie Bzury w okolicach Łowicza*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Physica, z. 6, s. 31–46.
- Kobojeck E. (2005a), *Środowiskowe skutki introdukcji bobra (Castor fiber) w dolinie Rawki*, „Przeгляд Geograficzny”, t. 77, z. 3, s. 383–396.
- Kobojeck E., Kobojeck S. (2005b), *Doliny rzeczne regionu łódzkiego. Geneza, cechy przyrodnicze i antropogeniczne przekształcenia*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 126 s.
- Kobojeck E. (2006), *Rola plejstocénskich procesów glacialnych i peryglacialnych w kształtowaniu rzeźby okolic Rawy Mazowieckiej i Skierniewic*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 77, z. 4, s. 270–289.
- Kobojeck E. (2009), *Naturalne uwarunkowania różnych reakcji rzek nizinnych na antropopresję na przykładzie środkowej Bzury i jej dopływów*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 203 s.
- Kobojeck E. (2013a), *Environmental Determinants of Development and Physiography of Łódź*, [w:] M. Habrel, E. Kobojeck (ed.), *Lviv and Łódź at the turn of 20th century*, Łódź University Press, Łódź, s. 111–132.
- Kobojeck E., Kobojeck S. (2013b), *Środowisko przyrodnicze i problemy zagospodarowania pradolin*, „Studia KPZK PAN”, t. 152, s. 358–369.
- Kobojeck E. (2014a), *The evolution of views regarding the origin of the relief of Central Poland*, [w:] E. Kobojeck, T. Marszał (eds), *Origin of relief of Central Poland and its anthropogenic transformation in Łódź University Geographical Research*, Łódź University Press, Łódź, s. 9–28.
- Kobojeck E., Marszał T. (2014b), *Local development and the role of small towns in space organization in contemporary Poland*, [w:] T. Marszał (ed.), *Spatial development of contemporary Poland in Łódź University Geographical Research*, Łódź University Press, Łódź, s. 37–60.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez S. Kobojkę.

MAREK MIECZYŚLAW KOTER, prof. dr hab.

Marek Mieczysław Koter, syn Mariana i Janiny z domu Bartuzel, urodził się 1 lipca 1937 r. w Łasku. Mieszka w Łodzi. Żonaty, ma córkę Dominikę (ur. 1980).

W 1954 r. ukończył Liceum Ogólnokształcące w Łasku. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia oraz na Uniwersytecie Wrocławskim, na specjalizacji z kartografii (od 1957). W 1959 r. uzyskał magisterium w Uniwersytecie Wrocławskim na podstawie pracy *Analiza planów m. Łodzi*, której promotorem był prof. dr hab. B. Olszewicz.

Stopień doktora nauk przyrodniczych (geografia) uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1967 r., na podstawie rozprawy *Geneza układu przestrzennego Łodzi przemysłowej*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz, a recenzentami prof. dr A. Dylkowa i prof. dr hab. M. Kiełczewska-Zaleska.

Stopień doktora habilitowanego nauk geograficznych w zakresie geografii ekonomicznej uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1977 r. na podstawie rozprawy *Morfogeneza wielkiego miasta na przykładzie Łodzi*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. B. Baranowski, prof. dr hab. M. Kiełczewska-Zaleska i prof. dr L. Straszewicz.

Tytuł profesora otrzymał w 1992 r. Recenzentami w postępowaniu profesorskim byli: prof. dr hab. A. Piskozub, prof. dr hab. M. Rościszewski oraz prof. dr hab. H. Szulc.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową M. Koter podjął w 1959 r. w Katedrze (od 1970 Zakładzie i od 1981 Instytucie) Geografii Ekonomicznej (i Organizacji Przestrzeni) Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta, następnie starszego asystenta (1961–1967), adiunkta (1967–1977), docenta (1977–1990), profesora nadzwyczajnego (1990–1995) i profesora zwyczajnego (1995–2007). Od 1981 r. był kierownikiem nowo utworzonego Zakładu Geografii Politycznej i Ekonomicznej Regionalnej (od 1993 Katedry Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych) UŁ. Pełnił funkcję prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (1981–1986) i zastępcy dyrektora Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni (1987–1993). Był organizatorem i kierownikiem Studium Doktoranckiego Geografii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (1977–1978). Wykładał na Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu (1967–1968), Uniwersytecie w Karlstadzie (Szwecja, sezonowo w latach 1990–1999), Uniwersytecie Trzeciego Wieku w UŁ (1986–2007) oraz w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej (od 2007). M. Koter w 2007 r. przeszedł na emeryturę.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. M. Koter był członkiem Komitetu Nauk Geograficznych, Uczelnianej Komisji Akredytacyjnej (2000–2002), Państwowej Komisji Akredytacyjnej (2002–2005), Komisji Geografii Historycznej PAN, Rady Naukowej przy Prezydencie miasta Łodzi (1968–1990), Rady Regionalnej przy Wojewodzie Łódzkim, Rady Muzealnej Muzeum Historii Miasta Łodzi (1977–1990), Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej przy Urzędzie Miasta Łodzi, Wojewódzkiego Zespołu Opieki nad Zabytkami, międzynarodowych organizacji urbomorfologicznych – Urban Morphology Research Group, International Seminars on Urban Form i World Political Map oraz Ethnic Studies Network. M. Koter był redaktorem czasopism „Region and Regionalizm” (1994–2007) oraz „Acta Universitatis Lodzianensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica (1997–2001) i członkiem rady redakcyjnej periodyku „Europa XXI” (od 2000).

Dorobek naukowy. M. Koter jest autorem około stu pięćdziesięciu publikacji (w tym czterech książek) i współautorem dwóch podręczników. Głównym nurtem badawczym była kartografia historyczna, regionalna i tematyczna oraz geografia historyczna miast, w tym morfologia miast. Przeprowadził studia nad genezą układu przestrzennego wielkiego miasta przemysłowego i wprowadził do badań morfologicznych miasta szereg nowych pojęć teoretyczno-metodologicznych („stratygrafia osadnicza”, „zabytki przewodnie” i „urbomorfologia”). Podstawowym terenem badań morfologicznych był obszar Łodzi. Jego zainteresowania naukowe obejmują również geografę historyczną w szerszym, regionalnym i kulturowym ujęciu. Badania te koncentrowały się na wyodrębnieniu cech określających istotę regionu geograficzno-historycznego i politycznego w różnych stadiach i etapach jego rozwoju. Zajmował się genezą, rozwojem urbanistycznym oraz strukturą morfogenetyczną miast regionu łódzkiego. Ważnym nurtem badawczym była geografia polityczna, w tym zagadnienia geografii granic i pograniczy, mniejszości etnicznych i narodowych, współpracy transgranicznej, regionów politycznych i historycznych oraz zmian wewnętrznej struktury terytorialnej państw. M. Koter dokonał systematyzacji i typologii mniejszości narodowych oraz klasyfikacji ludności pograniczy.

Międzynarodowa współpraca naukowa. M. Koter odbył staż w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w Grecji (1991), prowadził wykłady na uniwersytetach: szwedzkich (Karlstad, Örebro), brytyjskich (Birmingham, Glasgow), francuskich (Paris I – Sorbonne, Paris X – Nanterre, Grenoble, Aix-Marseille II, Angers), holenderskich (Utrecht, Haga, Groningen, Nijmegen, Delft), niemieckich (Hamburg, Brema, Osnabrück, Trewir, Münster, Giessen), czeskim (Praga), słowackich (Bratysława, Bańska Bystrzyca, Preszów) i gruzińskim (Tbilisi). Uczestniczył w licznych międzynarodowych konferencjach naukowych organizowanych w krajach europejskich, a także w USA, Brazylii oraz Izraelu. Był kierownikiem studenckich wypraw naukowych do Ameryki Płn. (1977) i Azji Zach. (1978). Konsultant Europejskiego Programu Edukacyjnego SMART (1997–1999).

Kształcenie kadr. M. Koter jest promotorem pięciu rozpraw doktorskich (M. Sobczyński, K. Rembowska, M. Pirveli, A. Rykała i E. Klima). Wypromował ponad 100 magistrantów. Był recenzentem w ośmiu przewodach doktorskich i siedmiu habilitacyjnych.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. M. Koter był wielokrotnie wyróżniany nagrodami Rektora UŁ. Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi (1980), Honorową Odznaką Miasta Łodzi (1984), odznakę „Za zasługi dla województwa sieradzkiego” (1988), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1989), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1990), odznakę „Za zasługi dla miasta Łodzi” (1995), zespołową nagrodę Związku Gmin Regionu Łódzkiego (1997), zespołową (1997, 2001) oraz indywidualną (2002) Nagrodę miasta Łodzi, Krzyż Oficerski Odrodzenia Polski (2005), Medal za Długoletnią Służbę (2010), Medal Universitatis Lodziensis Merentibus (2014).

Zainteresowania pozanaukowe. M. Koter interesuje się ogrodnictwem przydomowym i turystyką zagraniczną.

Wybrane publikacje

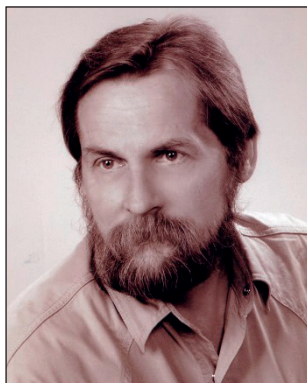
Koter M. (1969), *Geneza układu przestrzennego Łodzi przemysłowej*, Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, „Prace Geograficzne”, nr 79, 1969, 135 s.

Koter M. (1974a), *Fizjonomia, morfologia i morfogeneza miasta. Przegląd rozwoju oraz próba uściślenia pojęć*, „Zeszyty Naukowe UŁ”, Ser. III, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, z. 55: *Geografia ekonomiczna*, s. 3–16.

Koter M. (1974b), *Środowisko przyrodnicze obszaru obecnej Łodzi jako podłoże rozwoju osadnictwa w okresie przedprzemysłowym*, „Materiały i Studia”, z. 1, 85 s.

- Koter M. (1974c), *Zagospodarowanie przestrzenne obszaru obecnej Łodzi u schyłku okresu przed-przemysłowego*, „Materiały i Studia”, z. 4, 1974, 86 s.
- Koter M. (1990), *The morphological evolution of a nineteenth-century city centre: Łódź, Poland, 1825–1973*, [w:] T. Slater (red.), *The Built Form of Western Cities*, Leicester University Press, Leicester, s. 109–141.
- Koter M. (1993), *Geographical Classification of Ethnic Minorities*, [w:] A. Gosar (ed.), *Geography and Ethnicity*, „Geographica Slovenica”, Vol. 24, s. 123–138.
- Koter M. (1994), *Classification géographique des minorités ethniques*, „Espace – Populations – Sociétés”, No. 3, s. 288–297.
- Koter M. (1995a), *Classification génétique des peuples frontaliers d’après l’exemple de la Pologne*, [w:] H. Goetschy, A. L. Sanguin (dir.), *Langues régionales et relations transfrontalières en Europe*, L’Harmattan, Paris, s. 235–241.
- Koter M. (1995b), *The geographical-historical region: its notion, origin and factors in its development*, „Region and Regionalism”, No. 2, s. 7–26.
- Koter M., Kulesza M. (1999a), *The plans of medieval Polish towns*, „Urban Morphology. Journal of the International Seminar on Urban Form”, Vol. 3, No. 2, s. 63–78.
- Koter M., Liszewski S., Suliborski A. (1999b), *Łódź i region Polski Środkowej, Podręcznik wiedzy o regionie dla liceów*, ŁTN, Łódź, 369 s.
- Koter M. (2001), *‘Kresy’ as a Specific Type of Borderland – It’s Origin and Characteristics*, [w:] A. Gosar (ed.), *Political geography in the 21st century: Understanding the Place – Looking Ahead*, „Geographica Slovenica”, Vol. 34, No. 1, s. 131–148.
- Koter M., Koter D. (2002), *Les implications de l’access de la Pologne a l’U.E. par rapport à l’organisation territoriale de pays et a son cooperation transfrontalière*, [w:] *Entre espace Schengen et alargissement a l’Est: Les recomposition territoriales de l’Union Européenne*, „Mosella”, vol. 27, no. 3–4, s. 279–292.
- Koter M., Kulesza M. (2003), *Genetic differentiation of German minority in Central Europe*, [w:] A. Ilieș, J. Wendt (eds.), *Europe between Milleniums. Political Geography Studies*, Editura Universitatii din Oradea, Oradea, s. 117–126.
- Koter M., Kulesza M., Puś W., Pytlas S. (2004), *Wpływ wielonarodowego dziedzictwa kulturowego Łodzi na współczesne oblicze miasta*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 300 s.
- Koter M., Kulesza M. (2006), *Forms of rural settlements in Poland and their transformation in the course of history*, [w:] *Political geography and rural space in Slovenia at the crossroads*, „Dela”, Vol. 25, s. 43–59.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez K. Leśniewską i M. Borowską-Stefańską.

MARIUSZ KULESZA, prof. dr hab. (1950–2014)

Mariusz Kulesza, syn Wacława i Genowefy z domu Brzozowskiej, urodził się 16 września 1950 r. w Łodzi jako bliźniak (brat Andrzej). Miał żonę Ewę i dwóch synów – Adama (ur. 1978) oraz Piotra (ur. 1981). Mieszkał w Łodzi.

Ukończył XIX Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Łodzi. Naukę kontynuował na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku historia. W 1976 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Lokale typu hotelarsko-gastronomicznego w miastach polskich XVIII stulecia*, której promotorem był prof. dr hab. B. Baranowski.

Stopień doktora historii uzyskał na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego w 1988 r., na podstawie rozprawy *Dzieje Zgierza do 1864 roku*, której promotorem był prof. dr hab. B. Baranowski, a recenzentami – prof. dr hab. J. Fijałek, prof. dr hab. W. Puś i prof. dr hab. S. M. Zajczkowski.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 2001 r., na podstawie rozprawy *Morfogeneza miast na obszarze Polski Środkowej w okresie przedrozbiorowym. Dawne województwa łęczyckie i sieradzkie*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. S. Liszewski, dr hab. B. Miszewska i prof. dr hab. J. Rajman.

Tytuł profesora uzyskał w 2012 r. Recenzentami w postępowaniu profesorskim byli: prof. dr hab. Z. Górka, prof. dr hab. A. Matczak, prof. dr hab. J. Purchla i prof. dr hab. A. Szajnowska-Wysocka.

Mariusz Kulesza zmarł 6 sierpnia 2014 r. i został pochowany na cmentarzu p.w. św. Antoniego na Manii w Łodzi.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową M. Kulesza podjął w 1976 r. w Muzeum Historii Miasta Łodzi, w latach 1980–1989 pełnił funkcję wicedyrektora tej placówki. W 1991 r. został zatrudniony w Zakładzie (od 1993 Katedrze) Geografii Politycznej i Ekonomicznej Regionalnej Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku adiunkta, a później profesora nadzwyczajnego (2004–2013) i profesora zwyczajnego (od 2013). Pełnił funkcję kierownika Zakładu Geografii Historycznej i Dziedzictwa Kulturowego w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych UŁ (od 2002) i kierownika w tej katedrze (od 2012). Był zatrudniony w Wyższej Szkole Handlowej w Piotrkowie Trybunalskim (2003–2010).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. M. Kulesza był członkiem Zespołu Problemowego ds. Zespołów Miejskich i Metropolitalnych Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN (2007–2010) i Komisji Geografii Historycznej Komitetu Nauk Historycznych PAN (od 2001). Był inicjatorem założenia Komisji Geografii Politycznej i Historycznej Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Pełnił funkcję sekretarza (1997–2000), zastępcy redaktora (2001–2013) i redaktora (2013–2014) czasopisma „Folia Geographica Socio-Oeconomica”. Był członkiem zespołu redakcyjnego „Studiów z Geografii Politycznej i Historycznej” (2012–2014) oraz rady naukowej periodyku „Studia Geohistorica. Rocznik Historyczno-Geograficzny” (2013–2014).

Dorobek naukowy. M. Kulesza jest autorem (bądź redaktorem) ponad 100 publikacji (w tym kilkunastu książek). Jego działalność naukowa rozwijała się w dwóch nurtach: pierwszy stanowiła problematyka morfologiczno-osadnicza (obszar Polski Środkowej), drugi – geografia historyczna i metodologia tej dyscypliny nauki. Interesował się historią

i rozwojem przestrzennym miast regionu łódzkiego, morfologią, morfogenezą i rozplanowaniem miast średniowiecznych, dziedzictwem kulturowym Łodzi i jej regionu. Wśród jego pobocznych zainteresowań można wymienić: zmiany zagospodarowania przestrzennego i funkcji miast polskich, zagadnienia podziału terytorialnego Polski w ujęciu historycznym oraz mniejszości narodowych i religijnych w Polsce. M. Kulesza dowiódł, że miasta województw łęczyckiego i sieradzkiego rozwinęły się ze wczesnośredniowiecznych, przedlokacyjnych struktur przestrzennych lub na skutek przekształceń wsi, a relikwy układów pierwotnych są nadal widoczne w małych i średniej wielkości ośrodkach, które w XIX i XX w. nie podlegały silnym przeobrażeniom. Ustalił wpływy Śląska na początkowe rozplanowanie miast badanego regionu. Badał genezę i rozwój małych miast w aspekcie przestrzennym, historycznym, społecznym i gospodarczym.

Międzynarodowa współpraca naukowa. M. Kulesza odbył staże naukowe w Lizbonie (1981 i 1984) i Uniwersytecie Paris VIII (1994–1995). Uczestniczył w blisko 30 międzynarodowych konferencjach naukowych w krajach europejskich, Stanach Zjednoczonych i Brazylii. Współpracował z ośrodkami naukowymi w Wielkiej Brytanii (Birmingham), Słowenii (Lublana), Szwecji (Karlstad) i na Słowacji (Preszów). Brał udział w pracach międzynarodowej organizacji „International Seminar on Urban Form”.

Kształcenie kadr. M. Kulesza był promotorem pięciu rozpraw doktorskich (P. Pol, E. Goździewicz, D. Kaczyńska, T. Figlus, M. Deptuła). Wypromował ponad 100 magistrantów. Był recenzentem w trzech przewodach doktorskich i jednym habilitacyjnym.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. M. Kulesza był pięciokrotnie wyróżniany nagrodą Rektora UŁ oraz kilkakrotnie nagrodą Dziekana w plebiscycie absolwentów na najlepszego nauczyciela akademickiego Wydziału Nauk Geograficznych UŁ. Otrzymał Honorową Odznakę m. Łodzi (1984) oraz Srebrny Krzyż Zasługi (1985).

168

Wybrane publikacje

- Kulesza M. (1994), *Ślady wczesnomiejskich osad targowych w planach niektórych miast wschodniej Wielkopolski (dawna ziemia Łęczycka i Sieradzka)*, [w:] M. Koter, J. Tkocz (red.), *Zagadnienia geografii historycznej osadnictwa w Polsce*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Uniwersytet Łódzki, Toruń–Łódź, s. 89–103.
- Rosin R., Kulesza M. (1995a), *Lata 1601–1820*, [w:] R. Rosin (red.), *Zgierz. Dzieje miasta do 1988 r.*, PTH, Urząd Miasta Zgierza, Łódź–Zgierz, s. 73–111.
- Kulesza M. (1995b), *Rozwój przestrzenny miasta*, [w:] J. Szymczak (red.), *Uniejów. Dzieje miasta*, PTH, Urząd Miasta Uniejowa, Uniejów–Łódź, s. 465–488.
- Kulesza M., Koter M. (1997), *The historical background of the social and economic changes within small towns in Poland*, [w:] K. Heffner, M. Ravbar (eds), *Transformation of Settlement Systems in Small European Regions during Transition Period*, Opole, Silesian Institute in Opole, Opole, s. 17–34.
- Kulesza M., Marszał T. (1998), *Małe miasta obszaru Polski Środkowej w okresie transformacji ustrojowej*, [w:] T. Markowski, T. Marszał (red.), *Gospodarka przestrzenna miast polskich w okresie transformacji*, „Biuletyn KPZK PAN”, z. 182, s. 197–217.
- Koter M., Kulesza M. (1999), *The plans of medieval Polish towns*, „Journal of the Urban Morphology International Seminar on Urban Form”, Vol. 3, No. 2, s. 63–78.
- Kulesza M. (2001), *Morfogeneza miast na obszarze Polski Środkowej w okresie przedrozbiorowym. Dawne województwa łęczyckie i sieradzkie*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 275 s.
- Rykała A., Kulesza M. (2002), *W kwestii skupisk ludności żydowskiej na Śląsku w pierwszych latach po II wojnie światowej*, „Studia Śląskie”, t. 61, s. 235–254.

- Kulesza M., Koter M. (2003), *Genetic differentiation of German minority in Central Europe*, [w:] A. Iliès, J. Wendt (eds), *Europe between Millenniums. Political Geography Studies*, Universitatii din Oradea, Oradea, s. 117–126.
- Koter M., Kulesza M., Puś W., Pytlaś S. (2005), *Wpływ wielonarodowego dziedzictwa kulturowego Łodzi na współczesne oblicze miasta*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 300 s.
- Sobczyński M., Kulesza M. (2006), *Miejsce i rola powiatu w tradycji podziału terytorialnego Polski*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 87 s.
- Koter M., Kulesza M. (2007a), *Morfologia miast – stan i tendencje rozwoju*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Polska geografia osadnictwa. Dotychczasowy dorobek. Program badań, XX Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 303–314.
- Szajnowska-Wysocka A., Kulesza M. (2007b), *Studia społeczne i przestrzenne ośrodka przemysłowego (na przykładzie Sosnowca)*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 323 s.
- Koter M., Kulesza M. (2008), *Zastosowanie metod conzenowskich w polskich badaniach morfologii miast*, [w:] M. Kulesza (red.), *Czas i przestrzeń w naukach geograficznych. Wybrane problemy geografii historycznej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 257–272.
- Rykała A., Kulesza M. (2009), *Materialne dziedzictwo Żydów w krajobrazie kulturowym Polski Środkowej*, [w:] M. Kulesza (red.), *Geografia historyczna jako determinanta rozwoju nauk humanistycznych*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona w Legnicy, Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytet Łódzki, Legnica, s. 203–217.
- Koter M., Kulesza M. (2010), *The plans of medieval Polish towns*, "Urban Morphology. Journal of the International Seminar on Urban Form", Vol. 14, No. 2, s. 111–120.
- Koter M., Kulesza M. (2014), *Shaping the housing of industrialists and workers: The Textile Settlements of Księży Młyn (Łódź) and Żyrardów in Poland*, [w:] P. J. Larkham, M. P. Conzen (eds), *Shapers of urban form. Explorations in morphological agency*, New York–London, s. 152–172.

Źródła

- Koter M. (2014), *Profesor zwyczajny dr hab. Mariusz Kulesza (1950–2014). Sylwetka i dorobek naukowy*, „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej”, t. 3, s. 18–26.
- Sobczyński M. (2014), *Pro memoria. Mariusz Kulesza (1950–2014)*, „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej”, t. 3, s. 11–17.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez M. Lamprechta.

STANISŁAW LISZEWSKI, prof. dr hab. (1940–2016)

Stanisław Liszewski, syn Kazimierza i Marianny z domu Jarzębowskiej, urodził się 11 listopada 1940 r. w Rudzie Pabianickiej (ob. dzielnica Łodzi). Mieszkał w Łodzi. Miał żonę Alicję z domu Koszarek i córki – Agnieszkę oraz Annę. W 1958 r. ukończył IX Liceum Ogólnokształcące w Łodzi. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego na kierunku geografia. W 1963 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Rozwój sieci drogowej w województwie łódzkim*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1970 r., na podstawie rozprawy *Użytkowanie ziemi w miastach województwa opolskiego*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz, a recenzentami – prof. dr K. Dziewoński i doc. dr hab. B. Kortus.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1978 r. na podstawie rozprawy *Tereny miejskie a struktura przestrzenna Łodzi*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr K. Dziewoński, prof. dr J. Ernst i prof. dr L. Straszewicz.

Tytuł profesora uzyskał w 1987 r. Recenzentami w postępowaniu profesorskim byli: prof. dr hab. K. Bromek, prof. dr K. Dziewoński i prof. dr hab. J. Kroszel.

Otrzymał doktoraty *honoris causa* Politechniki Łódzkiej (2011) i Uniwersytetu w Preszowie, Słowacja (2013).

Stanisław Liszewski zmarł 23 kwietnia 2016 r. i został pochowany w Łodzi na cmentarzu św. Franciszka przy ul. Rzgowskiej.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową S. Liszewski podjął w 1963 r. w Katedrze (od 1981 Instytucie) Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta, a później starszego asystenta (1966–1970), adiunkta (1970–1978), docenta (1978–1987), profesora nadzwyczajnego (1987–1990) i profesora zwyczajnego (od 1990). Pełnił funkcję kierownika nowo utworzonego Zakładu (od 2001 r. Katedry) Geografii Miast i Turyzmu (1981–2007) i dyrektora Instytutu o tej samej nazwie (2007–2010). Był prodziekanem (1978–1981) i dziekanem (1981–1984) Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, dyrektorem Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni UE (2002–2006). Pełnił funkcję prorektora (1984–1990) i rektora Uniwersytetu Łódzkiego (1996–2002).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. S. Liszewski był członkiem (1981–2006) i przewodniczącym (2003–2006) Komitetu Nauk Geograficznych PAN, członkiem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułu Naukowego (1994–1998), członkiem Państwowej Komisji Akredytacyjnej (2004–2007). Pełnił funkcję prezesa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1990–2015), przewodniczącego Konferencji Kierowników Jednostek Geograficznych w Polsce (2000–2003), przewodniczącego Komisji Geografii Osadnictwa i Ludności PTG (1990–1996) oraz wiceprezesa Polskiego Stowarzyszenia Turystyki (1995–2012). Był inicjatorem powołania i redaktorem (od 1985) czasopisma „Turyzm”. Pełnił funkcje członka redakcji „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica” (1978–1984), sekretarza redakcji „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Caucasica” (1981–1983), członka komitetu redakcyjnego „Problemów Turystyki” (1987–1993).

Dorobek naukowy. S. Liszewski jest autorem (bądź redaktorem) ponad 350 publikacji (w tym autorem czterech książek i współautorem dziewięciu). W początkowym okresie prowadził badania z zakresu geografii transportu poświęcone sieci drogowej Polski środkowej (lata 60. XX w.). Później dominującym nurtem badawczym stała się geografia osadnictwa, a w szczególności studia nad strukturą przestrzeni miejskiej, organizacją funkcjonalno-przestrzenną sieci osadniczej oraz funkcjami miast i aglomeracji miejskich. Wiele uwagi poświęcił problematyce łódzkiej (ważne pozycje to, opublikowane pod redakcją S. Liszewskiego, monografia książkowa Łodzi oraz *Atlas miasta Łodzi*). W końcu lat 70. swoje zainteresowania badawcze skierował ku geografii turystyki, podejmując m.in. tematykę zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców dużych miast, metodologii badań geograficznych w turystyce, kształtowania funkcji turystycznej, przestrzeni turystycznej, osadnictwa turystycznego (ze szczególnym uwzględnieniem turystyki miejskiej) oraz regionalizacji turystycznej. Nie mniej ważny nurt stanowiła geografia regionalna, w tym badania nad rozwojem krajów basenu Morza Śródziemnego, północnym Bałtyku, Zakaukaziem i przede wszystkim – poświęcone regionowi łódzkiemu (publikacja podręcznikowa i monografii poświęconych Polsce środkowej).

Międzynarodowa współpraca naukowa. S. Liszewski rozwijał kontakty naukowe (wykłady, konferencje i wspólne publikacje) z jednostkami naukowymi w Gruzji (Tbilisi), Francji (Anger i Marsylia), Niemczech (Giessen), Wielkiej Brytanii (Manchester), Bułgarii (Sofia) i na Słowacji (Bratysława, Bańska Bystrzyca, Preszów).

Kształcenie kadr. S. Liszewski był promotorem 27 rozpraw doktorskich (J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, A. Matczak, S. Kaczmarek, J. Kaczmarek, K. Magda-Zabińska, B. Pisarska, A. Wolaniuk, R. Wiluś, J. Latosińska, J. Wojciechowska, R. Matlovic, P. Čuka, I. Jażdżewska, B. Włodarczyk, A. Stasiak, B. Krakowiak, M. Piech, R. Rouba, J. Kowalczyk-Anioł, S. Tanaś, S. Graja-Zwolińska, J. Kotlicka, A. Spychała, M. Makowska-Iskierka, M. Kronenberg, Ł. Musiaka, M. Maro-Kulczycka). Wypromował 405 magistrantów. Był recenzentem w 40 przewodach doktorskich, 34 habilitacyjnych oraz 36 postępowaniach o tytuł profesora.

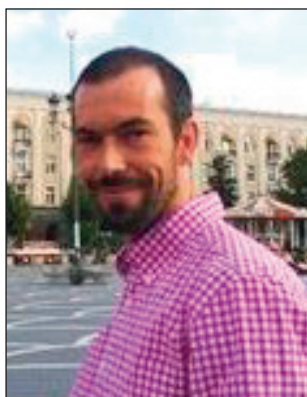
Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. S. Liszewski pełnił funkcję prezesa Związku Nauczycielstwa Polskiego w Uniwersytecie Łódzkim (1976–1980). Był inicjatorem powołania studiów podyplomowych z zakresu geografii turystyki, następnie specjalizacji na kierunku geograficznym, a od 2004 r. – kierunku turystyka i rekreacja w Uniwersytecie Łódzkim. S. Liszewski był wielokrotnie wyróżniany nagrodami Rektora UŁ. Otrzymał Złotą Odznakę ZNP (1975), Srebrną (1979) i Złotą (1985) Krzyż Zasługi, Złotą Odznakę PTG (1986), Honorową Odznakę Miasta Łodzi (1988), Krzyż Kawalerski (1990) i Oficerski (2003) Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej (1995), Medal Honorowy Wojewody Łódzkiego (1997) i Medal Universitatis Lodziensis Merentibus (2005). Był członkiem honorowym Słowackiego Towarzystwa Geograficznego i Gruzińskiego Towarzystwa Geograficznego, laureatem Nagrody miasta Łodzi (1995, 2003) oraz Nagrody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2000, 2001, 2003, 2008). Otrzymał medal kościoła rzymskokatolickiego „Pro Ecclesia et Pontifice” (2012) oraz honorowe obywatelstwo miasta Łodzi (2013).

Wybrane publikacje

- Liszewski S. (1989), *Klasyfikacja i typologia osadnictwa turystycznego. Założenia teoretyczne*, [w:] *Turystyka jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego. Wyniki prac z lat 1986–1987*, red. K. Antoniak, J. Łaciak, R. Szczeciński, „Rocznik Centralnego Programu Badań Podstawowych 08.06”, Instytut Turystyki, Warszawa, s. 93–103.
- Liszewski S. [red.] (1993), *Geografia osadnictwa i ludności w niepodległej Polsce, lata 1918–1993*, t. 1: *Ośrodki naukowo-badawcze i ich dorobek*, PTG, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności, Łódź, 282 s.

- Liszewski S. [red.] (1994), *Geografia osadnictwa i ludności w niepodległej Polsce, lata 1918–1993*, t. 2: *Kierunki badań naukowych*, PTG, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności, Łódź, 266 s.
- Liszewski S. [red.] (1995a), *Geografia osadnictwa i ludności w niepodległej Polsce, lata 1918–1993*, t. 3: *Badacze*, PTG, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności, Łódź, 212 s.
- Liszewski S. (1995b), *Przestrzeń turystyczna*, „Turyzm”, t. 5, z. 2, s. 87–103.
- Liszewski S., Baczwiarow M. (1998), *Istota i właściwości przestrzeni rekreacyjno-turystycznej*, „Turyzm”, t. 8, z. 1, s. 39–67.
- Liszewski S., Maik W. (2000), *Wielka encyklopedia geografii świata*, t. 19: *Osadnictwo*, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań, 352 s.
- Liszewski S. [red.] (2002), *Atlas miasta Łodzi*, Urząd Miasta Łodzi – Łódzki Ośrodek Geodezyjny, Łódź, 49 plansz.
- Liszewski S. (2005a), *Delimitacja obszaru metropolitalnego Łodzi*, [w:] K. Bald, T. Markowski (red.), *Obszar metropolitalny Łodzi – wyzwania i problemy*, „Biuletyn KPZK PAN”, z. 215, s. 25–47.
- Liszewski S. (2005b), *Metropolitalny region turystyczno-wypoczynkowy. Przykład miasta Łodzi / A metropolitan tourism region: the example of Łódź*, „Turyzm”, t. 15, z. 1–2, s. 121–138.
- Liszewski S. (2006), *Historia nauk geograficznych*, [w:] *Encyklopedia szkolna*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne SA, Warszawa, s. 7–32.
- Liszewski S. (2007), *Miasto jako obszar podaży i popytu turystycznego. Studium z geografii turystyki*, „Turyzm”, nr 17, z. 1–2, s. 77–92.
- Liszewski S. (2008a), *Ewolucja poglądów na temat regionu turystycznego. Od regionu krajoznawczego po funkcjonalny*, [w:] G. Gołembski (red.), *Turystyka jako czynniki wzrostu konkurencyjności regionów w dobie globalizacji*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, s. 127–135.
- Liszewski S. [red.] (2008b), *Geografia urbanistyczna*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 292 s.
- Liszewski S. (2009), *Przestrzeń turystyczna Polski. Koncepcja regionalizacji turystycznej*, [w:] I. Jażewicz (red.), *Współczesne problemy przemian strukturalnych przestrzeni geograficznej*, Wyd. Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk, s. 59–69.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez A. Wojnarowską.

SZYMON MARCIŃCZAK, dr hab.

Szymon Marcińczak, syn Waldemara i Anny z domu Trzcinka, urodził się 11 marca 1977 r. w Łodzi. Ma żonę Agnieszkę z domu Ogródowczyk i córkę (ur. 2015).

W 1996 r. ukończył XV Liceum Ogólnokształcące w Łodzi. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 2002 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Funkcja turystyczna gminy Kroczyce*, której promotorem była dr hab. E. Dziegieć. W 2004 r. ukończył studia magisterskie na Uniwersytecie w Joensuu (Finlandia), uzyskując magisterium na podstawie pracy *Motives*

of Marine Cross-Border Cooperation: the Case of the Baltic Sea Region, której promotorem był prof. H. Eskelinen.

W 2002 r. podjął studia doktoranckie na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał w 2007 r., na podstawie rozprawy *Przemiany struktury społeczno-przestrzennej Łodzi w latach 1988–2005*, której promotorem była dr hab. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, a recenzentami – prof. dr hab. S. Liszewski i dr hab. I. Sagan.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2015 r., na podstawie rozprawy *Segregacja społeczna w mieście postsocjalistycznym: Bukareszt, Warszawa i Tallin na początku XXI wieku*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. I. Kotowska, prof. dr hab. A. Lisowski, prof. dr hab. T. Marszał i prof. dr hab. D. Szymańska.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową S. Marcińczak podjął w 2002 r. w Instytucie Geografii Miast i Turyzmu (Zakładzie Urbanizacji Przestrzeni) Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta, a później adiunkta (od 2007). Równolegle do pracy w Uniwersytecie Łódzkim pracował w Zakładzie Geografii i Historii Gospodarczej Uniwersytetu Umea (Szwecja, 2010–2014) oraz Zakładzie Geografii Uniwersytetu w Tartu (Estonia, od 2013).

Dorobek naukowy. S. Marcińczak jest autorem (bądź współautorem) ponad 40 publikacji naukowych, w tym pięciu książek – publikowanych także poza granicami kraju (Londyn – Nowy Jork). Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień geografii społecznej miast (struktura społeczno-przestrzenna, segregacja społeczna, gentryfikacja) oraz geografii ekonomicznej (wpływ granic na rozwój lokalny, wpływ instytucji na rozwój miast i regionów miejskich).

Międzynarodowa współpraca naukowa. S. Marcińczak odbywał staże naukowe na uniwersytetach w Nijmegen (2005 i 2009), Amsterdamie (2011) oraz w Leibniz-Institute for Regional Development and Structural Planning (IRS) w Berlinie (2014) i prowadził wykłady w uczelniach europejskich. Współpracuje z Zakładem Geografii Ekonomicznej na Uniwersytecie w Liege (Belgia, od 2012).

Kształcenie kadr. S. Marcińczak wypromował jednego magistranta.

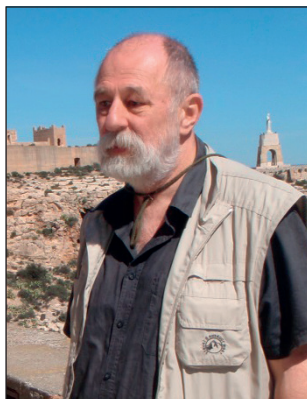
Pozostałe ważne osiągnięcia. S. Marcińczak został wyróżniony nagrodą Rektora UŁ (2008) i otrzymał Nagrodę Naukową Fundacji Uniwersytetu Łódzkiego (2012).

Zainteresowania pozanaukowe. S. Marcińczak interesuje się wspinaczką sportową i czynnie ją uprawia.

Wybrane publikacje

- Marcińczak S. (2009), *Przemiany struktury społeczno-przestrzennej Łodzi w latach 1988–2005*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 160 s.
- Marcińczak S., Sagan I. (2011), *The socio-spatial restructuring of Łódź, Poland*, "Urban Studies", Vol. 48, No. 9, s. 1789–1809.
- Halleux J. M., Marcińczak S., van der Krabben E. (2012a), *The adaptive efficiency of land use planning measured by the control of urban sprawl. The cases of the Netherlands, Belgium and Poland*, "Land Use Policy", Vol. 29, No. 4, s. 887–898.
- Marcińczak S. (2012b), *The evolution of spatial patterns of residential segregation in Central European Cities: The Łódź Functional Urban Region from mature socialism to mature post-socialism*, "Cities", Vol. 29, No. 5, s. 300–309.
- Marcińczak S., Musterd S., Stępnia M. (2012c), *Where the grass is greener: social segregation in three major Polish cities at the beginning of the 21st century*, "European Urban and Regional Studies", Vol. 19, No. 4, s. 383–403.
- Marcińczak S. (2013a), *Segregacja społeczna w mieście postsocjalistycznym: Bukareszt, Tallin i Warszawa na początku XXI wieku*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 140 s.
- Marcińczak S., Gentile M., Rufat S., Chelcea L. (2013b), *Urban geographies of hesitant transition: tracing socio-economic segregation in post-Ceaușescu Bucharest*, "International Journal of Urban and Regional Research", Vol. 38, No. 4, s. 1399–1417.
- Marcińczak S., Gentile M., Stępnia M. (2013c), *Paradoxes of (Post)socialist segregation: Metropolitan socio-spatial divisions under socialism and after in Poland*, "Urban Geography", Vol. 34, No. 3, 2013, s. 327–352.
- Marcińczak S., Tammaru T., Novák J., Gentile M., Kovács Z., Temelová J., Valátka V., Kährík A., Szabó B. (2015), *Patterns of Socioeconomic Segregation in the Capital Cities of Fast-Track Reforming Postsocialist Countries*, "Annals of the Association of American Geographers", Vol. 105, No. 1, s. 183–202.
- Tammaru T., Marcińczak S., van Ham M., Musterd S. [eds.] (2016), *Socio-Economic Segregation in European Capital Cities. East meets West*, Routledge, London, 390 s.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez A. Ogrodowczyk.

TADEUSZ MARSZAŁ, prof. dr hab.

Tadeusz Marszał, syn Mariana i Zofii z domu Szej, urodził się 12 lutego 1952 r. w Łodzi. Mieszka w Łodzi. Ma żonę Elżbietę z domu Czyżewską i córki: Annę (ur. 1974), Katarzynę (ur. 1979), Małgorzatę (ur. 1983) oraz Magdalenę (ur. 1986).

W 1969 r. ukończył IV Liceum Ogólnokształcące im. E. Szchanieckiej w Łodzi. Naukę kontynuował na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku ekonomika budownictwa, a od trzeciego roku studiów na kierunku ekonomika handlu zagranicznego. W 1974 r. uzyskał magisterium

na podstawie pracy *Kryzys walutowy świata kapitalistycznego. Przyczyny i skutki*, której promotorem był doc. dr Z. Szczakowski.

Stopień doktora nauk o Ziemi w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1982 r., na podstawie rozprawy *Zmiany w strukturze przestrzennej włókiennictwa na świecie w latach sześćdziesiątych-siedemdziesiątych*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz, a recenzentami doc. dr hab. B. Kortus i doc. dr hab. S. Pączka.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1990 r., na podstawie rozprawy *Konsumpcja jako czynnik kształtujący strukturę przestrzenną przemysłu włókienniczo-odzieżowego*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli prof. dr hab. S. Dziadek, prof. dr hab. B. Kortus i doc. dr hab. S. Pączka.

Tytuł profesora uzyskał w 2002 r. Recenzentami w postępowaniu profesorskim byli: prof. dr hab. R. Domański, prof. dr hab. P. Eberhardt i prof. dr hab. S. Liszewski.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową T. Marszał podjął w 1974 r. w Zakładzie (od 1981 Instytucie) Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta, a później starszego asystenta (1975–1983), adiunkta (1983–1997), profesora nadzwyczajnego (1997–2004) i profesora zwyczajnego (od 2004). W 1991 r. objął kierownictwo nowo utworzonego Zakładu (od 2002 Katedry) Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej. Jest kierownikiem Centrum Badań Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego UE (od 1995). Pełnił funkcję prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UE (1990–1993) i prodziekana Wydziału Nauk Geograficznych UE (2001–2002). Jest dziekanem Wydziału Nauk Geograficznych UE (od 2008). Był zatrudniony na Wydziale Zarządzania Politechniki Łódzkiej (1994–1995), Uniwersytecie Poitiers we Francji (profesor wizytujący, 1995–1996) i Wyższej Szkole Ekonomiczno-Humanistycznej w Skierniewicach (1997–2006).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. T. Marszał był sekretarzem Międzynarodowej Stałej Grupy Roboczej Geografii Włókiennictwa (1981–1993) i przedstawicielem polskich uczelni we władzach Association of European Schools of Planning (1990–1994, 1996–2011). Pełnił funkcję wiceprezydenta AESOP (1994–1996). Członek Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy Prezydium PAN (od 1993), prezydium KPZK (od 2011), przewodniczący Zespołu Problemowego ds. Obszarów Miejskich i Metropolitalnych KPZK (2003–2011). Członek Komitetu Nauk Geograficznych PAN (od 2012), Zarządu Komisji Geografii Przemysłu PTG (od 1993) oraz

Zarządu Stowarzyszenia „Gospodarka Przestrzenna” (od 2013). Pełnił funkcję sekretarza (1986–1990) i redaktora (1990–1993) czasopisma „Problems in Textile Geography” oraz redaktora „Biuletynu Uniejowskiego” (2013–2014). Jest twórcą i redaktorem czasopism „European Spatial Research and Policy” (od 1994) i „Biuletyn Szadkowski” (od 2001), członkiem rad redakcyjnych „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Geographica Socio-Oeconomica” (od 1997), „Prace Komisji Geografii Przemysłu” (od 2000), „Regional Symbiosis” (Indie, od 2004), „Tér és társadalom / Space and Society” (Węgry, od 2010), „Studia Regionalia KPZK PAN” (od 2011), „Studia KPZK PAN” (od 2011), „Biuletyn KPZK PAN” (od 2011) i „Biuletyn Uniejowski” (od 2014).

Dorobek naukowy. T. Marszał jest autorem (bądź współautorem) blisko 200 publikacji naukowych – w tym kilku książek – wydawanych także poza granicami kraju (we Francji, Hiszpanii, Belgii, USA, Holandii, Indiach, Norwegii, Niemczech, Izraelu i na Ukrainie), redaktorem (bądź współredaktorem) ponad 50 wydawnictw zwartych. Jego zainteresowania badawcze koncentrowały się wokół zagadnień: geografii ekonomicznej, a zwłaszcza geografii przemysłu i budownictwa (m.in. struktura przestrzenna i uwarunkowania lokalizacyjne przemysłu włókienniczo-odzieżowego, zróżnicowanie przestrzenne budownictwa mieszkaniowego w Polsce i w aglomeracji łódzkiej, przestrzenne aspekty przedsiębiorczości, lokalizacja działalności gospodarczej) oraz badań przestrzennych emigracji polskiej (ludności pochodzenia polskiego we Francji). W ostatnim okresie dominujący nurt badawczy stanowi problematyka polityki przestrzennej i zagospodarowania przestrzennego, zwłaszcza na szczeblu lokalnym (uwarunkowania rozwoju, rola w organizacji przestrzeni, struktura przestrzenna i zagospodarowanie małych miast, struktura przestrzeni miejskiej Łodzi), procesów metropolizacji, dziedzictwa kulturowego i historii regionalnej.

Międzynarodowa współpraca naukowa. T. Marszał odbywał staże naukowe w uniwersytetach Jean Moulin – Lyon III (1981), Oxford (1990), ENTPE, Lyon (1995) i na Politechnice Berlińskiej (1996), uczestniczył w konferencjach i prowadził wykłady w uczelniach europejskich oraz w Gruzji, Japonii, Chinach, USA, RPA, Kanadzie, Australii, Nowej Zelandii, Brazylii, Turcji i Izraelu. W ramach programu TEMPUS – we współpracy z ośrodkami we Francji, Niemczech, Włoszech i Hiszpanii – kierował projektem kształcenia kadr administracji lokalnej i regionalnej (1993–1995). Jest członkiem Rady Naukowej Institute for Regional Development Studies w Kanpur, Indie (od 2004).

Kształcenie kadr. T. Marszał jest promotorem 9 rozpraw doktorskich (J. Ferenc, B. Bartosiewicz, K. Milewskiej, M. Lamprechta, A. Ogrodowczyk, I. Pielesiak, Sz. Wiśniewskiego, M. Borowskiej-Stefańskiej, M. Turczyna). Był promotorem jednego doktoratu *honoris causa* (P. Pellenberg – Uniwersytet w Groningen, Holandia). Wypromował blisko 200 magistrantów. Był recenzentem w jednym przewodzie doktorskim, trzech habilitacyjnych i czterech postępowaniach o tytuł profesora.

Pozostałe ważne osiągnięcia. T. Marszał był członkiem (1986–1987) i kierownikiem (1987–1990) Zespołu Badań Przestrzennych Emigracji Polskiej w UŁ. Był inicjatorem powołania w Uniwersytecie Łódzkim międzywydziałowego kierunku gospodarka przestrzenna. Przewodniczył komitetowi organizacyjnemu VII Kongresu „Association of European Schools of Planning” (Łódź, 1993). Był wiceprzewodniczącym Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej przy Prezydencie miasta Łodzi (2007–2012). T. Marszał był wielokrotnie wyróżniany nagrodami Rektora UŁ, otrzymał Złotą Odznakę UŁ (1994), Srebrny (1995) i Złoty (2005) Krzyż Zasługi, odznaczenie „Za zasługi dla miasta Łodzi” (2003) oraz Medal Komisji Edukacji Narodowej (2006).

Zainteresowania pozanaukowe. T. Marszał interesuje się regionalistyką i genealogią. Chętnie gra w brydża i spędza czas na wsi.

Wybrane publikacje

- Marszał T. (1986), *Beaulieu – osada górnicza i skupisko Polonii*, „Przegląd Polonijny”, nr 4, s. 5–26.
- Marszał T. (1988), *The Role of Distance between Textile Manufacturing and Consumption: Advantages of Juxtaposition*, „Problems in Textile Geography”, No. 2, s. 5–24.
- Marszał T. (1990), *Konsumpcja jako czynnik kształtujący strukturę przestrzenną przemysłu włókienniczo-odzieżowego*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 237 s.
- Marszał T. (1995), *Szadek. Monografia miasta*, Urząd Miasta i Gminy Szadek, Szadek, 131 s.
- Marszał T. (1997), *Integration Processes and Foreign Investments in Central Europe: A Regional Perspective*, [w:] M. Chatterji (ed.), *Regional Science: Perspectives for the future*, Macmillan and St Martin's Press, New York, s. 272–288.
- Marszał T. (1998), *Les problemes de protection de l'environnement dans le developpement spatial de Łódź*, „Norois. Revue géographique de l'Ouest et des Pays de l'Atlantique Nord”, vol. 45, no. 179, Juillet–Septembre, s. 385–406; wersja angielska: *Environmental problems in the spatial development of the city of Łódź*, [w:] D. Miller, G. de Roo, *Resolving Urban Environmental and Spatial Conflicts*, GeoPress, Groningen 2000, s. 63–76; wersja zmieniona i uzupełniona: *Environmental and Spatial Aspects of Urban Development in the Łódź Agglomeration*, [w:] R. B. Singh (ed.), *Urban Sustainability in the Context of Global Change*, Oxford and IBH Publishing, New Delhi 2001, s. 119–133.
- Marszał T. [ed.] (2001a), *Atlas of Polish Emigration in France*, Łódź, 73 s.
- Marszał T. (2001b), *Polska geografia przemysłu i budownictwa w XX w. – sylwetki*, Łódź–Warszawa–Kraków 2001, 164 s.
- Marszał T. (2003), *Some remarks on entrepreneurship in Poland. Experiences of small and medium enterprises in the last decade*, [w:] T. Marszał (ed.), *Spatial aspects of entrepreneurship*, „Studia Regionalia”, Vol. 13, s. 37–50.
- Marszał T. (2004), *Policy recommendations and implementation of local agenda 21 – the example of Lodz (Poland)*, [w:] E. Feitelson, *Advancing sustainability at the sub-national level. The potential and limitations of planning*, Ashgate, Jerusalem, s. 115–126.
- Marszał T. (2005), *Funkcje obszaru metropolitalnego Łodzi*, [w:] K. Bald, T. Markowski (red.), *Obszar metropolitalny Łodzi – wyzwania i problemy*, „Biuletyn KPZK PAN”, z. 215, s. 48–72.
- Marszał T. (2008), *Metropolitan processes in European space – from the perspective of Central and East Europe*, „Regional Symbiosis”, Vol. 16, 2008, s. 1–10.
- Marszał T. (2012), *Szadkowski słownik biograficzny – średniowiecze i renesans*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 188 s.
- Marszał T. (2013), *Some remarks on cooperation of cities and cohesion of multipolar metropolitan areas in Poland*, [w:] T. Marszał, I. Pieleśniak (eds), *Spatial inequality and cohesion*, „Studia Regionalia”, Vol 38, s. 22–31.
- Markowski T., Marszał T. (2014), *Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja*, KPZK PAN, Warszawa 2006, 25 s.; wersja ukraińska: *Metropoli, metropolijny prostori, metropolizacja. Osnowni ponijatia ta problemy* (tłum z jęz. pol.), Lviv, 44 s.

ANDRZEJ MATCZAK, prof. dr hab.

Andrzej Matczak urodził się 19 maja 1950 r. w Uniejowie. Od 1973 r. mieszka w Łodzi. Ma żonę Jolantę i dwóch synów: Piotra i Mariusza.

W 1968 r. ukończył Liceum Ogólnokształcące im. M. Konopnickiej w Poddębicach. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1973 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Zmiany form użytkowania ziemi na obszarach wiejskich łódzkiej aglomeracji miejskiej w latach 1963–1973 (w świetle spisów rolnych GUS). Część północna*, której promotorem był prof. dr hab. T. Olszewski.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1982 r. na podstawie rozprawy *Funkcja wypoczynkowa strefy podmiejskiej Łodzi*, której promotorem był doc. dr hab. S. Liszewski, a recenzentami – doc. dr hab. M. Koter i doc. dr hab. J. Warszńska.

Stopień doktora habilitowanego nauk o ziemi w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1992 r. na podstawie rozprawy *Model badań ruchu turystycznego. Studium metodologiczne*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. A. Kostrowicka, prof. dr hab. S. Liszewski i prof. dr hab. J. Warszńska.

Tytuł profesora uzyskał w 2002 r. Recenzentami w postępowaniu profesorskim byli: prof. dr hab. A. Kostrowicka, prof. dr hab. S. Liszewski i prof. dr hab. J. Warszńska.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową A. Matczak podjął w 1974 r. w Wojewódzkiej Pracowni Planów Regionalnych w Łodzi. W tym samym roku został zatrudniony w Zakładzie (od 1981 Instytucie) Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta, a później starszego asystenta (1975–1982). Od 1982 r. pracował na stanowisku adiunkta w Zakładzie (od 1992 Katedrze, od 2007 Instytucie) Geografii Miast i Turystyki, a później na stanowisku profesora nadzwyczajnego (1997–2004) i profesora zwyczajnego (od 2004). Był kierownikiem Zakładu Metod Ilościowych (1995–2001) i Zakładu Geografii Hotelarstwa (od 2001) w Katedrze (od 2007 Instytucie) Geografii Miast i Turystyki. Pełnił funkcję dyrektora Instytutu Geografii (Społeczno-)Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni (1995–2002) oraz prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (1996–1999). Był zatrudniony w Instytucie Geografii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (2001–2008) i Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy (2008–2012).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. A. Matczak był członkiem i sekretarzem Komitetu Nauk Geograficznych PAN (2003–2006). Jest członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (od 1995). Był członkiem (1992–2007) i sekretarzem (1993–1994) redakcji „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica”. Jest członkiem rady redakcyjnej czasopisma „Turystyka” (od 2000).

Dorobek naukowy. A. Matczak jest autorem (bądź współautorem) oraz redaktorem (bądź współredaktorem) blisko 150 prac (w tym kilku książek), publikowanych także poza granicami kraju (we Francji, Niemczech, Wielkiej Brytanii, Czechach, Słowacji i na Ukrainie). Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół zagadnień geografii turystyki i hotelarstwa (funkcji turystycznej obszarów podmiejskich i miast, ruchu turystycznego krajowego i międzynarodowego, analizy przestrzennej rynku turystycznego, lokalizacji

i funkcjonowaniu przedsiębiorstw turystycznych, turystyki i rekreacji na obszarach wielkomiejskich) oraz geografii miast (zagadnieniach struktury funkcjonalno-przestrzennej miast opartej na zdjęciu użytkowania ziemi; bazy ekonomicznej, struktury funkcjonalnej, typologii funkcjonalnej i zasięgu przestrzennego oddziaływania miast; delimitacji zaplecza społeczno-gospodarczego miast opartej na analizie migracji wahadłowych; problematyce migracji stałych i przepływów towarowych, a także regionów miejskich, ich genezy, delimitacji, struktury funkcjonalno-przestrzennej i rozwoju).

Międzynarodowa współpraca naukowa. A. Matczak odbył podróże studialne i staże w uniwersytetach niemieckich (Lipsk 1975, Berlin 1985, Giessen 1983), czeskim (Praga 1989, 1997), bułgarskim (Sofia 1990), gruzińskim (Tbilisi 1990), francuskim (Aix-en-Provence 1991) oraz słowackich (Preszów, Bratysława 1994, 1999).

Kształcenie kadr. A. Matczak jest promotorem 7 rozpraw doktorskich (R. Szkup, E. Szafrąńska, K. Parzych, R. Gotowski, A. Gonia, T. Napierała, A. Płoński). Wypromował ponad 150 magistrantów. Był recenzentem w 15 przewodach doktorskich, 6 habilitacyjnych i 4 postępowaniach o tytuł profesora.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. A. Matczak był kilkakrotnie wyróżniany nagrodami Rektora UŁ. Otrzymał Złotą Odznakę Uniwersytetu Łódzkiego (1994), medal „Uniwersytet Łódzki w służbie społeczeństwu i nauce” (2001) i Srebrny Krzyż Zasługi (2002).

Zainteresowania pozanaukowe. A. Matczak interesuje się rozwojem kultury umysłowej (filozofia) i cywilizacją materialną świata starożytnego.

Wybrane publikacje

- Matczak A. (1985), *Funkcja wypoczynkowa strefy podmiejskiej Łodzi*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, t. 5, s. 299–312.
- Matczak A. (1986), *La fonction récréative de la zone suburbaine de la ville de Łódź*, „Grosstadttourismus”, Hrsg. F. Vetter, Berlin 1986, s. 304–315.
- Matczak A. (1989a), *Le mouvement touristique dans les Carpates polonaises*, „Méditerranée”, Vol. 69, No. 4, s. 39–44.
- Matczak A. (1989b), *Problemy badania funkcji turystycznej miast Polski*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Turyzm, t. 5, s. 27–39.
- Matczak A. (1991), *Methods of studying the recreational function of suburban settlements*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Prace Geograficzne, z. 86 s. 109–122.
- Matczak A. (1992), *Model badań ruchu turystycznego. Studium metodologiczne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 237 s.
- Matczak A. (1994), *Rola turystyki i wypoczynku w integracji i rozwoju regionu łódzkiego*, [w:] A. Matczak (red.), *Studium wiedzy o regionie łódzkim. Wybrane problemy*, Łódź, s. 161–188.
- Matczak A. (1999), *Segmentacja przestrzenna krajowego rynku turystycznego Ustki*, „Turyzm”, t. 9, z. 1, s. 105–136.
- Matczak A. (2000), *Delimitacja granic regionów miejskich: Łasku, Zduńskiej Woli i Sieradza na podstawie danych o migracjach stałych*, [w:] D. Szymańska (red.), *Procesy i formy ruchliwości przestrzennej ludności w okresie przemian ustrojowych*, Toruń, s. 191–211.
- Matczak A. (2002), *Efektywność wykorzystania rejestrowanych obiektów noclegowych w Łodzi w latach 1979–2000*, „Turyzm”, t. 12, z. 2, s. 65–78.
- Matczak A. (2004), *Metodologia badań nad lokalizacją hoteli*, [w:] A. Matczak (red.), *Lokalizacja hoteli w krajowych metropoliach Europy Środkowo-Wschodniej*, Łódź, s. 11–43.
- Matczak A. (2007), *Małe miasta w badaniach geograficznych*, [w:] E. Rydz (red.), *Podstawy i perspektywy rozwoju małych miast*, Słupsk, s. 11–30.

- Matczak A. (2012a), *Koncepcja monitorowania ruchu turystycznego w dużym mieście*, [w:] S. Sitek (red.), „Stare i nowe” *problemy badawcze w geografii społeczno-ekonomicznej*, Sosnowiec, s. 77–91.
- Matczak A. (2012b), *Proces przekształcania uzdrowiska w ośrodek turystyczny. Przykład Ciechocinka*, [w:] S. Sitek (red.), „Stare i nowe” *problemy badawcze w geografii społeczno-ekonomicznej*, Sosnowiec, s. 97–115.
- Matczak A. (2015), *Funkcja turystyczna w badaniach łódzkiego ośrodka geografii turystyki*, [w:] Z. Młynarczyk, A. Zajadacz (red.), *Rozwój badań geograficznych nad turystyką*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Seria „Turystyka i Rekreacja – Studia i Prace”, nr 14, s. 99–114.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez Sz. Wiśniewskiego.

STANISŁAW MORDWA, dr hab.

Stanisław Mordwa, syn Czesława i Teresy z domu Orłowskiej, urodził się 3 lipca 1967 r. w Przasnyszu. W 1986 r. przeprowadził się do Łodzi. Ma żonę Agnieszkę.

W 1986 r. ukończył przasnyskie Liceum Ogólnokształcące im. KEN. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1991 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Wyobrażenia przestrzeni miejskiej Łodzi*, której promotorem był doc. dr hab. S. Pączka.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał w 2000 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ, na podstawie rozprawy pt. *Wyobrażenia przestrzenne o miastach Polski Środkowej*. Jej promotorem był dr hab. J. Dzieciuchowicz, zaś recenzentami – prof. dr hab. S. Liszewski i prof. dr hab. G. Węclawowicz.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał w 2015 r. na Wydziale Nauk Geograficznych UŁ na podstawie rozprawy zatytułowanej *Przestępczość i poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni miasta. Przykład Łodzi*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. RNDr. CSc. T. Siwek, prof. dr hab. T. Stryjakiewicz, prof. dr hab. D. Szymańska i dr hab. A. Wolaniuk.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową S. Mordwa podjął w 1991 r. w Zakładzie Lokalizacji Produkcji i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego. Był zatrudniony na etacie asystenta stażysty (1991), a następnie asystenta (1991–1999), starszego wykładowcy (1999–2000) i adiunkta (od 2000) w Zakładzie Lokalizacji Produkcji i Gospodarki Przestrzennej (w 1997 r. przekształconego w Katedrę Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego, a w 2013 r. w Katedrę Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami) Uniwersytetu Łódzkiego.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. S. Mordwa był członkiem rady naukowej czasopisma „Acta Geographica Lodziensia. Folia Geographica Socio-Oeconomica” (2013–2014) oraz „Space – Society – Economy” (od 2010).

Dorobek naukowy. S. Mordwa jest autorem 51 publikacji naukowych, w tym 2 książek. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół zagadnień geografii percepcji (metody badania wyobrażeń przestrzennych – badanie tła osadniczego, krzywa wrażeń) i geografii przestępczości (organizacja i funkcjonowanie bezpieczeństwa publicznego, struktury przestrzenne przestępczości, uwarunkowania społeczno-demograficzne przestępczości, kształtowanie przestrzeni bezpiecznej, ciemna liczba przestępstw, poczucie bezpieczeństwa). Opracował holistyczną koncepcję badań przestępczości w przestrzeni miejskiej, łączącą analizę różnych danych o ujawnionej i ciemnej liczbie przestępstw z postrzeganiem obszarów niebezpiecznych i poczuciem bezpieczeństwa przez mieszkańców miasta. S. Mordwa podejmuje również badania struktur religijnych w przestrzeni miasta (określenie roli mniejszości religijnych w przestrzeni miejskiej) oraz z zakresu geografii usług (struktura przestrzenna i zadania instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne, rozwój sieci kin i ich współczesne funkcjonowanie, działanie oświaty).

Międzynarodowa współpraca naukowa. S. Mordwa odbył staż naukowy w Katedrze Geografii na Politechnice w Portsmouth w Wielkiej Brytanii (1994).

Kształcenie kadr. S. Mordwa jest promotorem 17 magistrantów.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. S. Mordwa był trzykrotnie wyróżniany nagrodą Rektora UŁ. Otrzymał zespołową nagrodę Ministra Infrastruktury (2004) oraz Srebrny Medal za Długoletnią Służbę (2014).

Zainteresowania pozanaukowe. S. Mordwa jest miłośnikiem psów oraz łowiectwa.

Wybrane publikacje

Mordwa S. (2003), *Wyobrażenia przestrzeni miast Polski Środkowej na podstawie badań grupy młodzieży licealnej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 177 s.

Dzieciuchowicz J., Klima E., Mordwa S., Retkiewicz W. (2004), *Rola wyznań religijnych w kształtowaniu przestrzeni miejskiej Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 170 s.

Mordwa S. (2010), *Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców wybranych osiedli w Łodzi*, [w:] M. Madurowicz (red.), *Wartościowanie współczesnej przestrzeni miejskiej*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa, s. 307–316.

Mordwa S. (2011), *Kradzieże w przestrzeni Łodzi*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, nr 11, s. 187–206.

Mordwa S. (2012a), *Ciemna liczba przestępstw. Przykład badań wiktyimizacyjnych mieszkańców wybranych obszarów w Łodzi*, [w:] J. Dzieciuchowicz, L. Groeger (red.), *Kształtowanie przestrzeni mieszkaniowej miast / Shaping the Urban Residential Area*, „Space – Society – Economy”, No. 11, s. 145–155.

Mordwa S. (2012b), *Struktura i typologia przestrzenna przestępczości w Polsce – przykład wykorzystania walidacji liczby skupień w metodzie k-średnich*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, nr 12, s. 89–110.

182 Mordwa S. (2013a), *Age and sex patterns of persons suspected of committing offences in Łódź*, [w:] J. Dzieciuchowicz, A. Janiszewska (red.), *Changes of Demographical Behaviour During Socio-Economic Transformation Period*, „Space – Society – Economy”, No. 12, s. 75–91.

Mordwa S. (2013b), *Przestępczość i poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni miasta. Przykład Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 249 s.

Mordwa S. (2013c), *Zastosowanie autokorelacji przestrzennej w badaniach przestępczości*, „Archiwum Kryminologii”, t. 35, s. 61–77.

Mordwa S. (2014), *Dysproporcje przestrzenne wybranych zjawisk patologii społecznych w Łodzi*, [w:] A. Suliborski, M. Wójcik (red.), *Dysproporcje społeczne i gospodarcze w przestrzeni Łodzi. Czynniki, mechanizmy, skutki*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 277–303.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez I. Pielesiak.

TADEUSZ OLSZEWSKI, prof. dr hab. (1914–1990)

Tadeusz Olszewski, syn Antoniego i Agnieszki z domu Wardenga urodził się 27 marca 1914 r. we wsi Niecienia⁴. Miał żonę Eugenię z domu Żelaźnicką i dzieci: Pawła (ur. 1954 r.) oraz Katarzynę (ur. 1956 r.). Po I wojnie światowej mieszkał w Górsku (pow. toruński) i Gowidlinie (pow. kartuski). W 1934 r. ukończył Prywatne Liceum Męskie w Górnej Grupie pod Grudziądzem. Naukę kontynuował na studiach filozoficznych i lingwistycznych w Anthropos Institute w Wiedniu (1934–1938), które przerwał z powodu choroby. Po wojnie studiował w Łodzi w Oddziale Szkoły Głównej Handlowej (1945–1948). W 1948 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Węgiel w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej*.

Stopień doktora uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1960 r., na podstawie rozprawy *Geograficzne warunki rolnictwa w chińskiej prowincji Kiangsu*, której promotorem był prof. dr hab. J. Dylík, a recenzentami – prof. dr hab. F. Barciński oraz dr hab. S. Zych.

Stopień doktora habilitowanego uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1962 r. na podstawie rozprawy *Rejony rolnicze północnego obszaru województwa łódzkiego*, której recenzentami byli: prof. dr hab. J. Dylík, prof. dr hab. F. Barciński i prof. dr hab. F. Uhorczak.

Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1972 r. Recenzentami w postępowaniu profesorskim byli prof. dr hab. F. Barciński i prof. dr hab. J. Szaflarski. Tytuł profesora zwyczajnego otrzymał w 1982 r. – recenzentami byli: prof. dr hab. R. Domański, prof. dr S. Leszczycki, prof. dr hab. W. Piotrowski i prof. dr hab. J. Regulski.

Tadeusz Olszewski zmarł 9 kwietnia 1990 r. Został pochowany w Łodzi, na cmentarzu komunalnym na Dołach, przy ul. Smutnej.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową T. Olszewski rozpoczął jako nauczyciel języka łacińskiego i starogreckiego w Prywatnym Liceum Męskim w Górnej Grupie pod Grudziądzem (1938–1939). Pracował jako robotnik rolny w niemieckim majątku w Górsku (1939–1941), a następnie księgowy w Łobdowie, pow. Wąbrzeźno (1941–1945). Wywieziony w rejon Iławy brał udział w budowie fortyfikacji (1944). Uczył języka angielskiego w Gimnazjum Ogólnokształcącym przy Państwowym Pedagogium w Łodzi (1945–1948). Był redaktorem w „Dzienniku Łódzkim” (1950–1951). Pracę w Katedrze Geografii Gospodarczej Wyższej Szkoły Ekonomicznej⁵ w Łodzi, podjął w 1948 r. na stanowisku starszego asystenta, a później adiunkta (1951–1953), zastępcy profesora (1953–1961) i docenta na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego (1963–1970)⁶. W 1970 r. przeszedł na Wydział Biologii i Nauk o Ziemi UŁ. Od 1973 r. pracował na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym na stanowisku profesora nadzwyczajnego (od 1981 – jako profesor zwyczajny). Pełnił funkcję kierownika Studium Zaocznego (1951–1954),

⁴ T. Olszewski jako miejsce urodzenia wymienił w życiorysie wieś Nieceń. Prawdopodobnie jest to obecna wieś Niecienia k. Pruszkowa, gm. Sędziejowice, powiat łaski.

⁵ Do 1950 r. jednostka ta funkcjonowała pod nazwą Oddziału Łódzkiego Szkoły Głównej Handlowej (od 1949 r. pod nazwą Szkoły Głównej Planowania i Statystyki) w Warszawie.

⁶ W 1961 r. Wyższa Szkoła Ekonomiczna została włączona do Uniwersytetu Łódzkiego.

kierownika Zakładu Katedry Geografii Ekonomicznej (1952–1961), prodziekana Wydziału Przemysłu (1954–1956) i dziekana Wydziału Finansów (1956–1958) w Wyższej Szkole Ekonomicznej oraz kierownika Katedry Geografii Regionalnej w Państwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Łodzi (1953–1956). Był kierownikiem Katedry Geografii Ekonomicznej na Wydziale Ekonomicznym (1961–1970) i prodziekanem Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego (1961–1964). Był kierownikiem Zakładu Geografii Ekonomicznej w Instytucie Geografii i zastępcą dyrektora Instytutu Geografii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (1970–1973), kierownikiem Zakładów Badań Regionalnych (1974–1977) i Gospodarki Przestrzennej w Instytucie Polityki Regionalnej (1978–1984), a także dyrektorem Instytutu Polityki Regionalnej (1982–1984) na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. T. Olszewski był członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (od 1960), Komitetu Nauk Geograficznych PAN (1972–1974), Komitetu Badania Rejonów Uprzemysłowionych PAN, Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN (1962–1972), przewodniczącym rady naukowej przy wojewodzie łódzkim (1968–1975) i członkiem rad naukowych województwa piotrkowskiego oraz kieleckiego.

Dorobek naukowy. Zainteresowania badawcze T. Olszewskiego koncentrowały się wokół problematyki geografii ekonomicznej i regionalnej (której w latach powojennych poświęcił największą liczbę publikacji z uwagi na brak pomocy naukowo-dydaktycznych), geografii rolnictwa i gospodarki żywnościowej (zwłaszcza w ujęciu regionalnym i z uwzględnieniem aspektów ekologicznych) oraz planowania regionalnego i kształtowania środowiska (m.in. ekologiczne uwarunkowania rozwoju gospodarki, zasady racjonalnego kształtowania środowiska przyrodniczego, funkcjonowanie gospodarki regionalnej w systemie planowania centralnego oraz wzajemne relacje między gospodarką regionalną i jej uwarunkowaniami infrastrukturalnymi, tak w sferze przyrodniczej, jak i społeczno-ekonomicznej). T. Olszewski prowadził działalność popularnonaukową – publikował artykuły w prasie codziennej i periodycznej, hasła w encyklopediach, prowadził pogadanki w radio i telewizji.

Międzynarodowa współpraca naukowa. T. Olszewski prowadził badania terenowe w Chinach (1957). Wielokrotnie przebywał w Republice Federalnej Niemiec (w latach 1975–1982), a także we Włoszech (1975), Francji (1976), ZSRR (1976), Anglii (1979, 1981) i Holandii (1982). Wykładał na Uniwersytecie J. W. Goethego we Frankfurcie nad Menem oraz w Rumunii i Bułgarii.

Kształcenie kadr. T. Olszewski był promotorem 12 rozpraw doktorskich (m.in. M. Al-Douri, K. Al Salidi, L. Bagdziński, J. Skupowa, B. Stolarczyk, J. Benacka-Baran, H. Rouba, M. O'Baker). Wypromował ponad 300 magistrantów. Był recenzentem w 17 przewodach doktorskich, 6 habilitacyjnych i 2 profesorskich.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. T. Olszewski był współorganizatorem Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi (1946) i organizatorem Katedry Geografii Regionalnej w tej placówce. Współtworzył i kierował studiami zaocznymi w oddziale łódzkim Szkoły Głównej Planowania i Statystyki (do 1949 r. Szkole Głównej Handlowej), przekształconej w 1950 r. w Wyższą Szkołę Ekonomiczną w Łodzi. Był wielokrotnie nagradzany nagrodami Rektora UŁ. Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi (1956), Nagrodę Ministra Szkolnictwa Wyższego (1963), Honorową Odznakę Województwa Łódzkiego (1964), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1968), Złotą Odznakę UŁ (1975), Złotą Odznakę PTG (1977), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1980), Honorową Odznakę miasta Łodzi (1980), Medal Włocławskiego Towarzystwa Naukowego (1980).

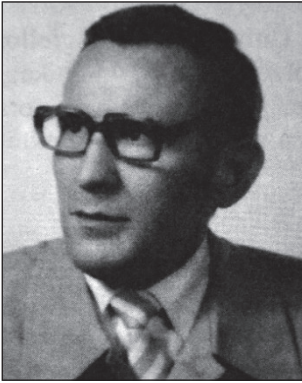
Ważniejsze publikacje

- Olszewski T. (1957), *Geografia gospodarcza krajów kapitalistycznych*, PWN, Warszawa–Łódź (cz. I, 308 s. + atlas: 23 mapy, cz. II, 220 s. + atlas: 34 mapy).
- Olszewski T. (1962), *Geograficzne warunki rolnictwa chińskiej prowincji Kiangsu*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Ser. III, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, 201 s.
- Olszewski T. (1963), *Rejony rolnicze północnego obszaru województwa łódzkiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Ser. III, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, 156 s.
- Olszewski T. (1968), *Geografia ekonomiczna regionalna świata. Kraje kapitalistyczne*, PWN, Warszawa–Łódź (cz. I, kraje europejskie, 252 s. + atlas: 18 map, cz. II, kraje pozaeuropejskie, 420 s. + atlas: 40 map).
- Olszewski T. (1971), *Człowiek i jego środowisko. Ekologia społecznego bytu – zarys geograficzny*, PZWS, Warszawa, 268 s.
- Olszewski T. (1974), *Degradacja środowiska geograficznego w Łódzkiej Aglomeracji Przemysłowo-Miejskiej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Ser. III, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, s. 95–108.
- Olszewski T. (1975), *Geografia ekonomiczna Australii i Oceanii*, PWE, Warszawa, s. 336.
- Olszewski T. (1976), *Problemy rolnictwa i gospodarki żywnościowej świata*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 47, nr 2, s. 119–142.
- Olszewski T. (1978), *Współczesne problemy gospodarki żywnościowej świata*, PWE, Warszawa, 152 s.
- Dobosiewicz Z., Olszewski T. (1982a), *Geografia ekonomiczna świata*, PWE, Warszawa, 643 s.
- Olszewski T. [red.] (1982b), *Województwo wrocławskie. Monografia regionalna. Zarys dziejów, obraz współczesny, perspektywy rozwoju, Łódź–Wrocław 1982*, 450 s.
- Olszewski T. (1985a), *Bułgaria*, [w:] J. Barbag (red.), *Geografia świata*, PZWS, Warszawa 1985, s. 171–179.
- Olszewski T. (1985b), *Oceania*, [w:] J. Barbag (red.), *Geografia świata*, PZWS, Warszawa 1985, s. 655–682.
- Olszewski T. (1985c), *Rumunia*, [w:] J. Barbag (red.), *Geografia świata*, PZWS, Warszawa 1985, s. 163–170.

Źródła

Teczka osobowa T. Olszewskiego, Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez M. Lamprechta.

STANISŁAW PĄCZKA, dr hab.(1930–1995)

Stanisław Pączka urodził się 25 maja 1930 r. w Dąbrówkach k. Łańcuta. Mieszkał w Rzeszowie (od 1945), a następnie w Łodzi (od 1954).

W 1949 r. ukończył Szkołę Ogólnokształcącą Stopnia Licealnego im. H.Sienkiewicza w Łańcutie. Maturę uzyskał w Liceum Pedagogicznym Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Rzeszowie w 1951 r. Naukę kontynuował w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Łodzi (w 1956 r. włączonej do Uniwersytetu Łódzkiego), na kierunku geografia. W 1956 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *PGR Kobierzysko, Monografia geograficzno-ekonomiczna*.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1967 r., na podstawie rozprawy *Zasięg i formy oddziaływania przemysłu włókienniczego na rolnicze zaplecze w województwie łódzkim*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz, a recenzentami prof. dr S. Berezowski i doc. dr hab. T. Olszewski.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1979 r., na podstawie rozprawy *Struktura przestrzenna przemysłu włókienniczego w Polsce*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. B. Kortus, prof. dr S. Leszczycki i prof. dr L. Straszewicz.

Stanisław Pączka zmarł 25 marca 1995 r. w Łodzi. Został pochowany na cmentarzu w rodzinnych Dąbrówkach koło Łańcuta

Kariera zawodowa. Pracę zawodową S. Pączka podjął w 1954 r. w Katedrze Geografii Społeczno-Ekonomicznej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi na stanowisku asystenta. Po włączeniu WSP do Uniwersytetu Łódzkiego kontynuował pracę w Katedrze (od 1970 Zakładzie i od 1981 Instytucie) Geografii Ekonomicznej (i Organizacji Przestrzeni) UŁ na stanowiskach starszego asystenta (1961–1968), adiunkta (1968–1980), docenta (1980–1990) i profesora nadzwyczajnego (od 1990). W 1981 r. objął funkcję kierownika nowoutworzonego Zakładu Lokalizacji Produkcji i Gospodarki Przestrzennej, w 1991 r. przekształconego w Zakład (od 1994 Katedrę) Gospodarki Przestrzennej i Planowania Regionalnego. Pełnił funkcję zastępcy dyrektora (1981–1987) i dyrektora (1987–1995) Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni UŁ.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. S. Pączka pełnił funkcję sekretarza Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego (1979–1995), a także wiceprzewodniczącego (1969–1971) i przewodniczącego (1971–1977) Zarządu Oddziału Łódzkiego PTG. Był członkiem komitetu redakcyjnego (1987–1993) i redaktorem (1989–1990) czasopisma „Problems in Textile Geography”.

Dorobek naukowy. S. Pączka jest autorem (bądź współautorem) blisko 100 publikacji naukowych, głównie z zakresu geografii przemysłu. Początkowo jego zainteresowania koncentrowały się na problematyce regionu łódzkiego i opolskiego, a przedmiotem badań były zwłaszcza lokalne funkcje przemysłowe i usługowe małych miast. Prowadził studia nad przemysłem włókienniczym, m.in. nad oddziaływaniem przemysłu włókienniczego na rolnicze zaplecze Łodzi, a także strukturą przestrzenną włókiennictwa w Polsce i w krajach Europy Wschodniej oraz ZSRR. W latach 70. podjął badania Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego, opracowując (we współautorstwie) monografię tego okręgu. Prowadził prace dotyczące restrukturyzacji przemysłu w Polsce, przede wszystkim na obszarze Łódzkiego Okręgu Przemysłowego. Zajmował się badaniem uwarunkowań rozwoju

społeczno-gospodarczego Polski Środkowej i zachodzącymi w warunkach gospodarki rynkowej procesami transformacji społeczno-ekonomicznej tego regionu.

Międzynarodowa współpraca naukowa. S. Pączka odbył staże naukowe w Instytucie Geografii Uniwersytetu Moskiewskiego (1970 i 1980) oraz w Uniwersytecie w Tbilisi (1980). Był kierownikiem organizacyjnym ekspedycji geograficznej do Ameryki Północnej (1974). Brał udział w konferencjach naukowych w ZSRR (Mińsk), Bułgarii (Warna, Sofia), Hiszpanii (Barcelona), Włoszech (Turyn), Niemczech (Greifswald) i w Wielkiej Brytanii (Portsmouth).

Kształcenie kadr. S. Pączka wypromował 94 magistrantów. Był recenzentem w 3 przewodach doktorskich i 2 habilitacyjnych.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. S. Pączka był ośmiokrotnie wyróżniany nagrodami Rektora UŁ. Otrzymał Nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1980), Złotą Odznaką PTG (1977), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1980) oraz Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1985).

Wybrane publikacje

- Pączka S. (1970), *Przemysł i rzemiosło*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Kluczbork, Studium geograficzno-ekonomiczne*, Wyd. Śląsk, Katowice, s. 91–133.
- Pączka S. (1972), *Miasto Iwanowo – centrum włókiennicze ZSRR*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Ser. II, nr 49, s. 67–95.
- Pączka S. (1978), *Przemysł włókienniczy w Regionie Centralnym ZSRR*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Ser. II, nr 15, s. 35–66.
- Pączka S. (1979), *Struktura przestrzenna przemysłu włókienniczego w Polsce*, „Acta Universitatis Lodziensis”, 308 s.
- Pączka S., Niżnik A. (1979), *Bełchatowski Okręg Górniczo-Energetyczny*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 103 s.
- Pączka S., Retkiewicz H. (1985), *Changes in Territorial and Branch Structure of Textile Industry in Georgia, Armenia and Azerbaijan*, „Studia Regionalne”, t. 7–8 (12–13), s. 3–43.
- Pączka S. (1986), *Metodyka badań w geografii przemysłu*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 7, s. 35–45.
- Pączka S. [red.] (1992), *Processes and consequences of changes in the production-service sector in Central-Eastern European countries in the early 1990s: proceedings of the conference, Łódź, June 2–5, 1992*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 94.
- Pączka S. [red.] (1993), *Środowisko geograficzne Polski środkowej. Zbiór studiów*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 242.
- Pączka S. (1994), *Badania dotyczące funkcjonowania przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania w Polsce*, [w:] Z. Ziolo (red.), *Funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania*, „Materiały i Sprawozdania”, nr 28, s. 172–187.

Źródła

<http://kgpipp.geo.uni.lodz.pl/paczka.php>.

Marszał T. (2010), *Polska geografia przemysłu i budownictwa w XX wieku – Sylwetki*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 110–113.

BOHDAN POSATSKYY, prof. dr

Bohdan Posatskyy, syn Stefana i Olgi z domu Kusz-nir, urodził się 19 czerwca 1942 r. w Rzeszowie. Mieszka we Lwowie (od 1946). Ma żonę Danutę (kustosze w Muzeum Narodowym im. A. Szeptyckiego we Lwowie).

W 1959 r. ukończył VIII Liceum we Lwowie. Naukę kontynuował na Wydziale Budownictwa Politechniki Lwowskiej, na kierunku architektura. W 1965 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy (projektu architektonicznego) *Studencki dom akademicki z restauracją*, której promotorem był prof. J. Bagieński.

Stopień doktora uzyskał na Wydziale Architektury Wileńskiego Instytutu Budownictwa w 1972 r., na podstawie rozprawy *Historyczno-architektoniczne zespoły w kształtowaniu kompozycji przestrzennej współczesnego miasta (z doświadczeń rekonstrukcji małych i średnich miast zachodnich obwodów Ukrainy)*, której promotorem był doc. dr arch. A. Rudnytsky, a recenzentami: prof. dr. hab. arch. K. Szeszelgis i doc. dr arch. S. Abramauskas.

Tytuł profesora w zakresie architektury i urbanistyki uzyskał w 2003 r. na Politechnice Lwowskiej.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową B. Posatskyy podjął w 1965 r. w biurze projektowym „Ukrdiprosilhosp” jako architekt. W latach 1967–1970 był doktorantem w Katedrze Architektury Politechniki Lwowskiej, gdzie od 1970 r. uzyskał zatrudnienie na stanowisku asystenta, a później starszego wykładowcy i docenta. Od 1982 r. pełni funkcję kierownika Katedry Urbanistyki Politechniki Lwowskiej, pracując na stanowisku profesora nadzwyczajnego (1993–2003) i profesora zwyczajnego (od 2003). W latach 1995–2003 był zatrudniony w Zakładzie (od 2002 Katedrze) Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku profesora nadzwyczajnego.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. B. Posatskyy był członkiem zarządu Lwowskiego Oddziału Stowarzyszenia Architektów Ukrainy (1983–1988 i 1999–2002), członkiem korespondencyjnym (1990–2011), członkiem rzeczywistym (od 2011) Komisji Architektury i Urbanistyki Towarzystwa Naukowego im. Szewczeni oraz Rady Urbanistycznej przy Głównym Architekcie Lwowa (1995–2006).

Dorobek naukowy. B. Posatskyy jest autorem (bądź współautorem) około 200 publikacji, głównie w języku ukraińskim i rosyjskim. Kilka prac zostało opublikowanych w Polsce (w języku polskim bądź angielskim). Większość dorobku to prace o tematyce urbanistycznej. Jest autorem szeregu opracowań poświęconych problematyce rozwoju miast Ukrainy Zachodniej i znawcą historii rozwoju przestrzennego i dziedzictwa kulturowego Lwowa. Realizował projekty badawcze dotyczące m.in. kształtowania stref ruchu pieszego w historycznym centrum Lwowa, zagospodarowania stref wypoczynku na terenie Karpackiego Parku Narodowego, zagospodarowania terenów przyfabrycznych zakładów przemysłowych we Lwowie oraz zagospodarowania miast w obwodzie lwowskim – Radechowaj i Brody.

Międzynarodowa współpraca naukowa i dydaktyczna. B. Posatskyy, oprócz ścisłej współpracy z polskim środowiskiem naukowym, związanej z zatrudnieniem w Uniwersytecie Łódzkim, odbył długoterminowe staże naukowe w Moskiewskim Instytucie Architektury (1973 i 1978), na Politechnice Śląskiej (1992) oraz Politechnice Warszawskiej (1995).

Kształcenie kadr. B. Posatskyy jest promotorem 3 prac doktorskich (I. Chernyak, Z. Malla, H. Harchuk). Wypromował 130 magistrantów. Był recenzentem w 14 przewodach doktorskich.

Pozostałe ważne osiągnięcia. B. Posatskyy jest autorem cyklu wystaw fotograficznych *Stara i nowa architektura Lwowa* (Łódź 1996, Gliwice 1996 i 2002, Wrocław 1997, Lublin 1998, Kielce 2000, Kraków 2001, Opole 2001, Poznań 2003) i wystawy *Krajobraz kulturowy. Migracja form* (Lwów 2013). Otrzymał odznaczenie Ministerstwa Oświaty Ukrainy za osiągnięcia naukowe i pedagogiczne (2014).

Zainteresowania pozanaukowe. Wielką pasją B. Posatskyy'ego jest fotografia krajobrazu i architektury.

Wybrane publikacje

Posatskyy B., Majka S. (1995), *Lwów w starej i nowej szacie*, Rzeszów, 191 s.

Posatskyy B. (2004–2005), *Dziedzictwo kulturowe w rozwoju przestrzennym miast Zachodniej Ukrainy (w drugiej połowie XX wieku)*, „Teki Komisji Urbanistyki i Architektury. Odniał PAN w Krakowie”, t. 36–37, s. 27–47.

Posatskyy B. (2007a), *Problemy urbanistyczne Obszaru Metropolitalnego Lwowa*, „Biuletyn KPZK PAN”, z. 230, s. 215–228.

Posatskyy B. (2007b), *Prostir міста i міська культура (na złami 20–21 st.)*, Lviv, 208 s.

Posatskyy B. (2008), *Architektura Lwowa. Czas i styli. XIII–XXI w.* (rozdział: *Architektura totalitaryzmu: 1940–1956*), Lwów, s. 629–667.

Posatskyy B. (2010a), *Genesis and Problems of Spatial Development of Big Cities in Ukraine – the Example of Lviv*, [w:] T. Marszał, M. Habrel (eds), *Spatial Development of Polish and Ukrainian Big Cities at the Beginning of the 21st Century*, Lodz University Press, Łódź, s. 63–82.

Posatskyy B. (2010b), *Osnovy urbanistyky. Terytorialne i prostorowe planuwannia*, Lviv, 344 s.

Posatskyy B. (2013a), *Origins and Spatial Development of Lviv*, [w:] M. Habrel, E. Koboжек (eds), *Lviv and Lodz at the Turn of 20th Century. Historical Outline and Natural Environment*, Lodz University Press, Łódź, s. 41–74.

Posatskyy B. (2013b), *Revitalization of Urban Space of Lviv*, [w:] M. Habrel, A. Wojnarowska (eds), *Lviv and Lodz at the Turn of 20th Century. Spatial Development and Functional Structure of Urban Space*, Lodz University Press, Łódź, s. 67–99.

Posatskyy B. (2014), *Lviv (Urban development of Lviv in 20 s. and in beginning 21 s.)*, [w:] *Ukrainian historic town atlas*, Vol. 1, Kyiv, s. 58–74.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez B. Bartosiewicza.

KRYSTYNA REMBOWSKA, dr hab.

Krystyna Rembowska, córka Franciszka i Janiny z domu Ogłóza, urodziła się 14 czerwca 1951 r. w Łowiczu. Mieszka w Łodzi. Ma córkę Annę (ur. 1980).

W 1969 r. ukończyła Liceum Ogólnokształcące im. S. Chelmońskiego w Łowiczu. Naukę kontynuowała w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu, na kierunku matematycznym (po roku zrezygnowała), a następnie na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. Po kilkuletniej przerwie ukończyła studia i w 1983 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Rozwój przestrzenny Łowicza*, której

promotorem był doc. dr Z. Batorowicz. W latach 1974–1978 studiowała także na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku filozofia.

Stopień doktora nauk przyrodniczych (geografia) uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1992 r. na podstawie rozprawy *Przestrzenne zróżnicowanie warunków życia ludności wiejskiej województwa piotrkowskiego. Przyczyny, konsekwencje*, której promotorem był prof. dr hab. M. Koter, a recenzentami – dr hab. A. Jewtuchowicz i prof. dr hab. A. Stasiak.

Stopień doktora habilitowanego nauk o Ziemi w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2003 r. na podstawie rozprawy *Kultura w tradycji i we współczesnych nurtach badań geograficznych*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: dr hab. D. Jędrzejczyk, prof. dr hab. M. Koter i prof. dr hab. W. Maik.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową K. Rembowska podjęła w 1983 r. w Zakładzie (od 1993 Katedrze) Geografii Politycznej i Ekonomicznej Regionalnej Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta stażysty, a następnie asystenta (1984–1985), starszego asystenta (1985–1992) i adiunkta (od 1992). W latach 2006–2013 była profesorem nadzwyczajnym w Zakładzie (od 2011 Katedrze) Geografii Regionalnej i Społecznej. W 2013 r. K. Rembowska przeszła na emeryturę.

Dorobek naukowy. K. Rembowska jest autorką ponad 60 publikacji. Jej zainteresowania naukowe obejmują problematykę geografii kultury (konceptje kultury w tradycyjnych i obecnych badaniach geograficznych; założenia teoretyczno-metodologiczne wzorce i funkcje badań kulturowych w geografii), geografii społecznej, a także teorię i metodologię geografii. Z tym nurtem badawczym powiązane są studia nad problematyką regionalną i lokalną, zwłaszcza społecznymi i indywidualnymi więzami terytorialnymi, jak również tożsamością regionalną i lokalną rozpatrywaną w kontekście współczesnej mobilności społeczeństw.

Kształcenie kadr. K. Rembowska wypromowała 23 magistrantów. Była recenzentem jednej pracy doktorskiej.

Pozostałe osiągnięcia. K. Rembowska była trzykrotnie wyróżniana nagrodą Rektora UŁ. Otrzymała Złotą Odznakę UŁ (2004).

Zainteresowania pozanaukowe. K. Rembowska interesuje się poezją, sztuką, a przede wszystkim literaturą. Wyrazem jej artystycznych zainteresowań są m.in. własne rysunki oraz twórczość poetycka.

Wybrane publikacje

- Rembowska K. (2002), *Kultura w tradycji i we współczesnych nurtach badań geograficznych*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 197 s.
- Rembowska K. (2004), *Świat człowieka w perspektywie kulturowej*, [w:] E. Orłowska (red.), *Kultura jako przedmiot badań geograficznych. Studia teoretyczne i regionalne*, Oddział Wrocławski PTG, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, s. 19–35.
- Rembowska K. (2005a), *Geografia ludności i osadnictwa – nowe wyzwania i szanse*, [w:] S. Liszewski, W. Maik (red.), *Rola i miejsce geografii osadnictwa i ludności w systemie nauk geograficznych*, „Studia i Materiały Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy”, nr 1, s. 75–80.
- Rembowska K. (2005b), *Kulturowy aspekt przemian współczesnych miast polskich*, [w:] I. Jazdzewska (red.), *Współczesne procesy urbanizacji i ich skutki*, XVIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 389–400.
- Rembowska K. (2005c), *Środowisko człowieka – nowe perspektywy badawcze*, [w:] W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), *Podstawowe idee i koncepcje w geografii*, t. 1: *Geografia jako nauka o przestrzeni, środowisku i krajobrazie*, Zakład Geografii Społecznej i Turystyki UMK, Zakład Badań Społecznych i Regionalnych UŁ, ŁTN, Łódź, s. 103–115.
- Rembowska K. (2006), *Człowiek w geograficznych obrazach świata. Próba rekonstrukcji*, [w:] W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), *Podstawowe idee i koncepcje w geografii*, t. 2: *Człowiek w badaniach geograficznych*, Wyd. Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz, s. 27–46.
- Rembowska K. (2007a), *Kulturowy zwrot w geografii*, [w:] W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), *Podstawowe idee i koncepcje w geografii*, t. 3: *Geografia a przemiany współczesnego świata*, Wyd. Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz, s. 189–202.
- Rembowska K. (2007b), *Współczesny humanizm i jego wpływ na przemiany w obrębie geografii*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, z. 7, s. 3–18.
- Rembowska K. (2008a), *Człowiek – czas – przestrzeń. Erozja więzi człowieka z Ziemią*, [w:] W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), *Podstawowe idee i koncepcje w geografii*, t. 4: *Terytorium, region, miejsce – czas i przestrzeń w geografii*, Wyd. Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz, s. 57–70.
- Rembowska K. (2008b), *Miasto postmodernistyczne. Perspektywy badań geograficznych*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, z. 9, s. 3–13.

AGNIESZKA ROCHMIŃSKA, dr hab.

Agnieszka Rochmińska, córka Mieczysława i Marianny z domu Lenarczyk, urodziła się 25 września 1969 r. w Rawie Mazowieckiej. Mieszkała w Zofiowie (gm. Biała Rawska, 1969–1973), Białej Rawskiej (1973–1988, 1993–1995), następnie przeprowadziła się do Łodzi (1988–1993 i od 1995).

W 1988 r. ukończyła Liceum Ogólnokształcące im. M. Curie-Skłodowskiej w Rawie Mazowieckiej. Naukę kontynuowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia.

W 1993 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy

Przemiany społeczno-gospodarcze pogranicza łęczycko-mazowieckiego w aspekcie rozwoju wielkich miast: Warszawy i Łodzi, której promotorem był dr M. Sobczyński.

Ukończyła studia podyplomowe w ramach Studium Planowania Przestrzennego na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej (2005) oraz w zakresie ochrony własności intelektualnej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego (2014).

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1999 r. na podstawie rozprawy *Administracyjno-polityczna regionalizacja Polski – analiza procesów przestrzennych*, której promotorem był dr hab. K. Heffner, a recenzentami – dr hab. S. Ciok i prof. dr hab. M. Koter.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2014 r. na podstawie rozprawy *Atrakcyjność łódzkich centrów handlowych oraz zachowania nabywcze i przestrzenne ich klientów*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, prof. dr hab. T. Kaczmarek, prof. dr hab. T. Stryjakiewicz i dr hab. inż. arch. Z. Ziobrowski.

Kariera zawodowa. W latach 1993–1995 A. Rochmińska pracowała w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Białej Rawskiej na stanowisku nauczyciela-bibliotekarza. W 2000 r. podjęła pracę w Katedrze Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego (od 2013 Katedrze Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami) Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku adiunkta. Pełni funkcję kierownika Katedry Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami UŁ (od 2015).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. A. Rochmińska była sekretarzem redakcji (2000–2013), członkiem rady redakcyjnej (od 2013) i redaktorem tematycznym (od 2015) czasopisma „Acta Univesitatis Lodziensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica”.

Dorobek naukowy. A. Rochmińska jest autorką 46 publikacji. Jej zainteresowania badawcze obejmują zagadnienia z zakresu geografii usług (rozwój i przekształcenia w sektorze usługowym, ze szczególnym uwzględnieniem wielkopowierzchniowych kompleksów handlowych; zachowania nabywcze i przestrzenne klientów centrów handlowych; rozwój, oddziaływanie na otoczenie i kierunki przekształceń centrów handlowych; centra handlowe a kontinuum publiczno-prywatne; centra handlowe jako miejsca spędzania czasu wolnego), geografii społecznej (jakość życia w blokowiskach i jej determinanty; więzi sąsiedzkie; dywersyfikacja przestrzeni o różnej ocenie jakościowej), geografii ekonomicznej i gospodarki przestrzennej (wpływ inwestycji na środowisko przyrodnicze i antropogeniczne; ocena wpływu projektów, głównie infrastrukturalnych, na środowisko życia

człowieka) oraz geografii turystyki (strategie rozwoju turystycznego, ocena dokumentów strategicznych opracowanych na różnych poziomach podziału terytorialnego, kreowanie nowych produktów turystycznych).

Kształcenie kadr. A. Rochmińska wypromowała 23 magistrantów.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. A. Rochmińska była wyróżniona nagrodą Rektora UŁ. Kilkakrotnie otrzymywała nagrody Dziekana w plebiscycie absolwentów na najlepszego nauczyciela akademickiego Wydziału Nauk Geograficznych UŁ. Otrzymała Medal Komisji Edukacji Narodowej (2014).

Zainteresowania pozanaukowe. A. Rochmińska interesuje się podróżami po świecie, uprawia turystykę rowerową w Polsce i Europie.

Wybrane publikacje

- Rochmińska A. (2001), *The lasting and historical inter-regional borderlands in Poland, "Region and Regionalism"*, No. 5, s. 204–211.
- Rochmińska A. (2005), *Rozwój sieci handlowych z udziałem kapitału zagranicznego*, [w:] J. Dzieciuchowicz (red.), *Usługi rynkowe w Łodzi w dobie transformacji*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 65–92.
- Rochmińska A. (2006), *Łódzka służba zdrowia na tle przemian systemowych*, [w:] J. Dzieciuchowicz (red.), *Usługi nierynkowe w przestrzeni miejskiej Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 108–141.
- Rochmińska A. (2009), *Sieci handlowe z kapitałem zagranicznym jako nowy element w strukturze miasta*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Duże i średnie miasta polskie w okresie transformacji*, XXII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, t. 1, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 161–172.
- Janiszewska A., Klima E., Rochmińska A. (2010), *Wieżowiec jako habitat*, [w:] *Obszary metropolitalne we współczesnym środowisku geograficznym*, z. 1, 58. Zjazd PTG, Łódź, s. 195–201.
- Janiszewska A., Klima E., Rochmińska A. (2011a), *Jakość życia na łódzkich osiedlach*, [w:] J. Dzieciuchowicz (red.), *Współczesne przemiany środowiska mieszkaniowego – wybrane problemy*, „Space – Society – Economy”, nr 10, s. 145–179.
- Rochmińska A., Stasiak A. (2011b), *Strategie rozwoju turystyki w Polsce. Województwa i miasta do 200 tys. mieszkańców*, [w:] A. Mularczyk (red.), *Raport, „Wiadomości Turystyczne”*, styczeń, 22 s.
- Rochmińska A. (2011/2012), *Centra handlowe – miejsca spędzania czasu wolnego przez łódzian*, „Acta Universitatis Lodzianensis”, Folia Geographica Socio-Oeconomica, nr 11, s. 207–217.
- Rochmińska A. (2013), *Atrakcyjność łódzkich centrów handlowych oraz zachowania nabywcze i przestrzenne ich klientów*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 314. s.
- Rochmińska A. (2014), *Centra handlowe jako przestrzenie hybrydowe*, „Przestrzeń – Społeczeństwo – Gospodarka”, nr 3, s. 281–299.

ANDRZEJ RYKAŁA, dr hab.

Andrzej Rykała urodził się 10 listopada 1970 r. w Łodzi, gdzie mieszka do dziś.

W 1989 r. ukończył I Liceum Ogólnokształcącym im. J. Śniadeckiego w Pabianicach. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1994 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Staroobrzedowcy w Polsce*, której promotorem był dr M. Sobczyński. W 1995 r. podjął studia doktoranckie na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi (w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni) Uniwersytetu Łódzkiego.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 2000 r. na podstawie rozprawy *Przemiany sytuacji społeczno-politycznej mniejszości żydowskiej w Polsce po drugiej wojnie światowej*, której promotorem był prof. dr hab. M. Koter, a recenzentami – prof. dr hab. A. Gawryszewski i prof. dr hab. S. Liszewski.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2012 r. na podstawie rozprawy *Mniejszości religijne w Polsce. Geneza, struktury przestrzenne, tło etniczne*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. Z. Długosz, prof. dr hab. P. Eberhardt, prof. dr hab. M. Koter i dr hab. B. Lubicz-Miszewska.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową A. Rykała podjął w 2000 r. na stanowisku adiunkta w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Łódzkiego. Od 2012 r. jest zatrudniony na stanowisku profesora nadzwyczajnego. Pełni funkcję dyrektora Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni UŁ (od 2012).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. A. Rykała jest inicjatorem powołania i redaktorem (od 2012) czasopisma „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej” oraz współredaktorem serii monograficznej „Region and Regionalism”. Członek rady redakcyjnej „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica” (2013–2014), rady naukowej „Nadbużańskiego Kwartalnika Naukowego” (od 2015) i redaktor tematyczny „Przeglądu Narodowościowego” (od 2014).

Dorobek naukowy. A. Rykała jest autorem (bądź współautorem) ponad 80 publikacji, w tym kilku książek. Specjalizuje się w geografii politycznej, historycznej i geografii religii. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na problematyce mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych (genezie, uwarunkowaniach rozwoju przestrzennego, przemianach społecznych i kulturowych skupisk mniejszości), użytkowaniu przestrzeni miejskiej oraz dziedzictwie kulturowym, analizowanych pod kątem wpływu różnych grup narodowych, etnicznych i religijnych. Podejmuje badania nad terytorialnym formowaniem, rozwojem politycznym i strukturą państw oraz regionów. Jest autorem pierwszej monografii powojennej historii Żydów w Polsce, opartej na badaniach archiwalnych, oraz współautorem *Atlasu historii Żydów w Polsce* (autorem części poświęconej Żydom w Polsce w latach 1944–2010).

Międzynarodowa współpraca naukowa. A. Rykała jest członkiem Forum Geografów Północnego Adriatyku (od 2007) oraz uczestnikiem Polsko-Słoweńskiej Współpracy w Nauce i Technologii.

Kształcenie kadr. A. Rykała wypromował 42 magistrantów.

Pozostałe ważne osiągnięcia. A. Rykała współpracuje z Żydowskim Instytutem Historycznym w Polsce. Trzykrotnie był wyróżniany nagrodą Rektora UŁ. Kilkakrotnie otrzymywał nagrody Dziekana w plebiscycie absolwentów na najlepszego nauczyciela akademickiego Wydziału Nauk Geograficznych UŁ.

Zainteresowania pozanaukowe. A. Rykała interesuje się historią najnowszą, judaikami, literaturą współczesną, turystyką kulturową, filmem polskim i muzyką rockową. Gra na perkusji. Najwięcej radości sprawia mu spełnianie marzeń swojej córki – Idy.

Wybrane publikacje

- Suliborski A., Klima E., Rykała A., Walkiewicz D. (2000), *Funkcjonowanie powiatów w aglomeracji łódzkiej. Powiat łódzki-wschodni, pabianicki, zgierski*, Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych UŁ, Łódź, 132 s.
- Rykała A. (2007), *Przemiany sytuacji społeczno-politycznej mniejszości żydowskiej w Polsce po drugiej wojnie światowej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 296 s.
- Grabski A., Rykała A., Sienkiewicz W., Wijaczka J., Wodziński M., Zaremska H. (2010a), *Atlas historii Żydów polskich*, Demart, Warszawa, 424 s.
- Lech A., Radziszewska K., Rykała A. [red.] (2010b), *Spółczesność żydowska i niemiecka w Łodzi po 1945 roku*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 377 s.
- Rykała A. (2011), *Mniejszości religijne w Polsce – geneza, struktury przestrzenne, tło etniczne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 370 s.
- Rykała A. [red.] (2012), *Granice – mniejszości narodowe i religijne – dziedzictwo*, „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej”, t. 1, 285 s.
- Rykała A. (2013a), *Die Deutschen in Lodz als Teil der deutschen Minderheit in Polen nach 1945*, [w:] M. Kucner, K. Radziszewska (red.), *Fremde im gelobten Land. Zur Geschichte der Deutschen in Lodz nach dem Zweiten Weltkrieg*, Polono-Germanica Schriften der Kommission für die Geschichte der Deutschen in Polen, e.V. 8, Osnabrück, s. 11–45.
- Rykała A. [red.] (2013b), *Przestrenny wymiar wielokulturowego dziedzictwa*, „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej”, t. 2, 324 s.
- Rykała A. [red.] (2014a), *Krajobrazy (regiony) historyczno-polityczne*, „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej”, t. 3, 380 s.
- Rykała A. (2014b), *Państwo wpisane w depozyt religii. Przeobrażenia struktury terytorialno-religijno-etnicznej Izraela w kontekście oddziaływań międzynarodowych*, [w:] A. Rykała (red.), *Krajobrazy (regiony) historyczno-polityczne*, „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej”, t. 3, s. 97–149.

JERZY SKRZYPSKI, dr hab.

Jerzy Skrzypski, syn Stanisława i Janiny z domu Frątczak, urodził się 18 września 1949 r. w Łodzi, gdzie mieszka do dziś. Ma żonę Krystynę i synów: Pawła, Janusza, Michała i Wojciecha.

W 1967 r. ukończył Liceum Ogólnokształcące w Otwocku. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1972 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Entalpia powietrza w Poznaniu*, której promotorem był prof. dr hab. S. Zych.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał w 1977 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na podstawie rozprawy *Bioklimat Krynicy w świetle krótkookresowych zmian ciśnienia powietrza i zawartości tlenu w powietrzu*, której promotorem była doc. dr hab. S. Tyczka, zaś recenzentami – prof. dr hab. J. Bogucki i prof. dr hab. S. Zych.

Stopień doktora habilitowanego uzyskał na Wydziale Inżynierii Środowiska Politechniki Wrocławskiej w 2002 r. na podstawie rozprawy *Analiza i modelowanie pól emisji zanieczyszczeń powietrza w dużych miastach (na przykładzie Łodzi)*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli prof. dr hab. inż. W. Kamiński oraz prof. dr hab. K. Kożuchowski.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową J. Skrzypski podjął w 1972 r., w Zakładzie Klimatologii Instytutu Medycyny Uzdrowskiej w Poznaniu. Po kilkumiesięcznym stażu powierzono mu zorganizowanie Stacji Badawczej w Krynicy i kierowanie jej pracami. Pełnił funkcję dyrektora w Zespole Uzdrowisk Krynicko-Popradzkich w Krynicy (1983–1991), później pracował w Instytucie Barwników i Produktów Organicznych w Zgierzu na stanowisku kierownika Laboratorium Analiz Powietrza i Badań Ekotoksykologicznych. W latach 1994–1999 zatrudniony w Katedrze Geografii Miast i Turystyki Uniwersytetu Łódzkiego, a później w Filii Uniwersytetu Łódzkiego w Tomaszowie Mazowieckim (1999–2014) na stanowisku adiunkta. Od 1994 r., równoległe do zatrudnienia w Uniwersytecie Łódzkim, pracował na Politechnice Łódzkiej (od 2005 r. na tzw. „pierwszym etapie” i na stanowisku profesora nadzwyczajnego). W 2015 r. J. Skrzypski przeszedł na emeryturę.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. J. Skrzypski był przewodniczącym Komisji Ochrony Środowiska Oddziału Łódzkiego Polskiej Akademii Nauk (2006–2014).

Dorobek naukowy. J. Skrzypski jest autorem 114 publikacji. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień ochrony jakości powietrza, modelowania pól emisji zanieczyszczeń oraz ich rozprzestrzeniania się, ochrony atmosfery i klimatu, zarządzania środowiskiem, gospodarki odpadami oraz technicznych metod ochrony zasobów wody.

Międzynarodowa współpraca naukowa. J. Skrzypski odbył staż szkoleniowy w Uniwersytecie w Portsmouth i Instytucie Inżynierii Chemicznej w Rugby w Wielkiej Brytanii (1997).

Kształcenie kadr. J. Skrzypski jest promotorem jednej rozprawy doktorskiej (E. Jach-Szakiel). Wypromował blisko 100 magistrantów.

Pozostałe ważne osiągnięcia. J. Skrzypski otrzymał zespołową nagrodę Ministra Infrastruktury (2004).

Zainteresowania pozanaukowe. J. Skrzypski interesuje się literaturą naukową, dotyczącą zjawisk zachodzących w kosmosie.

Wybrane publikacje

- Kamiński W., Skrzypski J. (1998), *The analysis of air pollution as a tool for environmental management in a city*, [w:] J. M. Baldasano, H. Power (eds.), *Environmental Engineering and Management*, "Environmental Engineering Series", WIT Press, Southampton, United Kingdom, s. 157–165.
- Skrzypski J. (2002), *Analiza i modelowanie pól imisji w dużych miastach*, Wyd. PAN, Łódź, 135 s.
- Skrzypski J. (2003), *Zarządzanie środowiskiem w skali regionalnej*, Wyd. PAN, Łódź, 130 s.
- Skrzypski J. (2004), *Programowanie zrównoważonego rozwoju regionów*, Wyd. PAN, Łódź, 214 s.
- Skrzypski J., Papiernik Ż. (2006), *Zmiany bioklimatu miast: (na przykładzie Łodzi)*, Wyd. PAN, Łódź, 192 s.
- Skrzypski J. (2008), *Klimat miast*, [w:] S. Liszewski (red.), *Geografia urbanistyczna*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 45–86.
- Skrzypski J., Kamiński W., Jach-Szakiel E. (2010), *Zarządzanie jakością powietrza i bezpieczeństwem ekologicznym jako element zrównoważonego rozwoju dużych miast*, Wyd. PAN, Łódź, 203 s.
- Ziemińska-Stolarska A., Zbiciński I., Imbierowicz M., Skrzypski J. (2013), *Waterpraxis as a tool supporting protection of water in the Sulejów Reservoir*, "Desalination and Water Treatment", Vol. 51, No. 19, s. 4194–4206.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez A. Wojnarowską.

MAREK KRZYSZTOF SOBCZYŃSKI, prof. dr hab.

Marek Krzysztof Sobczyński, syn Zbigniewa i Ireny z domu Drupko, urodził się 29 marca 1952 r. w Sopocie. Mieszka w Łodzi.

W 1971 r. ukończył VIII Liceum Ogólnokształcącym im. S. Wyspiańskiego w Krakowie. Naukę kontynuował na kierunku geografia, na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Gdańskiego (1971–1972), a później – na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (1972–1976). W 1976 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Użytkowanie ziemi w południowej części XIX dzielnicy katastralnej Krakowa – Grzegórkach*, której promotorem był doc. dr hab. K. Bromek. W 1977 r. podjął studia doktoranckie na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1986 r. na podstawie rozprawy *Trwałość dawnych granic politycznych Polski w krajobrazie kulturowym kraju (w świetle badań morfologicznych i użytkowania ziemi)*, której promotorem był doc. dr hab. M. Koter, a recenzentami – prof. dr hab. A. Jelonk i prof. dr hab. A. Piskozub.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 2001 r. na podstawie rozprawy *Zróżnicowanie przestrzenne postaw politycznych mieszkańców Łodzi*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. S. Kałuski, prof. dr hab. M. Koter i prof. dr hab. M. Rościszewski.

Tytuł profesora uzyskał w 2008 r. Recenzentami w postępowaniu profesorskim byli: prof. dr hab. P. Eberhardt, prof. dr hab. K. Heffner, prof. dr hab. S. Liszewski i prof. dr hab. J. Łoboda.

Kariera zawodowa. W latach 1976–1979 M. Sobczyński pracował jako młodszy bibliotekarz w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. L. Waryńskiego w Łodzi (ob. Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. J. Piłsudskiego). W 1979 r. został zatrudniony w Zakładzie (od 1981 Instytucie) Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta. Pracował w Zakładzie (od 1993 Katedrze) Geografii Politycznej i Ekonomicznej Regionalnej (od 1991 Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych) UŁ na stanowisku starszego asystenta (od 1982), adiunkta (1986–1989 i 2001–2004), starszego wykładowcy (od 1998–2001), profesora nadzwyczajnego (2004–2009) i profesora zwyczajnego (od 2009). Jest kierownikiem Zakładu Geografii Politycznej w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych UŁ (od 2002) i kierownikiem Katedry Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych UŁ (2007–2013 i od 2014). Pełnił funkcję dyrektora Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni UŁ (2005–2012). Był zatrudniony w Katedrze Geografii, Turystyki i Ochrony Środowiska (2005–2013, w latach 2012–2013 jako jej kierownik) i pełnił funkcję kierownika Centrum Studiów Azjatyckich (2007–2013) w Wyższej Szkole Studiów Międzynarodowych w Łodzi. Pracował w Biurze Rozwoju Regionalnego w Łodzi Rządowego Centrum Studiów Strategicznych (1999–2000), Departamencie Kontraktów Wojewódzkich i Programów Wsparcia Ministerstwa Gospodarki (2001–2003) oraz w Wydziale Rozwoju Regionalnego w Łodzi Departamentu Kontraktów Wojewódzkich i Programów Pomocowych Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej (2003).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. M. Sobczyński był przewodniczącym Łódzkiego Oddziału (2002–2008), zastępcą przewodniczącego Zarządu Głównego (od 2007) i przewodniczącym Komisji Geografii Politycznej i Historycznej (od 2014) Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Był członkiem Komisji Geografii Politycznej Międzynarodowej Unii Geograficznej (2004–2012), Rady Naukowej Instytutu Geopolityki w Częstochowie (2009–2012). Jest członkiem Rady Programowej Studium Doktoranckiego Geografii Politycznej i Kulturowej na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu w Ostrawie (od 2007). Wchodzi w skład zespołu redakcyjnego „European Spatial Research and Policy” (od 1994) oraz rad redakcyjnych czasopism „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica” (od 2003), „Region and Regionalism” (od 2003), „Afryka, Azja, Ameryka Łacińska” (od 2000), „Annales Geographicae. Geografijos Metraštis. The Geographical Yearbook” (od 2012), „Biuletyn Szadkowski” (2001–2012), „Journal of Geography, Politics and Society” (od 2011). Jest redaktorem tematycznym czasopisma „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej” (od 2012).

Dorobek naukowy. M. Sobczyński jest autorem 185 publikacji. Podstawowy nurt jego zainteresowań badawczych dotyczy geografii politycznej, m.in. problematyki granic i pograniczy, dawnych granic politycznych w Polsce i ich trwałości w krajobrazie osadniczym i użytkowaniu ziemi. Podejmował studia z zakresu regionalnej geografii społeczno-ekonomicznej (państwa nowo uprzemysłowione, najbiedniejsze państwa świata, resztki posiadłości kolonialnych, studia nad strefami depopulacji oraz delimitacją przyszłego województwa łódzkiego). Zajmował się problematyką mniejszości narodowych i religijnych w Polsce, radzieckiej autonomii narodowościowej i geografii wojennej obszaru postradzieckiego. Prowadził badania z zakresu geografii wyborczej (przestrzenne zróżnicowanie postaw politycznych mieszkańców Łodzi). Wiele uwagi poświęcił kwestii terytorium państwa, procesom integracji i dezintegracji oraz terytorialnego władztwa politycznego (podziały specjalne przestrzeni Polski, rola powiatów w tradycji administracji polskiej, państwa i terytoria zależne na świecie). Interesuje się problematyką historii polskiej myśli geograficzno-politycznej, dorobkiem polskiej geografii wojennej, historią łódzkiego ośrodka geograficznego i oddziału łódzkiego PTG.

Międzynarodowa współpraca naukowa. M. Sobczyński odbył staże na Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie (1988), Uniwersytecie Koszyckim w Preszowie (1989), Uniwersytecie Komeńskiego w Bratysławie (1990), Uniwersytecie w Karlstad (1993), Uniwersytecie w Utrechcie (1994), Uniwersytecie Paris VIII w Champs-sur-Marne (1995), Uniwersytecie Technicznym w Berlinie i Berlińskim Biurze Planowania Miejscowego (1995–96), Biurze Planowania Miasta w Paryżu i Regionie Miejskim Lyonu oraz na Wydziale Architektury i Urbanistyki Politechniki w Bari (1996).

Kształcenie kadr. M. Sobczyński jest promotorem trzech rozpraw doktorskich (M. Barwiński, Ł. Twardowski i K. Leśniewska). Wypromował 87 magistrantów. Był recenzentem w pięciu przewodach doktorskich, trzech habilitacyjnych i jednym przewodzie doktoratu *honoris causa*.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. M. Sobczyński został odznaczony Złotym Medalem za Długoletnią Służbę (2010).

Zainteresowania pozanaukowe. M. Sobczyński interesuje się sportem (wycieczki rowerowe, narciarstwo biegowe), filatelistyką, weksylogologią, genealogią oraz podróżami.

Wybrane publikacje

- Sobczyński M. (1984), *Niezmiennność dawnych granic politycznych na obszarze Polski*, „Acta Universitatis Lodzianensis”, Folia Geographica, z. 3, s. 119–137.
- Sobczyński M. (1993), *Trwałość dawnych granic państwowych w krajobrazie kulturowym Polski*, „Zeszyty Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN”, nr 15, 102 s.

- Sobczyński M. (1996), *Współczesne międzynarodowe powiązania transgraniczne (próba systematyzacji)*, [w:] K. Heffner, W. Drobek (red.), *Strefa pogranicza Polska – Czechy. Procesy transformacji i rozwoju. Materiały z konferencji międzynarodowej Opole–Ostrawa, 19–21 kwietnia 1995 r.*, Instytut Śląski, Opole, s. 70–80.
- Sobczyński M. (2000a), *Struktura narodowościowo-wyznaniowa Polski*, „Acta Universitatis Lodziensis”, *Folia Geographica Socio-Oeconomica*, z. 3, s. 157–174.
- Sobczyński M. (2000b), *Zróźnicowanie przestrzenne postaw politycznych mieszkańców Łodzi*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000, 302 s.
- Sobczyński M. (2001), *Tajne miasta w sieci osadniczej Rosji*, [w:] I. Jażdżewska (red.), *Miasto postsocjalistyczne – organizacja przestrzeni miejskiej i jej przemiany*, cz. 2, XIV Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Katedra Geografii Miast i Turyzmu UŁ, Komisja Geografii Osadnictwa i Ludności PTG, ŁTN, Łódź, s. 263–276.
- Sobczyński M. (2003), *Military geography as a sub-discipline of contemporary Polish political geography*, „Revista Română de Geografie Politică”, Vol. 5, No. 2, s. 5–16.
- Sobczyński M. (2004a), *Air transportation in Poland at threshold of accession to European Union. Opening balance and perspectives*, [w:] J. Kitowski (red.), *Central and Eastern Europe at the threshold of the European Union. An Opening Balance*, „Geopolitical Studies”, Vol. 12, s. 507–520.
- Sobczyński M. (2004b), *Typologia podziałów terytorialnych (specjalnych) województwa łódzkiego*, [w:] E. Jakubowicz, A. Raczyk (red.), *Regionalny wymiar integracji europejskiej. Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych*, t. 8, cz. 2, Uniwersytet Wrocławski, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Zakład Geografii Społecznej i Ekonomicznej, Zakład Zagospodarowania Przestrzennego, Wrocław, s. 155–166.
- Sobczyński M., Kulesza M. (2006a), *Miejsce i rola powiatu w tradycji podziału terytorialnego Polski*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 88 s.
- Sobczyński M. (2006b), *Państwa i terytoria zależne. Ujęcie geograficzno-polityczne*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2006, 542 s.
- Sobczyński M. (2008c), *Polskie doświadczenia w zakresie badań granic reliktowych i krajobrazu pogranicza*, [w:] M. Kulesza (red.), *Czas i przestrzeń w naukach geograficznych. Wybrane problemy geografii historycznej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2008, s. 66–78.
- Sobczyński M. (2008d), *Stan i perspektywy rozwoju geografii politycznej w Polsce*, [w:] S. Liszewski, J. Łoboda, W. Maik (red.), *Stan i perspektywy rozwoju geografii w Polsce. Raport z pracy Komitetu Nauk Geograficznych PAN w kadencji 2003–2006*, Komitet Nauk Geograficznych PAN, Bydgoszcz, s. 188–201.
- Sobczyński M. (2012), *Interakcja „badacz – podmiot badania” w studiach nad mniejszościami w Polsce*, [w:] A. Rykała (red.), *Granice – mniejszości narodowe i religijne – dziedzictwo*, „Studia z Geografii Politycznej i Historycznej”, t. 1, s. 95–112.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez K. Leśniewską.

ANDRZEJ SULIBORSKI, prof. dr hab.

Andrzej Suliborski, syn Stanisława i Bożeny z domu Gawskiej, urodził się w 1945 r. w Łodzi, gdzie mieszka do dziś. Ma żonę i jednego syna.

W 1963 r. ukończył XIII Liceum Ogólnokształcące w Łodzi. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1968 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Julianów – studium geograficzne osiedla mieszkaniowego w Łodzi*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1976 r. na podstawie rozprawy *Zmiany funkcji miast województwa łódzkiego w latach 1960–1970*, której promotorem był prof. dr L. Straszewicz, a recenzentami – doc. dr Z. Batorowicz i doc. dr hab. S. Witkowski.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 2001 r. na podstawie zbioru monotematycznych publikacji (*Funkcje i struktura funkcjonalna miast*), stanowiących rozprawę habilitacyjną i towarzyszącego im komentarza. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. E. Biderman, prof. dr hab. S. Liszewski i prof. dr hab. W. Maik.

Tytuł profesora uzyskał w 2011 r. Recenzentami w postępowaniu profesorskim byli: prof. dr hab. T. Czyż, prof. dr hab. A. Lisowski i prof. dr hab. A. Matczak.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową A. Suliborski podjął w 1968 r. w Zakładzie (od 1981 Instytucie) Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni na stanowisku asystenta, a później starszego asystenta (1971–1976) i adiunkta (od 1976). W kolejnych latach pracował w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych UŁ na stanowisku starszego wykładowcy (1994–2001), adiunkta (2001–2004) i profesora nadzwyczajnego (od 2004). Był kierownikiem Zakładu Badań Społecznych i Regionalnych (od 2005 Zakład Geografii Społecznej i Studiów Regionalnych) w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych (2002–2007). W 2007 r. objął kierownictwo nowo utworzonego Zakładu (od 2011 Katedry) Geografii Regionalnej i Społecznej UŁ, pracując na stanowisku profesora nadzwyczajnego, a później profesora zwyczajnego (od 2011). Pełnił funkcję kierownika studium zaocznego geografii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (1989–2002) i prodziekana Wydziału Nauk Geograficznych UŁ (2002–2005). Był zatrudniony w Społecznej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi (2002–2005) oraz w Wyższej Szkole Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi (2008–2012).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. A. Suliborski był członkiem Komitetu Głównego Olimpiady Geograficznej (1986–1997), członkiem zespołu ds. edukacji ekologicznej Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” PAN (1996–1998). Jest członkiem prezydium Komitetu Nauk Geograficznych PAN (od 2007), członkiem Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej (od 2007), Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (od 2011) oraz rady naukowej Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im St. Leszczyckiego PAN w Warszawie (od 2015).

Dorobek naukowy. A. Suliborski jest autorem (bądź współautorem) ponad 130 publikacji i 30 prac projektowo-eksperymentalnych oraz redaktorem (bądź współredaktorem, autorem, współautorem) kilkudziesięciu książek i atlasu geograficznego, w tym: pod-

ręczników szkolnych (5) i akademickich (8), monografii naukowych (ok. 11) oraz cyklu monografii pt. *Podstawowe idee i koncepcje w geografii* (8 tomów). Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień: geografii miast (studia geograficzne nad warunkami mieszkaniowymi ludności miast, pojęcie „zewnętrznego i wewnętrznego środowiska mieszkaniowego”, struktura przestrzenna miasta, funkcje miast), geografii społecznej (procesy urbanizacji oraz społeczno-ekonomiczne oddziaływania miast), teorii i metodologii geografii (opracowanie genetyczno-systemowej koncepcji badań funkcji miejskich) oraz geografii regionalnej (rola funkcji miejskich w formowaniu regionalnej sieci miejskiej).

Międzynarodowa współpraca naukowa. A. Suliborski uczestniczył w ekspedycji naukowej do Hiszpanii i Maroka (1973), odbył staże naukowe w uniwersytetach w Tbilisi, Aix-Marseille II i Preszowie. Wykładał na uniwersytetach słowackich (Preszów, Bańska Bystrzyca, Bratysława) i gruzińskim (Tbilisi).

Kształcenie kadr. A. Suliborski jest promotorem czterech rozpraw doktorskich (D. Walkiewicz, M. Wójcika, A. Kulawiak i M. Jasnosza). Wypromował blisko 100 magistrantów. Był recenzentem w trzech przewodach doktorskich i jednym postępowaniu o tytuł profesora.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. A. Suliborski był wielokrotnie wyróżniany nagrodami Rektora UŁ, nagrodami naukowymi Prezydenta miasta Łodzi (1997, zespołowa 2010 i 2011), nagrodą Ministra Infrastruktury (2004). Otrzymał Złotą Odznakę UŁ (1988), Złoty Krzyż Zasługi (1991) i Medal Komisji Edukacji Narodowej (2004).

Zainteresowania pozanaukowe. A. Suliborski interesuje się muzyką (przede wszystkim barokową i jazzem klasycznym), literaturą piękną i popularnonaukową. Uprawia żeglarsstwo, narciarstwo oraz kolarstwo.

Wybrane publikacje

- Suliborski A. (1976), *Środowisko mieszkaniowe miasta jako przedmiot badań geografii osadnictwa*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Seria II, z. 7, s. 123–135.
- Batorowicz Z., Suliborski A. (1983), *Geografia ekonomiczna Polski. Makroregiony gospodarczo-planistyczne*, WSiP, Warszawa, 266 s.
- Suliborski A. (1992), *Geneza procesów przemian funkcji i struktury funkcjonalnej Łodzi*, „Kronika Miasta Łodzi”, s. 76–86.
- Suliborski A. (2001), *Funkcje i struktura miast. Studia empiryczno-teoretyczne*, Komentarz do zbioru monotematycznych publikacji stanowiących rozprawę habilitacyjną, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 72 s.
- Baczwarow M., Suliborski A. (2002a), *Kompendium wiedzy o geografii politycznej i geopolityce. Terminologia*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa–Łódź, 189 s.
- Suliborski A. (2002b), *Funkcjonalna przemiana i integracja systemu miast w regionie łódzkim*, [w:] A. Jewtuchowicz, A. Suliborski (red.), *Struktury i procesy kształtujące łódzki region społeczno-gospodarczy*, Zakład Ekonomiki Regionalnej i Ochrony Środowiska UŁ, Łódź, s. 168–211.
- Suliborski A. (2003a), *Koncepcja funkcji miejsca w badaniu zróżnicowania społeczno-gospodarczego regionu miejskiego*, [w:] I. Sagan, M. Czeczpyński (red.), *Wymiar i współczesne interpretacje regionu*, Uniwersytet Gdański, Katedra Geografii Ekonomicznej, Gdańsk–Poznań, s. 217–225.
- Suliborski A. (2003b), *Region w syntezy i edukacji geograficznej*, [w:] E. Orłowska, J. Klementowski (red.), *Kulturowy aspekt badań geograficznych. Studia teoretyczne i regionalne*, Oddział Wrocławski PTG, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, s. 51–63.

- Suliborski A. (2005), *Nekropolie jako miejsce w przestrzeni społeczno-kulturowej Łodzi*, [w:] B. Domański, S. Skiba (red.), *Geografia i sacrum*, t. 2, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków 2005, s. 441–453.
- Suliborski A. (2006a), *Człowiek w geograficznych teoriach funkcjonalno-strukturalnych*, [w:] W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborski (red.), *Człowiek w badaniach geograficznych. Podstawowe idee i koncepcje w geografii*, t. 2, Bydgoszcz 2006, s. 59–76.
- Suliborski A. (2006b), *The importance of regional geography for the unity of geography*, „Geograficka Revue”, Vol. 2, No. 2, s. 40–48.
- Suliborski A. (2008), *O znaczeniu syntezy naukowej w geografii*, [w:] S. Liszewski, J. Łoboda, W. Maik (red.), *Stan i perspektywy rozwoju geografii w Polsce*, Wyd. Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz, s. 79–90.
- Jewtuchowicz J., Suliborski A. (2009), *The development of the economic functions of Łódź before 1918*, s. 101–119; *The social and cultural life in Łódź before 1918*, s. 120–126; *The economic structure of Łódź in 1918–1989*, s. 234–253; *The social and cultural life of Łódź in 1918–1989*, s. 254–269; *The economy of Łódź at the turn of the 20th and 21st century*, s. 315–321; *The cultural life of Łódź at the 20th and 21st century*, s. 322–328, [w:] S. Liszewski (ed.), *Łódź – a monograph of the city*, ŁTN, Łódź.
- Suliborski A. (2010), *Funkcjonalizm w polskiej geografii miast. Studia nad genezą i pojęciem funkcji*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 180 s.
- Dmochowska-Dudek K., Suliborski A. (2014a), *Dysproporcje w zagospodarowaniu przestrzeni miejskiej Łodzi – uwarunkowania genetyczno-funkcjonalne*, [w:] A. Suliborski, M. Wójcik (red.), *Dysproporcje społeczne i gospodarcze w przestrzeni Łodzi. Czynniki, mechanizmy, skutki*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 77–105.
- Suliborski A. (2014b), *Rady osiedlowe jako czynnik zmieniający dysproporcje w przestrzeni miasta na przykładzie Łodzi*, [w:] A. Suliborski, M. Wójcik (red.), *Dysproporcje społeczne i gospodarcze w przestrzeni Łodzi. Czynniki, mechanizmy, skutki*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 127–170.

ELŻBIETA MARIA SZKURLAT, dr hab.

Elżbieta Maria Szkurlat z domu Mazerant, córka Mariana i Łucji z domu Marusińskiej, urodziła się 26 maja 1951 r. w Rokszycach (pow. Piotrków Trybunalski). Po studiach zamieszkała w Łodzi, a obecnie mieszka w podłódzkiej wsi Wódka. Wysłała za męża i ma troje dzieci: Ewelinę, Adama i Tomasza.

W 1969 r. ukończyła III Liceum Ogólnokształcące im. J. Słowackiego w Piotrkowie Trybunalskim. Naukę kontynuowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1974 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Kierunki użytkowania terenu w powiecie brzezińskim*, której promotorem był prof. dr hab. M. Dorywalski.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie w 1986 r. na podstawie rozprawy *Kształtowanie wybranych pojęć fizyczno-geograficznych u uczniów ogólnokształcącej szkoły podstawowej i średniej*, której promotorem był prof. dr hab. S. Piskorz, a recenzentami – doc. dr J. Mityk oraz doc. dr T. Ziętara.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2004 r. na podstawie rozprawy *Więzi terytorialne młodzieży z miastem. Uwarunkowania, przemiany*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. A. Lisowski, prof. dr hab. S. Liszewski i dr hab. M. Pulinowa.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową E. Szkurlat podjęła w 1974 r. w Pracowni (od 2006 Zakładzie) Dydaktyki Geografii Uniwersytetu Łódzkiego jako pracownik naukowo-techniczny. Kolejno zajmowała stanowiska asystenta (1978–1981), starszego asystenta (1981–1987), adiunkta (od 1987 i 2005–2006), starszego wykładowcy (1988–2005) i profesora nadzwyczajnego (od 2006). Jest kierownikiem Pracowni (od 2006 Zakładu) Dydaktyki Geografii (od 2003). Pełniła funkcję prodziekana Wydziału Nauk Geograficznych UŁ (2008–2011) i kierownika Studiów Doktoranckich Nauk Geograficznych UŁ (od 2008). Pracowała jako nauczycielka geografii w Szkole Podstawowej nr 198 w Łodzi (1986–1987), II Liceum Ogólnokształcącym w Łodzi (1989–1990) i Szkole Podstawowej Fundacji Oświatowej „Nasza Szkoła” (1992–1996).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. E. Szkurlat jest przewodniczącą Komisji Edukacji Geograficznej Polskiego Towarzystwa Geograficznego (od 2008) i członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (od 2011).

Dorobek naukowy. E. Szkurlat jest autorką (bądź współautorką) około 100 publikacji, w tym trzech książek oraz 35 podręczników, zbiorów zadań i przewodników metodycznych (dwa w języku litewskim). Jej zainteresowania związane są z dydaktyką geografii oraz geografią społeczną. Zajmuje się zagadnieniami związanymi z doбором treści w programach i podręcznikach geograficznych, założeniami nowoczesnego podręcznika geograficznego, kształtowaniem i kontrolą umiejętności w nauczaniu i uczeniu się geografii, walorami kształcącymi i wychowawczymi geografii oraz pracą z uczniem uzdolnionym geograficznie. Prowadzi badania nad nauczaniem geografii regionalnej, metodami edukacji regionalnej i środowiskowej oraz rolą regionu w edukacji geograficznej i wychowaniu, a także dydaktyką geografii w szkole wyższej. Z zakresu geografii społecznej interesuje się zagadnieniami geografii percepcji, tożsamości młodzieży oraz więzi terytorialnych i społecznych w dużych miastach Polski.

Kształcenie kadr. E. Szkurląt jest promotorem czterech rozpraw doktorskich (B. Dzieciół-Kurczoba, M. Adamczewska, A. Głowacz i K. Smętkiewicz). Wypromowała kilkunastu magistrantów. Recenzowała sześć przewodów doktorskich i dwa habilitacyjne.

Pozostałe ważne osiągnięcia. E. Szkurląt współorganizowała Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Polsce „Znaszli swój kraj”. Otrzymała Medal Komisji Edukacji Narodowej (2011), Złoty Krzyż Zasługi (2004), Złotą Odznakę UE (2001) oraz Złotą Odznakę PTG (2004).

Zainteresowania pozanaukowe. E. Szkurląt interesuje się filozofią, etyką i psychologią. uprawia kwiaty ogrodowe, lubi jazdę na rowerze i kajakowanie.

Wybrane publikacje

- Szkurląt E., Kop J., Kucharska M. (2000), *Geografia społeczno-ekonomiczna. Podręcznik dla szkół średnich*, Wyd. Szkolne PWN, Warszawa, 333 s.
- Szkurląt E. (2004), *Więzi terytorialne młodzieży z miastem. Uwarunkowania, przemiany*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 216 s.
- Szkurląt E. [red.] (2005a), *Moja mała ojczyzna – Łódź i region Polski Środkowej. Podręcznik do edukacji regionalnej dla uczniów szkół podstawowych*, ŁTN, Łódź, 199 s.
- Szkurląt E., Kop J., Kucharska M. (2005b), *Geografia. Matura na 100%. Arkusze maturalne. Jak przygotować się do egzaminu. Arkusze egzaminacyjne. Modele odpowiedzi*, Wyd. Szkolne PWN, Warszawa–Łódź 2005, 104 s.
- Szkurląt E. (2007), *Psychologiczne i kulturowe uwarunkowania percepcji środowiska*, [w:] *Percepcja współczesnej przestrzeni miejskiej*, Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Warszawa, s. 63–72.
- Szkurląt E. (2008), *Historia dydaktyki geografii. Główne kierunki i ośrodki badań*, [w:] A. Jackowski, S. Liszewski, A. Richling (red.), *Historia geografii polskiej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa, s. 280–295.
- Szkurląt E. (2009), *Geografia w gimnazjum. Komentarz do podstawy programowej przedmiotu geografia*, [w:] *Podstawa programowa z komentarzami*, t. 5: *Edukacja przyrodnicza w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum przyroda, geografia, biologia, chemia i fizyka*, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa, s. 179–192.
- Szkurląt E. (2011), *Problemy jakości kształcenia geograficznego na tle zmian w kształceniu akademickim w Europie i w Polsce*, [w:] M. Tracz, E. Szkurląt (red.), *Efekty kształcenia geograficznego na różnych poziomach edukacji*, „Prace Komisji Edukacji Geograficznej PTG”, t. 1, Warszawa–Kraków, s. 116–125.
- Szkurląt E., Baarová B. (2014a), *Kierunki zmian w akademickim kształceniu geograficznym w Czechach i w Polsce*, [w:] E. Szkurląt, A. Głowacz (red.), *Edukacja geograficzna na świecie i w Polsce – wybrane problemy*, „Prace Komisji Edukacji Geograficznej PTG”, t. 3, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 153–172.
- Szkurląt E., Głowacz A., Adamczewska M., Dzieciół-Kurczoba B., Maj D. [red.] (2014b), *Praca z uczniem uzdolnionym geograficznie. Poradnik dla nauczycieli*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa, 143 s.

SŁAWOJ TANAŚ, dr hab.

Sławoj Tanaś, syn Zbigniewa i Haliny z domu Gąsińskiej, urodził się 9 grudnia 1972 r. w Poznaniu. Mieszkał w Turku, w 1998 r. przeprowadził się do Łodzi, a od 2013 r. mieszka w Starowej Górze. Ma żonę Beatę i dwóch synów – Michała oraz Filipa.

W 1991 r. ukończył Liceum Ogólnokształcące im. T. Kościuszki w Turku. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1996 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Walory turystyczne cmentarzy z I wojny światowej w Beskidzie Niskim*, której promotorem była dr J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał w 2007 r. na Wydziale Nauk Geograficznych UŁ, na podstawie rozprawy *Rola cmentarzy w kształtowaniu przestrzeni turystycznej*. Jej promotorem był prof. dr hab. S. Liszewski, zaś recenzentami – prof. zw. dr hab. A. Jackowski i dr hab. E. Dziegieć.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał w 2015 r. na Wydziale Nauk Geograficznych UŁ, na podstawie rozprawy zatytułowanej *Tanatoturystyka. Od przestrzeni śmierci do przestrzeni turystycznej*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. G. Gołembski, prof. dr hab. J. Kolbuszewski, prof. dr hab. T. Stryjakiewicz i dr hab. B. Włodarczyk.

Kariera zawodowa. W 2004 r. S. Tanaś podjął pracę zawodową na etacie asystenta w Instytucie Geografii Miast i Turyzmu UŁ, a od 2007 r. jest zatrudniony jako adiunkt. Jest kierownikiem Pracowni Rekreacji i Turystyki Kwalifikowanej (od 2009) oraz zastępcą dyrektora Instytutu Geografii Miast i Turyzmu (od 2011).

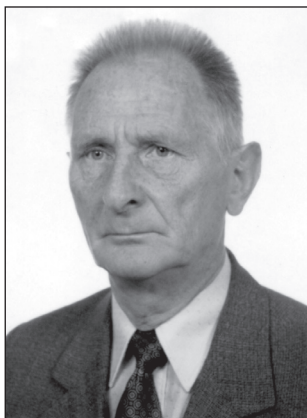
Dorobek naukowy. Zainteresowania naukowe S. Tanasia mieszczą się w nurcie geografii społeczno-ekonomicznej i dotyczą przede wszystkim geografii turystyki oraz geografii kultury. Koncentrują się na problematyce aktywności turystycznej człowieka w przestrzeni geograficznej, a zwłaszcza turystyce kulturowej (wykorzystanie i zagospodarowanie zasobów kulturowych w turystyce, tanatoturystyka), turystyce aktywnej i rekreacji (przewodnictwo górskie, formy turystyki aktywnej, geografia rekreacji) oraz przestrzeni turystycznej i rekreacyjnej (czynniki społeczno-kulturowe kształtujące przestrzeń turystyczną i rekreacyjną, turystyczne wykorzystanie przestrzeni). S. Tanaś prowadzi studia nad zdefiniowaniem i określeniem znaczenia przestrzeni śmierci w turystyce kulturowej oraz modelem relacji między przestrzenią śmierci a przestrzenią turystyczną. W ramach badań nad wykorzystaniem przestrzeni śmierci w turystyce podejmował problematykę organizowania przestrzeni pamięci w miastach i roli tanatoturystyki w procesie edukacji i wychowania. S. Tanaś podejmował również zagadnienia związane z turystyką kwalifikowaną, w szczególności jej akademicką formułą, oraz problematyką przemian zachodzących w turystyce kwalifikowanej i aktywnej. Najnowszy nurt badawczy obejmuje geografię rekreacji oraz przestrzenne aspekty zachowań wolnoczasowych.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. S. Tanaś był wyróżniony nagrodą Rektora UŁ (2007).

Zainteresowania pozanaukowe. S. Tanaś jest przewodnikiem beskidzkim.

Wybrane publikacje

- Tanaś S. (2004), *The cemetery as a part of the geography of tourism / Cmentarz jako przedmiot zainteresowań geografii turystyki*, „Turyzm”, t. 14, nr 2, s. 71–87.
- Tanaś S. (2005), *Tanatoturystyka – śmierć i cierpienie w turystyce kulturowej*, [w:] J. Kolbuszewski (red.), *Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna – antropologia kultury – humanistyka*, t. 9, Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław, s. 507–512
- Tanaś S. (2006), *Tanatoturystyka – kontrowersyjne oblicze turystyki kulturowej*, „Peregrinus Cracoviensis”, nr 17, s. 85–100.
- Tanaś S. (2008a), *Geograficzny aspekt tanatoturystyki*, [w:] G. Gołębski (red.), *Nowe trendy rozwoju turystyki*, Wydawnictwo PWSZ, Sulechów, s. 409–416.
- Tanaś S. (2008b), *Przestrzeń turystyczna cmentarzy. Wstęp do tanatoturystyki*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 215 s.
- Tanaś S., Jakóbczyk-Gryszkiewicz J., Dyba W., Marcińczak Sz. (2008c), *Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w Łodzi. Plany i perspektywy*, ŁTN, Łódź, 126 s.
- Tanaś S. (2011a), *Zagospodarowanie przestrzeni turystycznej na potrzeby akademickiej turystyki kwalifikowanej na obszarach górskich*, [w:] M. Durydiwka, K. Duda-Gromada (red.), *Przestrzeń turystyczna. Czynniki, różnorodność, zmiany*, Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Warszawa, s. 223–232.
- Tanaś S. (2011b), *Znaczenie pamięci w przestrzeni turystycznej miasta*, [w:] B. Włodarczyk (red.), *Turystyka. Księga jubileuszowa w 70. rocznicę urodzin Profesora Stanisława Liszewskiego*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 121–133.
- Tanaś S. (2013a), *Tanatoturystyka. Od przestrzeni śmierci do przestrzeni turystycznej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 224 s.
- Tanaś S. (2013b), *Tourism ‘Death Space’ and Thanatourism in Poland*, “Current Issues of Tourism Research”, Vol. 3, No. 1, s. 22–27.

ANDRZEJ WERWICKI, prof. dr hab. (1930–2005)

Andrzej Werwicki urodził się 31 października 1930 r. w Poznaniu – tam mieszkał (do 1952), a później – w Warszawie i Łodzi.

W 1950 r. ukończył Liceum im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Naukę kontynuował na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego, a następnie na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Warszawskiego, na kierunku geografia. W 1955 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Zmiany w rozmieszczeniu przemysłu włókienniczego w powiatach białostockim, bialsko-podlaskim i sokólskim*, której promotorem był prof. dr K. Dziewoński.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Warszawskiego w 1962 r. na podstawie rozprawy *Ewolucja funkcji miast i osiedli miejskich w rejonie Wałbrzycha, Świdnicy i Dzierżoniowa w latach 1787–1960*, której promotorem był prof. dr K. Dziewoński, a recenzentami – prof. dr F. Barciński, prof. dr J. Kostrowicki i prof. dr A. Wrzosek.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał w Instytucie Geografii Polskiej Akademii Nauk w 1972 r. na podstawie rozprawy *Struktura przestrzenna średnich miast – ośrodków wojewódzkich w Polsce*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr M. Dobrowolska, prof. dr hab. S. Golachowski i prof. dr J. Kostrowicki.

Tytuł profesora uzyskał w 1993 r.

Andrzej Werwicki zmarł 21 lutego 2005 r. i został pochowany na cmentarzu Wólka Węglowa w Warszawie.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową A. Werwicki podjął w 1954 r. w Instytucie Geografii PAN w Warszawie na stanowisku asystenta naukowo-technicznego, a następnie starszego asystenta (1956–1962) i adiunkta (od 1962–1974). Pracował w Zakładzie Geografii Zaludnienia i Osadnictwa Instytutu Geografii PAN (od 1956). W latach 1974–1981 był zatrudniony w Instytucie Kształcenia Nauczycieli w Warszawie na stanowisku docenta i pełnił funkcję kierownika Pracowni Geografii IKN (1976–1981). Był również kierownikiem Pracowni Kształcenia Nauczycieli Geografii oraz Studium Przedmiotowo-Metodycznego dla Nauczycieli Geografii w Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Piotrkowie Trybunalskim (1976–1977). W 1978 r. (letni trymestr) objął stanowisko profesora kontraktowego w University of Texas w El Paso (USA). W 1981 r. powrócił do pracy w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN na stanowisku docenta w Zakładzie Przestrzennego Zagospodarowania (1981–1993). W 1993 r. został zatrudniony w Zakładzie (od 1994 Katedrze) Gospodarki Przestrzennej i Planowania Regionalnego Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku profesora nadzwyczajnego (1993–1997), a później profesora zwyczajnego (1997–2003). Pełnił funkcję kierownika Katedry Gospodarki Przestrzennej i Planowania Regionalnego UŁ (1995–2003). W 2003 r. przeszedł na emeryturę.

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. A. Werwicki był członkiem rady naukowej woj. piotrkowskiego (1976), rady naukowej Ośrodka Badań Naukowych w Białymstoku (1985–1991), członkiem (1961–1981) i wiceprzewodniczącym Komitetu Głównego Olimpiady Geograficznej (1981–1993), członkiem rady naukowej Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. St. Leszczyckiego PAN w Warszawie (do 1998). Pełnił funkcję sekretarza naukowego (1987–1989) i był członkiem

(1996–1998) Komitetu Nauk Geograficznych PAN. Był sekretarzem redakcji czasopism „Dokumentacja Geograficzna” (od 1955) i „Geographia Polonica” (1964–1968), członkiem komitetu redakcyjnego „Geografii w Szkole” (1974–1980) i rad redakcyjnych „International Journal of Retailing” (1987–1989), „The International Review of Retail, Distribution and Consumer Research” (od 1990), „International Journal of Retail and Distribution Management” (1990–1997) oraz „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica” (1997–2005).

Dorobek naukowy. A. Werwicki jest autorem ponad 100 publikacji. Specjalizował się w geografii miast i geografii usług. Początkowo podejmował głównie problemy z pogranicza geografii przemysłu i geografii ludności oraz historii gospodarczej. Później rozwijał badania poświęcone funkcjom i zasięgowi oddziaływania miast oraz wewnętrznej organizacji przestrzeni miejskiej. Podejmował rozważania na temat metodologii i podstaw teoretycznych geografii usług (definiowanie pojęć oraz systematyzacja działalności usługowych) oraz roli usług w kształtowaniu bazy ekonomicznej miast. Prowadził studia nad regionalnym zróżnicowaniem rozwoju usług, wzajemnymi relacjami między usługami rynkowymi i nierynkowymi, żywiolowym rozkwitem handlu i usług w rejonach przygranicznych, rozwojem i strukturą przestrzenną handlu wewnętrznego i gastronomii w Polsce oraz handlem targowiskowym w aglomeracji łódzkiej. Interesował się dydaktyką geografii i geografiami regionalną świata.

Międzynarodowa współpraca naukowa. A. Werwicki odbył staże naukowe w Handelshögskolan w Sztokholmie (1962), University College w Londynie (1963–1964), University of St. Andrews w Szkocji (1973–1974). Wygłaszał wykłady na uniwersytetach brytyjskich (Newcastle, Nottingham, Aberdeen i Cambridge).

Kształcenie kadr. A. Werwicki jest promotorem dwóch rozpraw doktorskich (W. Retkiewicz, K. Szcześniak). Wypromował 49 magistrantów. Był recenzentem w sześciu przewodach doktorskich i siedmiu habilitacyjnych.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. A. Werwicki był dwukrotnie wyróżniany nagrodą Rektora UŁ. Otrzymał zespołową nagrodę Sekretarza Naukowego PAN (1974), Złoty Krzyż Zasługi (1976), Medal Komisji Edukacji Naukowej (1978), nagrodę Ministra Oświaty i Wychowania (1979).

Zainteresowania pozanaukowe. A. Werwicki interesował się podróżami. Lubił spędzać czas na działce w Wildze pod Warszawą.

Ważniejsze publikacje

- Werwicki A. (1957), *Białostocki okręg przemysłu włókienniczego do 1945 roku: czynniki rozwoju i zagadnienia lokalizacyjne*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, „Prace Geograficzne”, nr 10, 164 s.
- Werwicki A. (1973), *Struktura przestrzenna średnich miast ośrodków wojewódzkich w Polsce*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, „Prace Geograficzne”, nr 101, 167 s.
- Werwicki A. (1992), *Zatrudnienie w usługach wybranych krajów środkowo-europejskich pod koniec nakazowo-rozdziałowego systemu gospodarczego. Rozwój usług rynkowych w wybranych krajach środkowoeuropejskich w ostatniej dekadzie istnienia nakazowo-rozdziałowego systemu gospodarczego*, Wydawnictwa Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, 82 s.
- Werwicki A. (1994), *Sfera usług społeczno-kulturalnych w wybranych krajach środkowo-europejskich w ostatniej dekadzie istnienia nakazowo-rozdziałowego systemu gospodarczego, 1980–1989. Potencjały naukowe w Polsce w 1990 r. i ich rozmieszczenie*, Wydawnictwa Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa, 76 s.

- Werwicki A. (1995), *Problemy funkcjonowania sfery działalności usługowych w obszarach przygranicznych Polski*, [w:] J. Kitowski, Z. Ziolo (red.), *Przemiany struktur społeczno-gospodarczych obszarów przygranicznych*, Warszawa, s. 385–402.
- Werwicki A. (1996a), *Adaptation Processes in the Service Sector of the Economy in Poland Since 1990*, „Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae”, *Geographica*, No. 37, s. 163–170.
- Werwicki A. (1996b), *Development of retailing in the eastern border region of Poland*, [w:] *Planerische und Raumordnungsrechtliche Betrachtung der Grenzüberschreitenden Zusammenarbeit aus polnischer und deutscher Sicht, Arbeitsmaterial*, Akademie für Raumforschung und Landesplanung, Verlag der ARL, Hannover, s. 242–250.
- Werwicki A. (1998a), *The restructuring of Polish retailing*, [w:] T. Unwin (ed.), *European Geography*, Longman, Harlow, s. 225–230.
- Werwicki A. [red.] (1998b), *Transformacja społeczno-ekonomiczna Polski Środkowej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 282 s.
- Werwicki A. (1998c), *Zmiany paradygmatu geografii usług*, „Przegląd Geograficzny”, t. 70, z. 3–4, s. 249–267.
- Werwicki A. (1999a), *Badania nad transformacją społeczno-ekonomiczną Polski Środkowej*, [w:] *Nauki geograficzne a edukacja społeczeństwa*, „Region Łódzki”, t. 2, s. 65–68.
- Werwicki A. (1999b), *The Transformation of Polish Retailing*, [w:] F. W. Carter, W. Maik (eds), *Shock-shift in an Enlarged Europe. The geography of socio-economic change in East-Central Europe after 1989*, Ashgate, Aldershot, Brookfield USA, Singapore–Sydney, s. 103–106.
- Werwicki A. (2000a), *Handel targowiskowy aglomeracji łódzkiej na tle jego znaczenia ogólnopolskiego w latach 1994–1997*, ŁTN, Łódź, 120 s.
- Werwicki A. (2000b), *Transformation of the Polish Economy since 1990 and the Part Played in it by Services*, [w:] J. Dzieciuchowicz (ed.), *Contemporary Role of the Service Sector*, Katedra Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego UŁ, „Przestrzeń – Społeczeństwo – Gospodarka. Studia i Materiały”, nr 5, s. 3–7.
- Werwicki A. (2001), *Handel targowiskowy Aglomeracji Łódzkiej na tle jego znaczenia ogólnopolskiego w latach 1994–1997*, ŁTN, Łódź, 120 s.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez Sz. Wiśniewskiego.

BOGDAN WŁODARCZYK, dr hab.

Bogdan Włodarczyk, syn Zdzisława oraz Gabrieli z domu Świadek, urodził się 1 lipca 1966 r. w Radoszycach. Mieszkał w Pomorzanach (woj. świętokrzyskie, 1966–1972), a później w Końskich (woj. świętokrzyskie, od 1972) i Łodzi (od 1985). Ma żonę Sławomirę i dwóch synów – Jakuba (ur. 1994) i Jana (ur. 2000).

W 1985 r. ukończył Liceum Ogólnokształcące im. Komisji Edukacji Narodowej w Końskich. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 1990 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Funkcja turystyczna Świętokrzyskiego Parku Narodowego*, której promotorem był prof. dr hab. S. Liszewski.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1999 r. na podstawie rozprawy *Przemiany form aktywności turystycznej – przykład krawędzi Wyżyny Łódzkiej*, której promotorem był prof. dr hab. S. Liszewski, a recenzentami – prof. dr hab. A. Krzymowska-Kostrowicka i dr hab. E. Dziegieć.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 2009 r. na podstawie rozprawy *Przestrzeń turystyczna – istota, koncepcje, determinanty rozwoju*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. G. Gołembski, prof. dr hab. A. Jackowski, prof. dr hab. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz i prof. dr hab. W. Maik.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową B. Włodarczyk podjął w 1989 r. w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta w Zakładzie Geografii Miast i Turyzmu. Od 1999 r. pracował na stanowisku adiunkta w Katedrze (od 2007 Instytucie) Geografii Miast i Turyzmu, a później na stanowisku profesora nadzwyczajnego (od 2009). Jest kierownikiem Zakładu Geografii Turyzmu (od 2009) i dyrektorem Instytutu Geografii Miast i Turyzmu UŁ (od 2010). Pełni funkcję prodziekana Wydziału Nauk Geograficznych UŁ (od 2012). Równoległe z pracą w Uniwersytecie Łódzkim był zatrudniony w Centrum Radiowym KIKS przy UŁ (1987–1990), Prywatnym Zespole Szkół Turystyki, Gastronomii i Hotelarstwa w Łodzi (1992–2000) i Wyższej Szkole Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi (2000–2014).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. B. Włodarczyk jest przewodniczącym Komisji Geografii Turyzmu przy Polskim Towarzystwie Geograficznym (od 2012) i przewodniczącym Komitetu Głównego Ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy o Turystyce (od 2013). Pełni funkcję redaktora serii monograficznej „Warsztaty z geografii turystyki” (od 2011) oraz czasopisma „Turyzm” (od 2013)

Dorobek naukowy. Autor i współautor ponad 150 prac naukowych (monografii, artykułów, podręczników akademickich). Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół problematyki geografii turystyki i hotelarstwa. Są to głównie zagadnienia związane z teorią oraz wykorzystaniem przestrzeni turystycznej (istota, koncepcje, determinanty rozwoju przestrzeni turystycznej), ruchem turystycznym, a także produktem turystycznym (współautorstwo podręcznika). Publikacje z zakresu geografii hotelarstwa dotyczą przestrzennych cech struktur organizacyjnych systemów, łańcuchów i sieci hotelowych (współautorstwo podręcznika) oraz lokalizacji obiektów hotelarskich na terenach miej-

skich i pozamiejskich. B. Włodarczyk jest także autorem (współautorem) publikacji o charakterze popularnonaukowym, m.in. przewodników *Góry Świętokrzyskie i Sandomierz* oraz *Kanon krajoznawczy województwa łódzkiego*.

Międzynarodowa współpraca naukowa. B. Włodarczyk wygłaszał wykłady w Rosji (Petersburg, Smoleńsk).

Kształcenie kadr. B. Włodarczyk jest promotorem jednej pracy doktorskiej (J. Mokras-Grabowska). Wypromował ponad 100 magistrantów. Był recenzentem w jednym przewodzie doktorskim i jednym przewodzie habilitacyjnym.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. B. Włodarczyk był kilkakrotnie wyróżniany nagrodą Rektora UŁ oraz nagrodą Dziekana w plebiscycie absolwentów na najlepszego nauczyciela akademickiego Wydziału Nauk Geograficznych UŁ. Otrzymał Srebrny Krzyż za Zasługi dla ZHP (1990), nagrodę Marszałka Województwa Łódzkiego (2000), Złotą Odznakę UŁ (2011), medal „Zasłużony dla Turystyki” (2013) i Medal Komisji Edukacji Narodowej (2014).

Zainteresowania pozanaukowe. B. Włodarczyk jest silnie związany z harcerstwem – jest harcmistrzem i instruktorem Związku Harcerstwa Polskiego.

Wybrane publikacje

Włodarczyk B. (1999), *Przemiany form aktywności turystycznej – przykład krawędzi Wyżyny Łódzkiej*, ŁTN, Łódź, 194 s.

Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B. (2002), *Produkt turystyczny*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 408 s. (kolejne wydania – Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 2005 i 2010).

Milewska M., Włodarczyk B. (2005), *Hotelarstwo – podstawowe wiadomości*, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa, Łódź, 386 s. (kolejne wydania – Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 2010 i 2015).

Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B. (2008), *Туристический продукт / Produkt turystyczny*, Wydawnictwo UNITY, Moskwa, 495 s.

Włodarczyk B. (2009), *Przestrzeń turystyczna – istota, koncepcje, determinanty rozwoju*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 268 s.

Włodarczyk B. (2011a), *Miasto i przestrzeń turystyczna*, [w:] B. Włodarczyk (red.), *Turystyka. Księga jubileuszowa w 70. rocznicę urodzin Profesora Stanisława Liszewskiego*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 105–120.

Włodarczyk B. (2011b), *Procesy kształtujące przestrzeń turystyczną*, „Turyzm”, t. 21, nr. 1–2, s. 59–66.

Włodarczyk B. [red.] (2012), *Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim w roku 2011*, Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego, Instytut Geografii Miast i Turyzmu UŁ, Centrum Usług Kserograficznych, Łódź, 205 s.

Włodarczyk B. (2014), *Przestrzeń w turystyce, turystyka w przestrzeni – o potrzebie podziałów i klasyfikacji*, „Turyzm”, t. 24, nr 1, s. 25–36.

Krakowiak B., Latosińska J., Liszewski S., Makowska-Iskierka M., Wojciechowska J., Wiluś R., Włodarczyk B. (2014), *Research into tourism space in Poland at the „Geographical Centre” in Łódź*, [w:] T. Marszał (ed.), *Spatial Development of Contemporary Poland in Łódź University Geographical Research*, Łódź University Press, Łódź, s. 91–118.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez M. Mularską-Kucharek.

JOLANTA SABINA WOJCIECHOWSKA, dr hab.

Jolanta Sabina Wojciechowska, z domu Napolska, córka Heleny i Henryka, urodziła się w 1957 r. w Wiączy-
niu Dolnym k. Łodzi. Mieszka w Łodzi.

W 1976 r. ukończyła Liceum Ogólnokształcące
w Koluszkach. Naukę kontynuowała na Wydziale Biolo-
gii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku
geografia. W 1981 r. uzyskała magisterium na podstawie
pracy *Funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe gminy Andrespol*,
której promotorem był doc. dr hab. S. Liszewski. Ukoń-
czyła Podyplomowe Studium Turystyki na Wydziale Bio-

logii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego (1988).

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi
Uniwersytetu Łódzkiego w 1997 r. na podstawie rozprawy *Kolonizacja turystyczna terenów
nadpilicznych od Przedborza do Nowego Miasta*, której promotorem był prof. dr hab. S. Li-
szewski, a recenzentami – dr hab. E. Dziegieć i prof. dr hab. A. Jackowski.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk
Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2010 r., na podstawie rozprawy *Procesy i uwa-
runkowania rozwoju agroturystyki w Polsce*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli:
prof. dr hab. A. Jackowski, prof. dr hab. W. Maik, prof. dr hab. A. Matczak i prof. dr hab.
J. Wilkin.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową J. Wojciechowska podjęła w 1980 r. jako nauczy-
cielka geografii w szkole podstawowej, najpierw w Gaju Nowym k. Łęczycy, następnie
w Bedoniu i Andrzejowie k. Łodzi. W Bedoniu pełniła jednocześnie funkcję kierownika
szkoły. W 1989 r. została zatrudniona w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji
Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta w Zakładzie Geografii Miast
i Turystyki. Od 1997 r. pracowała na stanowisku adiunkta w Katedrze (od 2007 Instytucie)
Geografii Miast i Turystyki, a później na stanowisku profesora nadzwyczajnego (od 2011).
Pełniła funkcję kierownika Podyplomowego Studium Turystyki w UŁ (1999–2010).

Dorobek naukowy. J. Wojciechowska jest autorką (bądź współautorką) blisko 100 pu-
blikacji naukowych, w tym trzech książek. Jej zainteresowania koncentrują się wokół zagad-
nień przestrzeni turystycznej i zachodzących w niej zmian (walory przyrodnicze regionu
łódzkiego, zmiany w turystycznej przestrzeni pod wpływem transformacji społeczno-go-
spodarczej kraju, procesy kolonizacji turystycznej w obszarze nadpilicznym), aktywizacji
turystycznej środowisk wiejskich (znaczenie turystyki i działalności turystycznej dla mies-
kańców wsi), agroturystyki (terminologia i systematyka pojęć, rozwój turystyki na obsza-
rach wiejskich, oferta agroturystyczna, typy gospodarstw agroturystycznych, bilans efektów
rozwoju agroturystyki) oraz polityki turystycznej (struktura organizacyjna polskiej agrotu-
rystyki i jej ewolucja oraz ścieżki rozwoju organizacyjnego turystyki w Polsce).

Międzynarodowa współpraca naukowa. J. Wojciechowska odbywała staże naukowe,
prowadziła wykłady i uczestniczyła w międzynarodowych konferencjach w Austrii (Sem-
mering, Mayerhofen), Niemczech (Giessen, Drezno, Poczdam, Wolgast), Łotwie (Ryga),
Rosji (Petersburg) i Portugalii (Aveiro).

Kształcenie kadr. J. Wojciechowska wypromowała 72 magistrantów. Była recenzen-
tem w dwóch przewodach doktorskich.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. J. Wojciechowska była dwukrotnie wyróżniana nagrodami Rektora UŁ.

Zainteresowania pozanaukowe. J. Wojciechowska interesuje się publicystyką oraz literaturą piękną. Chętnie uprawia rekreację, pływa, jeździ na rowerze i pielęgnuje ogród.

Wybrane publikacje

- Wojciechowska J. (1995), *Walory przyrodnicze regionu łódzkiego*, [w:] S. Liszewski (red.), *Studium wiedzy o regionie. Rozwój turystyki w regionie łódzkim*, ŁTN, Łódź, s. 9–26.
- Wojciechowska J. (1996), *Geneza, rozwój i współczesna funkcja turystyczna miejscowości Semmering (Austria)*, „Turyzm”, t. 6, nr 1, s. 31–48.
- Wojciechowska J. (1998a), *Kolonizacja turystyczna terenów nadpільicznych*, „Szlakami Nauki”, nr 26, 158 s.
- Wojciechowska J. (1998b), *Sposoby aktywizacji turystycznej środowiska wiejskiego*, [w:] L. Powichrowski (red.), *Gospodarstwo agroturystyczne. Poradnik*, Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, Warszawa, s. 27–52.
- Wojciechowska J. (2006), *Geneza oraz ewolucja turystyki na obszarach wiejskich w Polsce*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Turistica, nr 17, s. 99–119.
- Wojciechowska J. (2007), *Systematyka i wyróżniki pojęć dotyczących turystyki na obszarach wiejskich*, [w:] W. Kurek, M. Mika (red.), *Studia nad turystyką. Tradycje, stan obecny i perspektywy badawcze. Geograficzne, społeczne i ekonomiczne aspekty turystyki*, IGGP, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, s. 259–308.
- Wojciechowska J. (2009), *Procesy i uwarunkowania rozwoju agroturystyki w Polsce*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009, 167 s.
- Wojciechowska J. (2012), *Ścieżki rozwoju organizacyjnego turystyki w Polsce – od rewolucyjnego po ewolucyjny system*, [w:] A. Rapacz (red.), *Wyzwania współczesnej polityki turystycznej: Problemy funkcjonowania rynku turystycznego*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 258, s. 89–101
- Pirożak-Dziuk I., Wojciechowska J. (2013), *The romantic landscape Park of Zofiówka in Ukraine as a cultural tourism product for Polish tourists*, [w:] J. Wyrzykowski, J. Marak (eds), *Tourism. Role in the Regional Economy. Regional Tourism Product – theory and practice*, Vol. 4, University of Business in Wrocław, Wrocław, s. 514–527.
- Wojciechowska J. (2014), *A summary assessment of the agritourism experience in Poland*, “The Journal of Tourism and Cultural Heritage PASOS – Revista de Turismo y Patrimonio Cultural”, Vol. 12, No. 3, Special Issue, s. 565–579.

Oprac. na podst. informacji zebranych przez
M. Kowalskiego i M. Żelanek-Żeleńskiego.

ANITA MAGDALENA WOLANIUK, dr hab.

Anita Magdalena Wolaniuk z domu Kawka, córka Tadeusza i Janiny z domu Marcinkowskiej, urodziła się 20 czerwca 1957 r. w Opatówku. Mieszkała w Tomaszowie Mazowieckim (do 1975), a później w Aleksandrowie Łódzkim (1980–1990) oraz Łodzi (1975–1980 i od 1990). Ma córkę Izabelę.

W 1975 r. ukończyła I Liceum Ogólnokształcące im. J. Dąbrowskiego w Tomaszowie Mazowieckim. Naukę kontynuowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia.

W 1980 r. uzyskała magisterium na podstawie pracy *Organizacja przestrzenna terenów miejskich Tomaszowa Mazowieckiego*, której promotorem był doc. dr hab. S. Liszewski.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego w 1996 r. na podstawie rozprawy *Funkcje metropolitalne Łodzi i ich rola w organizacji przestrzeni*, której promotorem był prof. dr hab. S. Liszewski, zaś recenzentami – prof. dr hab. E. Biderman i prof. dr hab. Z. Górka.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskała na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2011 r. na podstawie rozprawy *Uniwersytety i ich rola w przestrzeni*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. W. Gaczek, prof. dr hab. J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz, prof. dr hab. J. Łoboda i prof. dr hab. W. Maik.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową A. Wolaniuk podjęła w 1980 r. w Instytucie Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku naukowo-technicznym, a następnie asystenta (od 1988) w Zakładzie Geografii Miast i Turyzmu. W kolejnych latach zajmowała stanowisko starszego asystenta (1989–1996), adiunkta (1996–2008), starszego wykładowcy (2008–2011) i profesora nadzwyczajnego (od 2011) w Katedrze (od 2007 Instytucie) Geografii Miast i Turyzmu UŁ. Pełni funkcję prodziekana Wydziału Nauk Geograficznych UŁ (od 2011).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. A. Wolaniuk jest członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (od 2012) i zastępcą przewodniczącego Komisji Geografii Osadnictwa i Ludności PTG (od 2014). Jest członkiem redakcji (od 2011) i redaktorem (od 2014) „Konwersatorium Wiedzy o Mieście”.

Dorobek naukowy. A. Wolaniuk jest autorką około 70 publikacji. Prowadzone przez nią badania mieszczą się w nurcie geografii miast. Jej zainteresowania koncentrują się wokół problematyki organizacji przestrzeni miejskiej i jej przemian (przemiany przestrzenno-funkcjonalne Rudy Pabianickiej, przestrzeń miasta postsocjalistycznego i poprzemysłowego na przykładzie Łodzi) oraz funkcji miejskich (wpływ funkcji administracyjnej na powstanie i rozwój Łodzi, funkcje metropolitalne Łodzi i ich rola w organizacji przestrzeni). Zajmowała się zagadnieniem centrum miasta, wyznaczając etapy tworzenia się centrum Łodzi, oraz procesami gentryfikacji. Innym obszarem jej zainteresowań jest szkolnictwo wyższe, którego badania przeprowadziła w kilku miastach europejskich.

Międzynarodowa współpraca naukowa. A. Wolaniuk odbyła staże naukowe we Francji, w Uniwersytecie Aix-Marseille II (1990) i Uniwersytecie Lyon II (1998). Prowadziła wykłady na Uniwersytecie w Joensuu w Finlandii.

Kształcenie kadr. A. Wolaniuk wypromowała 32 magistrantów. Była recenzentem w jednym przewodzie habilitacyjnym.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. A. Wolaniuk była kilkakrotnie wyróżniana nagrodą Rektora UŁ oraz nagrodą Dziekana w plebiscycie absolwentów na najlepszego nauczyciela akademickiego Wydziału Nauk Geograficznych UŁ. Otrzymała Medal Komisji Edukacji Narodowej (2013).

Zainteresowania pozanaukowe. A. Wolaniuk interesuje się Ameryką Południową i poezją polskich noblistów.

Wybrane publikacje

- Wolaniuk A. (1997a), *Funkcje metropolitalne Łodzi i ich rola w organizacji przestrzeni*, „Szlakami Nauki”, nr 25, 192 s.
- Wolaniuk A. (1997b), *Spatial and Functional Changes in the City Centre of Łódź*, [w:] S. Liszewski, C. Young (eds), *A Comparative Study of Łódź and Manchester: Geographies of European Cities in Transition*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 111–125.
- Wolaniuk A. (1997c), *Spatial Distribution of Crime in Łódź and its Urban Region*, [w:] S. Liszewski, C. Young (eds), *A Comparative Study of Łódź and Manchester: Geographies of European Cities in Transition*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 203–215.
- Wolaniuk A. (2002), *Ulica Piotrkowska*, [w:] S. Liszewski (red.), *Atlas miasta Łodzi*, Plansza XXXVI, Wyd. Urząd Miasta Łodzi, ŁTN, Łódź 2002.
- Coudroy de Lille L., Wolaniuk A. (2005), *Łódź, ou les ressources territoriales d'une stratégie métropolitaine*, „Géocarrefour, Revue de Géographie de Lyon”, vol. 80, no. 1, s. 35–48.
- 216 Liszewski S., Szafrąńska E., Wolaniuk A. (2008a), *Szkolnictwo wyższe Łodzi i jego rola w rozwoju funkcji metropolitalnej miasta*, ŁTN, Łódź, 205 s.
- Sobczyński M., Wolaniuk A. (2008b), *Metropolitan Functions of the City of Łódź*, „European Spatial Research and Policy”, Vol. 15, No. 2, s. 79–87.
- Wolaniuk A. (2008c), *Rola i miejsce wyższych uczelni w organizacji przestrzeni miast*, „Studia KPZK PAN”, t. 71, s. 45–50.
- Wolaniuk A. (2010), *Uniwersytety i ich rola w organizacji przestrzeni*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 198 s.
- Wolaniuk A. (2012), *Centra miast*, [w:] S. Liszewski (red.), *Geografia urbanistyczna*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa, s. 303–341

Oprac. na podst. informacji zebranych przez A. Wojnarowską.

MARCIN WÓJCIK, dr hab.

Marcin Wójcik, syn Andrzeja i Grażyny z domu Kaczmarek, urodził się 27 września 1978 r. w Łodzi. Mieszkał w Łodzi, a później w podłódzkiej gminie Nowosolna (od 2010). Ma żonę Martę i dwoje dzieci – Adama i Zofię.

W 1997 r. ukończył XXIX Liceum Ogólnokształcące w Łodzi. Naukę kontynuował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, na kierunku geografia. W 2002 r. uzyskał magisterium na podstawie pracy *Rozwój procesu urbanizacji wschodniego (koluszkowsko-brzezińskiego) pasma aglomeracji w aspekcie dostępności komunikacyjnej*, której promotorem był dr hab. A. Suliborski.

W 2002 r. podjął studia doktoranckie na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego.

Stopień doktora nauk geograficznych uzyskał na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2006 r. na podstawie rozprawy *Przemiany społeczno-gospodarcze wsi aglomeracji łódzkiej w okresie transformacji ustrojowej*, której promotorem był dr hab. A. Suliborski, a recenzentami – prof. dr hab. W. Maik i dr hab. K. Rembowska.

Stopień doktora habilitowanego w zakresie geografii uzyskał na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego w 2013 r. na podstawie rozprawy *Geografia wsi w Polsce. Studium zmiany podstaw teoretyczno-metodologicznych*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. J. Bański, prof. dr hab. A. Lisowski, prof. dr hab. S. Liszewski i prof. dr hab. J. Wilkin.

Kariera zawodowa. Pracę zawodową M. Wójcik podjął w 2003 r. w XXIV L.O. im. M. Curie-Skłodowskiej w Łodzi, gdzie pracował przez trzy lata. W 2004 r. został zatrudniony w Katedrze Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Łódzkiego na stanowisku asystenta, a następnie adiunkta (od 2006). Od 2007 r. pracuje w Zakładzie (od 2011 Katedrze) Geografii Regionalnej i Społecznej UŁ, najpierw na stanowisku adiunkta, a później profesora nadzwyczajnego (od 2014).

Funkcje w stowarzyszeniach naukowych, redakcjach czasopism itp. M. Wójcik pełni funkcję przewodniczącego Zarządu Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego (od 2012) i przewodniczącego Komisji Obszarów Wiejskich PTG (od 2013). Jest członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (od 2015) i Zespołu Problemowego ds. Obszarów Wiejskich KPZK PAN (od 2007). Pełnił funkcję członka rady redakcyjnej (2008–2012), zastępcy redaktora (2013–2014) i redaktora (od 2015) czasopisma „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Geographica Socio-Oeconomica” oraz zastępcy redaktora „Studiów Obszarów Wiejskich” (od 2012).

Dorobek naukowy. M. Wójcik jest autorem około 100 publikacji, w tym trzech książek. Jego zainteresowania ogniskują się wokół problematyki geografii wsi, geografii osadnictwa, geografii społecznej oraz przemian teoretyczno-metodologicznych w geografii człowieka. Prowadził badania przemian społeczno-gospodarczych w strefie bezpośredniego oddziaływania Łodzi, struktury przestrzeni wiejskiej regionu łódzkiego (przemiany struktury funkcjonalnej i społeczno-przestrzennej obszarów wiejskich aglomeracji łódzkiej i województwa łódzkiego, uwarunkowania przemian społeczno-gospodarczych i urbanizacja wsi, geneza układów przestrzennych i historycznych wsi w regionie łódzkim). Pojmował studia nad strukturą funkcjonalną obszarów metropolitalnych (na przykładzie

Łodzi), dysproporcjami w przestrzeni wielkiego miasta, strukturą układów bipolarnych, dostępnością komunikacyjną miasta, zagospodarowaniem miejskich obszarów chronionych, strukturą demograficzno-społeczną wielkich miast Polski, procesami przemian przestrzeni społecznej miast regionu łódzkiego, zróżnicowaniem szaty informacyjnej oraz tożsamości społecznej mieszkańców małych miast aglomeracji łódzkiej.

Międzynarodowa współpraca naukowa. M. Wójcik odbywał staże naukowe na uniwersytetach w Padwie (2008–2009), Heidelbergu (2008–2009), Preszowie (2010) i Nowosybirsku (2013). Wygłaszał referaty m.in. w Niemczech, Włoszech, Iranie, Stanach Zjednoczonych, Mołdawii i na Słowacji.

Kształcenie kadr. M. Wójcik wypromował 18 magistrantów.

Pozostałe ważniejsze osiągnięcia. M. Wójcik był dwukrotnie wyróżniany nagrodami Rektora UŁ. Otrzymał nagrodę Prezydenta m. Łodzi oraz nagrodę Fundacji Uniwersytetu Łódzkiego za wybitne osiągnięcia naukowe w grupie młodych pracowników nauki.

Zainteresowania pozanaukowe. M. Wójcik interesuje się muzyką, podróżami i polityką.

Wybrane publikacje

Wójcik M. (2009), *Społeczna geografia wsi*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 80, z. 1–2, s. 42–62.

Wójcik M. (2011), *Współczesne kierunki i podejścia badawcze w geografii wsi*, „Przegląd Geograficzny”, t. 83, nr 2, s. 201–223.

Wójcik M. (2012), *Geografia wsi, Studium zmiany podstaw teoretyczno-metodologicznych*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 273 s.

218 Tobiasz-Lis P., Wójcik M. (2013a), *Evaluating and interpreting the city using a photo projective method. The example of Łódź*, „Geographia Polonica”, Vol. 86, No. 2, s. 137–152.

Wójcik M. (2013b), *Przemiany społeczno-przestrzenne osiedli wiejskich. Studium przypadku Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 165 s.

Wójcik M. (2013c), *The past and contemporary key research issues in rural settlement geography in Poland*, [w:] T. Marszał (ed.), *Spatial development of contemporary Poland*, University of Łódź, Łódź 2013, s. 119–160.

Wójcik M. (2013d), *Territorial identity of countryside residents in the suburban areas of Łódź, Poland*, „Quaestiones Geographicae”, Vol. 32, No. 2, s. 69–80.

Wójcik M., Suliborski A. (2013e), *The origin and development of social geography in Poland, with special emphasis on the centre of geographical studies in Łódź*, [w:] T. Marszał (ed.), *Society and Space in Contemporary Poland in Łódź University Geographical Research*, University of Łódź, Łódź, s. 45–82.

Wójcik M. (2014), *Towards a Post-structuralist and Cultural Turn in Researching Rurality in Poland. A Geographical Perspective*, [w:] E. Kasabov (ed.), *Rural Cooperation in Europe: in Search of the 'Relational Rurals'*, Palgrave Macmillan, London 2014, s. 231–265.

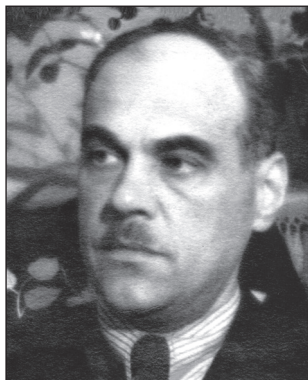
Oprac. na podst. informacji zebranych przez M. Kowalskiego.

ANEKS I

Tadeusz Marszał

Profesor Stanisław Gorzuchowski (1899–1948) – uczyony, któremu jesteśmy winni pamięć

Stanisław Gorzuchowski był związany z Łodzią przez zaledwie jeden rok akademicki, ale postaci tej nie można pominąć przy prezentacji łódzkiego ośrodka geografii człowieka, choćby z uwagi na fakt, że był to pierwszy profesor antropogeografii, zatrudniony już z początkiem pierwszego roku (akademickiego) funkcjonowania Uniwersytetu Łódzkiego i kierownik pierwszej jednostki geografii społeczno-ekonomicznej w łódzkiej uczelni. Co więcej, wiele wskazuje na to, że S. Gorzuchowski zamierzał związać się z Łodzią akademicką na stałe.

221

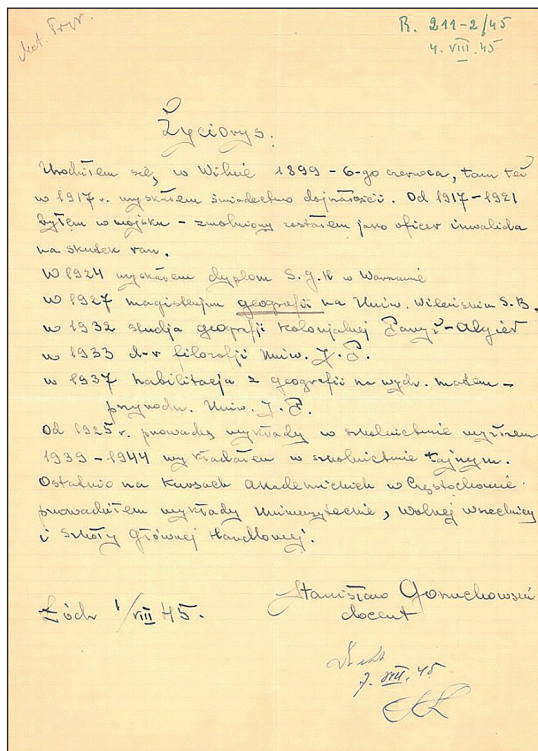
Był on geografem o znaczącym dorobku naukowym i człowiekiem bardzo zaangażowanym w patriotyczną działalność na rzecz wolnej Polski. Łódzki etap życia Profesora, związany z pracą na uczelni i aktywnością w zrzeszeniu „Wolność i Niezawistość”, przerwały represje komunistycznego aparatu przemocy i śmierć w stalinowskim więzieniu.

Stanisław Gorzuchowski, syn Ksawerego i Heleny (z domu Wojtykiewicz) urodził się w Wilnie 6 czerwca 1899 r. Pochodził z rodziny urzędniczej o tradycjach patriotycznych. Żonaty. Naukę w szkole powszechnej i średniej pobierał w rodzinnym mieście, a świadectwo maturalne uzyskał w Szkole Handlowej w 1917 r. Od młodych lat uczestniczył w życiu społecznym – w 1917 r. wstąpił do Polskiej Partii Socjalistycznej, której członkiem pozostawał do 1924 r.¹ W latach 1916–1918 był członkiem i kometantem podokręgu litewskiego Polskiej Organizacji Wojskowej. W 1918 r.

¹ Była to jedyna partia polityczna, której był członkiem – po 1924 r. S. Gorzuchowski nie wstąpił już do żadnego ugrupowania politycznego.

rozpoczął dwuletnią służbę wojskową, którą odbywał w stopniu podporucznika w 13. i 11. pułku ułanów w Ciechanowie, a także w Sztabie Generalnym Wojska Polskiego. Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej – ranny w czasie walk, został zwolniony z wojska i odznaczony Krzyżem Niepodległości.

Poślubił Janinę z Samoniewiczów, z którą wychowywał dwie córki – własną, Janinę (ur. 1929) oraz pasierbicę Irenę (ur. 1919).

Fot. 1. Rękopis życiorysu Stanisława Gorzuchowskiego datowany 7.VIII.1945

Po zakończeniu służby wojskowej S. Gorzuchowski zamieszkał w Warszawie, gdzie w latach 1920–1924 studiował w Szkole Głównej Handlowej (SGH), uzyskując dyplom ukończenia tej uczelni w 1924 r. Od 1924 studiował także na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, na kierunku geograficznym, gdzie w 1927 r. uzyskał magisterium. W latach 1929–1931 studiował geografję kolonialną w Instytucie Kolonialnym w Paryżu i Algierze.

Po powrocie do Polski S. Gorzuchowski podjął pracę w Uniwersytecie Warszawskim, w Katedrze Geografii. W 1933 r. obronił rozprawę doktorską, a w 1937 r. na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uni-

wersytetu im. Józefa Piłsudskiego w Warszawie² uzyskał stopień doktora habilitowanego³ i w 1938 r. objął stanowisko docenta na tej uczelni, gdzie wykładał geografę gospodarczą i antropologię. Z tych samych przedmiotów prowadził wykłady w Szkole Głównej Handlowej, a także wykłady w Szkole Nauk Politycznych w Wilnie i Warszawie.

W latach 1938–1939 brał udział w wyprawie geograficznej do masywu górskiego Ruwenzori, na granicy Ugandy i Konga (5 tys. m n.p.m.). Wspólnie z antropologiem Edwardem Lothem, botanikiem Tadeuszem Wiśniewskim oraz alpinistami Tadeuszem Bernadzikiewiczem i Tadeuszem Pawłowskim zdobył osiem szczytów Ruwenzori (w tym trzy wcześniej niezdojbyte, którym nadano nazwy pochodzące od nazwisk uczestników wyprawy).

Fot. 2. Polska wyprawa wysokogórska do Ruwenzori w Środkowej Afryce (1939).

Członkowie wyprawy: dr Tadeusz Wiśniewski, mgr Tadeusz Pawłowski, doc. Stanisław Gorzuchowski (stoi trzeci od lewej) i prof. Edward Loth, antropolog

² Taką nazwę przyjęła uchwałą Senatu Uniwersytet Warszawski w 1935 r., po śmierci Józefa Piłsudskiego.

³ Promotorem w przewodzie habilitacyjnym S. Gorzuchowskiego był Stanisław Leniewicz.

Wojna i konspiracja (1939–1945)

Gdy wybuchła II wojna światowa, S. Gorzuchowski wyjechał z Warszawy do Lublina, gdzie zgłosił się w punkcie zbiorowym i otrzymał przydział do wojska⁴. Po ewakuacji wojsk polskich udał się do Wilna, a stamtąd w głąb Litwy. Wzięty, wraz ze swoim oddziałem, do niewoli przez Litwinów, został na dwa tygodnie osadzony w obozie dla internowanych polskich żołnierzy pod Kownem. Zwolniony z obozu, pojechał do Wilna, skąd wrócił do Warszawy⁵.

W Warszawie, w 1940 r., wziął udział w zebraniu pracowników uczelni warszawskich z udziałem Kazimierza Pierackiego, naczelnika ds. szkolnictwa Zarządu Miejskiego Warszawy⁶ i podjął się zorganizowania Wyższej Szkoły Nauk Kolonialnych (Instytutu Kolonialnego), której został kierownikiem⁷. Funkcję tę pełnił do wybuchu Powstania Warszawskiego. Na prowadzonych przez szkołę studiach podyplomowych S. Gorzuchowski wykładał geografii regionalną, ekonomiczną, kolonialną, historię odkryć geograficznych oraz geografii wybranych państw afrykańskich⁸. Słuchaczami szkoły – przygotowującej kadry na potrzeby terytoriów zamorskich – byli głównie członkowie prawicowej organizacji „Miecz i Pług”, a także młodzież związana z PPS i Związkiem Strzeleckim⁹. S. Gorzuchowski prowadził również zajęcia w Szkole Głównej Handlowej, która uruchomiła legalne kursy handlowe, przekształcone w 1940 r. w licealną szkołę zawodową pod nazwą I Miejska Szkoła Handlowa, w której wykładał również zabronione przez okupanta przedmioty – geografii ekonomiczną i polityczną¹⁰.

Od 1942 r. zaangażował się w działalność tajnej organizacji niepodległościowej, noszącej nazwę Związek Strzelecki (dowodzonej przez płk. Józefa Tunguz-Zawiślaka), w której pełnił funkcję referenta kulturalno-oświatowego przy Komendzie Głównej¹¹.

⁴ W pierwszych dniach września tereny na wschód od Wisły stanowiły naturalne zaplecze odwodowe dla wojska polskiego.

⁵ S. Gorzuchowski, przedwojenny mieszkaniec Warszawy, uzyskał od Sowietów oficjalną zgodę na wyjazd na tereny okupowane przez Niemców.

⁶ Organizatorem tych działań z ramienia władz Polski podziemnej był Czesław Wycech, późniejszy minister oświaty w Tymczasowym Rządzie Jedności Narodowej i marszałek Sejmu PRL.

⁷ Przewodniczącym Rady Naukowej tego Instytutu i jednym z wykładowców był również J. Loth.

⁸ Na terenie Generalnego Gubernatorstwa Polacy mieli dostęp tylko do szkół podstawowych i zawodowych, a nauka m.in. historii i geografii była zabroniona.

⁹ Informacje o szkole pochodzą z ankiety personalnej S. Gorzuchowskiego, złożonej w Uniwersytecie Łódzkim oraz w zeznań, składanych podczas śledztwa w 1946 r.

¹⁰ Razem z S. Gorzuchowskim wykłady te prowadzili również J. Loth i A. Sujkowski.

¹¹ Związek Strzelecki był organizacją, podporządkowaną Armii Krajowej, nawiązującą do tradycji przedwojennego piłsudczykowskiego związku o tej samej nazwie.

1 sierpnia 1944 r. z rozkazu płk. Tunguz-Zawiślaka udał się na Pragę, a stamtąd w rejon Mokotowa. Na Mokotowie zastał go wybuch Powstania Warszawskiego. Przez trzynaście dni brał udział w walkach, a następnie po zajęciu Mokotowa przez Niemców – wraz z dwoma kolegami – uciekł z Warszawy. Na krótko zatrzymał się w podwarszawskim Zalesiu, skąd w połowie września przedostał się do Częstochowy. Tam zamieszkał i kontynuował tajne nauczanie, organizując Wyższą Szkołę Handlową.

Okres „łódzki” (październik 1945 – listopad 1946)

Kilka tygodni po zakończeniu wojny S. Gorzuchowski wrócił do Warszawy z zamiarem podjęcia pracy na uczelni. W zrujnowanej stolicy okazało się to niemożliwe, więc od 1 października 1945 r. podjął pracę na Wydziale Humanistycznym nowo utworzonego Uniwersytetu Łódzkiego¹². Zatrudniony na stanowisku docenta¹³, objął kierownictwo Katedry Antropogeografii¹⁴. Prowadził również zajęcia z geografii gospodarczej w uruchomionej w Łodzi filii warszawskiej Szkoły Głównej Handlowej¹⁵. Początkowo zamieszkał w stolicy i dojeżdżał do Łodzi na zajęcia ze studentami. W październiku 1946 r. przeniósł się na stałe do Łodzi i zamieszkał przy ul. Narutowicza 75b.

W listopadzie 1945 r. S. Gorzuchowski, wprowadzony przez Józefa Rybickiego¹⁶, wstąpił do organizacji niepodległościowej „Wolność i Niezawisłość” (WiN) i przyjął pseudonim „Salwator”. Jego zadaniem było

¹² Otrzymał legitymację służbową UŁ z numerem 143.

¹³ Przesłany z Uniwersytetu Łódzkiego 6 września 1946 r. odpowiednio udokumentowany wniosek do Ministerstwa Oświaty o zatwierdzenie nominacji S. Gorzuchowskiego na profesora nadzwyczajnego nie został ostatecznie załatwiony, a z Ministerstwa na ręce Rektora UŁ 3 marca 1947 r. przesłano informację, że „wobec zasądzenia doc. dr Stanisława Gorzuchowskiego za działalność antypaństwową, Ministerstwo zawiadamia, że zgłoszony przez Rektorat wniosek o mianowanie wymienionego profesorem nadzwyczajnym antropologii, uważa za bezprzedmiotowy”.

¹⁴ Warto wspomnieć, że na Uniwersytecie Warszawskim Katedra Antropogeografii został reaktywowana dopiero w 1947 r. Kierowana przez S. Gorzuchowskiego Katedra Antropogeografii UŁ, po jego śmierci w 1948 r., przez kilka lat była wykazywana jako nieczynna, a później została zlikwidowana.

¹⁵ S. Gorzuchowski był wykładowcą bardzo cenionym przez studentów. Jeden z nich, Henryk Grycewicz, student łódzkiej filii SGH (immatrykulacja 1945 r.), asystent prof. Aleksego Wakara, późniejszy prezes firmy „Transfer”, przytacza takie wspomnienie: „Wykładowcą geografii był profesor Stanisław Gorzuchowski, któremu pewnego razu studenci chcieli zrobić psikusa, nalewając do karafki zamiast wody wódkę. W trakcie wykładu profesor sięgnął po karafkę, napełnił szklankę i wypił. Nalał kolejną szklankę i kolejną... a tuż przed końcem wykładu zapytał salę pełną studentów: A gdzie zagrycha?” („Gazeta SGH”, nr 178, 25.VI.2003).

¹⁶ Józef Rybicki, prezes Obszaru Centralnego organizacji „Wolność i Niezawisłość”.

opracowywanie ekspertyz i zbieranie informacji w środowisku akademickim, które przekazywał Zbigniewowi Zakrzewskiemu (ps. „Bryła”) – szefowi wywiadu WiN w okręgu łódzkim. Przygotowywane przez S. Gorzuchowskiego materiały zawierały informacje dotyczące sytuacji gospodarczej i społeczno-politycznej w kraju oraz nastrojów wśród młodzieży akademickiej Łodzi. Aktywną działalność konspiracyjną prowadził do momentu aresztowania w listopadzie 1946 r.

Oprócz pracy dydaktycznej i naukowej S. Gorzuchowski od kwietnia do listopada 1946 r. przejawiał aktywność w ramach Mieszanej Komisji Delimitacyjnej Polsko-Radzieckiej, która zajmowała się wyznaczaniem w terenie wschodniej granicy państwa. Pełniąc funkcję przewodniczącego zespołu wytyczającego granicę – na odcinku od miejscowości Kryńki w kierunku północnym do Suwałk – miał dostęp do materiałów, stanowiących tajemnicę państwową, mógł swobodnie przekraczać granicę i przebywać w strefie nadgranicznej¹⁷. Przez kilka miesięcy (do czerwca 1946 r.) przekazywał wywiadowi WiN dokumenty związane z pracami Komisji, wewnętrzne instrukcje i zarządzenia, skład personalny Komisji, a także informacje o obsadzie i rozlokowaniu polskich jednostek wojskowych na granicy z ZSRR¹⁸.

Aresztowanie i wyrok (listopad 1946 – marzec 1947)

Stanisław Gorzuchowski został aresztowany 22 listopada 1946 r. (cztery dni wcześniej w jego mieszkaniu została przeprowadzona rewizja) wraz z Kazimierzem Grendą (ps. „Gruda”)¹⁹, prezesem łódzkiego okręgu WiN i także nauczycielem akademickim. Podobnie jak inni zatrzymani w tych samych dniach członkowie WiN, znalazł się w areszcie Wojewódzkiego

¹⁷ Doradcami technicznymi Mieszanej Komisji Delimitacyjnej Polsko-Radzieckiej, oprócz S. Gorzuchowskiego, który brał udział w wytyczeniu północnego odcinka granicy, byli również dwaj inni geografowie Stanisław Pietkiewicz (kartograf), zajmujący się wytyczaniem środkowego odcinka granicy wschodniej oraz Adam Malicki, biorący udział w wytyczeniu odcinka południowego.

¹⁸ Informacje o rozlokowaniu jednostek na granicy były istotne przy przerzucaniu byłych oddziałów akowskich z Kresów Wschodnich na Białostoczczyznę.

¹⁹ Kazimierz Grenda (ur. 1906 w Toruniu – zm. 1959 w Poznaniu), ps. „Granica”, „Gruda”, „Marek”, „A”, „Bv-a”, „Ł-4”, nauczyciel, instruktor Związku Harcerstwa Polskiego, harcmistrz, w czasie II wojny światowej wizytator chorągwi w Komendzie Głównej Szarych Szeregów, od 23 sierpnia 1944 r. szef Komendy Głównej Szarych Szeregów, po wojnie organizator i prezes łódzkiego oddziału Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Aresztowany 18 listopada 1946 r., skazany na 15 lat pozbawienia wolności, wyszedł z więzienia w marcu 1956 r. Odznaczony Krzyżem Walecznych, a pośmiertnie w 1994 r. Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego przy ul. Anstadta w Łodzi. Podstawą były informacje zebrane wcześniej przez funkcjonariuszy Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi²⁰.

Podczas przesłuchań S. Gorzuchowski zeznał, że znał K. Grendę jedynie jako współpracownika w Uniwersytecie Łódzkim, choć w rzeczywistości poznali się pod koniec wojny (w początkach 1945 r.) w Częstochowie, gdzie K. Grenda wykonywał zadania na rzecz podziemia niepodległościowego. Latem 1945 r. spotkali się jeszcze w Warszawie. Gdy K. Grenda przyjechał do Łodzi, zatrzymał się u S. Gorzuchowskiego i dzięki jego wsparciu – mając wydane przez E. Romera poświadczenie ukończenia studiów geograficznych we Lwowie i uzyskania dyplomu magistra – objął stanowisko asystenta w łódzkiej filii Szkoły Głównej Handlowej.

W czasie przesłuchań w Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego ujawnione zostały działania S. Gorzuchowskiego, związane z jego członkostwem w Komisji Delimitacyjnej, a wśród przejętych przez UB dokumentów były raporty dotyczące sytuacji gospodarczo-politycznej w Polsce, sporządzone na potrzeby działającej w Londynie Delegatury Zagranicznej WiN. Wszystkie te materiały posłużyły jako dowody, że S. Gorzuchowski dążył do „obalenia ustroju państwa”. Na S. Gorzuchowskiego donosiła do UB również jedna z jego studentek w Uniwersytecie Łódzkim (ps. „Nieugięta”), której jedyny zachowany w aktach sądowych raport zawiera pochlebną opinię na temat sposobu prowadzenia wykładów i krytyczną ocenę zachowania Profesora wobec studentów.

Śledztwo trwało krótko. Funkcjonariusze UB szybko zgromadzili materiał dowodowy, potwierdzający udział w „nielegalnej organizacji konspiracyjnej”. Rozprawa odbyła się 13 stycznia 1947 r. w siedzibie Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi. Wraz ze Stanisławem Gorzuchowskim sądzono: Kazimierza Grendę, Zbigniewa Zakrzewskiego²¹, Zygmunta Markiewicza²² i Walentego Zorę²³. Obrońcami w procesie byli adwokaci:

²⁰ 16 listopada 1946 r., jako pierwszy został zatrzymany Czesław Stachura, współpracujący z WiN funkcjonariusz Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi (16 grudnia 1946 r. skazana na karę śmierci). Jego dekonspiracja dała początek aresztowaniom. Później zostały zatrzymane kolejne osoby, m.in. Kazimierz Grenda oraz siostry Bronisława (skazana na 10 lat więzienia) i Helena (4 lata więzienia) Borowskie (łączniczki w łódzkim WiN), których mieszkanie przy ul. Piotrkowskiej 200 było punktem kontaktowym.

²¹ Zbigniew Zakrzewski, oficer Armii Krajowej, zastępca prezesa i szef wywiadu łódzkiego okręgu WiN, zatrudniony na stanowisku urzędnika w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych w Łodzi, zamordowany 26 marca 1946 r. w areszcie łódzkiego UB, pośmiertnie odznaczony orderem Polonia Restituta (2009) oraz medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata (2010)

²² Zygmunt Markiewicz, żołnierz Armii Krajowej, po wojnie działacz PSL, więzień polityczny w okresie PRL

²³ Walenty Zora, przed wojną sierżant Korpusu Ochrony Pogranicza, więzień obozu sowieckiego w Ostaszku, komendant Armii Krajowej w Pabianicach, po wojnie naczelnik powiatowego Urzędu Repatriacyjnego w Pabianicach.

Jan Moskwa, Józef Litwin, Ignacy Bara i Ludwik Szczerbiński. W czasie procesu S. Gorzuchowski nie przyznał się do winy. Jednak już 15 stycznia 1947 r. sąd w składzie: ppłk. Bronisław Ochnio²⁴ (przewodniczący), por. Wacław Bohatyrewicz (członek) i kpt. Anna Landau (ławnik), wydał wyrok w sprawie kierownictwa łódzkiego okręgu WiN. S. Gorzuchowski za przynależność do nielegalnej organizacji, mającej na celu „usunięcie przemocą ustanowionych zwierzchnich organów władzy Narodu oraz zmianę ustroju Państwa Polskiego” oraz działanie na szkodę państwa („od listopada 1945 roku do końca czerwca 1946 r. w Łodzi działając na szkodę Państwa Polskiego przekazywał dokumenty stanowiące tajemnice państwowe, a odnoszące się do prac Mieszanej Komisji Delimitacyjnej Polsko-Radzieckiej, oraz składu osobowego i rozlokowania jednostek wojskowych na granicy Polsko-Radzieckiej”) został skazany na pięć lat więzienia z utratą praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na dwa lata²⁵. Niski, jak na ówczesne „standardy”, wyrok sąd uzasadniał tym, że „oskarżony jest wybitnym naukowcem, że jego fachowe artykuły pisane do nielegalnej organizacji są owiane duchem demokratycznym, że za wszelką cenę chciał publikować swoje prace naukowe w legalnej prasie, co mu się nie udało, a przez co została obrażona jego chorobliwa ambicja wielkości i że to mogło być jedną z przyczyn, dla których oskarżony Gorzuchowski zadeklarował się do współpracy w nielegalnej organizacji WiN”.

228

Wyrok na S. Gorzuchowskiego i K. Grendę, pracowników łódzkich uczelni, odbił się szerokim echem w środowisku akademickim. Rektor Uniwersytetu, prof. Tadeusz Kotarbiński, już na styczniowym posiedzeniu Senatu UŁ przedstawił informację na temat sytuacji prof. S. Gorzuchowskiego oraz zreferował zebrany rozmowę, którą odbył z aresztowanym w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.

Sprawa powróciła na forum obrad Senatu UŁ dwa miesiące później. Senat na posiedzeniu dnia 5 marca 1947 r. jednogłośnie podjął uchwałę w sprawie wystąpienia z prośbą o zastosowanie wobec prof. S. Gorzuchowskiego, legitymującego się dużymi osiągnięciami naukowymi i dydaktycznymi, prezydenckiego aktu łaski. W uchwale Senat UŁ podnosił,

²⁴ Bronisław Ochnio (ur. 1908 – zm. 1979), podpułkownik, stalinowski sędzia wojskowy, absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu w Lublinie (1939 r.), w czasie okupacji aplikant sądowy, od sierpnia 1944 r. sędzia w LWP, od 1946 r. szef Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu, Łodzi i Lublinie; 16 grudnia 1946 r. wydał osiem wyroków śmierci na żołnierzy Wojska Polskiego, w tym na kapitana Stanisława Sojczyńskiego (ps. „Warszyc”); łącznie skazał na śmierć co najmniej 64 osoby.

²⁵ Kazimierz Grenda i Zbigniew Zakrzewski zostali skazani na karę śmierci, a Zygmunt Markiewicz i Walenty Zora na 10 lat pozbawienia wolności. Wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego został zaskarżony przez obrońców, po apelacji Najwyższy Sąd Wojskowy w Warszawie wyrokiem z 28 lutego 1947 r. zastosował wobec Kazimierza Grendy ustawę o amnestii i zamienił orzeczoną karę śmierci na 15 lat pozbawienia wolności, a pozostałe wyroki zostały utrzymane w mocy.

że sąd nie ustalił, czy zbierane przez skazanego wiadomości były przekazywane lub przeznaczone dla obcego wywiadu. Możliwość złagodzenia kary pojawiła się w związku z ogłoszeniem 22 lutego 1947 r. ustawy o amnestii, przyjętej przez Sejm Ustawodawczy²⁶. Oprócz przesłania uchwały Senatowi, 15 kwietnia 1947 r. prof. T. Kotarbiński, za pośrednictwem Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Łodzi, wystosował dodatkową prośbę, skierowaną do prezydenta Bolesława Bieruta, o przedterminowe zwolnienie prof. S. Gorzuchowskiego z więzienia na mocy amnestii, argumentując, że w procesie nie udowodniono współpracy z obcym wywiadem, a jedynie powiązania z podziemiem (co dawało prawo do amnestii na mocy wcześniejszej uchwały Sejmu) i wspominając o przewlekłej chorobie skazanego (złośliwa anemia).

Dnia 5 marca petycję, podpisaną przez trzy tysiące osób, z prośbą o zastosowanie aktu łaski i uwolnienie Profesora skierowali do prezydenta także studenci: *„Młodzież akademicka Uniwersytetu Łódzkiego przyłącza się do petycji Senatowi Akademickiego naszej Uczelni i prosi Obywatela Prezydenta o skorzystanie z prawa łaski w stosunku do wykładowcy antropogeografii i geografii gospodarczej Polski na UŁ, prof. dr. Stanisława Gorzuchowskiego, skazanego wyrokiem Rejonowego Sądu Wojskowego w Łodzi na 5 lat więzienia. Umożliwienie prof. Gorzuchowskiemu powrotu do normalnej pracy będzie miało dla naszej Uczelni poważne znaczenie. Obecnie młodzież akademicka napotyka na duże trudności w studiach na skutek nie obsadzenia katedry antropogeografii i geografii gospodarczej Polski. My – młodzież akademicka UŁ – jesteśmy przekonani, że obywatel Prezydent ustosunkuje się pozytywnie do naszej prośby i aktem łaski pozwoli wrócić prof. dr. Gorzuchowskiemu do normalnego życia i naprawić popełnione błędy przez twórczą pracę naukową i intensywną działalność pedagogiczną na UŁ”*²⁷.

Podjęte przez środowisko uniwersyteckie starania nie przyniosły jednak żadnego rezultatu i S. Gorzuchowski nie został zwolniony z więzienia. Władze Uniwersytetu Łódzkiego – w sytuacji orzeczonego prawomocnym wyrokiem sądowym długoterminowego więzienia – po otrzymaniu stosownego pisma, zgodnie z obowiązującymi przepisami, nie miały innego wyjścia i 1 kwietnia 1947 r. rozwiązały umowę o pracę z S. Gorzuchowskim.

Także sam S. Gorzuchowski podejmował starania o odzyskanie wolności, prosząc o udzielenie warunkowej przerwy w odbywaniu kary ze względu na pogarszający się stan zdrowia. Sprawa trafiła do prokuratora Czesława Szpądrońskiego, szefa Wydziału Karnego Departamentu

²⁶ Ustawa ta dawała wielu więźniom politycznym szansę na zmniejszenie wyroków.

²⁷ AIPN Łd, Ld 200/59, t. II, *Do Prezydenta RP obywatela Bolesława Bieruta*, 5.III.1947 r., k. 293.

Służby Sprawiedliwości MON, który zwrócił się do łódzkiej Prokuratury Rejonowej o opinię i stosowne orzeczenie lekarskie. Ostatecznie decyzja władz była odmowna²⁸ i S. Gorzuchowski miał pozostać w więzieniu do końca orzeczonego wyroku. 26 czerwca 1947 r. został przeniesiony do więzienia we Wronkach.

Dorobek naukowy

Dorobek publikacyjny S. Gorzuchowskiego²⁹ obejmuje łącznie 28 wydanych prac (nie licząc 34 recenzji) z zakresu geografii politycznej, geografii osadnictwa, geografii gospodarczej oraz regionalnej.

Zainteresowania badawcze Profesora koncentrowały się m.in. na:

- zagadnieniach dotyczących problematyki litewskiej (ludności litewskiej na kresach państwa polskiego i studiów nad granicą polsko-litewską);
- zagadnieniach osadnictwa miejskiego w Polsce (opracowania na temat osiedli miejskich w Polsce);
- geografii regionalnej i politycznej państw europejskich (m.in. autorstwo czterech rozdziałów w *Wielkiej encyklopedii powszechnej*, poświęconych państwom północnoeuropejskim, państwom wschodniobałtyckim, półwyspom Iberyjskiemu i Apenińskiemu, a także szereg haseł w *Encyklopedii nauk politycznych*).

230

Pozycją wartą szczególnego wspomnienia jest tekst S. Gorzuchowskiego poświęcony zagadnieniom wsi polskiej w okresie międzywojennym, uzupełniający opisową część pracy *Polish countrysides. Photographs and narrative by Louise A. Boyd with a contribution by Stanislaw Gorzuchowski*, opublikowany w 1937 r. w USA przez Amerykańskie Towarzystwo Geograficzne (New York American Geographical Society)³⁰. Ta wspólna publikacja z jedną z najbardziej znanych podręczniczek amerykańskich, Louise Arner Boyd³¹, to efekt ich podróży po Polsce w drugiej połowie

²⁸ W dokumentacji archiwalnej brak dokumentów oceniających stan zdrowia przebywającego w więzieniu S. Gorzuchowskiego.

²⁹ Zestawienie publikacji oraz informacje na temat niepublikowanych tekstów S. Gorzuchowskiego, stanowiących materiał dowodowy w sprawie karnej, pochodzą z opracowania S. Liszewskiego (*Profesor Stanisław Gorzuchowski 6.VI.1899–22.III.1948*, „Przegląd Geograficzny” 1998, t. 70, z. 1–2, s. 113–117).

³⁰ W Bibliotece Narodowej w Warszawie zachował się jeden egzemplarz *Polish Countrysides. Photographs and Narrative (Polskie krajobrazy. Fotografie i opisy)*. Książka ta zawiera opis podróży, około 500 zdjęć, klucz tematyczny i geograficzny do nich, mapy i indeks. Jest rzadkością biblioteczną i antykwaryczną. W Polsce album ze zdjęciami A. Boyd został wydany w 1991 r. (Louise Arner Boyd, *Kresy. Fotografie z 1934 r.*, Wyd. Znak, Kraków 1991).

³¹ Louise A. Boyd (1887–1972), wybitna amerykańska podróżniczka, badaczka Arktyki i Grenlandii.

1934 r.³² S. Gorzuchowski towarzyszył L. Boyd na trasie z Warszawy, przez południowe i południowowschodnie województwa (Lwów – Kowel – Kobryń, aż do Pińska), a także w ostatnich dniach jej pobytu w Polsce, spędzonych w województwach zachodnich³³.

W latach 1945–1946, w okresie współpracy z WiN, S. Gorzuchowski przygotował cztery obszerne i dobrze udokumentowane opracowania, które w formie maszynopisu znajdują się w aktach sprawy jako dowody obciążające oskarżonego, a mianowicie:

– *Gospodarcze i polityczne podłoże włoskich posiadłości kolonialnych* – tekst dotyczący Erytrei, włoskiej części Somalii, Włoskiej Afryki Północnej / Libii; autor sugeruje w nim odebranie Włochom kolonii afrykańskich;

– *Zagadnienia południowego Tyrolu* – publikacja o charakterze analizy geograficzno-ekonomiczno-politycznej; autor optuje za pozostawieniem tego regionu w granicach Włoch;

– *Problem portu Triest* – autor rozważa umiędzynarodowienie Triestu pod egidą państw słowiańskich;

– *Bastion Słowiańszczyzny Europy Południowej* – tekst dotyczy graniczącej ze Słowenią prowincji julijskiej i zamieszkującej ją ludności słowiańskiej.

* * *

231

Stanisław Gorzuchowski nie doczekał wyjścia na wolność. Zmarł 22 marca 1948 r., w godzinach porannych, po dziewięciu miesiącach pobytu w więzieniu we Wronkach. Przyczyną śmierci była prawdopodobnie nieleczona właściwie długotrwała choroba. Jako oficjalną przyczynę zgonu podano zapalenie płuc³⁴.

³² L. Boyd przybyła do Polski w połowie sierpnia 1934 r. przed rozpoczęciem kongresu Międzynarodowej Unii Geograficznej w Warszawie i pozostała do końca października. Przemierzyła Polskę wzdłuż i wszerz (przebyła samochodem ponad 10 000 km i wykonała 2500 zdjęć). W pierwszej części podróży (Prusy Wschodnie i Gdańsk) towarzyszył jej dr Isaiah Bowman (dyrektor Amerykańskiego Towarzystwa Geograficznego, doradca prezydenta Wilsona i uczestnik konferencji wersalskiej w 1919 r.).

³³ Od Pińska przez Polesie i z powrotem do Warszawy Louise A. Boyd towarzyszyła dr Wanda Rewieńska z Instytutu Geografii Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, a w trakcie pobytu w województwach zachodnich przewodnikiem był dr Walenty Winid. W książce *Polish Countrysides. Photographs and Narrative by Louise A. Boyd with a contribution by Stanislaw Gorzuchowski* autorka zamieściła podziękowanie dla Wandy Rewieńskiej, Walentego Winida i Stanisława Gorzuchowskiego: „Ci uczeni oddali mi nieocenioną przysługę. Ich wiedza o kraju umożliwiła mi ujrzenie i zrozumienie tego, co mogło być ukryte nawet przed polskimi podróżnikami niemającymi tak doskonałych przewodników. [...] Nigdzie nie czułam się tu jak cudzoziemka, w obcym kraju”.

³⁴ Podawana w dokumentach przyczyna zgonu nie zawsze była zgodna z rzeczywistością. Według oficjalnych danych administracji więziennej, w latach 1945–1956 we Wronkach zmarło co najmniej 240 więźniów.

23 lutego 1993 r., na wniosek Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, IV Wydział Karny Sądu Wojewódzkiego w Łodzi stwierdził nieważność wyroku wydanego na S. Gorzuchowskiego przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 11 kwietnia 2008 r., za wybitne zasługi w walce o niepodległość Polski w okresie stalinowskiego terroru Stanisław Gorzuchowski został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski³⁵.

Wykaz publikacji Stanisława Gorzuchowskiego³⁶

1927

Droga Napoleona przez Litwę, [w:] *II Zjazd Słowiańskich Geografów i Etnografów w Polsce*, 1927, [referaty] Sekcja VIII: *Lwów A*, podsekcja: Geografia historyczna [nr 6], 1 s.

Granica polsko-litewska w obrębie województwa wileńskiego, [w:] *II Zjazd Słowiańskich Geografów i Etnografów w Polsce*, 1927, [referaty] Sekcja V: *Wilno* [nr 7], 1 s.

1928

Granica polsko-litewska w terenie, Warszawa 1928, 143 s. (2 mapy, 63 poz. bibl. résumé).

Studja nad granicą polsko-litewską, „Prace Instytutu Badania Stanu Gospodarczego Ziemi Wschodnich”, R. II, nr 4, 1928, s. 1–118 (szkic, mapa).

1929

Ludność litewska na kresach Państwa Polskiego, „Sprawy Narodowościowe”, R. III, nr 1, 1929, s. 15–35 (4 mapki, 108 poz. bibl.).

Obszary sporne w dorzeczu Niemna, „Sprawy Obce. Pismo kwartalne”, z. 1, 1929, s. 2–70.

1931

Casablanca – Gdynia, „Wiedza i Życie”, R. VI, z. 4, 1931, s. 302–309.

Właściwości przyrodzone terenu, [w:] *Województwo tarnopolskie*, Nakładem Komitetu Wojewódzkiej Wystawy Rolniczej i Regionalnej, [Tarnopol] 1931, s. 25–56.

1933

Państwa północno-europejskie (Fennoskandja: Norwegia, Szwecja i Finlandia), [w:] *Wielka geografia powszechna*, Trzaska, Evert, Michalski, Warszawa [1933], 129 s. (14 map, 89 fot., 81 poz. bibl.).

³⁵ „Monitor Polski”, 24.X.2008.

³⁶ Bibliografia prac prof. S. Gorzuchowskiego na podst zestawienia J. Kotlickiej (zob. S. Liszewski, *Profesor Stanisław Gorzuchowski, 6.VI.1899–22.III.1948*, „Przegląd Geograficzny”, t. 70, z. 1–2, 1998, s. 114–117).

Państwa wschodnio-bałtyckie (Litwa, Łotwa, Estonia), [w:] *Wielka geografia powszechna*, Trzaska, Evert, Michalski, Warszawa [1933], 52 s. (6 map, 52 fot., 45 poz. bibl.).
Zarys stosunków antropogeograficznych w delcie Rodanu, „Przegląd Geograficzny”, t. 13, z. 2/4, 1933, s. 66–103 (4 fot., 2 mapy, 1 szkic, 33 poz. bibl.).

1934

Półwysep Iberyjski (Hiszpanja i Portugalja), [w:] *Wielka geografia powszechna*, Trzaska, Evert, Michalski, Warszawa [1934], 150 s. (28 ilustr., mapy, 136 poz. bibl.).
(recenzja) M. Zaruski – ‘Żaglowym jachtem przez Bałtyk’, *Lwów–Warszawa* 24 s.; „Nowa Książka”, R. I, z. 5, 1934, s. 209–210.
(recenzja) T. Zieleniewski – ‘Szczytami Karpat’, *Warszawa* 1934, 109 s.; „Nowa Książka”, R. I, z. 5, 1934, s. 209–210.

1935

Geneza i funkcje osiedli typu miejskiego, „Samorząd Terytorjalny. Kwartalnik, poświęcony teorii i życiu samorządu terytorialnego”, R. VII, nr 3–4, 1935 s. 323–331.
Wycieczka pokongresowa w góry Tracko-Macedońskie, „Przegląd Geograficzny”, t. 15, 1935, s. 151–153.
(recenzja) B. T. Lepecki – ‘W miastach i puszczech Ameryki Południowej’, *Warszawa* 255 s.; „Nowa Książka”, R. II, z. 6, 1935, s. 292–293.
(recenzja) Cz. J. Centkiewicz – ‘Wyspa mgieł i wichrów’, *Warszawa* 1934, 314 s.; „Nowa Książka”, R. 2, z. 2, 1935, s. 73–74.
(recenzja) F. A. Ossendowski – ‘Polesie’, *Poznań* 1934, 206 s.; „Nowa Książka”, R. II, z. 2, 1935, s. 74.
(recenzja) M. Zimmerman – ‘Etats Scandinaves’, *Paris* 1933; „Baltic Countries”, vol. 1, no. 1, 1935, s. 125.
(recenzja) P. Camenda D’Almeida – ‘Etats de la Baltique. Russia’, *Paris* 1932; „Baltic Countries”, vol. 1, no. 1, 1935, s. 124–125.
(recenzja) (S. A.) Ciek – ‘Samochodem przez Stany Zjednoczone’. 2 tomy. *Miejsce Piastowe*, 384, 392 s.; „Nowa Książka”, R. II, z. 5, 1935, s. 235.
(recenzja) S. Korczakowski, J. Woydyño – ‘Abisynja’, *Warszawa*, 50 s.; „Nowa Książka”, R. II, z. 6, 1935, s. 292.
(recenzja) S. Srokowski – ‘Geografia gospodarcza ogólna’, *Warszawa* 1934, 408 s.; „Nowa Książka”, R. II, z. 3, 1935, s. 131–132.

1936

Andora, [w:] *Encyklopedia nauk politycznych (zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze)*, t. 1, *Warszawa* 1936, s. 167.
Baskowie, [w:] *Encyklopedia nauk politycznych (zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze)*, t. 1, *Warszawa* 1936, s. 391.
Brabancja, [w:] *Encyklopedia nauk politycznych (zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze)*, t. 1, *Warszawa* 1936, s. 513.
Bułgarja. Kraj i ludność, [w:] *Encyklopedia nauk politycznych (zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze)*, t. 1, *Warszawa* 1936, s. 569–570.
Gorodkija poselenija w Polsce i ich stroitielnyj material w zawisimosci od faktorow prirody, [w:] *Résumé comm. pres au IV Congrès de Géographes et Ethnographes Slaves*, *Sofia* 1936, s. 13–15.

Osiedla miejskie w Polsce i ich materiał budowlany w zależności od czynników przyrody, Nakładem Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, Warszawa 1936, 110 s. (217 poz. bibl., résumé, mapa pt. *Materiał budowlany w osiedlach miejskich w Polsce*, 1:1 000 000).

Polska. Ziemia i Naród, [w:] K. Huszár (red.), *Polska i Węgry. Stosunki polsko-węgierskie w historii, kulturze i gospodarstwie*, Budapeszt-Warszawa 1936, s. 321–325 (w jęz. węgierskim: *Magyarország es Lengyelország*).

(recenzja) A. Battaglia – ‘*Górnictwo Śląskie*’, *Inst. Śląski* 1936, *Seria Śląsk, Ziemia i Ludzie*, t. 4, 77 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 10, 1936, s. 591–592.

(recenzja) A. Bohomolec – ‘*Wyprawa jachtu Dal*’, *Warszawa* 1936, 280 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 7, 1936, s. 371–372.

(recenzja) A. Henrich – ‘*Szlaki wodne Polski*’, *Wyd. II, Warszawa* 1936, 456 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 7, 1936, s. 372.

(recenzja) H. W. Loon van – ‘*Geografia w kalejdoskopie*’, *Warszawa* 1936, 392 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 10, 1936, s. 568.

(recenzja) J. Kalmer, L. Huyn – ‘*Abisynia ognisko niepokoju*’, *Warszawa* [1936], 270 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 7, 1936, s. 372–373.

(recenzja) ‘*Kurs wiedzy o Polsce*’ – T. 1, opr. H. Żółtowska; T. 2, opr. J. Jaczynowski, *Warszawa* 1938, 182, 312 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 5, 1936, s. 253.

(recenzja) M. E. Schummer-Szermentowski – ‘*Pod znakiem Pogoni*’, *Biblioteka Geograficzno-Podróżnicza*, t. II, *Lwów-Warszawa* 1935, 143 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 1, 1936, s. 11.

(recenzja) M. Zaruski – ‘*Wśród wichrów i fal*’, *Warszawa*, 112 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 5, 1936, s. 253–254.

(recenzja) N. Cieszyński – ‘*W cieniu palm i pinjorów*’, *Potulice*, 338 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 6, 1936, s. 318–319; „*Wiadomości Geograficzne*”, R. XIV, z. 5/7, 1936, s. 63.

(recenzja) T. Nieduszyński – ‘*Hiszpanja*’, *Warszawa* 1936, 95 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 7, 1936, s. 373.

1937

Hiszpanja. Geografia i stosunki gospodarcze, [w:] *Encyklopedia nauk politycznych (zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze)*, *Warszawa* 1937, t. 2, s. 614–618.

La force numérique et la répartition territoriale de la population Lithuanienne en Pologne, „*Questions Minoritaires*”, R. X, no. 3, 1937, s. 21–24.

Some aspects of rural Poland, [w:] A. Boyd, S. Gorzuchowski, *Polish Countrysides*, American Geographical Society. Spécial Publication No. 20, New York 1937, s. 90–113.

(recenzja) B. Chwaściński, J. Wojsznis – ‘*Wśród gór Marokka. Wspomnienia z wyprawy wysokogórskiej*’, *Warszawa* 1936, 160 s.; „*Nowa Książka*”, R. IV, z. 4, 1937, s. 183.

(recenzja) J. Giżycki – ‘*Między morzem a pustynią*’, *Warszawa* 1936, 119 s.; „*Nowa Książka*”, R. IV, z. 7, 1937, s. 377–378; „*Wiadomości Geograficzne*”, t. 15, z. 1, 1937, s. 16.

(recenzja) J. Makarczyk – ‘*Liberja. Liberyjczyk. Liberyjk’a*’, *Warszawa* 1936, 112 s.; „*Nowa Książka*”, R. IV, z. 8, 1937, s. 455–456.

(recenzja) R. Galon – ‘*Dolina Dolnej Wisły, Toruń*’, 111 s.; „*Nowa Książka*”, R. III, z. 5, 1936, s. 252–253; „*Wiadomości Geograficzne*”, t. 15, z. 1, 1937, s. 16

1938

Kauczuk dobro gospodarcze XX wieku, *Warszawa* 1938, 46 s., 2 rys., 2 mapki, 13 poz. bibl., *Kursy Korespondencyjne dla Nauczycieli Szkół Handlowych* Nr 33.

- Litwa. *Geografia i stosunki gospodarcze* [w:] *Encyklopedia nauk politycznych (zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze)*, t. 3, Warszawa 1938, s. 554–557, bibl.
- Póltwysep Apeniński, [w:] *Wielka geografia powszechna*, Trzaska, Evert, Michalski, Warszawa [1938], 141 s. (18 ilustr. map, 154 poz. bibl.).
- (recenzja) B. Pawłowicz – ‘*W słońcu dalekiego południa. Szkice z podróży*’, Warszawa 1937, 198 s.; „Nowa Książka”, R. V, z. 7, 1938, s. 390–391.
- (recenzja) E. Reimann – ‘*Ostpreussisches Volkstum um die ermländische Nordostgrenze. Schriften der Albertos-Universität*’. Vol. VIII, Königsberg 1937, 406 s.; „Baltic and Scandinavian Countries”, Vol. 4, No. 3, 1938, s. 418–419.
- (recenzja) H. A. Blaschke – ‘*Die politische und wirtschaftliche Konstellation im Osteeraum. Ein Beitrag zur Strukturanalyse des Ostseeraumes*’, Kilonia 1936; „Jantar”, R. II, z. 4, 1938, s. 264.
- (recenzja) K. Beylin – ‘*New York w pięć dni*’ (Warszawa 1936), 136 s.; „Nowa Książka”, R. V, z. 5, 1938, s. 263.
- (recenzja) L. Janikowski – ‘*W dżunglach Afryki. Wspomnienia wyprawy afrykańskiej w latach 1882–1890*’, Warszawa 1936, 207 s.; „Nowa Książka”, R. V, z. 6, 1938, s. 329.
- (recenzja) ‘*Szlakiem II Brygady Legionów Polskich w Karpatach Wschodnich*’, red. J. Moszczeński, Warszawa 1937, 402 s.; „Nowa Książka”, R. V, z. 9, 1938, s. 522.

1939

- The fifteenth international geographic congress in Amsterdam*, „Baltic and Scandinavian Countries”, Vol. 5, No. 1, 1939, 88 s.
- (recenzja) M. Raczyński – ‘*Materiały do historii Ciechocinka od zapoczątkowania budowy warzelni soli do wybuchu wielkiej wojny*’, Zeszyt I, Warszawa, 508 s.; „Nowa Książka”, R. VI, z. 5, 1939, s. 271.
- (recenzja) R. Linder – ‘*Die schwedische Landbevölkerung unter dem Einfluss der Industrialisierung*, Greifswald 1938, 212 p.; „Baltic and Scandinavian Countries”, Vol. 5, No. 1, 1939, s. 77–78.
- (recenzja) Z. Starowiejska-Morstinowa – ‘*Kamień i woda. Wrażenia z Jugosławii*’, Poznań, 116 s.; „Nowa Książka”, R. 6, z. 3, 1939, s. 135–136.

235

Literatura

- Baranowski B., Baranowski K., *Pierwsze lata Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1949)*, Łódź 1985, s. 115.
- Górecki D., Stroynowski A., *Pamięci profesora Stanisława Gorzuchowskiego. Żołnierz i uczonec*, „Kronika. Pismo Uniwersytetu Łódzkiego”, nr 3 (37), 1996.
- Liszewski S., *Pośmiertnie zrehabilitowany*, „Kronika. Pismo Uniwersytetu Łódzkiego”, nr 2 (114), 2009, s. 51–52.
- Liszewski S., *Profesor Stanisław Gorzuchowski 6.VI.1899–22.III.1948*, „Przegląd Geograficzny”, t. 70, z. 1–2, 1998, s. 111–117.
- Protokół przesłuchania podejrzanego 18.XI.1946 r.*, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi, Ld 200/58, t. 1, 1946, k. 11.
- Szejnert M., *Usypać góry. Historie z Polesia*, Wyd. Znak, Kraków 2015.
- Zagórski A., *Gorzuchowski Stanisław*, [w:] *Zrzeszenie ‘Wolność i Niezawisłość’ w dokumentach*, t. 6, cz. 2, Wrocław 2000, s. 199.

Żelazko J., *Proces prof. Stanisława Gorzuchowskiego przed WSR w Łodzi. Z dziejów WiN na ziemi łódzkiej*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, nr 2, 2002, s. 197–207.

Żelazko J., *Uczony, którego zabrakło. Stanisław Gorzuchowski (1899–1948)*, [w:] G. Romanowski, M. Strąkowski (red.), *Bohaterowie trudnych czasów, zbiór VI*, Łódź 2011.

Źródła

Archiwum UŁ, nr 699 – akta osobowe S. Gorzuchowskiego.

„Gazeta SGH”, nr 178, 25.VI.2003.

Rektorat 19 – życiorys S. Gorzuchowskiego.

Tadeusz Marszał, prof. dr hab.,
Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej,
Wydział Nauk Geograficznych, Uniwersytet Łódzki

ANEKS II

Tadeusz Marszał

Miasto – region – gospodarka w badaniach prof. Ludwika Straszewicza¹

O pozycji naukowej i roli w rozwoju nauk geograficznych prof. Ludwika Straszewicza świadczy przede wszystkim jego bogaty dorobek naukowy. Obejmuje on ponad 250 opublikowanych prac (w tej liczbie 12 książek, liczne artykuły, notatki i recenzje oraz trzy atlasy), z czego ponad pięćdziesiąt ukazało się w wydawnictwach zagranicznych, we Francji, Czechosłowacji, Belgii, Włoszech, Hiszpanii, Niemczech, Bułgarii, USA, Japonii i na Węgrzech.

Działalność naukowa L. Straszewicza rozwijała się w kilku głównych nurtach, były to:

- geografia osadnictwa – geografia miast, zwłaszcza miast wielkich i pełniących funkcje stołeczne;
- geografia regionalna – w zakresie zagadnień społeczno-ekonomicznych (zwłaszcza region opolski i łódzki, a także europejskie kraje socjalistycznym i kraje romańskie);
- geografia gospodarcza – geografia przemysłu, przede wszystkim włókienniczego.

Te trzy wzmiankowane kierunki badawcze były obecne na wszystkich etapach działalności naukowej Profesora. Ponadto w pewnych okresach L. Straszewicz poświęcił wiele uwagi:

- funkcjom i roli geografii jako nauki stosowanej (druga połowa lat 60. i początek lat 70. XX w.);
- badaniom przestrzennym emigracji polskiej we Francji (lata 80. XX w.)

Rozległość zainteresowań L. Straszewicza sprawiała, że podejmował on również szereg innych, pobocznych i mniej ważkich w kontekście głównych nurtów realizowanych badań, tematów. Przykładem mogą tu

¹ Tekst ten stanowi przedruk opracowania zamieszczonego w książce: T. Marszał (red.), *Miasto – region – gospodarka. W stulecie urodzin Profesora Ludwika Straszewicza*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016, s. 11–30.

być teksty poświęcone hodowli w XVIII w., zagadnieniom dydaktycznym, miejscowościom o nazwie Warszawa czy handlowi zagranicznemu Francji (Straszewicz 1956b: 161–176; Straszewicz 1962e: 72–77; Straszewicz 1963: 114–124; Straszewicz 1972: 97–100; Straszewicz 1974b: 263–267).

Miasto

Osadnictwo to jeden z głównych nurtów badań uprawianych przez L. Straszewicza od początku jego kariery akademickiej w Uniwersytecie Łódzkim. Początkowo studia te koncentrowały się na problematyce ośrodków lokalnych i miały charakter dociekań empirycznych, silnie związanych z pracą w terenie i ukierunkowanych na praktykę. Ten profil badawczy, realizowany w końcu lat 50. i w latach 60., był w dużym stopniu uwarunkowany brakiem doświadczenia i wcześniejszych tradycji w łódzkim ośrodku geografii społeczno-ekonomicznej lub słabo rozwiniętymi kontaktami z innymi akademickimi ośrodkami geograficznymi.

240

Pierwsze studia nad problematyką ośrodków lokalnych były realizowane przez L. Straszewicza w początkach lat 50., w okresie jego pobytu we Wrocławiu i dotyczyły Brzegu oraz Opola. W końcu tej dekady, już w Łodzi, Profesor kontynuował badania nad osadnictwem na Śląsku Opolskim – początkowo były to wiejskie jednostki osadnicze (Dobrzeń Wielki, Chróścice i in.), ale wkrótce badania objęły także miasta tego regionu. Prowadzone z inicjatywy i pod kierunkiem L. Straszewicza kompleksowe badania terenowe i inwentaryzacje urbanistyczne w kilkunastu miastach Opolszczyzny (m.in. Nysie, Głubczycach, Prudniku, Kluczborku, Gorzowie Śląskim i Praszcze) były w dużym stopniu ukierunkowane na potrzeby opracowania planów zagospodarowania przestrzennego. Cykl badań poświęconych problematyce ośrodków lokalnych na Opolszczyźnie zamyka opracowanie opublikowane w 1970 r. i przygotowane we współautorstwie, poświęcone Strzelcom Opolskim (Straszewicz 1964b: 113–126). W kolejnych latach z inicjatywy Profesora badania ośrodków lokalnych były kontynuowane w regionie łódzkim.

Szczególnie interesujące były studia Profesora dotyczące genezy, rozwoju i struktury przestrzennej wielkich miast i aglomeracji miejskich.

Na początku lat 60. L. Straszewicz podjął pierwsze badania, których podmiotem było wielkie europejskie miasto pełniące funkcje stołeczne, a ich efekt stanowiło przygotowanie monograficznego opracowania poświęconego aglomeracji Paryża, miasta szczególnie bliskiego

Profesorowi ze względu na jego zainteresowanie krajami romańskimi i wcześniejsze kontakty z Francją, jej kulturą i językiem. W 1963 r. w „Przeglądzie Geograficznym” (wiodącym czasopiśmie geograficznym tamtego okresu) opublikowany został artykuł *Aglomeracja Paryża* (Straszewicz 1963a: 591–614), który zapoczątkował serię opracowań Profesora poświęconych aglomeracjom innych wielkich stolic Europy: Londynu (Straszewicz 1965a: 3–28), Berlina (Straszewicz 1966: 77–105), Moskwy (Straszewicz 1969a: 179–210) i Rzymu (Straszewicz 1969c: 623–650). Ze wszystkich tych tekstów przebijała dogłębna znajomość analizowanej problematyki i solidne rozeznanie autora w specyfice każdego z badanych miast. Każde z opracowań odwoływało się do bogatej dokumentacji faktograficznej, co było możliwe dzięki wykorzystaniu materiałów źródłowych pozyskiwanych przez Profesora w czasie pobytów studyjnych w tych miastach. Zebrane w jednym tomie, po wprowadzeniu koniecznych zmian i uzupełnień, artykuły te, po blisko dziesięciu latach od przygotowania pierwszego z nich poświęconego stolicy Francji, ukazały się w formie książki zatytułowanej *Wielkie stolicie Europy* (Straszewicz 1972e, wyd. II 1974d). Jak to zostało zaznaczone we wstępie, autor starał się odnaleźć cechy, które tak zdecydowanie różnią te wielkie metropolie, odszukać wątki ich wspólnoty cywilizacyjnej i poznać tajemnice ich odrębności. Poszczególne części książki cechuje podobna metoda opracowania, polegająca na historycznym przedstawieniu problematyki nowoczesnych wielkich metropolii. Do problematyki wielkich stolic Europy L. Straszewicz powrócił jeszcze na przełomie lat 70. i 80., publikując w „Przeglądzie Geograficznym” artykuły poświęcone kolejnym miastom stołecznym: Lizbonie (Straszewicz 1980a: 743–759) i Madrytowi (Straszewicz 1981: 295–321), a także przemianom funkcjonalnym innej wielkiej metropolii regionalnej Europy Zachodniej – Lyonu (Straszewicz 1987b: 131–163). W kontekście badań wielkich stolic Europy warto wspomnieć opracowania poświęcone Warszawie (m.in. Straszewicz 1974c: 51–62; Straszewicz 1983), pośród których jest jedno o drugorzędym znaczeniu, świadczące jednak o rozległości zainteresowań Profesora i jego dociekliwości badawczej. Przedmiotem rozważań są w nim miejscowości o nazwie Warszawa (Straszewicz 1972c: 97–100).

Szeroko zakrojone studia nad wielkimi miastami i aglomeracjami miejskimi miały charakter wieloaspektowy i obejmowały zagadnienia genezy, uwarunkowań rozwoju i struktury przestrzennej obszarów zurbanizowanych. Problematykę wielkich miast przedstawiał Profesor zawsze w ujęciu genetycznym i dynamicznym, zarażał czytelników swoim zainteresowaniem ciągłością dziejów badanych miast, wskazywał wydarzenia

progowe w ich rozwoju, wiążąc je ze zmianami funkcji. Szczególnie fascynowała go funkcja stołeczna, której istoty próbował dociec. Dużo uwagi poświęcał ewolucji układu przestrzennego, a także ekspansji miasta i procesom tworzenia się aglomeracji. Były to więc ujęcia bardzo wszechstronne (Koter 1997: 18).

Kilka opracowań Profesora poświęcił kluczowym z punktu widzenia wielkomiejskości strefom centralnym miast, szczególnie uwypuklając ich miejsce w strukturze funkcjonalnej przestrzeni miejskiej i specyfikę zagospodarowania (Straszewicz 1977: 1–4; Straszewicz 1982a: 31–43; Straszewicz 1985a: 155–169).

Ważną pozycją w dorobku Profesora, prezentującą syntetyczne ujęcie problematyki miejskiej i odwołującą się do szerokiej wiedzy autora, nie tylko geograficznej, lecz także historycznej i humanistycznej, był jeden z rozdziałów opublikowanego w 1978 r. przez Istituto Geografico de Agostini we Włoszech dzieła zatytułowanego *L'Europa* (Straszewicz 1978: 170–203). W tym monumentalnym opracowaniu zbiorowym – przygotowanym we współpracy z międzynarodowym zespołem wybitnych geografów włoskich, francuskich i brytyjskich – Profesor przygotował część poświęconą zagadnieniu urbanizacji Europy (*L'urbanesimo*).

242

Ważnym obiektem badań nad miastami była Łódź, której L. Straszewicz poświęcił wiele uwagi, dowodząc ważnych tez, pozwalających lepiej zrozumieć procesy rozwojowe zachodzące w tym mieście. Zwracał uwagę na unikalne cechy rozwoju i specyfikę Łodzi oraz aglomeracji łódzkiej (Straszewicz 1975b: 15–17; Straszewicz 1976: 9–21; Straszewicz 1979c: 17–23), a także Łódzkiego Okręgu Przemysłowego, którego trzon stanowiła Łódź. Przedmiotem rozważań była struktura funkcjonalna miasta, a zwłaszcza jego funkcja gospodarcza (Straszewicz 1962c: 103–117), migracje ludności (Straszewicz 1956a: 775–794; Straszewicz 1963c: 361–375) oraz specyfika Łodzi jako ośrodka regionalnego. Badania obejmowały także otoczenie miasta – strefę podmiejską, oddziaływanie na bliższe i dalsze zaplecze oraz powiązania funkcjonalne (m.in. Straszewicz 1991: 3–17).

Jeden z bardziej istotnych wniosków akcentowanych w publikacjach Profesora dotyczył specyfiki Łodzi jako ośrodka miejskiego, który w przeciwieństwie do innych polskich miast nie miał własnej, w pełni ukształtowanej, strefy podmiejskiej.

Specyfika Łodzi – historia tego miasta i jego współczesność (lata 50.–80. XX w.) – sprawiła, że L. Straszewicz, podejmując tematykę łódzką, stał się także uznanym badaczem z zakresu problematyki rozwoju i struktury przestrzennej miast przemysłowych. Profesor podkreślał znaczenie

przemysłu włókienniczego w rozwoju Łodzi i konsekwencje jej przemysłowego charakteru dla organizacji i zagospodarowania przestrzeni miejskiej. Zainteresowanie Łodzią i miejscem tego miasta w sieci osadniczej kraju zaowocowało stworzeniem koncepcji badań nad „drugimi miastami”, które w systemie osadniczym krajów europejskich plasowały się za miastami stołecznymi. Skutkiem tego ujęcia było dążenie Profesora do rozwijania kontaktów z „odpowiednikami” Łodzi w innych krajach, zwłaszcza Lyonem i Barceloną.

Szeroko zakrojone badania Łodzi zainicjowane przez L. Straszewicza (i kontynuowane przez jego uczniów) sprawiły, że dziś miasto to dysponuje jedną z najbogatszych bibliografii z zakresu problematyki społeczno-ekonomicznej i rozwoju przestrzennego.

Znaczące z merytorycznego punktu widzenia są prace L. Straszewicza poświęcone strefie podmiejskiej Łodzi. Pierwsze z nich zostały opublikowane już w pierwszej połowie lat 50. Przyjmując założenie, że jeśli „*aglomeracja ma wyraźny punkt centralny w postaci wielkiego miasta, wielokrotnie przewyższający wielkością zaludnienia i zabudowy inne osiedla wchodzące w jej skład, wówczas można traktować taką formę osiedleńczą jako miasto wraz ze strefą podmiejską*”, Profesor sformułował i udowodnił tezę, że „*strefa podmiejska Łodzi nie jest należycie wykształcona [i źle zorganizowana] i że region podłódzki w bardzo małym stopniu odpowiada pojęciu strefy podmiejskiej wielkiego miasta*”, m.in. ze względu na brak właściwie rozwiniętych miast-satelitów, kontrast między ogromną gęstością zaludnienia w samym mieście i na otaczających terenach wiejskich, ograniczone funkcje wypoczynkowe i dojazdy do pracy w Łodzi z zaplecza (Straszewicz 1954: 182–197; Straszewicz 1955: 29–30). Z kolei w artykule poświęconym rolnictwu w strefie podmiejskiej Łodzi L. Straszewicz formułuje warunki niezbędnej dla rozwoju, intensywnej produkcji rolnej na potrzeby miasta, kładąc nacisk na konieczność wykorzystania ścieków miejskich i zabezpieczenia zaopatrzenia w wodę rolnictwa, a zwłaszcza szczególnie odczuwającego jej niedobór ogrodnictwa (Straszewicz 1957b: 87–110).

Istotnym osiągnięciem Profesora – którego prace stały się inspiracją do podjęcia szerzej zakrojonych badań nad problematyką stref podmiejskich – była próba sformułowania teoretycznych podstaw i uporządkowania sfery pojęciowej, aby możliwe było prowadzenie pogłębionych badań nad zasięgiem, strukturą i funkcjami stref podmiejskich polskich miast (Straszewicz 1980c: 1–17; Straszewicz 1985e: 7–16). Okazją do podjęcia szeroko zakrojonej ogólnopolskiej dyskusji naukowej nad zdefiniowaniem i metodami badań stref podmiejskich stała się kolejna, zorganizowana w 1970 r., „łódzka konferencja styczniowa”.

Obok publikacji podejmujących problematykę poszczególnych ośrodków miejskich, L. Straszewicz kilka tekstów poświęcił również analizie sieci osadniczej w Polsce (Straszewicz 1967a: 115–130; Straszewicz 1975: 923–932), wskazując m.in., że „wyjaśnienie roli przemysłu w rozwoju sieci osiedleńczej [...] może być przeprowadzone tylko poprzez studia porównawcze, obejmujące wiele krajów o różnym stopniu rozwoju ekonomicznego” (Straszewicz 1970c: 3–19). Badania z zakresu geografii osadnictwa, zapoczątkowane przez L. Straszewicza, były także prowadzone przez uczniów Profesora i są do dziś rozwijane, stanowiąc jeden z podstawowych nurtów badawczych, realizowanych w łódzkim ośrodku geografii społeczno-ekonomicznej. Można tu wspomnieć m.in. badania nad morfologią i morfogenezą miast (M. Koter, M. Kulesza), miejskim użytkowaniem ziemi (S. Liszewski), procesami demograficznymi i strukturą ludności miast (J. Dzieciuchowicz), budownictwem mieszkaniowym i warunkami zamieszkania w miastach (J. Dzieciuchowicz, T. Marszał), strukturą funkcjonalną miast (A. Suliborski), procesami urbanizacyjnymi w strefach podmiejskich (J. Jakóbczyk-Gryszkiewicz), zróżnicowaniem przestrzennym warunków życia w mieście (S. Liszewski), uwarunkowaniami rozwoju i zagospodarowaniem przestrzennym małych miast (T. Marszał), funkcjami obszarów metropolitalnych (S. Liszewski, T. Marszał, A. Wolaniuk).

244

Region

Zainteresowanie problematyką regionalną znalazło swoje odzwierciedlenie już w pierwszej poważniejszej pracy naukowej L. Straszewicza, którą był jego doktorat (ukończony w 1949 r.), przygotowany pod kierunkiem prof. Józefa Wąsowicza i poświęcony charakterystyce równiny wrocławskiej w kontekście znaczenia tego regionu dla polskiej gospodarki narodowej (Straszewicz 1949). Najwcześniejsze prace (przygotowane we współautorstwie), które można zaliczyć do nurtu regionalnego, zostały opublikowane w 1948 r. – były to opracowania odnoszące się do ośmiu dolnośląskich powiatów i zrealizowane dla potrzeb praktyki planowania przestrzennego.

Pierwszą książkową monografią regionalną autorstwa L. Straszewicza, która ukazała się w 1956 r., była pozycja poświęcona geografii gospodarczej województwa opolskiego, zawierająca nie tylko charakterystykę poszczególnych działów gospodarki, lecz także opis środowiska przyrodniczego (Straszewicz 1956c). O znaczeniu tego opracowania i jego użyteczności najlepiej świadczy fakt, że w pierwszej połowie lat 60. uka-

zały się kolejne dwie, znacznie rozszerzone, poprawione i uzupełnione, wersje tej pracy, przy czym ostatnie wydanie przygotowane było na zlecenie National Science Foundation w Waszyngtonie w języku angielskim (Straszewicz 1962f).

Bardzo podobny do monografii Śląska Opolskiego zakres tematyczny i formę redakcyjną miał zarys geograficzno-ekonomiczny województwa łódzkiego (Straszewicz 1967c). Przedmiotem szczególnego zainteresowania Profesora była analiza uwarunkowań i perspektyw rozwoju regionu łódzkiego, w którym ważną rolę regionotwórczą pełniło przetwórstwo włókiennicze (Straszewicz 1960a: 71–79; Straszewicz 1961a: 295–314; Straszewicz 1969b; Straszewicz 1972d: 1–15). Analizując sytuację gospodarczą regionu łódzkiego początku lat 70., L. Straszewicz wskazywał, że *„województwo łódzkie powoli, ale systematycznie zmienia charakter rolniczo-przemysłowy na przemysłowo-rolniczy, jednak perspektywa jego rozwoju opiera się zarówno na przemyśle, jak i nowoczesnym, intensywnym rolnictwie”* (Straszewicz 1972d: 14).

Swoistym dopełnieniem monografii książkowych było opracowanie atlasów, województwa opolskiego (Straszewicz 1962a) i województwa łódzkiego (Straszewicz 1965b), które były pierwszymi tego typu opracowaniami w skali kraju i w tamtym czasie stanowiły wzór regionalnego studium ekonomiczno-geograficznego z zastosowaniem metod kartograficznych. Opublikowane w latach 60. pozycje książkowe, wraz z dwoma atlasami, stanowiły merytoryczną całość w obrębie problematyki regionalnej odnoszącej się do wybranych fragmentów polskiej przestrzeni, które stanowiły przedmiot szczególnych zainteresowań Profesora w tamtym okresie. Do problematyki regionalnej, ujmowanej w takim formacie merytorycznym i zakresie przestrzennym w kolejnych latach, na dalszych etapach pracy naukowej Profesor już nie powracał – wyjątkiem było opracowanie w pierwszej połowie lat 70. atlasu województwa bydgoskiego (Straszewicz 1973a).

Już w latach 60. w twórczości naukowej L. Straszewicza miejsce badań regionalnych w skali wewnątrz krajowej stopniowo zajmowały opracowania monograficzne poświęcone wybranym krajom. Ważną inspiracją do podjęcia takich prac stanowiło pragnienie przybliżenia polskiemu czytelnikowi problematyki geograficznej, a także upowszechnienie znajomości historii, kultury, zagadnień przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych krajów europejskich. Profesor podjął prace nad przygotowaniem kompleksowych monografii geograficznych krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Pierwsza pozycja książkowa poświęcona „krajom demokracji ludowej” została opracowana we współpracy z S. Zajchowską i J. Kremky-Saloni – ukazała się w dwóch tomach w latach

1966–1968 (Kremky-Saloni, Straszewicz, Zajchowska 1966; Kremky-Saloni, Straszewicz, Zajchowska 1968) i miała drugie wydanie (1970). Ostatecznym efektem badań regionalnych tej części Europy, realizowanych przez Profesora, była publikacja jednotomowego, niezwykle obszernego (liczącego ponad 800 stron) i trzykrotnie wznawianego dzieła – kompendium wiedzy na temat geografii ekonomicznej europejskich krajów socjalistycznych początku lat 70. XX w. (Straszewicz 1974a, wyd. 2. uzupełnione 1979b, wyd. zmienione w jęz. jap. 1982c). Książka ta, autorstwa L. Straszewicza, wprawdzie nawiązywała do wcześniej wydanego dwutomowego opracowania zbiorowego, ale zawierała znacznie rozszerzony zakres merytoryczny, a ponadto – niezależnie od części poświęconych NRD, Czechosłowacji, Węgrom, Rumunii, Bułgarii, Jugosławii i Albanii – część poświęconą geografii regionalnej Polski. Każda z części zawierała rozdziały odnoszące się do terytorium (granic i podziału administracyjnego), środowiska przyrodniczego, ludności, surowców i górnictwa, przemysłu, rolnictwa, lasów i gospodarki leśnej, transportu i komunikacji, osadnictwa oraz handlu zagranicznego. Pomimo tego schematycznego układu poszczególne części tej książki różnią się między sobą z uwagi na indywidualność opisywanych krajów, której autor nie chciał pomijać, podkreślając specyficzne cechy i odrębności każdego z nich. Pozycja ta w zamierzeniu autora miała spełniać rolę podręcznika akademickiego.

246

W latach 70. badania regionalne L. Straszewicza wkraczają w kolejny etap – Profesor koncentruje swoje wysiłki na przygotowaniu geograficznych monografii kolejnych krajów romańskich. Serię książek poświęconych tej tematyce otwiera monografia Francji (Straszewicz 1972b). Kilka lat później ukazuje się monografia Włoch (Straszewicz 1977), a następnie Hiszpanii (Straszewicz 1982b). Pracę nad monografią Portugalii przerywa śmierć Profesora. Wszystkie te opracowania, odzwierciedlające zainteresowanie L. Straszewicza kulturą romańską, dają kompleksowy obraz opisywanych krajów – autor z równym znanstwem przedstawia historię, środowisko przyrodnicze, kulturę i uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego. Ta wnikliwa analiza regionalna była możliwa tylko dzięki znakomitemu rozeznaniu i wiedzy nabytej podczas wielomiesięcznych pobytów Profesora w każdym z tych krajów.

Wszystkie prace Profesora z zakresu problematyki regionalnej, niezależnie od tego, czy dotyczyły Polski, czy innych krajów, były zawsze rezultatem bardzo starannych studiów odwołujących się do dostępnej literatury, z wykorzystaniem materiałów źródłowych, pozyskanych w trakcie licznych wyjazdów.

Problematyka regionalna, której Profesor L. Straszewicz poświęcił tak wiele uwagi, znalazła swoje odbicie także w pracach jego współpracowników i uczniów. Badania o charakterze regionalnym dotyczyły m.in. województwa łódzkiego i Polski Środkowej (S. Liszewski, S. Pączka), koncepcji podziału terytorialnego kraju (M. Koter), a także zasięgu regionu łódzkiego (A. Suliborski).

Gospodarka

Problematyka geografii ekonomicznej w dorobku naukowym L. Straszewicza zaznacza się w całkiem odmienny sposób niż geografia miast czy geografia regionalna. Teksty o gospodarce są bodaj najliczniejsze w bibliografii Profesora (tylko zagadnieniom geografii przemysłu poświęcił blisko 40 artykułów, nie licząc tekstów dotyczących innych działów gospodarki narodowej i nawiązujących do tej tematyki, a zamieszczonych w opracowaniach regionalnych), jednak brak pozycji o zwartym, całościowym charakterze – wyłącznie temu zagadnieniu nie została poświęcona żadna pozycja książkowa. Ponadto zainteresowania L. Straszewicza problematyką gospodarczą – choć wyraźnie skoncentrowane wokół zagadnień przemysłu, a zwłaszcza przemysłu włókienniczego – są o wiele bardziej heterogeniczne. W wielu opracowaniach zostały silnie powiązane z analizą zagadnień osadniczych i, co zrozumiałe, są obecne we wszystkich opracowaniach regionalnych. Większość monografii regionalnych Profesora, choć poruszane są w nich zagadnienia przyrodnicze, historyczne i społeczne, ma wyraźne nachylenie ekonomiczne.

Pierwszym tekstem o istotnych walorach poznawczych, dotyczącym problematyki przemysłu, był opublikowany w drugiej połowie lat 50. artykuł poświęcony Łodzi, w którym autor – nawiązując do szeroko dyskutowanej w literaturze geograficznej teorii kompleksów przemysłowych – dowiódł, że nie tylko przemysł ciężki, lecz także przetwórstwo włókiennicze może stanowić istotny element bazy ekonomicznej miasta i regionu, decydujący o osiągnięciu statusu kompleksu przemysłowego, który „charakteryzuje różnorodność istniejących gałęzi przemysłu, wynikająca z rozwoju przemysłów towarzyszących produkcji podstawowej” (Straszewicz 1957a: 741–777). Kontynuacją dla badań, wpisujących się w nurt szeroko wówczas podejmowanych na gruncie nauk geograficznych zagadnień kompleksów przemysłowych, była analiza porównawcza łódzkiego okręgu przemysłowego i okręgu przemysłowego Kamienicy Saskiej w kontekście całościowo ujmowanych problemów

lokalizacji działalności gospodarczej (Straszewicz 1960c: 64). W tekście tym została przedstawiona specyfika układu przestrzennego Łódzkiego Okręgu Przemysłowego i odrębność, jaką wykazywał w porównaniu w okręgiem Kamienicy Saskiej, przy czym niektóre z tych specyficznych cech autor uznał za zjawiska negatywne. L. Straszewicz zwrócił uwagę na względnie niski stopień zainwestowania w łódzkim przemyśle silną koncentracją potencjału produkcyjnego w centrum okręgu łódzkiego i nierównomierne uprzemysłowienie regionu łódzkiego, co różniło zasadniczo ten obszar od regionu Kamienicy Saskiej, gdzie rozbieżności w tym zakresie między poszczególnymi powiatami i miastami były znacznie mniejsze.

Problematyka Łódzkiego Okręgu Przemysłowego zajmowała Profesora szczególnie i była przedmiotem wieloaspektowych analiz, odnoszących się nie tylko do elementów konstytuujących kompleks przemysłowy i warunkujących jego przeobrażenia (Straszewicz 1979d: 149–163), lecz także do uwarunkowań rozwoju i unikatowego charakteru miast przemysłowych regionu, dojazdów i rozmieszczenia miejsc pracy (Straszewicz 1962d; Straszewicz 1963c: 361–375; Straszewicz 1964a: 163–173) oraz miastotwórczej i regionotwórczej roli przemysłu włókienniczego (Straszewicz 1958a: 25–48; Straszewicz 1959a: 69–91; Straszewicz 1960a: 71–79; Straszewicz 1960: 60–63; Straszewicz 1961a: 295–314).

248

Z oczywistych względów geograficzno-ekonomiczne badania Łodzi i otaczającego ją regionu były silnie powiązane z zagadnieniami przetwórstwa włókienniczego, a podejmowanie problematyki tej gałęzi przemysłu L. Straszewicz uważał za obowiązek wynikający z miejsca, w którym przyszło mu funkcjonować i roli, jaką włókiennictwo odgrywało w rozwoju Łodzi i regionu. Jednak to zainteresowanie nie ograniczało się tylko do łódzkiego przemysłu tekstylnego – przedmiotem rozważań były także inne polskie i zagraniczne ośrodki i regiony produkcji włókienniczej. Przykładem mogą być artykuły analizujące wybrane branże surowcowe i wybrane czynniki lokalizacji tej gałęzi w Polsce (Straszewicz 1959b: 251–283; Straszewicz 1984: 104–108; Straszewicz 1985b: 107–116). L. Straszewicz był inicjatorem wszechstronnych badań struktur przestrzennych włókiennictwa w NRD, Czechosłowacji i na Węgrzech, opublikował też opracowania na temat włókiennictwa bułgarskiego (Straszewicz 1961: 663–678), francuskiego (Straszewicz 1962g: 309–331), japońskiego (Straszewicz 1970a: 113–122), odnoszące się do wymiaru globalnego (Straszewicz 1958b: 551–553; Straszewicz 1984b: 137–138).

Dzięki wysiłkom L. Straszewicza – który skupił wokół siebie międzynarodowe grono badaczy zainteresowanych tą problematyką – łódzki ośrodek akademicki stał się silnym centrum badań geografii włókienn-

nictwa, nie tylko w skali krajowej, lecz także międzynarodowej. W pełni uprawnione jest stwierdzenie, że inicjując tak szeroko zakrojone badania przestrzennych aspektów włókiennictwa i wytyczając w latach 70.–80. kierunki podejmowanych prac na tym polu, Profesor w pewnym sensie nobilitował tę – nieco pozostającą poza głównym nurtem zainteresowań decydentów gospodarczych i badań naukowych – gałąź przemysłu. Jego zasługą było zwrócenie uwagi na miastotwórcze znaczenie oraz rolę przetwórstwa tekstylnego w gospodarce wielu państw i regionów, w których gałąź ta pełniła funkcję „lokomotywy” w procesie przyspieszonego rozwoju gospodarczego.

Profesor publikował również opracowania geograficzno-przemysłowe, prezentujące bardziej ogólne spojrzenie na rolę, lokalizację i strukturę przestrzenną tego działu gospodarki narodowej (Straszewicz 1962: 2–7; Straszewicz 1963b: 299–306; Straszewicz 1967a: 115–130; Straszewicz 1970c: 3–19; Straszewicz 1972a: 191–201; Straszewicz 1979f: 11–19; Straszewicz 1980b: 29–33), a także poświęcone innym wybranym gałęziom przemysłu, produkcji samochodów (Straszewicz 1965c: 301–303; Straszewicz 1979b: 77–88), energetyce (Straszewicz 1973b: 436–437) i hutnictwu (Straszewicz 1977b: 60–61; Straszewicz 1979e: 241–242).

Istotne miejsce w dorobku L. Straszewicza zajmowały rozważania na temat geografii przemysłu jako subdyscypliny naukowej, jej miejsca i roli w systemie nauk geograficznych oraz znaczenia jako przedmiotu nauczania akademickiego (Straszewicz 1986: 25–33; Straszewicz 1987a: 8–13). Ważną konstatacją płynącą z tych tekstów jest stwierdzenie, że geografia przemysłu jest niezależną i oddzielną subdyscypliną geografii, spośród wszystkich działów geografii ekonomicznej najbardziej zbliżoną do nauk ekonomicznych.

Warto wreszcie wspomnieć, że w początkach kariery akademickiej w Uniwersytecie Łódzkim L. Straszewicz opublikował kilka drobniejszych prac poświęconych problematyce rolniczej (Straszewicz 1956b: 161–176; Straszewicz 1957b: 87–110), co jest o tyle charakterystyczne, że w późniejszych latach, pomimo rozległości zainteresowań badawczych Profesora, zagadnienia geografii rolnictwa były całkiem nieobecne w bibliografii łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej, pojawiły się dopiero w XXI w. (zob. prace M. Wójcika).

Badania geograficzno-gospodarcze były kontynuowane przez uczniów Profesora – można tu wspomnieć m.in. studia nad rozwojem, lokalizacją i strukturą przestrzenną przemysłu włókienniczo-odzieżowego w Polsce (S. Pączka) i na świecie (T. Marszał), rozwojem i strukturą przestrzenną Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego (S. Liszewski, S. Pączka, A. Niżnik), restrukturyzacją przemysłu Łodzi i aglomeracji łódzkiej

(S. Pączka, T. Marszał, E. Marczyńska-Witczak), rolą przemysłu w przestrzeni lokalnej (T. Marszał) – jednak po jego śmierci zasadniczej zmianie uległa ich struktura. Wraz z przekształceniami zachodzącymi w Polsce i w regionie łódzkim w okresie transformacji gospodarczej, stopniowo zainteresowanie geografią przemysłu zeszło na drugi plan, całkowicie zarzucone zostały badania problematyki włókienniczej, natomiast zagadnienia gospodarcze są podejmowane w szerszym ujęciu i wpisują się w kontekst badań z zakresu gospodarki przestrzennej.

Funkcje i rola geografii jako nauki stosowanej

W wielu pracach L. Straszewicz podkreślał praktyczne znaczenie prowadzonych rozważań, stwierdzając, że *„właściwa ocena [zjawisk], dokonana przez geografów ma nie tylko znaczenie poznawcze – służy ona praktycznym celom planowania regionalnego i stanowi podstawę dla wykonywanych urbanistycznych planów zagospodarowania przestrzennego”* (Straszewicz 1960a: 79).

250

Wyrazem zainteresowania geografią stosowaną była redakcja dwóch tomów „Przeglądu Zagranicznej Literatury Geograficznej”, opublikowanych w latach 1967 i 1970. Tomy te były wynikiem aktywnej działalności L. Straszewicza w Komisji Geografii Stosowanej Międzynarodowej Unii Geograficznej. W drugim z nich znalazły się teksty poświęcone przygotowaniu zawodowemu geografów pod kątem praktyki. L. Straszewicz wyrażał przekonanie, że geografia nie może pozostawać jedynie dyscypliną uniwersytecką i przedmiotem nauczania w szkołach, a program geograficznych badań podstawowych i teoretycznych powinien być realizowany równoległe z pracami praktycznymi, przydatnymi dla administracji terytorialnej i gospodarki narodowej (Straszewicz 1970b: 7). Uważał, że pożądane jest, aby kariera absolwentów geografii rozkładała się na rozmaite zawody, wśród których nauczyciel jest jednym z wielu, i aby poza szkolnictwem znajdowali oni także zatrudnienie w praktyce. Wyrażał opinię, że ważne jest zainteresowanie geograficznych instytutów naukowych i katedr uniwersyteckich zastosowaniem praktycznym prac badawczych oraz udziałem pracowników naukowych w życiu politycznym i gospodarczym kraju, podejmowanie funkcji ekspertów przy opracowywaniu planów regionalnych i urbanistycznych oraz realizacja prac badawczych na zlecenie praktyki (Straszewicz 1967b: 1–2). Tam, gdzie geografia pozostaje jedynie dyscypliną uniwersytecką i przedmiotem nauczania w szkołach, nie cieszy się większym prestiżem i jej społeczna rola jest niewielka (Straszewicz 1970b: 7). Podobne opinie na temat roli geografii jako wiedzy praktycznej i przydatności zawodowej geografów

wyrażał L. Straszewicz w artykułach opublikowanych w drugiej połowie lat 60. na łamach „Życia Szkoły Wyższej” (Straszewicz 1965e: 74–77; Straszewicz 1969d: 121–127).

Poglądy L. Straszewicza w sprawie geografii stosowanej prowadziły m.in. do konstatacji, że geografowie – uprawiając swoją dyscyplinę zgodnie z zasadami i prawami, którymi się ona odznacza – powinni być otwarci na współpracę z innymi dyscyplinami naukowymi (Straszewicz 1986: 31).

Badania przestrzenne emigracji polskiej we Francji

Wieloletnie kontakty L. Straszewicza z geografiami francuską i wielokrotne pobyty w ośrodkach akademickich tego kraju zaowocowały w latach 80. kolejną inicjatywą badawczą – wieloletnim programem badań nad Polonią francuską. Studia te koncentrowały się wokół zagadnień struktury przestrzennej mniejszości polskiej we Francji i jej roli w organizacji przestrzeni, także w wymiarze lokalnym i regionalnym. Efektem zakrojonych na szeroką skalę prac był opublikowany już po śmierci Profesora *Atlas Polonii francuskiej* (Marszał 2001), do którego L. Straszewicz przygotował siedem planów (wraz z komentarzem tekstowym), prezentujących rozmieszczenie, strukturę i segregację przestrzenną ludności pochodzenia polskiego we Francji w połowie lat 70. XX w. (Straszewicz 2001a: 24–25; Straszewicz 2001e: 26–27; Straszewicz 2001g: 28–29; Straszewicz 2001d: 30–31; Straszewicz 2001b: 32–33; Straszewicz 2001c: 34–35; Straszewicz 2001f: 36–37).

W dorobku publikacyjnym Profesora znajdują się także – oprócz ogólnego omówienia idei badań polonijnych w łódzkim ośrodku geograficznym (Straszewicz 1985c: 3–6) – teksty poświęcone polskiej emigracji w aglomeracji Lyonu (Straszewicz 1985d: 53–68; Straszewicz 1988: 67–80). W mieście tym Profesor spędził kilka lat, wykładając na tamtejszych uniwersytetach i zbierając materiały do kolejnych publikacji. W opracowaniach tych L. Straszewicz, odwołując się do historii polskiej emigracji we Francji, omawia genezę Polonii w regionie Rhône-Alpes i na podstawie różnych dostępnych źródeł podejmuje próbę oszacowania liczby i rozmieszczenia Polaków w aglomeracji Lyonu (Courly).

To zainteresowanie problemem mniejszości narodowych i Polonii, czyli Polaków, którzy znaleźli się poza granicami kraju, znajdowało swój wyraz już w najwcześniejszych, opublikowanych tuż po II wojnie światowej, tekstach L. Straszewicza, nawiązujących do losów ludności serbołużyckiej (Straszewicz 1945b; Straszewicz 1945a), a także w czasie zagranicznych wizyt studialnych.

Uwagi końcowe

Podział na kierunki badawcze, jak każda próba identyfikacji i klasyfikacji działalności naukowej, jest z natury rzeczy uproszczony i umowny; również niezwykle trudny w przypadku L. Straszewicza – nie był on geografem, którego jednoznacznie można przypisać do określonej subdyscypliny geograficzno-ekonomicznej. W różnych okresach działalności naukowej podejmował bardzo zróżnicowaną tematykę badawczą, wśród jego publikacji znajdują się pozycje z zakresu m.in. geografii osadnictwa, geografii ludności, geografii przemysłu, rolnictwa i transportu, dydaktyki geografii, a także – i może przede wszystkim – z zakresu geografii regionalnej, przy czym w opracowaniach monograficznych, oprócz zagadnień społeczno-ekonomicznych, Profesor nie unikał rozważań odnoszących się do środowiska przyrodniczego opisywanych regionów. Można powiedzieć, że L. Straszewicz – z uwagi na wszechstronne wykształcenie i rozległe zainteresowania – był „geografem renesansu”. Pewnym zwornikiem znaczącej części badań Profesora, w ujęciu przestrzenno-tematycznym, była Łódź i otaczający miasto region, Śląsk Opolski oraz kraje romańskie, a w ujęciu „branżowym” – miasto, przemysł i region.

252

Z publikacji naukowych L. Straszewicza przebija umiejętność szerszego, interdyscyplinarnego spojrzenia na badania geograficzne. Jego zainteresowania, gruntowna wiedza – nie tylko geograficzna, lecz także historyczna i ekonomiczna – oraz zrozumienie, że „czyste” badania geograficzne, ograniczające się do opisu zjawisk fizycznych (także tych mających wymiar ekonomiczny) i ich rozmieszczenia należą do przeszłości, zaowocowały otwarciem na współpracę z innymi dyscyplinami wiedzy (ekonomią, socjologią, urbanistyką) oraz dążeniem do powiązania prowadzonych prac badawczych z praktyką (Marszał 2009: 41–42). W swoich pracach nie stronił od analiz nawiązujących do dorobku ekonomii oraz odniesień do historycznych i społecznych aspektów badań przestrzennych.

Ważną rolę w życiu naukowym Profesora odegrały lata spędzone we Wrocławiu, co wyrażało się silnym zainteresowaniem problematyką Śląska. Badania nad tym regionem i na jego rzecz ujmował w kategoriach patriotycznego obowiązku. Szczególnie wiele uwagi poświęcał problematyce Śląska Opolskiego, który w pierwszym okresie powojennym był pozbawiony instytucji akademickich.

Na kierunki prowadzonych badań istotny wpływ miały doświadczenia zawodowe Profesora w sferze planowania, m.in. kierowanie zespołem opracowującym 16-tomowe studia i przygotowującym *Wstępną koncepcję*

planu regionalnego Łódzkiego Okręgu Przemysłowego. W dalszej, już akademickiej, karierze Profesora przejawiało się to silnym zainteresowaniem problematyką łódzką i przemysłem włókienniczym konstytuującym to miasto.

Doświadczenie wyniesione z praktyki miało niewątpliwy wpływ na postrzeganie znaczenia badań naukowych, które oprócz podstawowych wartości teoretycznych powinny kłaść nie mniejszy nacisk na walor użyteczności. Profesor był zaprzeczeniem reprezentowanej przez szereg środowisk naukowych postawy nadmiernego i oderwanego od życia teoretyzowania, a za jedno z kluczowych kryteriów celowości podejmowania badań uważał możliwość ich praktycznej aplikacji – można więc powiedzieć, że był przedstawicielem geografii stosowanej.

L. Straszewicz, tak bardzo dbający o aplikacyjny wymiar prowadzonych prac, uważał, że profil badań naukowych realizowanych w konkretnym ośrodku naukowym powinien odpowiadać potrzebom miasta i regionu, a tematy opracowań naukowych winny uwzględniać specyfikę otaczającej badacza rzeczywistości. Konsekwencją takiego podejścia był duży udział w dorobku naukowym Profesora prac poświęconych Łodzi i Polsce środkowej.

Trudno też nie zauważyć, że badania prowadzone przez L. Straszewicza i tematyka jego publikacji w pewnym stopniu nawiązują do kierunków badań w geografii światowej trzeciego ćwierćwiecza XX w., a zwłaszcza do nurtu reprezentowanego przez geografę francuską – Profesor przez szereg lat, wykładając na uniwersytetach francuskich i odbywając liczne wizyty w zagranicznych uczelniach, czerpał z tych międzynarodowych kontaktów inspiracje do własnych badań.

Specyfikę prac prowadzonych przez L. Straszewicza wyznaczał nie tylko ich zakres merytoryczny, lecz także dobór określonych metod badawczych. W wielu opracowaniach Profesor szeroko wykorzystywał wyniki badań terenowych, takich jak pomiary ruchu, inwentaryzacja, ankietowanie czy zdjęcie użytkowania ziemi. Badania terenowe pozwalały na zdobycie cennych materiałów źródłowych, ale przede wszystkim dawały podstawę do krytycznego i trzeźwego spojrzenia na wyniki prowadzonych prac analitycznych. Profesor często odwoływał się do potrzeby realistycznego i praktycznego postrzegania rzeczywistości, której zrozumienie i opisanie – a także interpretacja zachodzących procesów – nie mogła polegać wyłącznie na stosowaniu choćby najbardziej wyrafinowanych metod prowadzących do wyników nie oddających realiów analizowanych zjawisk przestrzennych. Szereg prac L. Straszewicza ma charakter studiów porównawczych (komparatystycznych), które pozwalały na uzyskanie pełniejszego obrazu analizowanych zjawisk.

Profesor chętnie podejmował nowe, w znaczeniu przedmiotowym, tematy, natomiast – prezentując bardzo pragmatyczne stanowisko – nie wykazywał większego zainteresowania teorią i filozofią nauki. Traktował geografię raczej jako interesującą i przydatną wiedzę, która zgodnie z klasycznym wzorcem badawczym ma niewiele do zaoferowania w zakresie studiów teoretycznych i metodologicznych – a nie „wielką naukę” (Suliborski 2009: 35).

Analiza dorobku L. Straszewicza pozwala zaliczyć go do grona uczonych reprezentujących w geografii orientację klasyczno-realistyczną, co wynikało z jego krytycznego stosunku do zachodzących w latach 60.–70. XX w. zmian w sposobie uprawiania tej dyscypliny (tzw. „rewolucji ilościowej w geografii”), a także z reprezentowanego przez Profesora realizmu poznawczego i przywiązania do tradycji. Stąd jego zaangażowanie w problematykę regionalną, w której upatrywał sedno badań geograficznych. Profesorowi odpowiadała przede wszystkim metoda słownego opisu, opartego na poznaniu z autopsji obiektu badania oraz wykorzystaniu dostępnej wiedzy historycznej i materiałów źródłowych, pozyskanych ze statystyki i w trakcie badań terenowych. To realistyczne stanowisko badawcze przekładało się na podejmowanie działań, mających na celu powiązanie badań naukowych z praktyką społeczno-gospodarczą (Suliborski 2009: 31–33).

254

Publikacje Profesora – niezależnie od wartości merytorycznych i od tego, czy pisał o środowisku przyrodniczym, zagadnieniach demograficznych, osadniczych czy problemach ekonomicznych – są pisane bardzo dobrym językiem.

Dziś, pomimo upływu trzech dziesięcioleci od śmierci L. Straszewicza, jego dorobek naukowy stanowi ważny element dziedzictwa łódzkiego ośrodka geografii społeczno-ekonomicznej. I choć zasadniczo zmieniły się zewnętrzne uwarunkowania, a wraz z nimi pojawiły się nowe wyzwania i nowe problemy badawcze, podejmowane przez kolejne pokolenia łódzkich geografów, to kierunki prac naukowych realizowanych przez Profesora, kontynuowane i pogłębiane przez jego uczniów, nadal stanowią o pozycji oraz specyfice łódzkiego ośrodka akademickiego na geograficznej mapie Polski.

Literatura

- Koter M. (1997), *Profesor Ludwik Straszewicz. W siedemdziesięciolecie urodzin i trzydziestolecie objęcia kierownictwa Katedry Geografii Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego*, „Sylwetki Łódzkich Uczonych”, z. 4, ŁTN, Łódź, s. 13–22.
- Kremky-Saloni J., Straszewicz L., Zajchowska S. (1966), *Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej*, cz. I, PWE, Warszawa.

- Kremky-Saloni J., Straszewicz L., Zajchowska S. (1968), *Geografia gospodarcza europejskich krajów demokracji ludowej*, cz. II, PWE, Warszawa.
- Liszewski S., Pączka S., Straszewicz L. (1970), *Strzelce Opolskie jako ośrodek ciężenia. Związki miasta z zapleczem poprzez ruchy ludności*, [w:] W. Dziewulski, J. Kroszel (red.), *Ziemia Strzelecka. Szkice monograficzne*, Instytut Śląski, Opole, s. 247–302.
- Marszał T., red. (2001), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Stowarzyszenie Wspólnota Polska, Uniwersytet Łódzki, Łódź.
- Marszał T. (2009), *Ludwik Straszewicz – mistrz z perspektywy ucznia (krótkie wspomnienie)*, [w:] *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej. Dyskusja wokół sylwetki mistrza – profesora Ludwika Straszewicza*, ŁTN, Łódź, s. 38–42.
- Straszewicz L. (1945a), *Los Łużyc leży nam na sercu*, „Pionier Dolnośląski”, 16–17.XII.
- Straszewicz L. (1945b), *Słowiański kraj, o którym zapomniano*, „Pionier Dolnośląski”, 7.XII.
- Straszewicz L. (1949), *Równina Wrocławska i jej znaczenie dla Polskiego Gospodarstwa Narodowego*, mpis pracy doktorskiej, Uniwersytet Wrocławski (promotor: Józef Wąsowicz), Wrocław.
- Straszewicz L. (1954), *Strefa podmiejska Łodzi*, „Przegląd Geograficzny”, t. 26, z. 4, s. 182–197.
- Straszewicz L. (1955), *Strefa podmiejska jako problem urbanistyczny*, „Miasto”, R. 6, nr 12 (62), s. 29–30.
- Straszewicz L. (1956a), *Rozmieszczenie miejsc pracy i zamieszkania w Łódzkim Okręgu Przemysłowym*, „Przegląd Geograficzny”, t. 28, z. 4, s. 775–794.
- Straszewicz L. (1956b), *Stan i rozmieszczenie hodowli na Śląsku w drugiej połowie XVIII wieku*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 27, z. 2, s. 161–176.
- Straszewicz L. (1956c), *Województwo opolskie. Zarys geografii gospodarczej*, PWN, Warszawa.
- Straszewicz L. (1957a), *Kompleks przemysłowy Łodzi*, „Przegląd Geograficzny”, t. 29, z. 4, s. 741–777.
- Straszewicz L. (1957b), *Problemy rolnicze strefy podmiejskiej Łodzi*, „Przegląd Geograficzny”, t. 29, z. 1, s. 87–110.
- Straszewicz L. (1958a), *Łódzki Okręg Przemysłowy w projekcie planu regionalnego*, „Łódzkie Czasopismo Gospodarcze”, nr 1, s. 25–48.
- Straszewicz L. (1958b), *Światowa konsumpcja włókien sztucznych*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 29, z. 4, s. 551–553.
- Straszewicz L. (1959a), *The Łódź industrial district as a subject of investigations of economic geography*, „Przegląd Geograficzny”, t. 29, Supplement, s. 69–91.
- Straszewicz L. (1959b), *Polski przemysł bawełniany*, „Przegląd Geograficzny”, t. 31, z. 2, s. 251–283.
- Straszewicz L. (1960a), *Analiza podstaw rozwoju regionu geograficzno-gospodarczego na przykładzie badań Łódzkiego Okręgu Przemysłowego*, „Łódzkie Czasopismo Gospodarcze”, nr 6, s. 71–79.
- Straszewicz L. (1960b), *Lokalisationsphänomene der Industrie im Textilindustriegebiet von Łódź*, „Geographische Berichte”, H. 14, s. 60–63 [przygotowanie do druku K. Scherf].
- Straszewicz L. (1960c), *Studium porównawcze okręgu łódzkiego i okręgu Kamienicy Saskiej w aspekcie kompleksowych problemów lokalizacji przemysłu*, „Łódzkie Czasopismo Gospodarcze”, nr 5, s. 31–64.
- Straszewicz L. (1961a), *Analyse des bases du développement des régions économiques tirée de l'exemple de la région industrielle de Łódź*, [w:] *Problems of economic region: papers of the Conference on Economic Regionalization in Kazimierz (Poland), May 29 – June 1, 1959*, ed. Z. Dziewoński, Instytut Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego PAN, „Prace Geograficzne”, nr 27, s. 295–314.

- Straszewicz L. (1961b), *Bułgarski przemysł włókienniczy*, „Przegląd Geograficzny”, t. 33, z. 4, s. 663–678.
- Straszewicz L. (1962a), *Atlas gospodarczy województwa opolskiego*, PPWK, Warszawa, 16 map + tekst 4 s.
- Straszewicz L. (1962b), *Les changements dans de localisation des industries en Pologne*, „Bulletin de l'Association de Géographes Français”, vol. 303–304, s. 2–7.
- Straszewicz L. (1962c), *Łódź jako ośrodek gospodarczy*, [w:] E. Rosset (red.), *Łódź w latach 1945–1960*, PWN, Łódź, s. 103–117.
- Straszewicz L. (1962d), *Migrations of the inhabitants of the industrial centers situated in the neighbourhood of Łódź*, Second Anglo-Polish Geographical Seminar, England.
- Straszewicz L. (1962e), *Studia zaoczne geografii w Uniwersytecie Łódzkim*, „Życie Szkoły Wyższej”, R. 10, nr 10, s. 72–77.
- Straszewicz L. (1962f), *Śląsk Opolski. Zarys geografii gospodarczej*, Katowice.
- Straszewicz L. (1962g), *Włókiennictwo francuskie i jego rola w gospodarce kraju*, „Przegląd Geograficzny”, t. 34, z. 2, s. 309–331.
- Straszewicz L. (1963a), *Aglomeracja Paryża*, „Przegląd Geograficzny”, t. 35, z. 4, s. 591–614.
- Straszewicz L. (1963b), *Problèmes urbains et industriels en Pologne*, „Revue de Géographie de l'Est”, vol. 3, no. 3, s. 299–306.
- Straszewicz L. (1963c), *Wędrowki ludności jako podstawa rozwoju miast przemysłowych na przykładzie aglomeracji łódzkiej*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 34, z. 4, s. 361–375.
- Straszewicz L. (1963d), *Wybrane zagadnienia dydaktyczne z zakresu kształcenia zaocznego na kierunku geografii*, [w:] *Uniwersyteckie studia dla pracujących*, Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, s. 114–124.
- Straszewicz L. (1964a), *Migration movements in four industrial towns near Łódź 1956–1961*, „Geographia Polonica”, t. 3, s. 163–173.
- Straszewicz L. (1964b), *Zespół osiedleńczy Gorzów Śląski–Praszka na tle problemów zagospodarowania byłego pogranicza*, „Materiały i Studia Opolskie”, t. 10, s. 113–126.
- Straszewicz L. (1965a), *Aglomeracja Londynu*, „Przegląd Geograficzny”, t. 37, z. 1, s. 3–28.
- Straszewicz L., red. (1965b), *Atlas województwa łódzkiego*, PPWK, Warszawa, 24 mapy + tekst 4 s.
- Straszewicz L. (1965c), *Francuski przemysł samochodowy*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 36, z. 3, s. 301–303.
- Straszewicz L. (1965d), *Opole Silesia. Outline of Economic Geography*, Warszawa.
- Straszewicz L. (1965e), *Przydatność zawodowa geografów*, „Życie Szkoły Wyższej”, nr 1, s. 73–77.
- Straszewicz L. (1966), *Aglomeracja Berlina*, „Przegląd Geograficzny”, t. 38, z. 1, s. 77–105.
- Straszewicz L. (1967a), *L'industrie et le développement du réseau urbain*, „Geographia Polonica”, t. 12, s. 115–130.
- Straszewicz L. (1967b), *Przedmowa*, [w:] *Geografia stosowana, cz. III*, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, z. 4, s. 1–10.
- Straszewicz L. (1967c), *Województwo łódzkie. Zarys geograficzno-ekonomiczny*, PWN, Warszawa.
- Straszewicz L. (1969a), *Aglomeracja Moskwy*, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 2, s. 179–210.
- Straszewicz L. (1969b), *Podstawowe problemy regionu łódzkiego*, [w:] *Podstawowe problemy ekonomiczne regionu łódzkiego, Materiały na Sesję Naukową, Łódź* [maszynopis powielany].
- Straszewicz L. (1969c), *Rzym jako metropolia światowa*, „Przegląd Geograficzny”, t. 41, z. 4, s. 623–650.
- Straszewicz L. (1969d), *W sprawie przydatności uniwersyteckiego wykształcenia geograficznego dla praktyki*, „Życie Szkoły Wyższej”, nr 5, s. 121–127.
- Straszewicz L. (1970a), *Nowe tendencje lokalizacyjne w japońskim przemyśle bawełnianym*, „Przegląd Geograficzny”, t. 52, z. 1, s. 113–122.

- Straszewicz L. (1970b), *Przedmowa*, [w:] *Geografia stosowana*, cz. IV, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, z. 1, s. 3–8.
- Straszewicz L. (1970c), *Rola przemysłu w rozwoju sieci miast w Polsce*, „Zeszyty Naukowe UŁ”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, z. 38: *Geografia ekonomiczna*, s. 3–19.
- Straszewicz L. (1972a), *Changes in distribution of Poland's industry after the Second World War*, [w:] *Studies in Applied Geography in Commemoration of Professor Syed Muzaffor Ali*, Ali-garh, s. 191–201.
- Straszewicz L. (1972b), *Francja*, PWN, Warszawa.
- Straszewicz L. (1972c), *Miejscowości o nazwie Warszawa*, „Zeszyty Naukowe UŁ”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, z. 49: *Geografia ekonomiczna*, s. 97–100.
- Straszewicz L. (1972d), *Perspektywy rozwoju województwa łódzkiego*, „Zeszyty Naukowe UŁ”, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, z. 49: *Geografia ekonomiczna*, s. 1–15.
- Straszewicz L. (1972e), *Wielkie stolice Europy*, wyd. I, PWN, Warszawa.
- Straszewicz L. (1973a), *Atlas województwa bydgoskiego*, Wyd. Geologiczne, Warszawa, 32 mapy + tekst 5 s. [współpraca: Instytut Geografii UMK, Toruń].
- Straszewicz L. (1973b), *Elektrownia pływowa Rence po 5 latach działalności*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 44, z. 3–4, s. 436–437.
- Straszewicz L. (1974a), *Geografia ekonomiczna europejskich krajów socjalistycznych*, PWE, Warszawa.
- Straszewicz L. (1974b), *Handel zagraniczny Francji w 1971 r.*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 45, z. 2, s. 263–267.
- Straszewicz L. (1974c), *Warszawa na tle stolic Europy*, „Kronika Warszawy”, nr 2, s. 51–62.
- Straszewicz L. (1974d), *Wielkie stolice Europy*, wyd. II, PWN, Warszawa.
- Straszewicz L. (1975a), *Changements du réseau urbain en Pologne (1950–1970)*, [w:] *Scritti geografici in onore di Riccardo Riccardi*, Societa Geografica Italiana, Roma, s. 923–932.
- Straszewicz L. (1975b), *Indywidualność Łodzi na tle aglomeracji miejskich*, [w:] *XIII Ogólnopolski Zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Łódź, 28–30.VI.1975. Tezy i streszczenia referatów*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 15–17.
- Straszewicz L. (1976), *Samobytność' goroda Łodzi w ekonomik-geografičeskom aspekcie*, [w:] *Problemy geografii naselenia i ispol'zovania territorii*, Izd. Tbiliskogo Universiteta, Tbilisi, s. 9–21.
- Straszewicz L. (1977a), *Centra miejskie jako temat zainteresowań geografów*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Niektóre problemy teoretyczne z geografii miast. Materiały konferencyjne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 1–4.
- Straszewicz L. (1977b), *Rustawi – centrum gruzińskiej czarnej metalurgii*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 48, z. 2, s. 60–61.
- Straszewicz L. (1977c), *Włochy*, PWN, Warszawa.
- Straszewicz L. (1978), *L'urbanesimo*, [w:] E. Turri (ed.), *L'Europa*, Instituto Geografico de Agostini, Novara, s. 170–203.
- Straszewicz L. (1979a), *Francuski przemysł samochodowy wobec tendencji koncentracji i rozproszenia*, „Przegląd Geograficzny”, t. 40, z. 1, s. 77–88.
- Straszewicz L. (1979b), *Geografia ekonomiczna europejskich krajów socjalistycznych*, wyd. II uzupełnione, PWE, Warszawa.
- Straszewicz L. (1979c), *Indywidualność Łodzi na tle aglomeracji miejskich*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego, Ser. II, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, Folia Geographica, z. 21: *Problematyka geograficzna regionu łódzkiego*, s. 17–23.
- Straszewicz L. (1979d), *Łódź. La mutacion de un complejo industrial*, “Estudios Geográficos”, vol. 40, no. 155, s. 149–163.

- Straszewicz L. (1979e), *Sytuacja hutnictwa w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych*, „Czasopismo Geograficzne”, t. 50, z. 3, s. 241–242.
- Straszewicz L. (1979f), *Udział przemysłu w kształtowaniu przestrzeni miejskiej*, [w:] L. Straszewicz (red.), *Rola przemysłu w rozwoju miast i miasto jako baza działalności przemysłowej. Materiały konferencyjne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1979, s. 11–19.
- Straszewicz L. (1980a), *Lizbona*, „Przegląd Geograficzny”, t. 52, z. 4, s. 743–759.
- Straszewicz L. (1980b), *Locational problems of industry in planned economy countries*, University of Birmingham, s. 29–33.
- Straszewicz L. (1980c), *Strefa podmiejska. Pojęcia i definicje*, [w:] *Pojęcia i metody badań strefy podmiejskiej. Materiały XIII Łódzkiej Konferencji Naukowej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 1–17.
- Straszewicz L. (1981), *Aglomeracja Madrytu*, „Przegląd Geograficzny”, t. 53, z. 2, s. 295–321.
- Straszewicz L. (1982a), *Centr goroda – termin, geografičeskaya problematika, issledovatel'skaja tematika*, [w:] *Problemy geografii naseleniya i prostranstvennoj organizacii*, Izd. Tbiliskogo Universiteta, Tbilisi, s. 31–43.
- Straszewicz L. (1982b), *Hiszpania*, PWN, Warszawa.
- Straszewicz L. (1982c), *Kraje socjalistyczne Europy* [w jęz. japońskim, tłum. z jęz. francuskiego Take Tanioka], Sanseid Co., Tokyo.
- Straszewicz L. (1983), *Warsaw: Capital city in the national system*, „Ekistics”, Vol. 50, No. 299, s. 98–103.
- Straszewicz L. (1984a), *La rôle de la main – d'oeuvre textile dans l'organisation de l'espace en Pologne*, „Hommes et Terres du Nord”, no. 2, s. 104–108.
- Straszewicz L. (1984b), *Zmiany w przemyśle włókienniczym na świecie*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 3, s. 137–138.
- Straszewicz L. (1985a), *Défense – biurowe śródmieście poza granicami Paryża*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 4, s. 155–169.
- Straszewicz L. (1985b), *Les problemes fondamentaux des matières premières de l'industrie textile polonaise*, „Treballes de la Societat Catalana de Geografia”, vol. 3, s. 107–116.
- Straszewicz L. (1985c), *O badaniach przestrzennych Polonii Francuskiej*, [w:] T. Marszał, B. Pasikowska, L. Straszewicz (red.), *Problemy rozmieszczenia ludności pochodzenia polskiego we Francji. Les. Problèmes de la répartition géographique de la population d'origine polonaise en France. Materiały z konferencji naukowej*, Łódź 1985, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 3–6.
- Straszewicz L. (1985d), *Problemy określania wielkości i rozmieszczenia społeczności polskiej w regionie Lyonu*, [w:] T. Marszał, B. Pasikowska, L. Straszewicz (red.), *Problemy rozmieszczenia ludności pochodzenia polskiego we Francji. Les. Problèmes de la répartition géographique de la population d'origine polonaise en France. Materiały z konferencji naukowej*, Łódź 1985, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 53–68.
- Straszewicz L. (1985e), *Strefa podmiejska. Pojęcia i definicje*, [w:] *Pojęcia i metody badań strefy podmiejskiej*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 5, s. 7–16.
- Straszewicz L. (1986), *Miejsce i rola geografii przemysłu w systemie nauk i studiów geograficznych*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 7, s. 25–33.
- Straszewicz L. (1987a), *Geografia przemysłu jako nauka i dyscyplina nauczania*, [w:] *Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli*, „Materiały i Sprawozdania”, z. 14, Kraków, s. 8–13.
- Straszewicz L. (1987b), *Lyon – przemiany funkcjonalne wielkiej metropolii regionalnej Europy Zachodniej*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 8, s. 131–163.
- Straszewicz L. (1988), *Zbiorowość polska w aglomeracji Lyonu*, „Przegląd Polonijny”, R. 14, z. 4, s. 67–80.
- Straszewicz L. (1991), *Łódź w społeczno-gospodarczej przestrzeni Polski*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Geographica, z. 13, s. 3–17.

- Straszewicz L. (2001a), *Changes in the spatial distribution of Polish population in France, 1954–1975 (in selected departments) / Zmiany w rozmieszczeniu ludności polskiej we Francji w latach 1954–1975*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź, s. 24–25.
- Straszewicz L. (2001b), *Proportion of naturalised Poles in the total Polish population in France in 1975 by departments / Udział Polaków naturalizowanych w ogólnej liczbie ludności polskiej we Francji w roku 1975 według departamentów*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź, s. 32–33.
- Straszewicz L. (2001c), *Proportion of Poles (including naturalised persons) in the total foreign population in France in 1975, by departments / Udział Polaków (wraz z naturalizowanymi) w ogólnej liczbie cudzoziemców we Francji w roku 1975 według departamentów*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź, s. 34–35.
- Straszewicz L. (2001d), *Proportion of Poles (including naturalised persons) in the total population of France in 1975, by departments / Udział Polaków (wraz z naturalizowanymi) w ogólnej liczbie ludności we Francji w roku 1975 według departamentów*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź, s. 30–31.
- Straszewicz L. (2001e), *Spatial distribution of the Polish population in France in 1975 (including naturalised persons) / Rozmieszczenie ludności polskiej we Francji w roku 1975 (wraz z osobami naturalizowanymi)*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź, s. 26–27.
- Straszewicz L. (2001f), *Sex structure of the Polish population (including naturalised persons) in France in 1975, by departments / Struktura płci ludności polskiej (wraz z osobami naturalizowanymi) we Francji w roku 1975 według departamentów*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź, s. 36–37.
- Straszewicz L. (2001g), *Structure of the Polish population in France in 1975 by nationality status and place of residence / Struktura ludności polskiej we Francji w roku 1975 według narodowościowego statusu prawnego i miejsca zamieszkania*, [w:] T. Marszał (red.), *Atlas of Polish emigration in France / Atlas Polonii francuskiej*, Łódź, s. 28–29.
- Suliborski A. (2009), *Profesor Ludwik Straszewicz – twórca łódzkiej szkoły geografii społeczno-ekonomicznej*, [w:] *Łódzka szkoła geografii społeczno-ekonomicznej. Dyskusja wokół sylwetki mistrza – profesora Ludwika Straszewicza*, ŁTN, Łódź, s. 29–38.

ANEKS III

Pracownicy naukowo-dydaktyczni ze stopniem doktora zatrudnieni na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi oraz Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego

Poniższy spis zawiera podstawowe informacje o wszystkich nauczycielach akademickich ze stopniem co najmniej doktora, niezależnie od reprezentowanej (sub-)dyscypliny naukowej, zatrudnionych w jednostkach geografii społeczno-ekonomicznej, funkcjonujących w strukturze Wydziału Humanistycznego UŁ (1945 – Katedra Antropogeografii), Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UŁ (1950–1970 – Katedra Geografii Ekonomicznej; 1970–1981 – Zakład Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni; 1981–2001 – Instytut Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni) oraz Wydziału Nauk Geograficznych (od 2011 – Katedra/Instytut Geografii Miast i Turyzmu, Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych, Zakład/Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej, Katedra Gospodarki Przestrzennej i Planowania Przestrzennego, Katedra Studiów Ludnościowych i Badań nad Usługami, Zakład/Katedra Geografii Regionalnej i Społecznej). W spisie nie uwzględniono geografów społeczno-ekonomicznych, zatrudnionych na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Obok dat urodzenia i śmierci, podany został okres zatrudnienia w Uniwersytecie Łódzkim na stanowisku nauczyciela akademickiego (o ile nie zaznaczono inaczej – na tzw. pierwszym etacie) oraz daty uzyskania stopni i tytułu naukowego wg stanu na koniec 2015 r. (jeśli nie zaznaczono inaczej – stopnie naukowe w zakresie geografii).

- Marin BACHVAROV, prof. dr hab.** (ur. 1936 – zm. 2006) w UŁ 1995–2006 – mgr 1959, dr 1964, dr hab. 1976, prof. 1991, prof. RP 2001
- Marthinus BADENHORST, prof. dr hab.** (ur. 1939) w UŁ 2001–2003 – mgr 1978, dr 1987, dr hab. 1992
- Bartosz BARTOSIEWICZ, dr** (ur. 1980) w UŁ od 2007 – mgr 2004, dr 2008
- Marek BARWIŃSKI, dr hab.** (ur. 1970) w UŁ od 1996 – mgr 1995, dr 2002, dr hab. 2013
- Zdzisław BATOROWICZ, doc. dr** (ur. 1912 – zm. 1993) w UŁ 1958–1989 – mgr etnografii 1950, mgr geogr. 1951, dr 1962, doc. 1970
- Stanisław Wiktor BEREZOWSKI, prof. dr** (ur. 1919 – zm. 1986) w UŁ 1951–1958 – dr 1946, doc. 1954, prof. nadzw. 1965, prof. zw. 1974
- Krzysztof BĘDKOWSKI, dr hab.** (ur. 1956) w UŁ od 2015 – mgr inż. leśnictwa 1981, dr nauk leśnych 1989, dr hab. nauk leśnych 2006
- Marta BOROWSKA-STEFANŃSKA, dr** (ur. 1987) w UŁ od 2011 – mgr 2010, dr 2014
- Jan Maciej CZAJKOWSKI, dr** (ur. 1947) w UŁ 1968–2012 – mgr chemii 1968, dr chemii 1974
- Irena CZARNECKA, dr hab.** (ur. 1928 – zm. 1990) w UŁ 1974–1978 – mgr 1952, dr 1964, dr hab. 1977
- Magdalena DEPTUŁA, dr** (ur. 1981) w UŁ od 2006 – mgr 2005, dr 2014
- Karolina DMOCHOWSKA-DUDEK, dr** (ur. 1979) w UŁ od 2012 – mgr 2006, dr 2012
- Waldemar DYBA, dr** (ur. 1946) w UŁ 2004–2012 – mgr 1968 wych. fiz., dr wych. fiz. 1983
- Jerzy DZIECIUCHOWICZ, dr hab.** (ur. 1943) w UŁ 1966–2014 – mgr 1966, dr 1975, dr hab. 1996
- Elżbieta Maria DZIEGIEĆ, dr hab.** (ur. 1939 – zm. 2009) w UŁ 1962–2009 – mgr 1962, dr 1976, dr hab. 1996
- Jarosław FERENC, dr** (ur. 1968) w UŁ 1992–2001, 2002–2003 – mgr 1992, dr 2002
- Tomasz FIGŁUS, dr** (ur. 1984) w UŁ od 2008 – mgr geogr. 2007, mgr historii 2011, dr 2013
- Stanisław GORZUCHOWSKI, prof. dr hab.** (ur. 1899 – zm. 1948) w UŁ 1946–1947 – dr 1933, dr hab. 1937
- Lidia GROEGER, dr hab.** (ur. 1964) w UŁ od 1988 – mgr 1988, dr 2001, dr hab. 2014
- Mykoła HABREL, dr hab.** (ur. 1953) w UŁ od 2005 – mgr inż. arch. 1979, dr arch. 1988, dr hab. arch. 2002
- Krzystian HEFFNER, prof. dr hab.** (ur. 1951) w UŁ drugi etat 1994–2003 – mgr 1974, dr 1979, dr hab. 1992, prof. 2001
- Jolanta JAKÓBCZYK-GRYSZKIEWICZ, prof. dr hab.** (ur. 1950) w UŁ od 1974 – mgr 1973, dr 1982, dr hab. 1999, prof. 2011
- Arkadiusz JAKSA, dr** (ur. 1972) w UŁ od 1996 – mgr 1996, dr 2004
- Anna JANISZEWSKA, dr hab.** (ur. 1965) w UŁ od 1997 – mgr 1990, dr 2005, dr hab. 2015
- Marcin JASKULSKI, dr** (ur. 1975) w UŁ od 1999 – mgr 1999, dr 2008
- Iwona JAŻDŻEWSKA, dr hab.** (ur. 1958) w UŁ od 1988 – mgr matematyki 1984, dr 1998, dr hab. 2009
- Adam JELONEK, prof. dr hab.** (ur. 1931) w UŁ drugi etat 1998–2003 – mgr 1955, dr 1964, hab. 1972, prof. 1984
- Jacek KACZMAREK, dr hab.** (ur. 1960) w UŁ od 1984 – mgr ekonomii 1984, dr 1994, dr hab. 2006
- Sylwia KACZMAREK, dr hab.** (ur. 1958) w UŁ od 1984 – mgr inż. arch. 1983, dr 1993, dr hab. 2002
- Ewa KLIMA, dr hab.** (ur. 1971) w UŁ 2001–2015 – mgr 1994, dr 2000, dr hab. 2012
- Elżbieta KOBOJEK, dr hab.** (ur. 1964) w UŁ od 1987 – mgr 1988, dr 1997, dr hab. 2010
- Sławomir KOBOJEK, dr** (ur. 1954) w UŁ od 1977 – mgr 1977, dr 1986

- Marek Mieczysław KOTER, prof. dr hab.** (ur. 1937) w UŁ 1959–2008 – mgr 1959, dr 1967, hab. 1977, prof. 1992
- Andrzej KOWALCZYK, prof. dr hab.** (ur. 1954) w UŁ drugi etat 2001–2005 – mgr 1977, dr 1986, hab. 1995, prof. 2001
- Joanna KOWALCZYK-ANIOŁ, dr** (ur. 1977) w UŁ od 2006 – mgr 2001, dr 2006
- Stanisław KOZŁOWSKI, dr** (ur. 1947) w UŁ 2003–2012 – mgr 1970, dr 1977
- Beata KRAKOWIAK, dr** (ur. 1966) w UŁ od 2000 – mgr 1990, dr 2000
- Anita KULAWIAK, dr** (ur. 1974) w UŁ od 2014 – mgr 1999, dr 2005
- Mariusz KULESZA, prof. dr hab.** (ur. 1950 – zm. 2014) w UŁ 1991–2014 – mgr historii 1976, dr historii 1988, dr hab. 2001, prof. 2012
- Mariusz LAMPRECHT, dr** (ur. 1973) w UŁ od 2003 – mgr 1999, dr 2010
- Jolanta LATOSIŃSKA, dr** (ur. 1965) w UŁ od 1988 – mgr 1988, dr 1997
- Katarzyna LEŚNIEWSKA, dr** (ur. 1985) w UŁ od 2014 – mgr geogr. 2009, mgr gospodarki przestrzennej 2009, dr 2015
- Stanisław LISZEWSKI, prof. dr hab.** (ur. 1940 – zm. 2016) w UŁ od 1963 – mgr 1963, dr 1970, dr hab. 1977, prof. 1986
- Zbigniew MAKIEŁA, dr hab.** (ur. 1949) w UŁ drugi etat 2001–2002 – mgr 1975, dr 1984, dr hab. 2000
- Marzena MAKOWSKA-ISKIERKA, dr** (ur. 1978) w UŁ od 2009 – mgr 2002, dr 2009
- Szymon MARCIŃCZAK, dr hab.** (ur. 1977) w UŁ od 2002 – mgr 2002 (UŁ), mgr 2004 (University Joensuu, Finlandia), dr 2007, dr hab. 2015
- Ewa MARCZYŃSKA-WITCZAK, dr** (ur. 1948 – zm. 2000) w UŁ 1975–2000 – mgr 1973, dr 1983
- Tadeusz MARSZAŁ, prof. dr hab.** (ur. 1952) w UŁ od 1974 – mgr ekonomii 1973, dr 1981, dr hab. 1990, prof. 2002
- Edyta MASIEREK, dr** (ur. 1977) w UŁ od 2015 – mgr ekonomii 2001, dr nauk ekonom. 2011
- Andrzej MATCZAK, prof. dr hab.** (ur. 1950) w UŁ od 1974 – mgr 1973, dr 1982, dr hab. 1992, prof. 2002
- Wojciech MICHALSKI, dr** (ur. 1953) w UŁ 1975–1994 – mgr 1975, dr 1982
- Katarzyna MILEWSKA-OSIECKA, dr** (ur. 1975) w UŁ od 2000 – mgr 1999, dr 2008
- Danuta MIROWSKA-WALAS, dr** (ur. 1959) w UŁ 1995–2004 – mgr inż. arch. 1984, dr nauk ekonom. 1996
- Justyna MOKRAS-GRABOWSKA, dr** (ur. 1977) w UŁ od 2013 – mgr 2001, dr 2011
- Stanisław MORDWA, dr hab.** (ur. 1967) w UŁ od 1991 – mgr 1991, dr 2000, dr hab. 2015
- Monika MULARSKA-KUCHAREK, dr** (ur. 1982) w UŁ od 2009 – mgr socjologii 2006, dr socjologii 2012
- Łukasz MUSIAKA, dr** (ur. 1983) w UŁ od 2012 – mgr turystyki i rekreacji 2007, dr 2012
- Wacław MUSIAŁ, dr** (ur. 1928 – zm. 2014) w UŁ 1953–1964 i 1992–1994 – mgr 1955, dr 1968
- Jacek NALEWAJKO, dr** (ur. 1947) w UŁ 1970–2011 – mgr 1970, dr 1980
- Tomasz NAPIERAŁA, dr** (ur. 1979) w UŁ od 2003 – mgr geogr. 2003, mgr ekonomii 2008, dr 2011
- Arkadiusz NIEWIADOMSKI, dr** (ur. 1978) w UŁ od 2003 – mgr 2002, dr 2007
- Anna NIŻNIK, dr** (ur. 1951) w UŁ od 1975 – mgr 1975, dr 1983
- Agnieszka OGRODOWCZYK, dr** (ur. 1979) w UŁ od 2003 – mgr 2003, dr 2011
- Tadeusz OLSZEWSKI, prof. dr hab.** (ur. 1914 – zm. 1990) w UŁ na Wydziale BNZ 1970–1972 – mgr 1948, dr 1960, dr hab. 1962, prof. nadzw. 1972, prof. zw. 1981
- Stanisław PĄCZKA, dr hab.** (ur. 1930 – zm. 1995) w UŁ 1958–1995 – mgr 1956, dr 1967, dr hab. 1979
- Zofia PETRAŻYCKA, dr** (ur. 1902 – zm. 1961) w UŁ 1960–1961 – dr 1932

- Iwona PIELESIAK, dr** (ur. 1981) w UŁ od 2009 – mgr 2005, dr 2012
- Marika PIRVELI, dr** (ur. 1957) w UŁ 1993–2000 – mgr 1979, dr 1999
- Bohdan POSATSKYY, prof. dr hab.** (ur. 1942) w UŁ 1995–2003 – mgr inż. arch. 1965, dr arch. 1974, prof. 2003
- Krystyna REMBOWSKA, dr hab.** (ur. 1951) w UŁ 1983–2013 – mgr 1986, dr 1996, hab. 2010
- Wojciech RETKIEWICZ, dr** (ur. 1962) w UŁ od 1985 – mgr 1986, dr 1996
- Raymond C. RILEY, dr** (ur. 1931) w UŁ: 1993–1996 – mgr 1957, dr 1965
- Agnieszka ROCHMIŃSKA, dr hab.** (ur. 1969) w UŁ od 2000 – mgr 1993, dr 1999, dr hab. 2014
- Andrzej RYKAŁA, dr hab.** (ur. 1970) w UŁ od 2000 – mgr 1994, dr 2000, dr hab. 2012
- Zbigniew RYKIEL, dr hab.** (ur. 1949) w UŁ drugi etat 1994–1996 – mgr 1971, dr 1976, dr hab. 1993
- Jerzy SKRZYPSKI, dr hab.** (ur. 1949) w UŁ na Wydziale BNZ 1994–1999 – mgr 1972, dr 1977, dr hab. 2002
- Monika SŁAWEK, dr** (ur. 1965 – zm. 2015) w UŁ 1988–2015 – mgr 1988, dr 1998
- Marek Krzysztof SOBCZYŃSKI, prof. dr hab.** (ur. 1952) w UŁ od 1979 – mgr 1976, dr 1986, dr hab. 2001, prof. 2008
- Andrzej STASIAK, dr** (ur. 1969) w UŁ od 2012 – mgr 1994, dr 1999
- Ludwik STRASZEWICZ, prof. dr** (ur. 1916 – zm. 1987) w UŁ 1956–1987 – mgr ekonomii 1945, dr 1949, doc. 1957, prof. nadzw. 1964, prof. zw. 1975
- Andrzej SULIBORSKI, prof. dr hab.** (ur. 1945) w UŁ od 1968 – mgr 1968, dr 1976, dr hab. 2001, prof. 2011
- Jan SULIGA, dr** (ur. 1951) w UŁ 1985–1990 – mgr etnografii 1977, dr etnografii 1990
- Ewa SZAFRAŃSKA, dr** (ur. 1967) w UŁ od 2006 – mgr socjologii 1993, dr 2003
- Roman SZKUP, dr** (ur. 1967) w UŁ od 1996 – mgr 1993, dr 2001
- Elżbieta Maria SZKURŁAT** [uzup.]
- Alicja SZAJNOWSKA-WYSOCKA, prof. dr hab.** (ur. 1945) w UŁ drugi etat 1996–2000 – mgr 1968, dr 1974, dr hab. 1997, prof. 2009
- Sławoj TANASŃ, dr hab.** (ur. 1972) w UŁ od 2004 – mgr 1996, dr 2007, dr hab. 2015
- Paulina TOBIASZ-LIS, dr** (ur. 1982) w UŁ od 2008 – mgr 2006, dr 2012
- Danuta WALKIEWICZ, dr** (ur. 1964) w UŁ 1997–2014 – mgr 1995, dr 2003
- Andrzej WERWICKI, prof. dr hab.** (ur. 1930 – zm. 2005) w UŁ 1993–2003 – mgr 1955, dr 1962, dr hab. 1972, prof. 1993
- Robert WILUŚ, dr** (ur. 1962) w UŁ od 1986 – mgr 1986, dr 1996
- Szymon WIŚNIEWSKI, dr** (ur. 1987) w UŁ od 2012 – mgr 2011, dr 2014
- Bogdan WŁODARCZYK, dr hab.** (ur. 1966) w UŁ od 1989 – mgr 1990, dr 1999, dr hab. 2009
- Jolanta Sabina WOJCIECHOWSKA, dr hab.** (ur. 1957) w UŁ od 1989 – mgr 1981, dr 1997, dr hab. 2010
- Anna WOJNAROWSKA, dr** (ur. 1962) w UŁ od 2008 – mgr inż. arch. 1986, dr arch. 2004
- Anita Magdalena WOLANIUK, dr hab.** (ur. 1957) w UŁ od 1980 – mgr 1980, dr 1997, dr hab. 2011
- Marcin WÓJCIK, dr hab.** (ur. 1978) w UŁ od 2004 – mgr 2002, dr 2006, dr hab. 2013

Indeks nazwisk

A

Ambroziewicz Wiktor 97
Arnold Stanisław 97, 99

B

Bachvarov Marin 32, 123, 124, 264
Badenhorst Marthinus 32, 125–127, 264
Bajorek Bolesław 28
Bara Ignacy 228
Bartosiewicz Bartosz 134, 147, 157, 159, 176, 189, 264
Barwiński Marek 31, 37, 128, 129, 199, 264
Batorowicz Zdzisław 28, 29, 31, 69, 130, 131, 190, 201, 202, 264
Berezowski Stanisław Wiktor 15–17, 19, 28, 33–35, 52, 60, 132–134, 186, 264
Bernacka-Baran Janina 30
Bernadzikiewicz Tadeusz 223
Będkowski Krzysztof 32, 135, 136, 264
Biegajło Władysław 29
Bierut Bolesław 229
Bohatyrewicz Waclaw 228
Borowska Bronisława 227
Borowska Helena 227
Borowska-Stefańska Marta 122, 136, 153, 166, 176, 177, 191, 203, 264
Bowman Isaiah 231
Boyd Louise Arner 230, 231, 234

C

Chatterjee Shiba Prasad 67
Chudy Barbara Stanisława 69, 121, 137, 138
Cichocka-Petrażycka Zofia 16, 28
Czajkowski Jan Maciej 264
Czarnecka Irena 30, 32, 100, 264
Czarnecki Władysław 78, 100
Czarnecki Stefan 97
Czekalski Józef 56, 99
Czekanowski Jan 56, 99
Czyżewski Julian 57, 99

D

Deptuła Magdalena 168, 264
Dmochowska-Dudek Karolina 203, 264
Domachowski Roman 69
Dorywalski Mieczysław 52, 204
Downarowicz Medard 96
Dyba Waldemar 207, 264
Dylik Jan 13, 14, 131, 137, 164, 183
Dzieciuchowicz Jerzy 20, 21, 28–31, 35–37, 40, 41, 69, 107, 112, 116, 139–141, 144, 145, 152, 153, 181, 182, 193, 210, 244, 264
Dziegieć Elżbieta Maria 28–31, 35, 36, 69, 124, 142, 143, 173, 206, 211, 213, 264
Dziwoński Kazimierz 57, 99, 100, 139, 170, 208, 255

- E**
Ernst Jan 142
- F**
Ferenc Jarosław 176, 264
Figlus Tomasz 168, 264
- G**
Golachowski Stefan 57, 99, 130, 208
Gorzuchowska (z d. Wojtykiewicz) Helena 221
Gorzuchowski Stanisław 9, 14, 16, 17, 19, 52, 56, 99, 121, 221–232, 234–236, 264
Górecka Łucja 29, 235
Grenda Kazimierz 226–228
Groeger Lidia 31, 37, 140, 144, 145, 182, 264
Grycewicz Henryk 225
Grzeszczak Jerzy 29
- H**
268 Habrel Mykoła 32, 146–148, 163, 189, 264
Heffner Krystian 32, 70, 145, 147, 160, 168, 192, 198, 200, 264
Heřman Stanisław 29
Hoffman-Piekaczowa Wielisława 29
Hruś Emanuel 100
Humboldt Alexander von 102
- J**
Jakóbczyk-Gryszkiewicz Jolanta 30, 31, 37, 128, 149–152, 171, 173, 192, 206, 207, 211, 215, 244, 264
Jaksa Arkadiusz 264
Janiszewska Anna 31, 140, 152, 153, 161, 182, 193, 264
Jankowski Tadeusz 29
Jaroszczak Zbigniew 29
Jaskulski Marcin 264
Jaworowski Janusz 30
Jażdżewska Iwona 31, 33, 145, 150, 154–155, 169, 171, 191, 193, 200, 264
Jelonek Adam 32, 139, 149, 198, 264
Jurczyński Juliusz 14, 137
- K**
Kaczmarek Jacek 31, 33, 37, 156–159, 171, 212, 264
Kaczmarek Sylwia 31, 33, 37, 157–159, 171, 264
Kamiński Aleksander 98, 196–197
Klajnert Zbigniew 71, 162
Klima Ewa 21, 31, 37, 153, 160, 161, 165, 182, 193, 195, 264
Kłysik Kazimierz 22
Kobojek Elżbieta 41, 147, 162, 163, 189, 264
Kobojek Sławomir 131, 143, 163, 264
Kossman Oskar 14
Kotarbiński Tadeusz 228, 229
Koter Marek Mieczysław 18–20, 28–31, 35–38, 40, 51, 52, 69, 71, 73, 106–109, 111, 113, 116, 117, 128, 154, 158, 160, 164–166, 168, 169, 178, 190, 192, 194, 198, 242, 244, 247, 254, 265
Kotlicka Joanna 30, 171, 232
Kowalczyk Andrzej 32, 171, 265
Kowalczyk-Anioł Joanna 171, 265
Kozłowska Hanna 29, 83
Kozłowski Stanisław 265
Kozuchowski Krzysztof 52, 73, 196
Krakowiak Beata 157, 171, 212, 265
Kremky-Saloni Janina 28, 33, 34, 81, 82, 245, 246, 254, 255
Krzeczkowski Konstanty 99
Krzywicki Ludwik 99
Kucharska Maria 29, 85, 205
Kuczkowski Feliks 98
Kufel Liliana 30
Kulawiak Anita 202, 265
Kulerska Irena 56
Kulesza Mariusz 21, 22, 31, 33, 37, 40, 129, 166–169, 200, 244, 265
Kurnicka Alicja 28
Kwiatkowski Eugeniusz 99
- L**
Lamprecht Mariusz 169, 176, 185, 265
Landau Anna 228

- Latościńska Jolanta 171, 212, 265
 Lencewicz Stanisław 223
 Lenin Włodzimierz 98
 Leśniewska Katarzyna 124, 129, 166, 199, 200, 265
 Ligaszewski Stanisław 97
 Lipiński Edward 99
 Lipko Stanisław 28
 Liszewski Stanisław 17–22, 28–31, 35–41, 43, 51, 52, 69, 73, 84, 105–111, 116, 117, 124, 143–145, 149, 150, 154–158, 160, 166, 167, 170–173, 175, 178, 181, 191, 194, 197, 198, 200, 201, 203–207, 211–217, 230, 232, 235, 244, 247, 249, 255, 265
 Litwin Józef 128, 129, 224, 228
 Loth Edward 56, 223
 Loth Jerzy 56, 224
- M**
- Maik Wiesław 35, 52, 149, 154, 156, 158, 160, 161, 172, 190, 191, 200, 201, 203, 210, 211, 213, 215, 217
 Makiela Zbigniew 32, 265
 Makowska-Iskierka Marzena 143, 171, 212, 265
 Malec Stanisław 97
 Malewska Florentyna 96
 Malewski Karol-Jacek 97
 Malicki Adam 226
 Marcińczak Szymon 31, 37, 150, 159, 173, 174, 207, 265
 Marczyńska-Witczak Ewa 30, 35, 69, 250, 265
 Markiewicz Bronisław 100
 Markiewicz Zygmunt 227, 228
 Marszał Tadeusz 10, 13, 18–22, 30, 31, 33, 35–38, 40, 41, 52, 55, 65, 68–70, 72–74, 90–93, 104, 107–109, 111, 113, 116, 117, 122, 127, 145, 147, 149, 150, 163, 168, 173, 175–177, 187, 189, 200, 212, 218, 221, 224, 236, 239, 244, 249–252, 255, 258, 259, 265
 Masierek Edyta 265
- Matczak Andrzej 144, 156, 167, 171, 178–180, 201, 213, 265
 Matejko Jan 97
 Miastkowski Leszko 52
 Michalski Wojciech 30, 36, 69, 70, 232, 233, 235, 265
 Michałowska-Kierzkowska Jadwiga 29
 Miciński Tadeusz 97
 Miedziński Bogusław 96, 143
 Milewska-Osiecka Katarzyna 141, 148, 187, 265
 Mirowska-Walas Danuta 265
 Młodożeniec Stanisław 97
 Mokras-Grabowska Justyna 212, 265
 Mordwa Stanisław 31, 37, 140, 153, 181, 182, 265
 Moskwa Jan 228
 Mularska-Kucharek Monika 147, 148, 195, 203, 212, 265
 Musiaka Łukasz 171, 265
 Musiał Waclaw 29, 69, 114, 265
- N**
- Nalewajko Jacek 131, 147, 265
 Napierała Tomasz 179, 265
 Nash Peter 67
 Niemierka Stanisław 100
 Niewiadomski Arkadiusz 265
 Niżnik Anna 30, 35, 69, 88, 187, 249, 265
 Nykiel Bohdan 69
- O**
- Ochnio Bronisław 228
 Ogrodowczyk Agnieszka 151, 173, 174, 176, 191, 193, 265
 Ołędzki Antoni 97
 Olszewicz Bolesław 57, 99, 164
 Olszewski Jan 97, 183
 Olszewski Tadeusz 15–17, 19, 30, 33–34, 57, 62, 137, 149, 178, 183–186, 265
- P**
- Pawłowski Tadeusz 223
 Pączka Stanisław 18, 19, 28–31, 35, 41, 52, 68, 69, 71, 74, 84, 88, 144, 152,

- 175, 181, 186, 187, 247, 249, 250, 255, 265
 Petrażycka Zofia 16, 28, 265
 Pielesiak Iwona 122, 127, 145, 176, 177, 182, 207, 266
 Pieracki Kazimierz 224
 Pietkiewicz Stanisław 56, 99, 226
 Piłsudski Józef 55, 96, 97, 114, 116, 198, 223
 Pirveli Marika 165, 266
 Podleśny-Tkocz Ewa 69
 Poniatowski Stanisław 56, 99
 Posatsky Bohdan 32, 188–189, 266
 Prochowski Zdzisław 29
 Przywarski Mirosław 29
 Puś Wiesław 72, 166–167, 169
- R**
 Radwański Stanisław 97
 Rakowski Witold 15, 52, 133–134
 Ratzl Fryderyk 102
 270 Rembowska Krystyna 31, 37, 160, 161, 165, 190, 191, 203, 217, 266
 Retkiewicz Wojciech 182, 187, 209, 266
 Rewieńska Wanda 231
 Reymont Władysław 97
 Riley Raymond C. 266
 Rochmińska Agnieszka 21, 31, 37, 41, 153, 192, 193, 266
 Romer Eugeniusz 14, 57, 227
 Rybicki Józef 225
 Rykała Andrzej 18, 31, 36, 37, 40, 165, 168, 169, 194, 195, 200, 266
 Rykiel Zbigniew 32, 36, 155, 266
- S**
 Samoniewicz Janina 222
 Skrzypski Jerzy 196, 197, 266
 Sławek Monika 266
 Sławek Walery 96
 Słodczyk Janusz 70, 144, 158
 Smoleński Jerzy 14, 132
 Sobczyński Marek Krzysztof 18, 21, 22, 30, 31, 36, 37, 128, 160, 165, 169, 192, 194, 198–200, 216, 266
 Sojczyński Stanisław 228
 Soliński Jerzy 29
 Sroczyński Henryk 69
 Stasiak Andrzej 157, 171, 190, 193, 212, 266
 Stolarczyk Bogdan 29, 184
 Straszewicz Bohdan 55, 59, 60, 64, 75, 106, 108, 110, 111, 248
 Straszewicz Jacek 34, 72
 Straszewicz Leszek Kazimierz 55
 Straszewicz Ludwik 7–10, 13, 16–19, 26, 28–31, 34–36, 39–41, 51, 52, 55–75, 81–84, 87–91, 95, 101–113, 116, 117, 121, 130, 137, 139, 142, 164, 170, 175, 186, 187, 201, 239–259, 266
 Straszewicz Ludwik – dziadek 55
 Straszewicz Maria z Malewskich 55
 Straszewicz Marzenna 56, 106, 107, 109, 110, 116, 117, 245, 253
 Straszewicz Władysław 26, 55, 62, 65, 68, 81, 105, 106, 111, 112, 116, 240, 245, 246, 250, 251, 253
 Sujkowski Antoni 224
 Suliborski Andrzej 20–22, 28–31, 35–38, 69, 89, 90, 105, 108–111, 117, 124, 131, 160, 161, 166, 182, 191, 195, 201–203, 217, 218, 244, 247, 254, 259, 266
 Suliga Jan 266
 Sulimski Jerzy 100
 Szafrąńska Ewa 179, 216, 266
 Szajnowska-Wysocka Alicja 32, 70, 74, 167, 169, 266
 Szczerbiński Ludwik 228
 Szczygielski Jerzy 29, 30, 35, 36
 Szkup Roman 179, 266
 Szkurłat Elżbieta Maria 31, 204, 205, 266
 Szpąderski Czesław 229
- T**
 Tanaś Sławoj 31, 37, 171, 206–207, 266
 Targowski Józef 97
 Tarnowski Jan 97
 Tennenbaum Henryk 99
 Tobiasz-Lis Paulina 140, 218, 266

Tulippe-Hecq Omer 67
Tunguz-Zawiślak Józef 224, 225

W

Wakar Aleksy 56, 75, 98, 99, 225
Walkiewicz Danuta 195, 202, 266
Wąsowicz Józef 57, 76, 99, 100, 244, 255
Werwicki Andrzej 19, 20, 32, 37, 140,
208–210, 266
Wieczorkiewicz Antoni 98
Wieczorkiewicz Jan 97
Wiktorowska Danuta 30
Wiluś Robert 143, 171, 212, 266
Winid Walenty 231
Wiśniewski Szymon 155, 161, 176, 210,
266
Wiśniewski Tadeusz 223
Wiśniowiecki Jeremi 97
Witkowski Stefan 29, 139, 142, 201
Włodarczyk Bogdan 21, 22, 31, 36, 37,
143, 157, 171, 206, 207, 211, 212, 266
Wojciechowska Jolanta Sabina 37, 171,
212–214, 266
Wojciechowski Stanisław 99, 213, 266

Wojnarowska Anna 148, 172, 189, 197,
216, 266

Wojtczak Leszek 71

Wolaniuk Anita Magdalena 31, 37, 171,
181, 215, 216, 244, 266

Wójcik Marcin 31, 37, 40, 182, 202, 203,
217, 218, 249, 266

Wrzosek Antoni 57, 100, 208

Wycech Czesław 224

Wysocki Stefan 74, 97, 156

Z

Zajac Franciszek 35

Zajac Stanisław 28

Zajchowska Stanisława 81, 82, 245, 246,
254, 255

Zakrzewski Zbigniew 226–228

Zawadzki Władysław 99, 133

Zora Walenty 227, 228

Ż

Żelazko Joanna 52, 236

Żółkiewski Stanisław 97

